

Даиш Карачай ал-Булгари

Нариман-тарих

Раздели I, II, III

I. Древните песни и дастани на ага-българите ("старите българи").

II. Древните династии на западните българи

III. Древните династии на източните българи

Руското издание е осъществено с финансовата подкрепа на г-н Пьотр Кирилович Петров. Ограничен тираж за библиофили. Всеки екземпляр е номериран. Този е с номер 6.

Фархат Габдул-Хамидович Нурутдинов. Издателска къща "Огледало".
Публикува се за пръв път на български език.

За "Нариман тарих"

Летописният свод "Нариман тарих", създаден от карачаевския българин Даиш Карачай ал-Булгари през 1391 г. има първостепенно значение за ранната история на всички българини на Земята. И ние, волжките и дунавските българини следва с огромно внимание да се отнесем към това велико, безценно за нас и за цялото човечество произведение.

"Нариман тарих" не е обикновен летопис. В него са включени няколко паметника и изумителни с въздействието си върху читателя повести и сказания. Уверено можем да твърдим, че българските летописни сводове са едва ли не най-възбуждащите и занимателни исторически произведения на човечеството. Българските племена, българските учени, генерали, адмирални, търговци и пълководци са действували сред гигантското житейско пространство от Мароко и Испания до Индия и Камчатка. Българският император Атила-Кий е създал съвременния свят на Европа, Азия и Африка и най-важните нации и региони на света: славянската, тюркската, английската, немската, френската, италианската и китайската нации; Магреб, Сибир, Чехия, Полша, Франция, Англия, Австрия, Азербайджан, Судан, Пакистан, Афганистан, Таджикистан и т. н. Не е учудващо, че историите на най-големите световни нации започват с разкази и легенди за него. Англичаните го наричат Артур, монголите - Тохта, арабите - Идрис, славяните - Кий и Вацлав; за всички народи Атила е свой, роден, велик и най-добър управник. Само "Нариман

тарих" ни позволява да разгледаме прославената българска общност отвътре... За да бъде един народ жизнеспособен той трябва да познава историята си. Тази история се съдържа във великите летописни сводове като "Нариман тарих". Затова и "Нариман тарих", и "Чулман толгау", и "Шан къзъ дастан" и сборникът на Васил Куш трябва да намерят мястото си във всеки български дом.

"Четете, братя, тоз дастан -
отличен пример има там.
Ти искаш да летиш над сушата?
Тогава разказа ми слушай!"

Така е написал Бахши Иман и както винаги е бил прав.

Ф. Г. - Х. Нурутдинов, историк - източниковед

Съдържание

Раздел I. Древните песни и дастани на старите българи

Раздел II. Древните династии на западните българи

Раздел III. Древните династии на източните българи

Раздел IV. За "Берсала тарих" на Джан-Данияр Бирмани последователя му Халим, за "Боян дастане" на Бури-Боян и за "Нариман тарих" от Карт-Нариман

Раздел V. Книгата на Джанги Кимак ал-Булгари "Описание на Акбаш и Балинджер - услада за сърцата, жадуващи за истински знания"

Раздел VI. Повест от Унган, син на Юнус ал-Булгари "За Великата война на българите с татарите", (1216-1256 г.)

Раздел VII. Какво се случи през кипчако-българската епоха (заклучителен раздел на свода на Даиш Карачай). Добавки към раздела, касаещи периода 1236-1437 г., също и бележки за събитията през казанско-българския (1437-1552 г.) и самарско-българския периоди от Юсуф ал-Булгари (1787 г.).

Раздел I. Древните песни и дастани на Ага-българите (старите българи). Започва с фрагменти от епоса "Чулман толгау" и коментари на текста от него.

Ако Кубан Боян не се съмнява в това, че царството Идел е било управлявано от самата Турун-Аби (господарката-алп Умай-биче) и дори нарича Идел с името "Турун-суба" (страната на Турун-Аби), то Сузбир смята, че Идел е била управлявана от първия български император Карт-Джам Кавес, син на алпа Алабуга, когото Умай-биче е покровителствала. Затова Сузбир отделя на Карт-Джам, който не бива да бъркаме с българския цар на Сънджак (Северен Кавказ; тамошно българско царство) Джам-Иджик Аудан (възцарил се през 5600 г. пр. н. е.) първосте-

пенно внимание и започва "Буляр ири" с подробен разказ за раждането на Кавес...

Някога алпите (безсмъртни същества, духове) Шурале и Бойгала били добри приятели и живеели редом един с друг: Шурале живеел на клоните на огромно дърво, а Бойгала обитавала дупката сред корените му. Шурале тогава бил наричан Кирел (орел, гриф, голяма птица), защото често приемал този образ, а Бойгала се превръщала на змия, като подражавала на господарката Умай. Бойгала имала осем сина, въплътени в малки змейове. Седем от тях били черни, осмият имал бял цвят. Белия змей нарекли Алабуга. Братята му го мразели и постоянно му се подигравали. Само баща му - алпът Субан Боян Имен - обичал сина си и го наричал Зияджи/Зиези или "обичащия", както се обръщала към него майка му, самата Умай-биче...

Бойгала имала силно доверие на Кирел и оставяла децата си под негово наблюдение. Веднъж обаче в нейно отсъствие Кирел изял черните братя на Алабуга. Алабуга го запитал защо е направил това, а той отговорил:

Дарил ми е Тангра пророчески дар,
аз виждам чрез него как идва пожар!
Узнах, че подготвят убийството твое
черните братя и то съвсем скоро!

Тъй братята твои изядох без жал,
живей, весел клетнико, сега без печал!
Едва ли Бойгала на мен ще повярва,
че искам съм теб да спася от жарава! (Братята смятали да изгорят Алабуга).

Боя се от нейното зло отмъщение,
далече оттук ще подира спасение!
Отлитам, прощавай! - завършил Кирел
и литнал стремглаво, разперил криле.

Бойгала наистина не повярвала в благородството на Кирел и решила да му отмъсти. Тя познавала слабостта му към яденето на мърша, намерила трупа на умрял кон и се скрила в черепа му. Кирел наистина дошъл и започнал да кълве от трупа, тогава Бойгала го ухапала. Тези двама алпи обаче били равни по сила и отровата на Бойгала могла само да парализира временно Кирел. Той опитал да се спаси и полетял, но не стигнал далече и паднал в една пропаст. Бойгала наредила на сина си да го доубие, но Алабуга се спуснал долу и запитал алпа как да му помогне. Кирел се просълзил и отговорил:

Не смятай, че смърт съм намерил тук аз,
ще литна отново след половин час.
Ти, млади клетнико, имаш чувства добри;
ще ти помогна и тайна ще ти открия!

Случайно дочух всяка злоба небесна
връз дома на Бойгала да извиква Телеса. (Злата господарка на горните
недра).

"Децата й седем нека осмото да убият,
а после от гнева на Бабай да загинат!"

войната). (Бабай е алп на бурята, мълнията и

Като връх на копие бяха клетвите страшни,
попромених ги заради тебе, юначе!

заговора). Готовата да ги сбъдне Карчег-Юха (Кара-Тимат, дух на клетвите и

над Алабуга). реши занапред ти да нямаш деца"... (Виждаме как Юха-Карчег се смилява

Помръкна героят при таз новина,
мечтаеше той за семейство, деца...
Отново тогава Кирел промълви:
"И тук ще помогна, помолиш ли ти!

Ще излъжа заради теб и Умай,
кавес ще взема, с бедата ти - край!
но бъде ли хваната мойта измама,
ще бъдем наказани, решавай си сам!

Алабуга без колебание се съгласил да излъжат баба му (Умай-биче била негова баба), защото бездетството му изглеждало като най-голямата от всички беди. Кирел се съвзел, покачил го на гърба си и се издигнал в небето. Успял да прелети чак до небесните покои на Умай, където представил Алабуга за сина на нейната любимка Ингарсак и склонил могъщата господарка на духовете да му даде да пие кавес, даряващ мъжка сила. Алабуга го изпил и заедно с Кирел се върнал обратно на Земята...

Лъжата им обаче била разкрита и Тангра по молба на Умай сурово наказал измамниците: Кирел бил лишен от предвидливостта си и от крилете си, той се превърнал в алпа на смъртта Шурале (Трол), а Алабуга бил смален до размера на един пръст. Започнали да го наричат Бармакти (Момче колкото пръстче), но българите с любов го именували Бармади или Биярмади (Небесният Мади - тоест Булгар). Алабуга не можел да си намери любима; той бил дребен дори и за шеките (гноми) - най-малките алпи. Веднъж, докато се къпел в Ангара, той видял недалеч във водата ѝ да влиза гола прекрасната дъщеря на алпа Бабай - Имен-къз (Дъщерята на Дъба, Бабай често приемал образа на дъб). Алабуга изпитал към нея толкова силна любов, че Имен-къз приела любимия си облик - този на голям дъб... Алабуга се боял, че детето ще се роди мъничко като него, но Имен-къз добила от него могъщ син, когото Алабуга нарекъл Джам Кавес за спомен от изпитата напитка (от тази дума са тюрко-българската "кумис" и руската "квас").

Този син на Алабуга оглавил първата империя на българите - Идел, която била покровителствана от самата Умай, защото Кавес ѝ станал любимец. Като управник Кавес получил името Аудан, означаващо "вожд" (от тази дума са германското "Один" и руската "атаман"); а като мъдър и справедлив човек го нарекли и Тамта-Китай, тоест Свети Човек. По-късно Кавес бил наречен и Карт-Джам (Старшият Джам), за да бъде различаван от потомците си, носещи името Джам (вдъхновен, жив, порядъчен, вярващ, красив, прелестен). Още преди възцаряването на Карт-Джам, разказва Сузбир - в Балин (Източна Европа) от Акбаш (Азия) нахлул с огромна войска от тузи друг син на алпа Субан (дух на силата, потенциата, урожая, пастирството, младостта, пролетта и любовта) - могъщият Локбир или Локир. Сред неговите тузи (азиати) и ямайгети (азиатските предци на фините, угрите и самодийците) имало и ак-именци (източни или азиатски именци - предци на тунгусо-манчжурите, монголите и др). Това нахлуване било 17 500

години преди края на царуването на Карт-Джам или в годината на Буляр. Годината на Буляр, с която започнала Ерата на Буляр била наречена последната година от царуването на Карт-Джам (14 653 г. пр. н. е.). Синът на алпа Локбир, алпът Булгар Буляр Зиези, който бил приятел на Карт-Джам предложил да нарекат тая година "Година на Джам", но хората решили да бъде "Година на Буляр", който станал всеобщ любимец, пръв от хората прославил своето име и това на народа си.

Локбир заел Урта Балин (Среден Балин или Украйна) и подчинил тукашните народи кету (стадо, първобитна орда, народ) и синд (синдите, предците на индо-иранците). Част от кету и синдите се смесили с неговите тузи и образувала нов народ сувар или субаш (прабългари), както и заговорила нов суварски език (прабългарският език, прародител на всички езици на Афроевразия; като започнем с езика на баските, ирландците и шотландците и завършим с гръцки, руски и български тюрки езици)... Оттам Локбир навлязъл в Ахил (Балканския полуостров), където племената на траките му се подчинили и започнали да заплитат косите си на плитки като войниците на Локбир. Затова ак-именците нарекли траките "караименци", западни именци. Най-работливите и умели траки от племената пеони (по Херодот) и сапеи (по Херодот) Локбир отвел в Урта Имен, където те се смесили с част от суварите и образували нов български народ с нов български тюрки език. Полезните трако-българи много скоро станали любимци на Локбир и той започнал да назначава за келбири (жреци) тези мъдри българи...

(Като преводач съм длъжен да отбележа сериозното разминаване с датировки от рода на 14 000 г. пр. н. е. и племената пеони и сапеи, чието допускано датиране не надхвърля 2000 г. пр. н. е. Или тогава алпите са живеели твърде дълго - да не забравяме египетските фараони с живот дълъг по над дванайсет хиляди години, или народният епос прескача някоя и друга епоха... Такъв въпрос стои открит отдавна в световната история от Библията насам; аз самият съм се питал за колко време може да порасне едно сухоземно животно с тегло 63 тона и как не се смачква под силата на собствената си тежест, така че нека не бързаем с яд да затваряме файла. Възможни са и редица други обяснения, но това не можем да направим днес).

Подчинените му племена Локбир наричал "калти" или задължени, а българите за разлика от другите назовавал аскети, аскалти или просто аси. Думата ас значела свят, небесен, най-добър, също така и българин. Българите скромно обяснявали, че името им означава просто "най-добрите калти"... Думата ас била произнасяна и като гас, хаз и кас, и така капкайските (кавказки) албани (предци на всички народи от Кавказ и Източна Турция) наричали българите "хазари".

Българите се отплащали на Локбир с преданост и упоритост, като често се наричали локири - народът на Локбир (до днес казанците биват наричани локири, това е най-старото име на Земята, на повече от 34 000 години!). Локир имал приятелка - амазонка, която му родила син - могъщия алп Булгар или Буляр Зиези... Буляр е форма на името Булгар. От всички съседи на българите правилно произнасяли думата булгар само кавказките албанци - шаните и някои синди, останалите го изговаряли в такива форми: бур, вар, бас, баска, хаз, гаскай, бал, балта, бул, булг, бург, бургар, баргар, пархар, булхар, буляр, биляр, бан, банджа, банджар, маджар, баштар, башкорт, бурджан, бурбар, унгар, хункар, каргар, каргай, балин, балингуз, балингур, олгар, белгат, булгат... От тези имена българите особено харесвали "буляр", а също и бурджан, баштар, башкорт, аскал (от аскалти)... Траките наричали българите "вар", тази дума имала смисъла и на "славен". За да подчертаят тоя смисъл българите започнали да се назовават също данайци и дан-българи, което на български тюрки значело славни и славни българи. Не само това; помежду си българите носели имена като марий, мурд, маргит, бургас, булгас, булгаяр, булгат, аскет, мади, бан, ман, мен, ар, арджа, арджан, арджак, бурджак, бурак - което значело и твърд българин... Освен това българите се делели на арджани и арсали - българи от чисто българските области, кара-булгар или западни българи, ак-булгар или източни българи, джамлък-булгар или северни българи, кавил-булгар или южни българи, ибери - българи от

граничните области. Източните българи се наричали и сармати, тоест бели българи, а западните - и карамани, западни. Рундеите (предците на германците), които живеели на запад от българите, ги наричали "балта", както и улчиите (предците на лито-латвийците), които били подчинени на българите; юлаите (едни от предците на испанците, французите и италианците), които обитавали на запад от рундеите, наричали българите "баскай" (баски) или "гаскай" (гасконци), което на техния език означавало "български господа". Днес е трудно да преценим колко близки са били българският и юлайският езици, но виждаме, че думата "кай" - господин - са използвали и едните, и другите...

Разказ за обичаите и най-древните управници на българите

Следва да добавим, че българите се делели на седем племена и 72 рода... Имената на българските племена били: сари, наричани тамтаузи или направо българи; биджани, наричани и джалмати (илири), баджани, узи и баскай; сабии, наричани също буляри и акаи; тарсъзи, наричани и авари; сувари, известни и като алани, сембери, себер-алани; барсили, познати като барсил и масагети... После Сузбир разказва, че Локбир извършил и втори поход към Кулян, южната част на Балканите, по време на който неочаквано загинал от ръката на баща си Субан... Така в бившите владения на Локбир с подкрепата на Турун-Аби Карт-Джам създал първата българска империя и я нарекъл Идел - в чест на седемте племена. През тристагодишното царуване на Карт-Джам всички народи в Идел били равни и българите имали само една привилегия: да бъдат гости у другите народи по време на празниците. Като куштани (гости) те пристигали при другите народи през Джонай (Йонай) - януари, през Сюрен ай (февруари), през Науруз ай (март), през Сабан ай (април), Гулу или Белч ай (май), през Джиен ай (юни), Балък ай (юли), Урак ай (август), Сомор ай (септември), Каргар ай (октомври), Кавес ай (ноември) и Нардуган ай (декември)... През Джонай българите като гости празнували Джон или Каруян (снежните или зимните игри), когато хората се обличали в животински кожи и се биели с юмруци, поливали се със студена вода; през февруари празнували Сюрен, когато хората тръгвали към града на Черната свиня (символ на студа и тъмнината) с оръжия и сърпове, а след събарянето на снежния град изгаряли чувелото на Черната свиня на клада; през март се празнувал Науруз, когато призовавали Леле-Субан, изгаряли старите си вещи и прескачали огъня. През април били празнувани Сабантуй и Шилик; през май идвал празникът на момите Чачак байрам; през юни бил Аратеб-байрамът, празникът на рода; през юли се празнувал Бурджан байрам или празник на небето, на който девойките пеели химни и заклинания, докато покривали зреещото жито с големи кърпи, а момците размахвали оръжие и обикаляли полята с викове; през септември се отбелязвал Казан байрам (празникът на пълния котел, т. е. на изобилието); през септември празнували Сомор или Тишгир боткасъ (мишина каша - празник на урожая. Нека си припомним една стара детска песничка "Варило мишче кашичка...", бел. прев). На този празник младежите гощавали девойките, които се преобличали като тишгири (духове от подземния свят или дупките, тоест като мишки, угощението започвали гостите; през октомври бил ред на Каргар байрама, когато хората палели голям огън, пеели и танцували край него; през ноември празнували Кавес байрам, на който младежите се биели един с друг за правото да пият кавес заедно с девойките, които били най-сръчни при скубането на гъските; декемврийският Нардуган байрам се отличавал с накичването на големи дървета с подаръци за алпа Карга-Сабан и веселбата около тях... Българите предпочитали да окичват кедри, които били смятани за символ на българската държава и дори България била наричана "Субатит" или "Кедърът на

Държавата", при липса на кедър украсявали елхи или други дървета... Алабуга наричал сина си Кавес още и Зияджи/Зиези, така Карт-Джам дал това име на своята династия. Името Зиези в знак на дружбата си с Карт-Джам взел и синът на Локбир, алпът Булгар Буляр... (Кардам, бел. прев.).

При царствените потомци на Кавес - Ал или Бал, Кан, Ит, Кар, Лут или Улят, Лук, Сакал, Ака или Буга, Каил - българите обложили с данък не само улчиите и синдите, но и старите сувари - шам-суарите или будините, както и включените в състава им яндърбаки (андрофагите на Херодот, предци на българите-кари или фини), освен тях и яръмчепите (аримаспите на Херодот, предци на българите-ищяки или угрите). Това не се харесало много на тия народи... Сузбир отбелязва, че при провъзгласяването на Кавес за Иделски император го вдигнали на седло. Оттогава изразът "качиха го на седлото" означавал коронация, а седло/садил имало смисъла на трон (отгук и думите седло и стол в руски език, посадить няма само значението на садене на растения, както е днес на руски. Думите седя, седнал и т. н. са производни, бел. прев). В Сънджак българите започнали да вдигат царете си на щитове при коронаването им и думите сат (кон) и садил (седло, трон) излезли от употреба...

Българите - народът, съставен от седемте племена по-късно включили в състава си още десетки групи. Те станали българи и забравили старите си племенни имена...

Изначално българите говорили на седем езика: древен български, наричан още старосуварски или старосубашки език и запазен днес само от сърбиите - потомци на будините и от деберите (тивери); български тюрки, образуван от наречията на старобългарския тракийски и тузкия (централноазиатски); ахилски (балкански), чиито наречия и днес говорят българските племена сургути (остготи), бирисите (илири), ак-улчиите (литво-латишите), кара-улчиите (праславяните), ухилците (угличи/улични) и деберите (тивери); синдийски, който и сега знаят заедно с българския тюрки (чиито диалект са турски, азербайджански, староузбекският и уйгурският езици) племената барсили, бурджани, сагаки или сагдаки (саки); на сабански, който бива смятан от някои просто за наречие на български тюрки, а други разкошно го обявяват за алански език; на яндърбакски или карски (прафински) и на ищякски или яремчепийски език (праугърски, ермиаски) езици. Българите, които знаят всичките седем езика и са верни на старите български обичаи са наричани архипеи или чирмиши. Днес чирмишки групи са запазени само в Ак-Булгар (Волжка България) и Урта-Балин (Украйна). Най-добре пазят тези езици баштарите или деберите (тивери).

Казват, че имената на император Кар (II хил. пр. н. е.) - Кар и Ищяк означават едно и също нещо - чист... По името на своя първи вожд Яндърбаг или Янтък карите се нарекли яндърбаги (андрофаги) или янтики... Част от янтиките, която възприела древния български език (чувашкия) се нарекла на името на женския алп на всички зверчета с ценна кожа Ура (Видра) или будини.

Императорът на Идел - Лут - бил наричан и Ляби; по-късно вече го познавали като Улят (10 000 г. пр. н. е.). При него българите завоювали много нови земи на запад и на юг, така съседите им започнали да назовават тогавашните българи с името "ляби"...

Една част от българите стигнала тогава до Андалус и нарекла тая страна Ибер (Испания) - тоест българска граница. За разлика от другите Ибери този бил наричан още и Къзъл Ибер (Красив или Южен Ибер). Местните юлаи, подчинени на Булгар дали името "баски" на своите български покорители, защото начело на тях стоял Баскай...

По същото време българите-куляни или буляри, наричащи се така в памет на предците си, които ходили с Локир на походи към Кулян завладяли Кулян и също го нарекли Ибер. Местните бириси (едни от предците на албанците и гърците - илирите) и траките нарекли булярите акай (ахейци), защото булярите почитали богинята Умай и я наричали Акай (Старшата). После половината ахейци се върнали в Булгар; разказват, че това се случило малко преди нашествието на българите на Катраг (началото на първото хилядолетие пр. н. е.), защото Катраг насила

принудил булярите да му помагат... Ахейците построили в Кулян големия град Бикен (Микена), който по-късно станал столица на собственото им царство Аркал (Чиста или Българска страна). Езикът на българите дотолкова се смесил с езика на покорените, че станал самостоятелен нов език. Покорените се бояли от ахейците и ги смятали за духове. След като булярите овладяли остров Куреш (Крит), били наречени и кръшени (критяни, гърци), а езикът им - кръшенски (старогръцки)... Трета група българи заела земите отвъд Капкай (Кавказ) и също ги нарекла Ибер. Този Ибер започнали да наричат Тушта-Ибер... Намирал се между Тарвил или Тарбиджан (Трабзон) и Сувар/Къзъл Сувар (Ирак, Месопотамия). Тукашните българи се нарекли сувари по името на водача им Сувар, но впоследствие се подчинили на аварите на Авар-Кам (двадесети век пр. н. е.) и взели името "сазбири", тоест конни ибери... Половината суварски българи останала там и от тях произлезли гурджийците (грузини), абазите (абхази), аряките (урартрийци, предците на арменците), илат-шаните (лазите), които дълго време се наричали шан-сувари... Абазите запазили доста древни български думи, затова всички български писатели по-рано задължително учили в абазки училища. Оттогава думата "абаз" означава грамотен, писар... Сред учителите в Абаз български летописци бил и Барис Абаз, чичо на Туки Атилле Аудан (Атила). В своя летопис, който се явява продължение на "Булгар думай" (История на България) от Йолуг Хайджин Барис привежда част от древнобългарски думи. Като пример са тези, които обозначават коня - саз или суз, салт, ряз, рят, бар, кавал или кавил, кибе, киме...

Различните дървета: тит - кедур, илагач - елха, бич - бор, бул или бил - дърво, миш - гора, арбор - свещено дърво... Животни, птици и други живи създания: булгънгр и каш самър - самур, акиш и съчканас - златка, курек - порче; кешке, машек и муш - котка; песак и песар - котарак; юргаш мешек - котарак; аджарлан и ерлен - хомяк; джалман и узун койрук - плъх; бабър или мамър - бобър; йомран, торкач или сръшкан - съсел; барин - възрастен вълк; барсик - лисица; барис - тигър и планински леопард; юлбарс - тигър; чакал - чакал; кунъ - порче; сусар - видра; кундур - бобър; бългас или булгас - катеричка; ур - видра; сибил, тиен - самур; тин, бубин - катеричка; кеш - всяко животно с ценна кожа или кожата му; базък - плъх; кирсан - хомяк; кумак - плъх; курен - къртица; сомор, тишкири - мишка, както и животните, живеещи в дупки; ас - българска невестулка; карнъсть - невестулки; ляшке - златка; мирка - норка; енет - енот; буляркош - жерав; яндър или янтък - гъска; кангалас - лебед; кирел - орел, грифон; мек или мак - вълк; нугай - чакал, хиена, мръсно куче; карабай - гадно псе; мосха - пчела, насекомо; сака - малък елен; кюндуз - бръмбар; улуг мак - лъв; боръндик - бурундук, ивичеста катерица; буртас - мечок; тинтелке - борсук; арс - невестулка; мерес - норка; кама - мангуста...

Куче - ур, алабай, тагил, кенче, събан, балкан, барак, курган, кебек, хин, оймек...

Другата половина от българите в Тушта-Ибер (Задкавказието) заминала през Капдаг (Мала Азия) в Тамил (Северна Африка), където живее и днес под имената ляби и бирбари (либийци и бербери). Думата бибар е тамошната форма на булгар. Когато аварите-егсази (хиксози) нахлули в Мамил (Египет) в края на XVIII и началото на XVII век пр. н. е. либийците и берберите им помогнали да завоеват това царство... Това станало въпреки страшния мор, настъпил в края на управлението на Лут-Ляби, заради който множеството се разбягало по света... Идел се разпаднала за известно време, а българите от завоюваните области се оказали изолирани от Булгар и трябвало да си създават свои държави... Самият Лут с част от хората си заминал в Улуг Хин (Индия), за да ги спаси от мора... Някога там управлявал алпът на кучетата Хин, но после другите алпи го изгонили... Той заминал за южната част на Ак-Имен (съвременен Китай), където направил ново царство Хин. Когато алпът Хин научил, че Лут иска да навлезе в Улуг Хин, отишъл да му помогне, за да завладеят българите Улуг Хин. Самият той после избрал да се върне, защото обикнал Хин и Лут създал своя собствена държава. Неговата царска династия и тук се наричала Зиези, и досега народът в това царство се нарича български. Наистина езикът на

тамашните българи се смесил с езика на индийските народи и затова думата булгар те произнасяли като балхар... Оттам в Булгар са дошли предците на шейх Микаил Бащу Синдж, автор на поемата "Шан къзъ дастан"...

Останалият в Идел Лутов брат Сакал (осмо хилядолетие пр. н. е.), който научил българите да отглеждат коне и получил прозвището Сак-Сал възстановил държавата Идел, но тя вече не била така могъща както преди...

След разказа за управляването на старшите синове на Кавес Сузбир преминава към описанието на младшите синове на Карт-Джам - Аки, Кахил и Джам-Иджик. Те се наричали аудани, кесани, канаси - което значело слънчеви или святи българи, и Зиези.

През 9053 г. от ерата на Буляр (5600 г. пр. н. е.) най-малкият син на Кавес Зиези Кенас Аудан - Джам-Иджик - със своите българи излязъл от Идел и заминал в Сънджак (Северното Предкавказие) и основал там Българско царство. Сънджак била първата българска държава, носеща името Булгар и затова го нарекли Иске Булгар (Старият Булгар, Стара България). Столици на страната били Керман-Ас или Ас-Кала (днес Тмуторокань) или град Булгар; Банджа, която по-късно нарекли Иске Банджа и Иске Булгар (Фанагория) и Сандугач, наречен и Стари Сандугач (Ставропол)... Скоро след заминаването на Джам-Иджиковите българи в Сънджак Идел прекратила съществуването си... Джам-Иджик управлявал 300 години, а после спал още толкова - той бил алп. След събуждането си той помолил Тангра да му дари човешка съдба и скоро след това умрял. Алп Субан, синът му Алабуга, неговият син Карт-Джам Кавес и синът на Кавес Джам-Иджик са смятани за праотци и покровители на българите...

След Джам-Иджик цар на Булгар станал потомъкът му Арслан или Аслан (началото на петото хилядолетие пр. н. е). Големият му син Агадж със своите българи заминал за Идел и устроил свое българско царство Агаджир или Миджар. Династията му нарекли Агатирската... Младшият син на Аслан - Шамбат и неговите българи също напуснали Булгар и заминали при шан-суарите в Задкавказието. Оттам те привлекли немалко шан-суари и отишли още по-далеч, в Къзъл Сувар; Ирак, Месопотамия - където Шамбат основал своето царство Самар (Шумер)... Другите Асланови синове също тръгнали към различните краища на Земята... Останалите в Сънджак българи били наречени сармати, тоест бели, чисти българи. Започнала обаче война между Сънджак и Агадир, като Агач подчинил Стари Булгар; част от сарматите начело с аслановия син Бурджан заминала от Сънджак в Акбаш (Азия). Заедно със сарматите, които вече били наричани и бурджани за Акбаш заминала и част от агарджайските българи (архипеите - аргибаи - далечни), Агарджа било името на река Беляя и продължението ѝ Долна Кама; по-късно те изостанали от бурджаните и влезли в състава на иджимданите (иседони)...

Освен части от аргибаите (иирките на Херодот) към Бурджан се присъединили и много синдийци (индо-иранци), но в Азия те се отделили от българите и отишли във владенията на алп Кай (Иран)... Келбир или жрец на Бурджан бил Зардустар (Заратустра, автор на "Зенд Авеста") или Звездоброец, защото по това време бурджаните наричали звездите "зардус"...

Отначало Бурджан смятал да се установи в Ибер (Задуралието, Северен Сибир) и дори построил там големия град Ибер, но после видял, че там е тъмно и студено през почти цялата година и решил да замине на юг. В Ибер останали множеството архипеи (аргибаи), но те не строили градове и скоро този град бил сполетян от пълен упадък. Последен видял останките от него (Аркаим) шейхът Масуд ал-Булгари (изтъкнат български астроном от XIV век, учител на поета Саиф Сарай...)

После българите-бурджани се разделили на къзъл бурджани (партяни), кашани (кушани) или сагдаки (саки), себери, иджимдани (иседони по Херодот) и масагети (масгути). Самите масагети се разделили на абари (авари), наричани още таи, и на алани. И едните, и другите по-късно били наричани узи. После от аварите се отделили барсилите (басили), а от кашаните - сартите, част от

които се заселила сред масагетите в Караджим (Хорезм)...

Разказ за Авар-Кам и неговите авари-егсази (хиксосите)

След това в дастана на Сузбир се пее за управлението на царете на Самар (Шумер), за царя Атряч (Атрей) и за основаната от тях империя Илат (Гърция, Турция и Египет); за потомците на Атряч, който носел също имената Гуругла (Херакъл), Кимер, Укряч, Таргиз и други; за идването отначало в Агацир или Миджер (Агацир и Мишар означават едно и също нещо - "Горската Земя"), а после в Капдаг (Кападокия) на кук-аварите или егсазите на Абар-Раджил или Авар, получил и прозвището Авар-Кам (в арабските предания е с името Ибрахим, а в староеврейските е Авраам). В Курган глухият Авар Раджил имал видение, с което Всевишният му съобщил Божиите Закони и писмеността, която после наричали ахилска (в науката се нарича гръцка), заповядано му било да съобщи на народа, че Бог е един и хората са длъжни да следват заповедите му. Авар изпълнил нареждането, предал всичко това на хората и написал книгата за Божиите заповеди "Торе", но това не се харесало на повечето българи-масагети или маджи-булгар и те изгонили Авар и следовниците му на север, в Иджимдан, където са планините Маджар (Мугоджари). Така масагетите на Авар станали маджари, самите те се наричали и ег-масгути. Барджийците, които наричали масгутите "чаки" или "покрайненци" дали на кук-масгутите имената кук-чаки или ег-сази (оттам идва и блискоизточното им прозвище хиксози). При все това кук-масагетите най-много харесвали името си българи или булгани, така наричали реките и планините, край които живеели: Булгар или Булган. Като пример хълмовете край река Аряк-су (Узбой), където те живеели по-рано, те нарекли Булган (днес планините Балхан в Туркмения. По същия начин южната част на планините Джуграй или Урай, наричани и Рибайски те назовали Булган или Булгар таш (Уралските планини). Становете и аулите си те направили в Маджар (Мугоджари)...

Привържениците на Авар Раджил, към които се присъединили част от себерите и ермиасите го наричали на български Кам-Хан, Наубий и Авар-Кам, или Свети Авар; на барджилски (персийски) той бил Масгут (пророк), също и Маджар... Авар и хората му много обичали конете, които им помагали в странстванията им. Когато любимият кон на Авар Балим-Ат или Балингир умрял, Авар нарекъл лагера си на него и взел името му...

Авар не оставил на мира кук-чаките и в Иседон; Авар с хората си заминал отначало в Идел, а после през Сънджак преминали в Капдаг. По пътя в Сънджак той оставил част от тях, които поискали да останат на служба на Агацир. Агацирите ги нарекли авари, абар-чаки, наубии и галактубаги, понеже те носели високи и островърхи шапки с това име; аварите наричали агацирските българи на масгутски "балини", а страната Агацир - Балинджер и Миджер... Докато Лекдиу (дух, стопанин на Капдаг) спял, Авар настанил хората си в личното му владение (юртлук) и го нарекъл Себер Масгут или Кук-Масгут... Там той построил за себе си града Анагар (Царското място, "родовото" - днес Анкара), а синът му Събаш вдигнал град Събаш (Сивас). За сина си Шила Събаш построил на север града Шила (Зиле). Реката, течаща край Шила кук-чаките веднага нарекли Кук-Булгар (днес Ешил-Ирмак), а планината между Шила и Събаш - Булгартау (Български планини). Областта на град Шила започнали да наричат Масгут (областите Масгут и Кук-Масгут Библията описва като Гог и Магог). Тукашните българи-муйтени, кулдай-уруси, мосхай и табили (народите рош, мешех и тувал (фувал) от Библията) с радост посрещнали кук-чаките и им помогнали да се устроят. Подобно на агацирските българи те нарекли аварите абарсаги... Тогавашният император на Илат поканил на служба Авар и той с

част от кук-чагите заминал там. Синът на Авар, Събаш/Ук не заминал с баща си и останал да управлява Масгут, макар и да се признал за ак-андаш (съюзник) на Илат... След Събаш управлявал Шила, който при коронацията взел името Биек-Ас, Велик Българин. След него управлявали синът му Камули, негов син Хазар, негов син Балта, негов син Йолт-Аба, негов син Бабай-Урус, негов син Балин-Ат или Чул-Ат. При властването на Чул-Ат алпът Лекдиу се събудил и авар-чагите, които заели владенията му без разрешение трябвало да бягат от Масгут в Къзъл Джир (Сирия). Част от тях, без да подбира посоката избягала в Илат (Западната част на Мала Азия, Балканите, Крит, Кипър), Сувар (Месопотамия) и Миджан (Азърбайджан). При бягството много българи попаднали в плен на Лекдиу и очаквали страшна смърт. Алпът обаче насочил вниманието си към българските коне, каквито по-рано не бил виждал. Той излял един от тях и така харесал месото, че пощадил пленените и ги взел на служба като коневъди. След като се уверил, че работите им вървят добре, Лекдиу им разрешил да си направят собствено владение. Съседите наричали пленените българи кулдаи, защото болшинството от тях били такива, но самите пленници предпочели да се наричат по български кети (хора). Кетите скоро покорили съседите си и покорените скоро станали по-голямата част от народите в кетската област. Под влияние на езика на покорените името кети започнали да произнасят като кади. Затова и столицата на българите-кети (хети) и цялата им страна започнали да наричат Кадиш (Кадис). С това име назовали и самите кети... Те не преставали да отглеждат за Лекдиу и неговите алпи прекрасни коне, а той пазел страната им...

Българите, които избягали в Къзъл Джир срещнали от сирийците радушен прием и били подтикнати да завоюват подтискащия Сирия Мамил (Египет). Чул-Ат, който се уговорил с братята си Бал-Ас, Барис, Шен-Авар и Джим-Авар атакувал Египет с пет армии, като всяка от тях била в две колони. Египетската войска след разбиването на нейния авангард се предала с ужас и ег-сазите овладяли Египет. Страната била поделена на пет части и братята на Чул-Ат станали губернатори на четири от тях. Чул-Ат взел източната област, в която построил градовете Ас (Газа), Авар (Кайро), Саръкен и новия Ерсубулем (Йерусалим). Всички градски храмове, в които свещениците не признали единобожието били закрити. За биркам на Мамил Чул-Ат обявил Исбел, който пръв от камовете признал единобожието за истина. Исбел обявил Чул-Ат за баринхан, т. е. император на Мамил (Египет) и му дал пръстен-талисман с думите : "Докато носиш този пръстен, ще бъдеш на власт". Случило се така, че Чул-Ат загубил тоя пръстен и веднага срещу него избухнали метежи...

Отчаяният Чул-Ат решил да се удави и отишъл при река Тамил (Нил). Тогава от нея излязъл самият алп Чулман и му казал, че ще помогне да намери пръстена заради уважителното му отношение към водата. Наистина Чул-Ат бил издал забрана водите да се замърсяват с нечистотии. Много скоро Чулман намерил пръстена в една риба и го върнал на Чул-Ат. Настъпило спокойствие. В памет на събитието Чул-Ат взел името на Чулман и дал на сина си името Таниш (едно от имената на Чулман). Даиш Карачай добавя, че арабите, живеещи в Сирия и Египет започнали да наричат Авар-Кам пророка Ибрахим, а Чулман-Ат - Сюлейман... Чул-Ат се славел сред жените като отличен любовник и една арабска царица специално пристигнала при него, за да се убеди лично в това. След като била убедена, тя приела единобожието и името Балгас, което на арабски значело Булгар... (Ако още не е станало ясно, това е легендата за Соломон и Балкис, бел. прев). Тя била от страната Бин-Имен, а така българите наричали финиковите палми; тази страна била управлявана от сина, заченат след срещата ѝ с Чул-Ат... Арабите наричали българите барбари (бербери), а после името преминало към тези араби, които развъждали коне (пак от Даиш Карачай). Арабите запомнили ег-сазите под името миджер благодарение на сирийците - аварите наричали Миджер целия Агацир (Скития, Източна Европа) и на въпроса откъде са дошли, те отговаряли: от Миджер, Гористата земя (Агацир и Миджер значат

едно и също). Сирийците до днес разказват легендата за нахлуването на "миджер" в Египет: "Когато войската на миджер с грохот на колесници и ловни барсове се появила в Мамил, то местните, които почитали котките веднага се предали с думите: "Не можем да се бием с тези, чийто ловни котки са десет пъти по-големи от нашите!" След заминаването на повечето българи от Египет техният етноним "Миджер" завинаги останал, само че в арабската му форма "Мисра".

След Чул-Ат или Сулейман/Соломон в Египет управлявал синът му Таниш, после неговият син Азак. Азак имал брат Манас или Карт-Манас, той дълго време нямал деца и осиновил момче, което нарекъл Хонок. После му се родил и син Джавиш, на когото поискал да остави властта. Хонок се обидил и след смъртта на приемния си баща успял да вземе властта. За да не го застрашават привържениците на Джавиш, Хонок пренесъл столицата от град Авар в град Атина на същата тази река Тамил. Не променил властовите структури. Императорът и роднините му-губернатори оставали най-висшия слой на аристокрацията, но не се месели във вътрешния живот на провинциите... Чул-Ат завещал петте части на българската армия да живеят отделно от останалия народ, но това не било спазено и много българи се оженили за египтянки, заживели уседнало, превърнали се в местни и загубили боеспособността си...

След Хонок управлявал синът му Иджик, после неговият син Джай-Алан или Джай-Балин, чието име означавало "делта". При него боеспособността на армиите паднала дотолкова, че ечке-тамилите (вътрешните африканци; етиопи, суданци) успели да разбият българите и да нападнат Египет. Разтревоженият Манас, потомък на Карт-Манас, взел нещата в свои ръце и се заел да възстанови боеспособността на българите. Всички българи били събрани и започнала война срещу Ечке-Тамил (Етиопия, Судан). Самите кук-чаги се наричали аскари, тоест български народ, но арабите възприели тази дума в значението воин (аскер) - всички българи били войници... Накрая бойната готовност на българите била възстановена и ег-сазите разбили Ечке-Тамил с едновременни удари по суша и море. За спомен морето на изток от Египет нарекли Къзъл-Българско (Червено море и Аденският залив)... След това българите на Манас разбили и съюзниците на тамилите - лябиите (либийците), живеещи на запад от Египет.

Българите дошли в Кападокия и Египет под зеленото знаме на Агацир. При Хонок знамето станало червено, аварското знаме. Управлявалият след Кичи-Манас негов син Маджи Суз-Таргиз извършил плаване през Червено море и Когул (Индийския океан) и подчинил голям сотров, наречен от него Саръ-Алан (Цейлон), "Красивият остров". Освен това Маджи помагал на илатските императори в тяхната война срещу агацирския император Бал-Агач или Барин-Агач, който нахлул в Кападокия и завзел Троя (Атрьч). Даиш добавя: "С тази война могат да се сравняват само войните на българите с Рим и с татарите"... След като Бал-Агач се върнал в Агацир Маджи се сражавал с неговия син Леуген. Алп Лекдиу отначало бил съюзник на Илат и Мамил и успял да победи и плени Леуген. След като видял, че Леуген е благороден и също така едноок като него самия, Лекдиу изпитал симпатия, върнал му Троя и започнал да му помага. Маджи започнал да упреква алпа в нарушаване на техния съюзен договор, но Леуген отговорил: "От Бай-Тимат (господаря на предсказанията) узнах, че ако взема Атрьч и Лекдиу, ще загубя и другото си око; ако ги вземеш ти - ще загубиш Египет!" Маджи се засмял и превзел Троя. След победата го нарекли Суз-Атрьч. В боевете Леуген бил убит, понеже се сражавал във войнишките редици... От ангажирането на повечето българи във войната с Леуген ечке-тамилите изтласкали аварите от Египет и така Авар станал за тях Кыйер (Загубеният град). Маджи Суз-Атрьч поел към Египет, но морето се разляло и преградило пътя му. Маджи разбрал, че е разсърдил Чулман, за чиято дъщеря Джиланчек бил женен Леуген и се върнал в Троя. Илатският император поискал от Маджи да върне Троя на Илат, но той отказал и обяснил нещата така: "Аз ти спечелих Троя и загубих собствената си империя; сега ти искаш да вземеш и последното, което ми остана, а в замяна не предлагаш нищо!" Тогава императорът на Илат в съюз с Лекдиу и Леугеновия син

Турдан обявил война на Маджи и го принудил да замине за Тракия. Императорът на Агацир се опитал да го прогони и оттам, тогава разсърденият Маджи-Таргиз нахлул в Агацир/Миджер и починал целия Аскип/Скития. Аскипските българи наричали ег-сазите кимери, понеже те дошли от областта Килер или Кимер (Киликия). Отначало изгонените от Египет българи се удържали в Палестина, която в чест на Абар-Кам наричали и Кам-Хан, но след ударите на египтяните били принудени да отстъпят в областта Гаил (Галилея?) на границата на Бейнек (Финикия) и Джир (Сирия). Голяма част от египетските роби, избягали от Мамил заедно с тях, предателски минала на страната на египтяните и аварите отстъпили от Гаил в областта Кимер (Киликия). Оттам те продължили да нападат египтяните и своите роби-изменници, които образували племето на йехудите, оглавно от мияките (демагоги, фарисеи) - левити (левит означава боклук, мръсотия, плевел). На север егсазите завладяли голяма част от богатия Булям (Лидия) и основали там два града в чест на предводителите си - синовете на Суз-Атряч - Мамил (Милет) и Карил (Карий)... Няколко пъти българите си връщали Кам-Хан, но египтяните отново го завладявали. Суз-Атряч загубил търпение и заминал на север, като оставил в Кимер и Булям само малобройна част авари... Когато той завоювал Аскип, нарекли династията му Кимерска, по-късно Първа Кимерска, защото династията на Катраг била наречена втора Кимерска...

Първата Кимерска династия управлявала кратко - вторият император на Аскип от тази династия Аспарък - син на Суз-Атряч - бил свален от недоволните от управлението му българиагацири. Борбата на агацирите срещу кимерите оглавил балгородният Сан, който бил истински богатир...

Разказ за Сан Далай, Булгар Таргитай и потомците им

Щом агацирите, водени от Сан, син на Далай и внук на Леуген свалили император Аспарък, син на Маджи Суз-Атряч (последният български император на Египет), Аспарък избягал в Сънджак и оттам предприемал набези срещу Ечке Агацир (Вътрешен Агацир или Украйна). Казват, че Аспарък в старанието си да досади на агацирските българи дал на Сънджак името Иске Булгар или Борънгъ Булгар (Стара, Древна България), а на Ечке Агацир - името Кара-Булгар (Западна, Велика или Черна България), за да изтъкне древността на своите владения... Сан не се предавал и отбивал набезите на Аспарък един след друг. За да го победи, Аспарък бил принуден да наеме на служба един от потомците на сина на сънджакския цар Арслан Буртас (герои от епоса "Чулман толгау", живели в началото на петото хилядолетие преди новата ера) - Булгар или Буляр с дружината му от трийсет егети, макар и преди време да изгонил баща му Барсил Бушлай от Сандугач (български град в Северен Кавказ) в Агаджа или Урус, тоест коренният Абаз (Агарджа, Урус, Абаз - Абхазия). Тук, в абазкия град Диу-Сак или Зияджи (Сухуми) се появил на бял свят синът на Бушлай - Буляр или Булгар. Наречен бил така в чест на алпа Буляр-Булгар Зиези/Зияджи, син на алпа Локбир (герой на епоса "Чулман толгау") и умайджанка (амазонка)... Абазите (абхазци) вярвали, че Буляр бил дух на верността и дълга, който се показвал от водата и с огнения си поглед убивал убивал възрастните - предатели, децата им и човешките зародиши, от които след време щели да се развият бъдещите предатели и вредители... Самият град Зияджи бил основан на мястото, където веднъж от морето излязъл алпът Буляр Зиези и с погледа си убил няколко бъдещи предатели. Когато погледът му временно изгубил силата си (тя траела няколко часа на ден), Зиези удушил с ръцете си още няколко бъдещи

предатели и се прибрал обратно в морето... Никой не можел да го спре освен собствените му потомци, на които неговите сили не действали. Няколко пъти потомците му по молба на различни властници залавяли Буляр и го приковавали към скалите или към дървета, но след известно време духът му намирал ново тяло и той отново унищожавал предателите. За тези неща, както и за борбата на Сан Далай и сина на Суз-Атряч, Аспарък; за възцаряването в Аскип на Буляр-Булгар, син на Бушлай и за потомците на Буляр до Кан-Кубар и Ку-Кулян се разказва в сказанието на Сузбир "Буляр иръ" (Песни за Буляр). Боян Кубан не включил това предание в своя "Чулман толгау", като го счел за не особено изразително. Това му решение сметнах за несправедливо и затова накратко предавам съдържанието на "Булгар иръ"...

За да заглади предишните обиди Аспарък оженил Булгар за дъщеря си Банджа и го обявил за свой наследник, защото нямал синове. По време на войната Аспарък умрял, но Буляр успял все пак да разбие агаците на Сан... Българите на Буляр, състоящи се предимно от барсили, сари и абази/ибери започнали настъпление на запад; тогава Сан извел всичките си агаци в областта Имен. В памет на река Сан в Кара-Булгар (Ингулец), където бил роден и обичал това място Сан нарекъл реката Имен в своята нова област с името Сан (Сан е приток на Висла). Реката Тула (Висла) в тази област той нарекъл Биста (едно от имената на алп Чулман, оттам и Висла) в чест на тъста си алп Чулман. От дъщеря му Сан имал дъщеря Джалда (Ялта), за която ще говорим по-късно. Сан имал и син Тамир, на когото нарекъл своята именска столица. След време Тамир заповядал да нарекат града на името на баща му Сан-Тамир (Сандомир в Полша). Сан заминал от Кара-Булгар (Украйна) не защото бил изплашен от Буляр, а защото научил за способността му да врачува и да се превръща в различни животни. Да се сражаваш с магьосник открито е безполезно. Способностите му на вълшебник предала на Буляр майка му - дъщеря на алп Буляр, на когото бил наречен. За тези му умения Буляр бил наричан и Таргитай - "Небесен Човек". И днес с думите китай, гитай и гут наричат уважаваните хора, домовладелците и светиите. За да избегне излишни кръвопролития в братоубийствена война Буляр преди решителната битка използвал способностите си: отначало се превърнал в птица, после в риба, после в хермелин и се промъкнал в агацирския лагер, където повредил оръжията на противника; а след това изпълзъл като змия обратно... След като дошъл в Кара-Булгар и видял страната опразнена, Буляр заплакал от огорчение и чрез пратеници предложил на Сан и хората му да се върнат. Гордият Сан предпочел да остане в Имен (Полша), обградена от древни гори. Тогава Булгар Буляр Таргитай, станал император на Аскип в 859 г. преди Бургаската война (512 г. пр. н. е.; Аскип - Българска степ, име на антична българска държава) и заселил Кара-Булгар със своите българи и арджан-улчии (литовци и латиши) и забранил на когото и да било да напада Имен... Веднъж дъщерята на Сан - Джалда - решила да види мястото на раждането си - Ялта (Крим), откъдето още невръстна била отведена в Имен. Тя обичала плуването и умеела да се превръща в змия, риба и жаба както всички дъщери и внучки на алп Чулман и, превърната в риба отплувала към Ялта по река Инеш-Дар (Днестър)...

Булгар-Таргитай имал трима синове: Кьол или Кау с прякор Даил, Леу-Китай и Карбай-Арбай. По предложение на баща си те хвърлили жребий кой какво да владее. На Леу-Китай се паднал Бал (Деснобрежието на Днепър), на Карбай се паднал Хар (Левия днепърски бряг), а на Кьол - Джалда/Ялта. Кьол заживял там. Веднъж се изгубили негови коне и той тръгнал да ги търси. Те били похитени от доплувалата в Крим госпожица Джалда, която много обичала конната езда. Кау дълго бродил из Джалда и успял да намери похитителката, но вместо да ѝ се разгневи той се влюбил в приказната дъщеря на Сан. Тя също го обикнала повече от живота си. Бащите им проявили мъдростта, присъща на истинските българи и разрешили сватбата. На тази сватба Буляр и Сан се помирили един с друг за радост на всички българи...

След като обединил отново всичките български земи на Агацир (Източна Европа) Буляр

повикал при себе си благородния биркам Тамта-Китай и го попитал: "Кажи ми, мъдри Карт (свят старец, Старши, Жрец) - какво ще стане, ако открито нарека нашия Аскип със съкровено то ни име Булгар; много харесвам това име?" Тамта-Китай отговорил: "Твоята династия ще управлява 500 години и ще бъде свалена, а името Булгар ще бъде вечно на Земята!" "Ами ако оставя предишното име Аскип или Агацир?" - запитал ябхусирът (императорът) Буляр Булгар Таргитай. "Тогава твоята династия ще управлява вечно, а съкровено то име Булгар ще се забрави..." - промълвил аскалът (мъдрец). Без колебание Буляр заповядал на Аскип да се даде името Булгар, като казал: "За мен няма нищо по-важно от името Булгар - нека то вечно да живее на Земята! Нека не само нашите знатни люде, а и целият народ се нарекат българи; нека за всички българи грижата за благополучието на българския народ да бъде най-важното нещо!"

После разказвачът Сузбир, който изпял тази история по времето на Йолуг Катраг (император на Скития в началото на първото хилядолетие пр. н. е.) ни разказва за сина на Буляр Бушлай, Кьол-Даил, за неговия син Сахил, за неговия син Маджил и за неговия син Карт-Курбат... Те всички били императори на Булгар, който тогава бил наричан Аскип (Скития)... Карт-Курбат имал син Буляр, когото наричали още Хардат и Хурдат, защото в младостта си той управлявал Хар (Левобрежието на Днепър). Хардат имал син Урдат и дъщеря Алангу. Тя станала жена на Кубан, син на Хингул (алп Чулман). От гадателка Хардат узнал, че внукът му от Алангу ще го убие и намислил да убие и тримата й сина. Като разбирал, че Кубан може да му попречи, Хурдат решил отначало да убие Кубан. Хурдат бил зъл човек, защото бил син на зла имегенка (зла богиня) и искал да предаде Аскип под властта на халджавузите (нечистите сили). Случило се така, че степта, където живеел Кубан била поразена от суша и той прекарал стадата си на горска поляна, където по-рано императорът му разрешил да използва пашата. Този път обаче Хурдат нарочно забранил на Кубан да пасе добитъка на Яктъ Алан (Ясна поляна), като я обявил за свещена. Възмутеният Кубан самоволно започнал да коси тревата там и имегените на императора го разкъсали на парчета и го изляли. След това Хурдат наредил да удавят синовете на Алангу и Кубан, които били и негови внуци, но Чулман успял да спаси един от тях - Мирджат, наричан също и Мир. Мир обичал да свири на дънгър (народен струнен инструмент) и затова го наричали и Мир-Дънгър. Щом Мир пораснал, той повел народа, притесняван от имегените и в жесток бой с халджавузите убил дядо си Хурдат Буляр. Народът го вдигнал на престола на Булгар, но Мирджат се оказал неумел управник и хората решили да го отстранят. Мир нямал синове и българите предали властта на Нукрат, потомък на Тамир, който бил зет на Мир-Дънгър. Мирджат напуснал двореца и станал бродещ народен келбир (жрец) и музикант-певец... При Нукрат нещата в Булгар се подобрили малко, но при управлението на сина му Балта положението се влошило отново. Народът отнел властта на Балта и я предал на Арат, син на Нарат и внук на Урдат, правнук на Хардат Буляр...

Син на Арат бил Сурат, негов син е Бурат, негов син е Алат, негов син е Тамъш, от него е Даръш, негов син е Алип; всички те са били императори на Булгар. Алип имал двама сина - Халиб и Буляр Имен. Когато Халиб станал император, Имен разгневен се оттеглил в своята област Имен и отказал подчинение към Булгар. Оттогава жителите на Буляр-Имен са наричани по името й бай-буляри (пра-поляци). Син на Халиб бил Курбат, а той имал син Кан-Кубар и дъщеря Текетире. Текетире наричали целомъдрената Арча-Магиз (Артемида?), която избягвала мъжките домогвания, като се обличала в козя кожа (текетире значело кожа от коза)... Син на Буляр-Имен бил Дар, който имал трима синове - Бар, Вар и Мар... И Курбат, и Кан-Буляр били императори на Булгар. Кан-Кубар се родил в императорския лагер край река Кубар или Кубинеш (Южен Буг) и така получил името си. След като Кан-Кубар получил за владеење областта Отяш или Утяш (междуречието на Прут и Днестър) започнали да го наричат и Утяш...

Жена на Кан-Кубар била красавицата Миша; тя му родила сина Кулак, последен император от

династията Буляр-Булгар Таргитай...

Разказ за Сю-Дан Ку-Кулян

Текетире станала жена на Су-Алтън, който цял живот мечтаел да намери Златната река, откъдето е и прякорът му Су-Алтън (су - вода, река; алтън - злато)... Син на Су-Алтън и Текетире бил героят Сю-Дан или Аудан (воинска слава), връстник на Кулак. Злобният Кулак като дете често играел със Сю-Дан, но го мразел и се стараел да му навреди по всякакъв начин. Веднъж двамата наближили ковачницата на бога Хърса Кулян, пазена от кучето му и Кулак предложил на Сю-Дан да прогони песа с камъни - Аудан се славел като много точен в хвърлянето на камъни. Камъкът, който Кулак дал на Сю-Дан, бил омагьосан за убийство. Аудан не знаел това, хвърлил камъка по кучето и го убил. Кулак избягал, а Сю-Дан бил заловен от Хърса. Хърса живеел сам и кучето било единственият му другар. За щастие Хърса не се поддад на слепия си гняв и изслушал оправданието на Сю-Дан. Момчето твърдяло, че камъкът, с който е замерило кучето, е твърде малък и не би могъл да го убие. Хърса взел камъка в ръка и всичко му станало ясно, макар и Сю-Дан да не издал Кулак. Хърса пуснал момчето, но му обяснил, че е убило единствения му приятел. Сю-Дан понечил да избяга, но се обърнал и видял, че Хърса плаче. Станало му жал за бога, върнал се при него и му казал: "Не плачи, всемогъщи Хърса - сега аз ще бъда твоето куче!" Той останал да помага в ковачницата и така народът го нарекъл Ку-Кулян (Ку - куче, Кулян е едно от имената на Хърса) или кучето на Хърса. Хърса бил наричан Кулян, защото работилницата му била в поселището Кулян... Ку-Кулян се сприятелил с Хърса и той го научил как да прави оръжия и как да си служи с тях...

Още като дете Ку-Кулян се влюбил в едно момиче от селото на Кулян - Оймир. Веднъж Ку-Кулян я попитал какво от всичко мрази най-много и тя отвърнала: "Войната, защото тогава татко го няма в къщи, а мама плаче от страх за него. Ако срещна Гулаим (господарката на войните), то бих я убила!" Гулаим дремела наблизо в храстите в образа на малка змия. Тя се обидила от думите на момичето. Превърнала се на огромен барадж (змеевиден дракон) и поискала от селяните да ѝ предадат Оймир, за да ги остави на мира. Родителите на Оймир веднага я овързали и я оставили в полето на Гулаим. Гулаим обаче не била жестока, макар да обичала войните и смелостта. Дъщеря на алпа Бабай Барис, отначало тя била позната под името Самар. След смъртта на мъжа ѝ Шамбат, за когото четем в "Чулман толгау" тя дотолкова се разстроила, че станала богиня на войната под името Гулаим. С тази дума храбрите български бахадири наричали кървавите рани (буквалното значение е розова бенка). Самар искала малко да изплаши момичето и тръгнала към него, но пътя ѝ препречил Ку-Кулян и заявил, че няма да изостави приятелката си. Поразена и възхитена от смелостта му, Гулаим се съгласила да пусне Оймир, ако Ку-Кулян се закълне да обича само нея. Когато Гулаим открила гърдите си пред него, Ку-Кулян произнесъл любовната клетва: "Кълна се да обичам само теб и няма да гледам гърдите на другите жени!"... Сузбир разказва после как император Кан-Кубар устроил надбягване на хора и коне, за да облекчи родилните мъки на жена си Миша, за наказанието на Умай, за нападението над Булгар от тримата синове на Дар: Бар, Вар и Мар и гибелта им в боя с Ку-Кулян. За да оценим майсторството на Сузбир, ще покаже няколко откъса от неговите сказания. Ето няколко стиха, които описват срещата на Гулаим с Ку-Кулян при застъпването му за Оймир:

Едва бе тръгнал той на бой, яви се
смъртта красива - Гулаим.

Показа му гърдите свои, промълви:
"Войнико, обикни ме!"

Видяла как за миг се влюбва в нея,
добави: "Ти сърцето ми разби!
Ще бъда твоя, ала дай ми клетва:
да не поглеждаш вече чуждите гърди!"

Младежът обеща и тя разцъфна
и каза му: "Безсилна съм пред теб!
Иди в Кулян, кажи на хората: "Барадж
ви пощадява и върни девойката!"

Ето и откъс от по-нанатъшния разказ на Сузбир:

"Когато Миша закрещя от болки,
то сякаш се Земята разлюля!
Тогава царят викна през прозореца:
"Помагайте, народе, в таз беда!"

Свалете ремъците, развържете възлите,
разпрягайте да тичат с вас конете!
До Камъни Високи ги гонете
и бягайте след тях още по-бързо!

На тези, дето бягат най-усърдно,
подаръци ще дам без капка корист.
За всички има, между вас най-бързият
разбира се, ще вземе и най-много!

Щом чуха всички думите на царя,
побягнаха коне и хора в миг.
Без капка свян те дрехите захвърлиха,
без панталони или с вдигнати поли.

Един откъсва, друг преварва него,
ала все пак са повечето в група.
И изведнъж край Камъните първа
претичва Маги Отучеева с голям корем.

Не я настигна никой и дори конете
надмина тя, най-бърза между хората.
От бягането, щом достигна Камъните,
тя падна ничком и роди близначета.

Като дойдоха на света дечицата,
що скъпата ни Маги там роди,

зелено знаме над двореца се изви,
разбрахме, че родила е и Миша!

Като Субан бе щедър Кубар тоя ден,
десетки крави и овце раздаде.
Най-много са за пълничката Маги,
разсърди се тогаз на царя Аби (богинята Умай).

Осъди тя постъпката на царя,
жените мъчил той като Ягай (духът на злото и хаоса Яга).
На безпощадната Улят тя заповяда (господарката на мора и смъртта)
"Ти, сестро, войните царски накажи!"

Превиха се надве тогаз войниците
от страшни болки ниско във коремите.
Крещяха всички те на две превити:
разбраха как е тежко на жените...

Докато виеха - неделя или три
в България нахлуха от Имен врази.
Тримата братя с дядо храбрият Имен
към Камъните крачеха под плясъка на знаме...

Усетил стъпките им, викна Кан-Кубар:
"Метеж задава се в любимия Булгар!"
Не спира никой и врага по пътя му,
мъжете български като жени боли ги!

Да бе намерил се спасител в тоя час,
половин царство давам му веднага аз!
Къде го? Че от болка са замаяни
витязите прочути на страната ни!"

Разбра тез думи Ку-Куян тогава.
"Аз ще спася Булгар!" - той смело каза.
При Отучей отиде храбрият младеж
и го помоли: "Дай ми сили, татко!"

"Ще имаш сили!" - каза Отучей,
но искам обещаната ти половина!
Закълни се! Твой свидетел е Балин!
Така се кле баща ти - Су-Алтън!"

Младежът се закле и Отучей Бабай (алп на бурята, мълниите и дъжда)
повика: "Ти момчето сгрей! Живот му дай
и сили дотогава, докато не остави меч и брадва!"

Стрела Бабаева прониза Ку-Кулян,
от болка викна малкият герой.
Душата му вече е бляскаво жили,
от битките тя живия огън събира...

Почувствал силата, Сю-Дан препусна
към битката и чу Самар отново:
"Докато не изстинеш - ще сме двамата;
изстинеш ли - отново ще убием друг..."

В Булгар измяна винаги е имало,
разяжда тя опорите на Шатрата (държавата).
Изменниците да вървят на закление,
предателят не трябва да живее!"

Отправи се на бой момчето влюбено
и враговете сред сечта потръпнаха.
От тях не бяха много оживелите -
в пръстта бунтовни трима братя легнаха...

Два пъти още - може би и сто
Булгар нападан бе от врагове - е, и какво?
Изби ги Ку-Кулян като мухи
и вражеският плам от страх утихна...

Отмина най-накрая и бедата, що бе сковала
на царя войската. А чакаха бойците близък край
и към Небето упреци отправяха...

Изнемощяха гласовете и тогаз изчезна болката...
О, небеса! Благодарим ви и хвала!
Забрави гърчовете, смее се войската:
бойците радват се, че не могат да раждат...

Младежът наш, вече станал и мъж
не спря покрай себе си враг да издирва.
Остана без битки, а само секирата
сред живите топъл го още поддържа...

Сто вожда от царската свита веднъж
Кулян да убият решиха - напразно!
Самичък насече ги с меча си той,
хиляда слуги техни паднаха в боя.

Виновен за всичко, коварен, Кулак

излезе невинен... Не ставай глупак!
 Не са малко хората, що палят вражда,
 за да търсят изгодата.

И после Кулак своя огън разпалвал -
 от Сю-Дан боял се тоз подъл чакал!
 Повикал роднините вождови той
 на мъст зарад своите да дойдат за бой!

Не само предателят вреди на страната,
 глупаци са всички на предателя от родата!
 И по-лошо има от враговете задморски -
 измяната на тълпата и глупостта хорска...

Събрал родове срещу Сю-Дан Кулак
 и после зачезнал; не бил той глупак!
 Намерили те Аудан, но той им
 предложил двубои - един на един:

"В голямата схватка умирате всички -
 че време за мисли не ще ви остане!
 Така чуждата смърт ще отвори очите ви
 и живите пътя към къщи ще хванат!"

"Недейте му вярва! - завикал Бурак.
 Сред всички той бил незавиден глупак.
 Е, казахме бил - тъй след думите негови
 боя провели и били изтребени.

Мъстящите скочили всички, тълпа
 връз младежа, чийто живот бил война.
 Започнал юнакът мъртвците да просва,
 тогава жените им поискали прошка:

"Петле, остави ни поне някой жив,
 Земята пустее без хора такива!
 Гледай, пред теб ще разголим гърди;
 гледката тази нека те охлади!"
 Жените разгърнали туй, що ги покрива,
 а наш Ку-Кулян си очите присвива.
 "Не гледай! Обет имаш към Гулаим,
 че няма да зяпаш по чужди гърди!"

Вразите свестили се: очите затворил,
 не можел така с лекота да ги бори.
 И сбъркали - проснал той цяла дружина.
 Останала само розова перушина.

Подучен от Кулак и от мъка залян,
 Кан-Кубар казал: "Ех ти, Ку-Кулян!
 Няма мира от теб, ти си бreme за Шатрата,
 заминавай далеч, ти си истинска напаст!"

Светът е огромен, намери врагове
 по-нататък покрай чуждите брегове.
 Отново без теб ще укрепне Булгар
 и пак ще получим света като дар!"

Намесил се жрецът-келбир Отучей:
 "Не ще е спокойна България, ей...
 Събира войска цар кимерски - Катраг, (Кимер - областта на Троя)
 и само от Сю-Дан бои се тоз враг.

И зле ли е мигар, че нащо Петле
 измяна и глупост да трае не ще?
 Не зървам пред нас някой по-добър щит,
 като него Булгар кой друг би защитил?

Сто хиляди души подкрепиха келбира,
 но лошотията, тя е нещо всемирно.
 Няколко врага с царя били съгласни,
 мълчали си другите - и напразно, напразно!

Сметнали те за добре да мълчат,
 гняв господарски да не си навлекат.
 Виж, увери се как страхливостта
 се родее с измяната и с глупостта!

С това си мълчание немалко племена
 загинали; не почитаме техните имена:
 в бой страшен паднеш ли, ще бъдеш възпят;
 робство признаеш ли - ще те прокълнат...

От стана прогонил Кулян Кан-Кубар
 и мислел, че шастие носел така.
 С младежа поели Отучей и бойците,
 останал Булгар все едно без стените си...
 По пътя Сю-Дан срещал и врагове,
 нападали го... Ала къде са днес те?
 Като вихър вървели войските напред:
 идат българите - вие, врагове, треперете!

И отпратил обратно Катраг към Кимер,
 съюзил се Сю-Дан и с Бирак, и с Кенер.

Идваме с тебе! - решили атрячите. (Българи, албанци, по-късно етруски).
После останали долу в Италия.

Търсел героят не земи, а война.
Живия огън му давала тя.
Битките свои напразно не водил -
цялата паплач във ада проводил.

Прославени били в битка другарите,
гордей се завинаги с името на България!
Където да бъдел, във всеки един бой
за Булгар се сражавал, за Родината своя!

Помогнал на атрячите да заселят Идел, (етруски, Италия)
Къзъл Ибер после да завладей предпочел. (Испания, Иберийския полуостров)
Поискали да го титуловат "Байджил",
отвърнал им: "Аз съм си просто Багил"! (бахил, боил - народен представител)

Оставил в Ибер българска част Сю-Дан.
Синът му Таргиз оглавил там буланите. (едно от имената на българите)
Не бил мързеливец младежът Таргиз.
И град построил си, и царство Тартиш!

Без много да мисли, поел път Багил
към Арджа-Тулуш, там се криел Тагил. (Арджа-Тулуш - Франция)
Сражавал се някога той за Булгар,
днес враг станал на наш Ку-Кулян.

Веднъж Сю-Дан не разрешил на Тагил
страната, голяма като море да ограби.
И казал: "Народът няма капка вина,
че царят на тази страна не я пази."

Разхвали се царят и повярваха людете,
че по-добър няма от него да найдат.
Не е грях да сбъркаш веднъж, че лъжците
умело се крият, не очакваш бедите...

Но видиш ли царя си, че е глупец,
недей се преструва, че виждаш мъдрец.
Двукратно излъган - ти значи си пън;
такива отпращал Ку-Кулян навън...
Забрана издал Ку-Кулян за грабеж,
наострен от яд бил Тагил като еж.
Замислил, мръсникът, убийство на вожда,
и стана ни ясно доколко е подъл.

В нощ тъмна и глуха коварно Тагил
с дружина Сю-Дановския стан обкръжил.
Предателят мислел: "Не ще го спаси
от мечове хиляди даже Аби!" (богиня Умай)

Заклали пазачите, влязъл врага
в палатката Данова - и легнал в пръстта...
Успял да избяга един - да, Тагил,
но вождът обидата не опростил.

Настанало време, намерил Тагил,
но той от възмездие пак се спасил.
Войската злодейска край Сена налягала, (река Сена във Франция)
но ловко Тагил от страната избягал.

Зачезнал на север в морето Арджанско, (Ла Манш, Северно и Балтийско море)
качил се на сал и достигнал Ирландия. (Бърлан в оригинала)
Сю-Дан не се бавил и с войска към Бърлан
поел по следите му като същ ураган. (Буран - алп на северния вятър, буря)

Тагил бързо сварил народа навред
за бой с Аудан да настрои: "Напред!" (Сю-Дан, Ку-Кулян, Багил и Аудан са имена
на един и същ вожд, бел. прев., важно!)
Разгънал Кулян табора край брега, (табър; укрепен лагер. Думата е жива и днес
като име на град в Чехия; има и планина Тавор, за кои ли времена става дума...)
нападнала стана ирландска орда.

Не знаели как да воюват рибарите
и влезнали в битката, носещи брадви.
Добре се сражавали, дума да няма,
умът им не стигал, а ум не продават!

Тагил обяснил им: "След мен към Бирлан
се носят, да знаете, зли великани!
Но вие без труд ще дадете отпор -
бои се врагът ни, щом види топор!"

Решили ирландци да станат герои
жените довели да видят тоз бой.
Застанали те на хълма отдалеч,
мъжете подкрепяли в лютата сеч.

Не знаели те, че ръката Багилова
от огъня в боя черпи своята сила.
С мъжете им Сю-Дан покрил целия бряг,
затичал към хълма както на празник бедняк.

За техен късмет дотърчал Отучей
с манерката своя Сю-Дан да облей.
Студените капки от водата свещена
охлаждат боеца; бедата избегнали!

Избягал Тагил къмто острова Ман, (алан Балгушби в оригинала)
там вечно е лято и е пълен с храна.
Врага си боецът наш славен настигнал
живота отнел му във същия миг!

Мъжете ирландски при него дошли,
за милост помолили: "Ти, витяже, прости,
Тагил ни подведе, но знаем сега,
че ти си спасител на наша земя!

Живей тук, ний ще ти пратим "петлите"
от тези побойници подбери си най-злите.
За хората те са в очите им трън
и нека те в боя ти дават огън!

"Благодаря на Бирлан - отговорил Сю-Дан.
Тук ще остана, с вас да бъде Истан (Бог)!
И ще си тръгна единствено чак
когато ме викнат за бой срещу враг!"

Щастлив бил насетне този остров Бирлан.
Врагът подминавал Бирдай като капан.
(Бирдай - Великобритания, Британските острови).
Булгар бил лишен от Сю-Дана юнак
и скоро наблизко явил се Катраг...

Заплаха видели вождовете на куляните,
(куляни - силно българско племе; днес Холандия, бел. прев).
на Сю-Дан пратили писмо до Ирландия.
Там с букви согдийски бейовете на буляр (буляр е второ име на куляните)
помолили Сю-Дан да се върне в Булгар. (Согдийците - сагдаки са източни българи,
бел. прев).

"Веднага щом дойдеш - така му написали -
ний трона Български сме на тебе орисали!
А враговете, сбрани в стадо хиени, да не
чакат измяна: ще ги стъпчем с конете!"

Трудно добрали се пратениците кулянски
до тия два острова - Британски и Ирландски.
А там отговорили: "Алан Балгушби (остров Ман)
Всевишният стори невидим... Уви!
Прибрал Сю-Дан сиротиня една,

тя рекла му: "Нека ти бъда сестра!
Полезна ще бъда, не ще ти тежа!"
Приел я тогаз Ку-Кулян у дома...

Не знаел героят, че лъжела сиротинята,
била на Тагил дъщерята, любимата,
с една мисъл само при него дошла;
решена на мъст зарад своя баща.

Никой в таз дева врага не видял,
Келбир Отучей - той би всичко прозрял!
Година веч камът бил горе в небето,
почитал го Сю-дан както баща си детето...

А Су-Алтън, неговият роден баща
с побеляла коса търсел Златна река.
Така се стараел, че алпът Субан
смилил се над него и прошепнал: "Азна! (благороден, уважаван човек)

Дарявам ти пръчицата Айдар лаба, (Айдар е име на алпа Субан, лаба е пръчка)
тя ще ти каже де е тая река.
Но много внимавай: за тая лаба
готови са хора да режат глава!

Връчил пръчката алпът и веднага изчезнал,
сякаш змия в коренака навлезнала.
Азна щастлив бил, но по-умен не станал -
срещнал Кулак и за пръчката казал...

Кулак всичко умело разбрал,
тръгнал със него и когато заспал,
с камък убил чичото във съня.
Загинал Азна от петгодишна ръка...

Взел Кулак пръчката, щом приключил с Азна.
"Де е златото, сопо? Кажи ми сега!"
Не знаел, че трябва да премине росата,
за да покаже лаба пътя му към реката... (Златната река)

Не мръдвала пръчката и тогаз побесняло,
момчето я счупило, като злобно крещяло...
Намерило сина на Азна после злото,
в лика на Тагилова щерка дошло то...

Разбрала таз вещица, че на Сю-Дан
да яде кучешко забранил е шаман (Отучей),
дал му е сили като Джамал (Бог) на кутрето,

късче месо само и край на вълшебството...
 Тогава утрепала куче момата,
 сварила парче и го дала в храната
 на героя Сю-Дан казала, че е "бил" (отбрано месо),
 излял го Кулян - и останал без сила.

Имал Тагил синове освен дъщеря,
 в дома на Сю-Дан ги повикала тя.
 Нищо не можел да стори юнакът без сили
 и братята за своя баща отмъстили...

Но хората от Тулуш и Биртайско море
 твърдели: "Ку-Кулян никога не ще умре!"
 Узнала това Гулаим и тогава тя
 собственоръчно довършила братята.

Гулаим молила после Умай
 на Тангра да каже тез думи: "Абай" (в случая Господ)
 Моля те, съживи ти моя любим,
 живота на алпите волен дари му!"

Пожалил я Тангра и Багил оживял, (Сю-Дан, Ку-Кулян)
 тогава му дали и име Биджар.
 Невидим за хората станал Сю-Дан,
 мъглите обгърнали острова Ман (Балгушби).

Но все пак понякога Сю-Дан великият
 помага на хората в тези страни.
 И вярва народът: дори на Булгар
 щом дойде му време - ще помогне Биджар!

(Доста, доста любопитно се развива този мит. В края му намираме ни повече, ни по-малко легендата за крал Артур в един много ранен вариант. Остава въпросът кой и кога я занесе до Великобритания... бел. прев).

Раздел II

Древните династии на западните българи

Най-често българските разказвачи и летописци - като започнем с Йолъг Абаз (български велможа, живял в края на първи и началото на втори век пр. н. е.; абаз означавало както абхазец, така и грамотен човек) - използвали като отправни точки за времеизчисленията си следните години: годината на идване на ордата на Локбир от Акбаш (Азия) в Балин (Източна Европа, понякога заедно с Централна Европа и Балканите) или началото на "ерата на Локбир" (32153 г.

пр. н. е.), а това идване се случило в 31 500-ната година преди Буртаската ера; "годината на Джам", наричана и "година на Буляр или Булгар" и от него са започвали Булярската или Българската ера (14953 г. пр. н. е.); "годината на Турджан или Карт-Турджан" (1699 г. пр. н. е.); Карт-Турджан - "Старият Турджан"; "годината на Буртаската война", с която започва Буртаската ера (653 г. пр. н. е.). Както е писал нашият праотец историкът Нариман, от годината на Буртаската война или Буртаската година до раждането на Иса пехембер (Иисус Христос) са 653 години, от Буртаската година до годината на Карт-Турджан са 1046 години, а от Буртаската година до годината на Локбир са 31500 години... Има и година на "Кичи-Турджан"...и "Джун или Хон елъ" (година на хуните, когато започва управлението на Втората хунска династия - 363 г. от новата ера).

Времето между годините на Локбир и Буртас наричаме Древна епоха, периодът между годините на Буртас и Хуните е средната епоха, а с началото на Хунската година започва Новата епоха. През Новата епоха са годините на Първото разрушаване на Буляр (1236 г.) и Второто разрушаване на Буляр (1278 г.)... Зияджи/Змийчето (Зиези) е прякор на алпа Субан, който се пренесъл към потомците му като родово име...

Сега ще разкажем за династиите на Древната епоха... Локбир Зиези имал син Булгар или Буляр, който помогнал на Карт-Джам (внук на алпа Субан или Калат) да създаде в Балин (Източна Европа) царството Идел. До Идел била субата (владението, имението) на Локбир, която наричали Буртаска - второто име на Локбир било Буртас или Буртай (Мечката)... Идел и Буртас съставяли империята на Умай-биче (жена-алп, майка на почти всички алпи (богове, духове) и покровителка на жените), а империята носела името Турун-Суба по името Турун, което било едно от имената на Умай... Турун-Суба била образувана през 153 г. от ерата на Локбир (32000 години пр. н. е.) и просъществувала до 13153 г. от ерата на Локбир (19000 г. пр. н. е.). През 13153 г. от ерата на Локбир богинята Умай-Турун Аби заспала и и загубила наниза на своя гердан, така подвластните ѝ племена се разпръснали по света. Локбир опитал да ги подчини със сила и в същата тази година нахлул на Балканите (Ахил), където неочаквано бил убит от баща си - богът Субан Зиези...

След това възникнал народът на българите и Аби Зиези или Карт-Джам направил за него първата българска държава в годината на Булгар. Карт управлявал под покровителството на госпожа Умай 300 години, след това заспал и властта в Идел преминала към потомците му. Те управлявали - понякога по хиляда години - в такъв ред: отначало синът на Аби Зиези Карт-Джам - Ал или Бал, наричан още Булгар или Ал-Булгар. После били синът на Ал-Булгар - Кан, Ит, Кар, Лут или Улят, Лук, Сакал, Ак или Буга, Кахил... При Лук, когото наричали Лек, Лак, Ляби-Лаба българите заселили бреговете на Арджан-Българското (Балтийско) море и Тирен-Българското (Средиземно) море; така българите получили имената булгар-лебии (ливи, либийци), леки, лабай, лаки... Синът на Буга, когото наричали още Ак и Уга имал син Атряч, когото наричали и алп Лек... Буга или Уга управлявал Идел под контрола на Умай около 6000 години преди Буртаската война. Първата му жена била Лек, дъщеря на Чулман и тя му родила сина Атряч... После Буга се оженил втори път за Лям-апа, а тя му родила сина Кахил или Сахил... Лям-апа мразела първата му жена и я отровила. След това, за да качи сина си на престола тя наклеветила мъжа си; казала на Умай, че Буга се готви да отхвърли властта ѝ... Умай лишила Буга от зрение и го нарекли Гур - "Слепеца"... През това време Атряч успял да завоюва за Умай-биче Сувар (Месопотамия) и Капдаг (Кападокия, Мала Азия)... Като разбрал за станалото с майка му и баща му, които много обичал Атряч се нарекъл Лек Гуругла (синът на слепеца) и отказал да се подчинява на Идел и Умай... разгневената Умай пратила срещу Атряч, който се укрепил в Капдаг, войската на умайджанките (амазонки) начело със сестрата на Лям-апа - Анджи-апа. Гуругла разбил тази войска на мястото, което после нарекли Анджира (Анкира, Анкара), а

Анджи-апа и част от амазонките взел в плен и ги продал на арджа-билишите (аргосците). Като потеглили към Арджа-Билиш на кораби (Южна Гърция), амазонките успели да завземат няколко кораба и да избягат към устието на река Миузелга или Мийелга (река Миус)...

Така Атряч, който притежавал нечовешка сила (той бил бог) станал известен по света с имената Лек, Лекдиу и Лекдан, също и Гуругла (Херакъл). Личното му владение Кападокия получило предишното му име Атряч (Троя)... За да се различава от живелия значително по-късно император на Илат, Атряч Гуругла Укряч алп Лек започнали да назовават също Карт-Атряч (Стария Атряч) и Карт-Гуругла (Стария Гуругла)... Урта-иберите (прагрузинци), които смятали Карт-Атряч за свой прародител, го наричали просто Карт, а страната си - Карт-иле или земята на Карт...

След Кахил властта в Идел отишла в ръцете на брата на Карт-Джам, Сура-Сармади. Сармади, в чест на когото източните българи са наричани сармати, заспал по-рано от Карт-Джам и се събудил преди него. Докато брат му спял, Сармади се оженил за жена му. Когато Карт-Джам се събудил то извикал Сармади на дуел, но после решили с бившата жена на Карт-Джам да остане той от тях, който прояви по-голяма доблест в похода срещу халджавузите (нечистите; може би по-късно ще разберем кои са те). От този поход се върнал само Сармади и тръгнал слух, че той е убил брат си. Синът на Карт-Джам - Джам-Иджик Аудан - повярвал на слуха и поискал от Турун-Аби съд срещу Сур-Сармади. След като му било отказано, той събрал хората си и заминал за Сънджак. Дотогава той бил пълномощник на Идел на остров Чулман и Руджан.

На остров Чулман обичащият го алп Арбай му отделил за живеене една област - бъдещият Садъм (Швеция). Там Джам-Иджик Аудан (Один) управлявал без много шум своите хора, наричани худи (гети, готи). Думата худ у българите означавал човек, а а при небългарите - българин... След това Турун-Аби научила за пребиваването на Джам-Иджик на острова и накарала Чулман да изпрати худите в Кара-Сувар (междуречието на Одер и Висла). Оттам Джам-Иджик оставил част от худите по тези места и след известно време заминал за Улаг (Влахия). Там също прекарал някое време и заминал за областта Инеш-Дар (Днестър), където го нарекли Таргиз и Таргитай, или "Днестърския". След заминаването му от Чулман му дали и името Гуругла или "Син на Другия свят или на Могилата", защото смятали, че остров Чулман е на другия свят... Във Влахия, както и в Кара-Сувар останала част от хората му, но той все още имал немалко българи-худи. Садъмците (скандинавци) твърдят, че че и в тази част на остров Чулман, която в чест на Джам нарекли Джамал (Ямал), останали доста българи-худи; Умай не преследвала тях, а само Аудан...

За доказателство на това твърдение жителите на 300 садъмски бийори (голям проход, фиорд), носещи имена като "булгарски" или "бургалски" показват запазени части от български кораби от онова време и камъни с надписи на имената от българите на Джам-Иджик: Барис, Турун, Бурджан, Барин, Каймар, Угер, Хакан, Мал, Рямджи (!), Тънъш, Биркай, Утай и много други. В подкрепа на това указват, че частта от страната им до днес се нарича Джамал (Ямал) - както в древността наричали Аудан. В стари времена често към имената добавяли суфикса -ал, така от Джам се получава Джамал, от Туки - Тукал, от Джура - Джураал и т. н. Трудно се възразява срещу такова нещо... Те пазят и обичат старите български названия - худ, балан или балин (!), балта, бирак или байраг - това им качество предизвиква уважение...

От областта Дар (Тар) Джам-Иджик Аудан с част от хората си отпътувал за Джалда (Ялта, Крим), а оттам към град Булгар, основан на река Арджан или Руджан (Волга) от сина на Карт-Джам Ал-Булгар. В чест на името на реката, смятана за свещена Булгар се нарекъл също и Руджан... Оттук Джам под натиска на Турун-Аби тръгнал след известно време и пак само с част от хората си към Сънджак (Предкавказието), където през 9553 г. от Булярската ера или 5600 г. пр. н. е. основал най-старото, първото Българско царство. Тогава някои от българите още

произнасяли думата "булгар" като древната му, забравена днес форма "бунджар"... В Руджан останалите там хора на Джам изкривили думата "худ" и започнали да се наричат кундури, а в Сънджак или Иске-Булгар (Стария Булгар) - канджари... Джам-Аудан управлявал Стара България 300 години, след което спал още толкова. След събуждането си помолил Небесата да го превърнат в човек и скоро умрял... Името му запазили Сънджакските планини, които в негова чест нарекли Джам-Булгарски (Ставрополските възвишения)... Сармади след заминаването на Аудан от Булгар-Руджан в Сънджак царувал съвсем кратко и скоро заспал, както казват някои или бил убит от нечисти сили, твърдят други... Всички тези първи български управляващи носели и титлата Таргиз, тоест "Син на Небето". Тя била включена в името и всички те били наричани и Таргизи...

Малко след смъртта на Джам-Иджик цар на Сънджак станал потомъкът му Аслан или Арслан, син на Байчуга. Аслан имал брат Кушдар, чийто потомци били господари на таврите... Всички Арсланови синове освен най-малкия - Канджар - заминали от Сънджак и царували в други страни. Шамбат царувал в Сувар (Шумер), Бал - в Балистан, Билиш - в Ахил (Балканския полуостров), Буртас - в едноименната област (междуречието на Дон и Средна Волга), Агач - в Урта-Балин или Кара-Саклан (Украйна), Бурджан - в Събан (Средна Азия). 4300 години преди годината на Буртас (4953 г. пр. н. е.) Агач обявил царството си Агацир за империя Велика България, но задължил чужденците да я наричат Таргитай или Агацир. След това започнали да я наричат Аскип (Скития)... Аслан бил женен за Химик, за нея казвали, че не ходи, а пърха над земята... По-късно осиновил дъщерята на алпа Макай, Баймек...

Бурджан, син на Аслан, имал синове Иллак, Бурджат (Бурят), Кашан, Ерми-Ас и знаменита дъщеря Сакмар... Най-младата жена на Бурджан (Бурян) била богинята Караджим (Караим). Бурджат и Кашан отначало имали обща съпруга - Дуло, сестра на Караджим; така и потомците им били наречени Дуло. Бурджат и Кашан основали Хунското царство или Джунгар, но благодарение на Дуло начело на Джунгар застанал Бурджат. Кашан се обидил, заминал към река Сър-Даря и там основал собственото си Кашанско царство. След смъртта на Бурджан Караджим се омъжила за Кашан...

Първа съпруга на Ерми-Ас била Гюлбика, която му родила трима синове - Харбий, Шек и Кый-Акмар; най-младата му жена била Оймек, сестра на имегенката (зла богиня) Баймек и му родила син Тумак... Всички познати ни вождове на масагетите-авари са потомци на Акмар, който взел второ име Авар...

Буртас имал синове Биш-Егет и Джаргибей (Архипай!), който се оженил за осиновената дъщеря на Иллак - Исад.

Канджар имал синове Давир и Тавил (Даир и Таил), Давир имал от първата си жена син Кавил и дъщеря Амил, която се омъжила за Кашан. Всички кашански царе са потомци на Кашан, син на Бурджан и Амил...

Потомък на самарския (шумерски) цар Шамбат от 63-то коляно бил царят на Сувар (Ирак, Шумер, Месопотамия) Балиш. За него знаем, че е имал трима синове - Буриш, Гюниш и Кариш. Известно е, че в 2560 г. преди Буртаската ера (3213 г. пр. н.е.) цар Балиш тържествено се оженил за караджимската (хорезъмска) принцеса от рода Бурджан - Бахтакъз. След смъртта на Балиш цар на Шумер станал Буриш, който имал от дъщерята на алпа Куян - Куданиш - син Риш и дъщеря Ак-Дениз. Гюниш се оженил за бедно момиче от рода Укряч и имал син Атряч Укряч, който по-късно получил имената Таргиз, Кимер и Гуругла (Херакъл)...

След смъртта на Буриш цар на Шумер станал Кариш. По време на неговото царуване в Сувар (Ирак) станал потопът (3133 г. пр. н. е.). Атряч с част от Суварските българи се спасил и след оттеглянето на водите завел оцелелите в Капдаг (Кападокия, Мала Азия), където основал империята Илат (откъдето и Елада). Столица на Илат станал град Булгар, който в чест на първия

джар-кубрат (император) или ябхусир на Илат - Атряч - получил също и името Атряч (Троя) или Атряч-Булгар... Ак-Дениз се омъжила за алпа Чулман...

Риш, син на Буриш, бил възпитан от царя на Сънджак - Тетеш Тавил, потомък на царя Кавил, син на Давир и се оженил за дъщерята на Тетеш - Боз-бике. След смъртта на Тетеш Тавил Риш станал цар на Сънджак или Иске-Булгар (Старият Булгар) и получил тронното име Риштавил (Риштаул, много по-късно Расате!). Риштаул и Боз-бике имали син Алмъш. Алмъш пораснал и се оженил за Майган - осиновена дъщеря на Чулман и Ак-Дениз. Алмъш и Майган имали син Тавиш или Даиш и дъщеря Таниш, която станала жена на Атряч...

Потопът в Сувар станал 2480 г. преди Буртаската война (3133 г. пр. н. е.), когато Атряч бил на седемнадесет години и вече бил женен (роден е следователно в 3150 г. пр. н. е.)... Три години след потопа Атряч основал държавата Илат и построил града Булгар, наричан още Илат (Илион) и Атряч (Троя)... Атряч се оженил за Таниш на 70-годишна възраст и умрял, когато бил на 150 години (3000 г. пр. н. е.)... Потомък на Атряч и Таниш от 33-то коляно бил Джарган - джар-кубрат на Илат (император), роден през 1370 г. преди Буртаската война (или 2023 г. пр. н. е.). След него Илат била управлявана от сина му Гекджан (Хекдан), а после от Гекджановия брат Мохер. По негово време Агацир (Българска империя с център Украйна) или Аскип (Скития; двете имена означават едно и също нещо!) била управлявана от ябхусир Ахил, потомък на ябхусир Агач, сина на Аслан. Ахил имал син Бурун, който наследил трона на Агацир. В същото време в Капдаг от Курган (Задкаспието) дошъл с част от масагетските българии-авари или ег-сази (хиксози) багът (управляващ) масагетите Раджил (Радил) Авар или Абар, наричан още Авар Раджил, Авар-Кам, Балим-Ат, Кам-Хан, Наубий, Магут, Маджар, Джиен-Ас.

Той бил роден в 1357 г. преди Буртаската война (2000 г. пр. н. е.) по време на празника джиен и оттам получил името Джиен-Ас (Дионис!) или "Джиенски българин"... Като станал на двадесет години, той се наел на служба при царя на Раджил (това е българското име на държавата, чиито следи днес археолозите наричат "Харапска цивилизация") Набий и три години изкарал в раджилския град Балим или Булем и оттам получил прозвищата Саг-Раджит (Булгар-Раджи), Раджил или Раджи, както и Балим-Ат...(Излезе и титлата "раджа" при индусите, бел. прев).

Цар Набий живеел в градовете Там и Лам (понастоящем наричани Харапа и Мохенджо Даро). Син на Набий бил Дали, негов син - Бали, негов син - Сали, негов син - Хали, негов син - Рали, негов син - Яли, негов син - Юли, негов син - Тули, негов син - Нали, негов син - Халби...

От предците си царете на Раджил наследили златен там (кораб, голяма лодка), на която при тях доплувал техният първи покровител бог Лям, син на бога (алп) Лек. Той се обявил за господар на раджите (жителите на Раджил) и заповядал на знатните раджи-кубари да го преведат с него из страната. На всички било наредено да падат ничком при появата му. Който не изпълнявал тая заповед, бивал убит. Оттогава царете на Раджил при коронацията им и на празниците на Бика, Лъва и Крокодила също били пренасяни на този кораб от град Там в град Лам. Когато процесията пристигала някъде, златният кораб и царят били прикривани от хорските погледи със стена от биволски кожи, а после събирали на мястото обикновените хора (маймуните) на местен език. Тълпата на свой ред се обграждала с кръг от камъни, като след обряда на поклонение пред царя ги отнасяла със себе си... След известно време алп Лям опитал да ограби пещерите на Мар, но алп Кай го сразил и го прогонил от Раджил...

Когато Абар прослужил в Раджил (по-лесно за разбиране ще бъде Раджастан) три години, пред него се явил Кулюг-Бала и му предал указание от Тангра: "Стани проповедник и говори на хората това и това!" Авар започнал да проповядва и получил името Абар-Кам (Авар жрецът, библейският Авраам и Ибрахим от Корана)... Заради проповедите го изгонили от Раджил, после и от Курган, макар там да управлявал родният му чичо... Абар-Кам избягал отначало в Ибер (Задуралието, Западен Сибир), а оттам - в Идел, където получил обласста на запустелия по това

време град Халджа или Булгар. Българите-масагети, които говорили на различни български езици, наричали Халджа-Булгар с имената Балтиш, Булдан, Руджан, Саг-кант, Сагдум и Бугур - така част от курганските българии-даи произнасяла думата българин. Повечето от хората на Абар-Кам били даи, а на техния език дай (тай) означавала български народ... Абар-Кам възстановил града Халджа-Булгар и в негова чест го нарекли Абаршир или Абрашир...

Под натиска на чичото на Абар-Кам тогавашният император на Велики Булгар или Аскип (Скития) Мар-Ахил превел Саг-Раджа (Авар-Кам) от Халджа-Булгар в областта на река Чул (река Сулак, Дагестан). Оттам субата (в случая ордата) на Раджил (Авар-Кам) заминала в кападокийската (малоазийска) област Джилки, разположена на юг от Булгарман (Българските планини, Източно-Понтийските планини в Турция) и през 1973 г. пр. н. е. било образувано владението Себер-Масгут или Кук-Масгут. Столица на владението станал град Кадиш (Сивас, Турция), по-късно столицата се преместила в град Анджир или Анагар, наричан също Ангара и Анкура (Анкара, Турция. Странно, но Ангкор Ват и река Ангара...бел. прев).

Хората на Абар-Кам там били наричани ег-саг, тоест "могъщи българии" или ег-сази (хиксози)... Даите-българии произнасяли думата саг и като саз. Думата саз у масгутите (масагети) означавала слънце и кон, но даите нямали нищо против да бъдат наричани "слънчеви" и "коне"...

След известно време Абар-Кам, прославен с проповядване на единобожието, оставил бейлика си на един от синовете си - Събаш или Ук - и заминал за Илат на служба при Мохер... След Ук-Събаш царе на Кук-Масгут били син му Шила или Биек-Ас, после синът на Биек-Ас - Камула, негов син - Хазар, негов син - Балта, негов син - Йолт-Аба, негов син - Бабай Урус, негов син - Балин-Ат или Чул-Ат. Чул-Ат, наричан по-късно Чулман имал четирима братя: Джим-Авар, Бал-Ас, Барис и Шен-Авар, които го подкрепяли във всичко. През 1723 г. пр. н. е. те заедно с него навлезли в Мамил (Египет) и го завладели. В българската хронология тази година се отбелязва като годината на Мамил. Чул-Ат станал цар на Египет. След него управлявал Таниш, който имал синовете Манас или Карт-Манас и Азак Бебек. Азак станал следващият цар на Египет и също имал двама сина - Джавиш и Хонок. Джавиш бил роден син, а Хонок - осиновен. Баща на Хонок бил внук на Шен-Авар. Скоро след като Азак предал властта в ръцете на Джавиш Хонок го свалил от трона и сам станал цар. След Хонок упавляващи на Египет били синът му Иджик и внукът му Джай-Алан или Джан-Балин. През 960 г. преди Бургаската война (1613 г. пр. н. е.) Джай-Балин изгубил властта и тя преминала в ръцете на Манас или Кичи-Манас, син на Карт-Манас. Син на Кичи-Манас и Мидайхира бил следващият и последен цар на Мамил от потомците на Чул-Ат или Чулман и братята му Миджар - Маджи, когото наричали също Суз-Таргиз и Суз-Атряч. Той създал силен флот и тръгнал да покорява съседните страни, но загубил Египет. Неколкократно от града Атряч-Булгар (Троя) той нахлувал в Мамил, но не успял да си върне страната. Накрая неприятелите му отнели и Атряч и той заминал за Агацир... (Нека се досетим откъде идва името на дървото акация, бел. прев).

Сега ще завършим изброяването на ябхусирите или мен-туарите, управлявали Илат след Джархан (Дархан). И така, след Дархан за кратко управлявал синът му Хекдан, после властта му отнел брат му Мохер. Това станало в 1953 г. пр. н. е. Мохер оженил Авар-Кам за дъщеря си Кортка, но после се отнесъл доста зле с него и Авар избягал в Урт Ахил (Средна Тракия). Местните траки го избрали за свой цар и той управлявал под имената Ахил-Ас и Чулмаксъз... (Залмоксис, точно така, драги читатели)! След смъртта на Мохер добрият му син Анда заминал за Агацир, а ментуар (император - оттук идва и думата ментор, бел. прев.) на Илат станал синът на Хекдан - Алем-Кадис... Анда се оженил за дъщерята на ябхусира на Агацир Бурун - Арда, която му родила син - бъдещият император (ябхусир) Архипей. След Бурун властта в Агацир преминала в ръцете на Архипей... Ментуар на Илат (после Елада) след Алем-Кадис бил синът му Бел-Билиш, после синът му Сариш, неговият син Барадж-Бариш, после синът му Багиш, след

него синът му Сулиш, после синът му Бел-Каниш, после синът му Атиш, после синът му Урус-Мастир, който имал двама синове Ахил и Боян-Тулча. Боян-Тулча бил женен за Нанай, дъщеря на египетския вожд Мумин. Син на Мумин бил Делим, негов син-Ехим.... След Урус-Мастир ментуар на Илат бил синът на Боян-Тунча - Ехим-Тунча, след това побратимът му Саран... Саран бил женен за красавицата Сарби, чийто произход е следният... От връзката на алпа на песента Ерабей и Кара-Тимат се родила първата Сарби, станала любима на алп Кубар. От Кубар Първата Сарби родила Втората Сарби, която се омъжила за алпа Юмрук. (Време е да си припомним за сарбийците-сърби, бел. прев). От Юмрук Сарби Втора родила Третата Сарби, която се омъжила за Саран... След Саран император на Илат бил Шарикан, после синът им Уран, наричан също и Буран Йольг (Уран Велики, Олуг) и Уран Буран (Бурята), после синът му Ехим, после управлявал другият син на Уран - Мохез, после синът на Ехим Джучи или Джучим, после синът му Ахил Джаим, после неговият син Билим с прякор Менелай (Хилядата отряда), женен за Агис - дъщерята на царя на областта Джилки в Източна Мала Азия Мирзалес (Мирджалиш).

Билим имал двама известни синове - Джаръм и Талай. Син на Джаръм бил Ак-Талай, негов син е Джамил... След Балим Менелай ментуар (император) на Илат станал синът му Талай, след него - синът му Балавз (Балаус), после неговият син Атряч, после синът му Ехил... Атряч пожелал Зара, жена на брат му Кидан и убил Кидан. Зара избягала от дома си и се омъжила за сирийския (джирски) бей (вожд, княз) Хидж-Ас Иджим Иратит, последовател на учението на Абар-Кам. Синът на Кидан - Ехил - убил Атряч и взел властта. Синът на Атряч - Агамумин - успял да избяга от Атряч-Булгар (Троя) в град Биккен (Микена) и след някое време обсадил Троя. След десетгодишна обсада той превзел града, убил Ехил - управляващ и върховен жрец едновременно (биркам) и станал ментуар на Илат.

Син на Агамумин бил Урус, негов син - Халджа Навър, който основал владението Навър (Протоармения), негов син - Даир, негов син - Махир, негов син - Савир, негов син - Савирджик, негов син - Бирчак... Дъщерята на Ехил, която Агамумин отгледал, го убил и император на Илат станал синът на Джамил - Будим или Боян-Будим. След Будим империята поел синът му Булем, после - синът му Джалиш, после - синът на Джалиш - Джаниш, следва неговият син Баим, неговият син Канджар, който се оженил за Кашандар - дъщерята на Савир, син на Махир. Канджар имал двама известни синове - Банджар, който бил женен за Инай и Сардък, който се оженил за убърка. Банджар, който станал Илатски император след Канджар, имал трима известни синове: Йолуг Катраг, Ялаш и Утиг. След смъртта му властта наследил Катраг. Утиг, който се оженил за мащехата си Инай против Катраговата воля, избягал в Сънджак и станал цар на Кара-Сънджак (Западното Предкавказие). От негово време Кара-Сънджак започнали да наричат и Утиг...

Сега ще изброим яхусирите на Агацир, които се наричали и балхавари (вождове). Тази дума произнасяли и като балтуар, балтавар... Синове на Джам били Наджи-Арбай и Янаръш... Син на Янаръш бил Аръш (думата днес означава ръж), негов син - Джалмат (Далмат), негов син - Саръш, негов син - Дариш, негов син - Талиш, негов син - Бариш, негов син - Лаиш, негов син - Курмиш, който умрял на 60-годишна възраст малко преди Джам да заспи. След като Джам заспал, цар на Сънджак-Булгар станал Курмишовият син Джавшин. След него царували синът му Хайджин, неговият син Барин, неговият син Атрак, неговият син Калаг, неговият син Уджак, неговият син Турджак, неговият син Кайрак, неговият син Тулак, неговият син Байчуг, който имал двама синове - Аслан и Кушдар... При управлението на Байчуга Джам се събудил и отново станал цар... След смъртта на Джам отново за кратко управлявал Байчуг, а после 50 години царувал синът му Аслан.

Първороден на Аслан бил Агач, който имал син Билиш... Билиш имал петима синове: Бал-Агач, Руджа, Джалиш, Балин и Баг, който след смъртта на баща си станал император на Агацир-

Аскип (Скития). За да укрепи държавата той изпратил братята си в различните краища на Аскип, това било 100 години след смъртта на Джам... След Баг императори на Аскип били синът му Урман, неговият син Калка, неговият син Бур, неговият син Тал, неговият син Тирак, неговият син Куак, неговият син Улаг, неговият син Тулак, неговият син Балак, неговият син Салаг, неговият син Джиляк (Чиляк?), неговият син Урак-Балкан. Другият син на Джиляк - Биш се опитал да отнеме властта от брат си и пламнал смут. Победеният от брат си Биш, който се наричал и Биш-Егет избягал към река Акасай (Ока) и тая област нарекли Биш-Егет (фисагети). Урак-Балкан управлявал 3897 г. преди Бургаската война (4550 г. пр. н. е.), когато бил на тридесет години и управлявал до смъртта си на 60-годишна възраст. След това управлявал Балкановият син Биляк, после синът му Ширак, неговият син Бирак, неговият син Тарак, неговият син Арак, неговият син Алак, неговият син Булак, неговият син Кулак, неговият син Учаг, неговият син Ушак, неговият син Абалак, неговият син Муйнак, неговият син Джунак, неговият син Шунак, неговият син Азбак, неговият син Артак, неговият син Арджак, неговият син Бурджак, неговият син Санак, неговият син Буняк, неговият син Адак, неговият син Байлак, който имал двама синове - Миджак и Кубар. По тяхно време настанал смут, а казват, че водата мътел Миджак...

През 3753 г. пр. н. е. Миджак детронира императора Кубар и децата на победения трябвало да бягат. Един от Кубаровите синове - Аспар заедно с хората си избягал в Бистя-Арджан (Прибалтика) и там направил свое собствено царство, вторият - Ищяк - отвел хората си на изток, в Иджимдан (иседоните)... Синът на Аспар или Избар - Кутар или Алип-Кутар върнал на рода си властта над Аскип (Скития). Той бил велик воин и със сила наложил властта си до Алиптау (Алпите)... След него яххусири на Аскип били синът му Айдар, неговият син Байдар, неговият син Тудар, неговият син Майяр, неговият син Таук, неговият син Баюк, неговият син Джанук, неговият син Аджук, неговият син Баджук, неговият син Барсук, неговият син Сандук, неговият син Хурал, неговият син Байгал, неговият син Тугал, неговият син Урал или Ер-Урал, който успял отново да обедини Агацир; неговият син Аскал, неговият син Бакал, неговият син Тукал, неговият син Аджал, неговият син Бурал, неговият син Арсал, неговият син Курал, неговият син Марал, неговият син Кавал, неговият син Кичи-Урал, неговият син Биш, неговият син Тархан, неговият син Вархан, неговият син Ширкан, неговият син Ирман, неговият син Бирхан, неговият син Тирхан, неговият син Чулхан, неговият син Кар или Харан, който се оженил за дъщерята на богинята на любовната страст Ура (Видра) Булган.

Ищяк прекарал известно време в Иджимдан (Иседония) и забелязал слабостта на съседите си на изток. Затова се заловил и завладял всичко на изток от Иджимдан, дори и Северен Хин (Китай) и направил базов лагер на главната Китайска река Кубан-су (Хуан-хе). Ищяк и потомците му управлявали Хин 1000 години и станали велико българско племе, което често било наричано ищяки в негова памет. Самите те се назовавали тугари, защото така произнасяли думата булгар, като заменяли "б" с "т" и често упростили думите. Особеност на техния говор станали думи като шуша - мишка, му - бик и земя, хон - тигър, тавджан - заек, лу или лун - дракон, шешек - змия (съкратено шек), мин - кон, джон или джум - овца, курпе - маймуна, щеп - кокошка, ку - куче, щуцка - свиня и някои други...

В памет на това, че при Ищяковия потомък Тамир-Улан, син на Тамир-Булгар ищяките-тугари напуснали Хин, понеже не искали да се сражават с бараджите или баграджи (дракони); другите започнали да ги наричат бараджи или баграджи. Това станало така. След 1000 години властване в Хин на Ищяковите потомци на китайските племена омръзнало да се подчиняват на суровата власт на българите-тугари (тохари е по-известното за нас наименование) и те повикали на помощ злите алпи (духове), като им обещали за освобождаването от българска власт голям брой юноши и девойки. Злите духове, които малко се бояли от тохарите, приели облика на дракони и така нападнали ищяките. Те преценили правилно: българите не обиждали змиите и драконите и

си тръгнали от Китай без бой. Една част от ищяките-баграджи отишла при хоните (българите-хуни в Монголия и Прибайкалието), друга заминала в Кичи-Тузгар (Корея), а трета начело с Тамир-Улан се върнала в Иджимдан (Западен Казхстан). Тамир-Улан бил наричан Аскал (мъдрец) и Кавес...

Ищяките-бараджи почитали вълка, кучето и духа Чулман, когото наричали Тун-Бури и затова той често им помагал. След прекараното известно време в Иджимдан Тамир-Улан с част от хората си и ермиасите заел Идел (територията на Волжка България). Агацирските български ги нарекли хинци, защото идвали от Китай. И досега много български наричат волжките български хинци, а Волжка България - Кинел, тоест Хинска земя... От Идел част от баграджите се преместила в Сънджак, където нарекла една от тамошните реки Кубан-су (Кубан) за спомен от китайската Хуан-хъ и се смесила с част от българите-барсили, като се нарекли барини или балинци. Другите български често ги наричали просто балинци. От Сънджак част от ищяките се прехвърлила в Кара-Саклан (Украйна), където нарекли река Варзай (Днепър) Тун-Буричай и поставила началото на балинциите и наубурите (неврите на Херодот)...

В Агацир Тамир-Улан се сблъскал с дъщерята на Харан и Булган, властната Саклан, също велика магьосница като майка си. Тя управлявала Аскип след смъртта на баща си, тъй като Харан нямал синове. При нейното управление, което започнало в 2703 г. пр. н. е. в Агацир от Иджимдан (Иседония) дошъл с хората си един от Ищяковите потомци, синът на Тамир-Булгар - Кавес. Тамир-Улан (Син на Тамир) бил наречен и Асталип - той бил мъдър, Тамиров син и произлизал от рода Ищяк или Ищяк-Алип, по иседонски Асталип. Иседонските (иджимдански) български и сега в много думи променят началния звук "и" в "а". Като пример иделските български казват Истан (бог, господ, цар), а иседонските - Астан; иделските казват илан, а иджимданци - алан и т. н. Освен това иседоните често изпускат началните "б" и "к"... Например бузан те произнасят като узян, булгар като олгар, бурлик като орлюк, кала (град, област) - като ала и така нататък...

След смъртта на Тамир-Булгар синовете му Кавес и Булгар-Гуз (прародителят на огузите) поделили Иджимдан на две владения. Според завещанието на Тамир-Булгар, който бил не само владетел, но и жрец (келбир), камъкът Караташ, предизвикващ лошо време и дъжд трябвало да остане у Кавес. Гуз обаче подменил истинския Караташ и дал на брат си подправения. Когато в една сушава година в Иджимдан от Кашан пристигнали бягащи български, които наричали уйсунни или уйгури, а също така кашанци, сархуни и аккумуля, то Гуз не ги приел, а Кавес ги приютил, като разчитал на Караташ. След като се опитал да извика дъжд станало ясно, че брат му го е измамил. Разяреният Кавес тръгнал на война срещу Гуз и отначало го прогонил заедно с хората му в областта Баят, която е зад Актау. Така хората на Гуз били наречени гузи, узи и баяти. След някое време Гузовият син Баят изгонил Кавес и хорта му от Иджимдан с помощта на дракона (барадж) Къзъл Джар (Яр), който отначало обитавал планината Къзъл Джар. От тази планина драконът летял до езерото Булгар или Балхас (Балхаш), чиято вода обичал да пие. Затова езерото бива наричано и Барадж/Баградж кюл. Когато гузите избягали в Баят, то Къзъл Джар поискал от тях жертва в замяна на правото да живеят в неговата област. Гуз през сълзи отвел на планината сина си Баят и го оставил на дракона. Щом драконът дошъл да го изяде, Баят му казал: "Ако ме изядеш, ще бъдеш доволен най-много за четвърт ден. Ако ме пощадиш, ще направя така, че баща ми ще ти даде сестра ми за жена, а тя е неопикуема красавица; ще се радваш много години!"

Драконът харесал предложението и го пощадил. Баят успял да изпълни обещанието си пред него и двамата се сприятелили. Когато на Баят се наложило да воюва срещу чичо си, той помолил дракона за помощ, Къзъл Джар не отказал и хората на Аскал се разбягали от страх... Те бягали към Идел през Сибир, затова ги нарекли и себери. В Себер част от баграджите останала и до днес е позната като ищяки...

След като достигнал с хората си източната част на Агацир, която тогава била Идел, Кавес Аскал Тамир-Улан Асталип се обърнал към Саклан с молба да му предостави за живеене част от Барсил (Северен Прикаспий). Саклан, чийто дядо по майчина линия бил вожд на барсилите не пожелала да притеснява родствениците си и му отказала. С трудно търсене Аскал намерил сред горите една голяма поляна Халджа или Азна при сливането на реките Балгаданиш или Булгаданиш (Волга) и Актаниш или Чулман (Кама), където много нагъсто се нанесли неговите хора-скотовъди. В чест на тая поляна Аскал се нарекъл Халджа. А това име се е образувало от думата "хал" - здраве, слава и значело славен...

Водите на река Булгаданиш, която наричали също Булгадан, Ардар, Булга, Бурга, Арджа, Ара, Руджа, Руян (все Волга), напролет заливали цялата поляна и тогава хората се изкачвали на планината Чулем или Чулим, където се намира град Субаш или Халджа, днешният Улуг Булгар (Велики Болгар на Волга). Този град бил основан през 1453 година от Българската ера (13500 г. пр. н. е.) от император Ал-Булгар край храма на Субаш, вдигнат от Карт-Джам в годината на Булгар (14953 г. пр. н. е.) в деня на Таргиз (22-ри юни) по случай основаването на първата българска държава Идел. Град Халджа бил наричан Булгар, Ала-Тура, както и с всички имена на река Волга (Арджан) - Арджан, Ара, Руджан, Руян, Булга, Булгадан, Булгаданиш, а също Булем-Ата (Баща на градовете) и просто Биршахар (Първият град) и Тура (Град) - това бил първият град на Земята. По времето на Аскал градът запустял и Аскал го възродил. В една песен за него се пее как в храма на Субаш, защитен от ров, се издигал курган от камък (пирамида). Този курган бил вдигнат върху гробницата на император Аби-Зиези Джам или Карт-Джам (Кардам, бел. прев.). Смята се, че възстановяването на Халджа-Булгар е станало през 2700 г. пр. н. е., когато малкият син на Аскал - Боян бил десетгодишен... После в града известно време живял Абар-Кам и в негова чест Булгар започнали да назовават с името Абаршир или Абрашир...

А най-прочут е град Булгар,
тук всичко ми напомня слава,
курганът Джамов е наврѣх Чулим....
Почитай Тангра и властта му неделима!

...Когато Боян поотраснал, Аскал му казал: "Нашата Халджа не може да изхрани всичкия ни народ, затова вземи част от хората и иди където сметнеш за добре. С мен ще останат големият ти брат Брис и средният - Балуан." Боян повел част от хората и навлязъл в древен лес. Там се лутали дълго, но край едно горско езеро срещнали мирджалиша (син на алпа Чулман) Илмар. Той живеел по-рано в езерото Илмар или Булимер край Булгар и познавал Боян. Илмар му казал: "Ще ти помогна, но някой ден и ти трябва да изпълниш моя молба!" Боян му обещал и Илмар с магия накарал Саклан да обикне Боян. Влюбената Саклан позволила на бояновите хора да се заселят в Агацир и се омъжила за него. Докато я наблюдавал, Боян се научил на магия. Като разбрал, че Аскал е наредил и на Балуан и хората му да напуснат Руджан-Булгар, Боян разпалил голям огън и с помощта на алпа на ветровете Джил изпепелил горите по бреговете на Кара-Булгарското (Черно) и Баджпирското (Босфорско, Азовско) морета. Така той отворил пътя на Балуан от Руян-Булгар към Ахил (Балканския полуостров). Балуан навлязъл в Балканите и се заселил с хората си на брега на езерото Барадж-Бан (Драконовото езеро), където се родил синът му Ахил или Угил (Окило, Вокил).

На дъното на това езеро живеел в подводен дворец бившият господар на Балканите - Ахил, син на алпа Чулман. Когато във владенията му станало шумно, алпът (духът) Ахил се отдалечил в езерото, като заповядал на хората всяка година да принасят в жертва за него седемте най-красиви девойки. Ако хората забравяли да принесат жертва, Ахил се разярявал и ги прогонвал далеч.

Българите на Балуан на Балканите били наричани биджармендани (бесермени), бояни и мариси. От думата "биджармендани" е и думата "мирмидони", а ги наричали така, защото те идвали от владението Биджарман. След като Аскал възстановил Руян-Булгар, вождовете на съседните биджагети или билиари (фисагети) му се подчинили и така образували общо княжество. Една част от тях, която говорела български тюрки и други две, които говорели на карски (фински наречия на българите), произнасяла думата булгар като биджар или бигар, а другите - като бугар или бургаш. Фисагетите, произнасящи "биджар" били повече, затова извън границите на Руджан-Булгар се закрепил името биджармени... Вярно е, че българската дума "мен" в значението ѝ на местообитание и земя много от фисагетите съкращават до "ма" или "му"... Думата "мариш" е просто изкривяване на думата "барадж"... Случило се, че част от бояните-биджармендани (пеоните-мирмидонци), която водел Ахил, не принесла жертвата и била изгонена от алпа Ахил от бреговете на Барадж-Бан (Преспанското езеро)...

Изгнаниците начело с Ахил заминали за Уртахил (Централните Балкани) и възглавили тракийските народи бирак (траки) и бириси (илири). Тези народи нарекли изгнаниците-биджармендани с името бояни (пеони), или велики, господстващи хора; а така също и трибали - в тяхната представа българите били траки, говорещи на нов тюрко-български език. Оттогава и думата булгар при тях приела значението на господар, аристократ, знатен, велик...

Саклан научила, че Боян е пуснал Балуан в Балканите, разстроила се и оковала мъжа си във вериги: едно предсказание гласяло, че синът на Балуан ще дойде от Балканите и ще заеме престола на Аскип (Скития). С вълшебство Боян се освободил и избягал в Арджан-Бистя (Прибалтика), където направил свое царство. Саклан пуснала магии срещу него, но той ги отблъснал и тя го оставила на мира. На новото място Боян бил радостно посрещнат от приятеля си Илмар... Когато Боян решил да се ожени за една латишка, то Илмар го помолил да му отстъпи момичето. Боян обаче отказал и се оженил за нея; така той нарушил даденото преди време обещание. Илмар се оплакал на баща си Чулман и го помолил да накаже клетвопрестъпника. Чулман решил: "Няма смисъл да накажем самия Боян, той ще понесе всякакви изпитания. Ще изчакаме да порасне синът му от латишката - Асхалиб - и когато той стане по-мил от всичко на света за Боян, ще му го отнемем. Ето това ще бъде истинско наказание за него!"...

Асхалиб пораснал, станал любимец на Боян и на всички племена от Прибалтика. Шумбутите, които наричали Боян с имената Мендек или Булгардек (истински българин), на Асхалиб казвали Аскалдек, латишите го назовали Халиб (Глеб), а мургбашите (естонци) - Халиб-Бан. Асхалиб извършил много подвизи. Той разбил кара-халджийците (праславяните) и ги прогонил обратно в блатата, а освободените от тях области нарекъл Агач-Буляр (Белорусия) и Бай-Буляр (Полша)...

В точния момент Чулман наредил на Илмар да извика на дуел могъщия Асхалиб на скала край морето и да го свали в Артанското (Балтийско море), на готски език това значело "Българско море"... По време на схватката Илмар препънал Асхалиб и така двамата рухнали във водата. Там Асхалиб станал пленник на могъщия алп Чулман. За да измоли обратно Асхалиб, сестра му - Ай-Бадил се съгласила да се омъжи за Илмар... Асхалиб наследил бащиното си царство, като баща му заминал за Тавиштай (Финландия) и сега живее там в образа на мечок... От коляното на Асхалиб са всички вождове и управници на Арджан-Бистя, Тавиштай и Карел (Прибалтика, Финландия и Карелия)...

Всички помнят, че Боян най-много обичал да свири на тамир или както днес я наричат, домбра (тамбура). Затова, когато жителите на Тавиштай видят мечка, то бързат не само да ѝ дадат храна, но и да ѝ посвирят на кесле-домбра(гусла)... Кесле-домбрата финландските българи и суомите (су-куми, морски българи) до днес наричат кам-теле, или "свещеният език на камовете" за спомен от времето, когато на нея свирели жреците (камове)...

През това време Балуановият син Ахил събрал войска от траки и българи и превзел столицата

на Агацир - Багаил. Агацирите го признали за свой император... Саклан избягала в Руджа-Булгар и изплашеният от идването ѝ трети син на Аскал - Барис - подичнил Биджармен на властта ѝ. Скоро тя го очаровала и той се оженил за нея. Тя не само го оставила на трона, но и му помагала да управлява. Част от барсилите на Кавилтай (Прикаспието) - нейни родственици - признали властта на Саклан и Барис. Барсилите на Руджан-Булгар, наричани бури или барбари (т. е. истински българи), били наречени и бургаси (бръснатоглави бури). Работата била там, че българите на Ищяк, като поживели в Иседония се омесили със кашанските си съседи и възприели от тях някои обичаи, като например този да бръснат главите си и да оставят само плитка от коси на темето - чубас или асилчач (оследец, българска плитка)...

Под защитата на Саклан не само Руджан-Булгар (Велики Болгар при сливането на Волга и Кама), но и цялата Биджарменска или Билярска Суба (земя) - от езерото Унджа (Онежкото езеро) до Ак-Булгарското (Каспийско) море живяли спокойно много векове... След смъртта на Барис Саклан предала властта на потомците им, а самата тя отишла да живее в пещера, като продължавала с магия да пази хората и земята им...

След Ахил, който станал император на Аскип в 2000-та година преди Бургаската ера и управлявал 53 години (2653-2600 г. пр. н. е.) скитски владетели били синът му Аил, неговият син Даил, неговият син Наил, неговият син Раил, неговият син Баил, неговият син Абил, неговият син Амил, неговият син Бадил, неговият син Сандил, неговият син Рамил, неговият син Атаил, неговият син Джил, неговият син Бил, неговият син Ил, неговият син Барин, неговият син Урин, неговият син Багън, неговият син Адън, неговият син Карин, неговият син Сабин, неговият син Саин, неговият син Балин по прякор Кибе-Булгар, неговият син Ахил по прякор Мар, неговият син Бурун. Буруновата дъщеря Арджа станала жена на сина на императора на Илат Мохер - Анджа и родила на Анджа Архипей, който станал император на Аскип или Българската държава.

След Архипей (Аргибай) ябхусири на Херодотовата Скития били синът му Вар, неговият син Мар Варчек или Карт-Мар, неговият син Улу-Мар, чието управление започнало 86 години преди ерата на Карт-Турджан и управлявал 25 години (1785-1760 г. пр. н. е.), синовете му Джуман и Кичи-Мар. Първо управлявал 10 години Джуман (1760-1750 г. пр. н. е.), а след него цели 51 години (до 1699 г. пр. н. е.) - Кичи-Мар. Скитски императори били Нукрат, син на Джуман, неговият син Турджан, неговият син Миджан, неговият син Кулян, неговите синове Бал-Агач и Кудан. След Кудан властта поел неговият син Аспан. Бал-Агач имал син Леуген, който загинал при Булгар-Атряч (Троя), а Леуген имал синове Далай-Турган и Турдан. Далай-Турган бил скитски император след Аспан и заповядал да наричат Аскип също така и Сибил (Страната на конете, сип или съб - "кон", ил - "земя"). По-късно народът измислил за Бургаската държава още едно име: Азил или Атил, което означава едновременно и Българска земя, и "Страна на конете". Далай-Турган управлявал 5 години (1547-1542 г. пр. н. е.) и бил свален от трона от основателя на Първата кимерийска династия Суз-Таргиз или Суз-Атряч. Започнала война между династиите на Далай-Турган и Суз-Атряч, която продължила 30 години (1542-1512 г. пр. н. е.). В това време императори на Аскип или Сибил били Суз-Атряч, синът му Аспарик/Аспарух и синът на Далай-Турган Сан или Сан-Далай. Властта на Сан отнел и станал император на Скития Булгар Буляр Таргитай Балкартай, син на Барсил Бушлай, женен за дъщерята на Аспарик - Банджа. Това станало 859 години преди Бургаската ера (15152 г. пр. н. е.) и 1000 години преди нахлуването на Дагрый в Аскип (Дарий, навлиза в Скития през 512-та година пр. н. е.). Булгар-Таргитай, чиято династия нарекли Балкартаевска, заповядал да наричат Аскип Кибе-Булгар, "Конната България", с което се прославил навеки...

Той имал трима синове, както вече отбелязах: Леу-Китай, Арбай и Кьол, по прякор Даил. Властта от Таргитай преминала в ръцете на Даил... След Кьол-Даил ябхусири на Кибе-Булгар, тоест Агацир или Аскип били синът му Бурун-Сагил, неговият син Маджил, неговият син Карт-

Кубрат, който се оженил за имегенка (богиня), неговият син Буляр-Хардат или Хурдат, внукът му Мир Дингир или Мирджат (праобраз на шекспировия крал Лир). Мир Дингир, когото наричали накратко Мир (Лир), нямал синове. Затова, след като остарял и се отстранил от държавните дела той ги поверил на зетьовете си, които започнали борба помежду си за власт. За щастие властта взел единственият порядъчен зет на Мир - Нукрат, женен за дъщерята на Мир Илджа. Нукрат бил потомък на Тамир, сина на императора Сан-Далай... След Нукрат Кибе-Булгар управлявал синът му от Илджа - Балта, който властвал от 1200 до 1180 г. пр. н. е...

Както помним, Буляр Хурдат има син Урдат и дъщеря Аланга, която станала жена на Кубан, син на самия алп Чулман... Син на Урдат бил Нарат, който владял областта Имен или Балин (Дяснобрежна Украйна и прилежащите ѝ райони). Негов син е Арат, негов син е Сурат, негов син - Бурат, негов син - Алат, който отнел властта от Балта. Балта загубил властта по следния начин. По негово време на Балканите господствали македонските и карбулски българи, които сериозно обезпокоявали сербийските тирбаши (праелините). Серби е областта между река Серби (Врбас в Босна) и Балуба или Маруба, а Карбул е старото българско име на Мизия. Център на Карбул бил град Карбул, който старите траки наричали Карбун (Каварна). "Кар" на тракийски и български тюрки значи Слънце, а "бун" на тракийски значело град. В български тюрки думата "бун" приела формата "бул". Някои твърдят, че именно в Каварна е възникнала думата булгар...

Карбулите били наричани със завист към тяхната слава от другите българи с името бащари. А думата "сер" на стар тракийски означава пролет, като думата "би" е река... Тези двете думи съществуват и в български тюрки, само че в неговите наречия "сер" придобива формите "сар" и "сюр"... "Би" е коренна дума и в старотракийски, и в български тюрки, като отначало е означавала господин или госпожа. Вследствие на това, че българите обичали да наричат реките "госпожи" думата придобила и второ значение: река...

Когато сербийските тирбаши (праелини), които се родели с българите по линия на старите траки въстанали срещу македонските и карбулските българи, Алат заедно с галицийските си тирбаши подкрепил въстаниците, а Балта подкрепил македонците и карбулите - и бил разбит. С част от македонците и карбулите Балта заминал за Буртас (Волго-Уралието), където той и хората му дали основата на халджийските (средноволжски) и башкортските българи. Впрочем имената "халджа" и "башкорт" в дадения случай означават едно и също - хълмиста или предпланинска област; думите "хал" и "баш" в български тюрки означават хълм, макар и рядко - също планина. Думите "джа" и "йорт" пък означават област. За по-лесно произнасяне в думата "башкорт" се появил звукът "к"...

Алат станал император на Кибе-Булгар (Скития) и преселил много от галицийските тирбаши (праелини) на юг в Балканите (съвременна Гърция), бащарите преместил в Бирман и усилил позициите на сербийските тирбаши в северните Балкани. Благодарните сербийски тирбаши за отплата се нарекли трако-бали или трако-българи по тирбашки (трибали) и много от тях действително влезли в състава на българите... А областта Галиция между Инеш-Дар (Днестър) и Нижни Иджар (Дунав) получила името си от българите край капдагската река Галич (Галис, Къзъл Ирмак в Турция), които се преселили насам...

Алат управлявал 35 години (1180-1145 г. пр. н. е.). След него императори на Кибе-Булгар били синът му Тамиш, царувал 42 години (до 1103 г. пр. н. е.), неговият син Дариш, царувал 22 години (до 1081 г. пр. н. е.), неговият син Алип, който властвал 27 години (до 1054 г. пр. н. е.), неговият син Халиб, неговият син Курбат, неговият син Кан-Кубар Утяш, неговият син Кулак Галич. От Кулак властта преминала у основателя на Втората Кимерийска династия Йолъг Катраг, син на императора на Илат (Елада, западна Мала Азия и Пелопонес). Кога е станало това ли? Тук мненията се разминават... По-склонен съм да смятам, че Йолъг Катраг е станал император на Кибе-Булгар (Агацир, Аскип) в 980 г. пр. н. ера...

След като прогонил представителите на Агацирската династия Катраг утвърдил Втората Кимерийска династия. Разказват, че тя управлявала Аскип 300 или 320 години (до 680 или 660 г. пр. н. е)... Йолъг Катраг разрешил само на потомците на Балта, владеещи Буртаската суба (Волго-Уралската част) на Скития да останат във владенията си.... След Балта субаги (царе) на Буртаската суба били синът му Талиш, неговият син Балиш, неговият син Даниш, неговият син Ариш, неговият син Бариш, неговият син Мамъш, неговият син Съорен; той се сприятелил с Йолъг Катраг и му оказал немалка помощ... След Съорен субаги на Буртас/Идел били синът му Курен, неговият син Тирен, неговият син Азна, неговият син Кама или Бурма, неговият син Алабуга - който управлявал този край от 808 до 775 г. пр. н. е., неговият син Туймас, неговият син Самар, неговият син Канакбал, неговият син Туджа Тухчи или Тугар, синът му от бурджанката Буртас Бурджак или Бурджантай (Баринтай, Берендей)... Освен тия субаги някое време Идел била управлявана след гибелта на Туджа Тухча от старшия му син Армас...

При Туджа в Идел дошли най-храбрите от българите-бурджани - барсилите, сияйни българи и той им дал за владееене Тугар или Дугар, низините на Волга. Така Туджа бил наречен Тугар, а нижневолжките българи - тугари. Заради това, че барсилите били българи за пример, то най-разпалените и добри българи също почнали да се наричат тугари... Именно благодарение на барсилите Буртас и синът му-съуправляващ Маджи успели в 671 г. пр. н. е. да изгонят кимерийците, а в 661 г. пр. н. е. да им нанесат сериозно поражение вече в Азия (Близкия Изток). Буртас обичал да се назовава и Бурджан, Бурджак, Барсил, Бурджантай, Тугар - барсилски имена, като барсилите за смелостта им били наричани и уруси, тоест храбреци... При Буртас градът Халджа Руджан/Булгар станал многолюден и красив, там заселили пленените сирийци и арменци (джирци и аряки), по едно време даже се казвал Буртас... Заради това, че град Булгар бил наричан и Субаш, и Буртас, и Арджан тези имена народът започнал да разбира като "българин"...

След Йолъг Катраг ябхусири на Аскип били синът му Булгар, неговият син Бирак, неговият син батрак, неговият син Тарак, неговият син Булга Джураш, неговият син Тулак. Булга имал и дъщеря Лужа, която станала жена на субага на Идел или Буртас - Алабуга... След Тулак скитски императори били синът му Шамбак, неговият син Илбак, неговите синове Бут и Ирмак, Армаковият син Сирмак Тират, синът на Буга - Байдил, който загинал 10 години преди (в 663 г. пр. н. е.) Буртаската война. Едни писатели пишат, че с Байдил завършва периода на Втората Кимерийска династия, а други - че последен император от тази династия бил синът на Байдил от сестрата на Измакай - Мадил. По-голямо доверие според мен заслужават първите...

Не по-късно от десет до седемнадесет години преди Буртаската ера (670-660 г. пр. н. е.) Кимерийската династия била свалена и избягала с част от българите в Тарвил (Понт, Северната Причерноморска част на Мала Азия), а Буртас станал ябхусир на Аскип (Скития) и нарекъл династията си Тугарска. Наричали я още Иделската династия... Казват, че изгонването на Кимерите е станало 18 години преди Буртаската война (671 г. пр. н. е.), а заemanето на трона от Буртас се случило 11 години след гибелта на зловредния Мадил...

След детронирането на Втората Кимерийска династия, която наричали и Нау-Еланска или Нау-Елангу (Новата Змийска) тронът на Аскип (Скития, Българска държава) заемали близо 500 години представителите на Тугарската /Иделска династия на потомците на Буртас, както и Ахилската/Раджилска династия на потомците на Авар-Кам Раджил. В Аскип по това време важно място имали и Дага-Агацирската династия на потомците на Кулак, Иждарската (Дунавска) династия или Кичи-Аскипска (Мало-Скитска) династия на потомците на Бирак, Тухчийската династия на потомците на Туй-Маджи и сина му Албан Далмат, Сарматската или Кандалска династия на потомците на дъщерята на Урал или Арал - Кортайга, Утигската династия на Утиговия потомък Бал-Казак, Макиданската династия на потомците на Балиш, Сандугачите или

Нау-Еланските потомци на сина на Байджил - Даил Лекдан... Към най-известните субаги на Дага-Агацир се отнасят Кулак, синът му Арджак, неговоият син Улак, неговият син Арак, неговият син Бурак, неговият син Турджак, неговият син Джалдак, неговият син Санак, неговият син Карак, неговият син Ирмак, неговият син Улак, неговият син Саба, неговият син Чулак, неговият син Дамбак, неговият син Кара-Кулак, неговият син Бер-Кавес.

Към най-известните субаги от Иждарския клон (Идаризий) на българските царе следва да отнесем Катраговия син Булгар, неговият син Уджа, неговият син Канджал, неговият син Тукал, неговият син Руджа, неговият син Баштар, неговият син Байдар, неговият син Нуша, неговият син Джирмай, неговият син Армай, неговият син Тура, неговият син Бугур, неговият син Иджай, неговият син Джумантай, неговият син Раудеб Орджак, неговите синове Тарас и Терхес, Терхесовият син Зитолгау, неговият син Идел, неговият син Судан, неговият син Калъш, неговият син Бура-Кряш Улят, неговият син Кий-Булгар, неговият син Керпе, неговият син Джалиш...

Син на Даил и цар на Тарвил (Понта) бил Сандугач, който се върнал с част от хората си в Аскип и получил от император Маджи Урта-Джеремел (Среден Джеремел). Част от хората му останали в Капкай (Кавказ, Съвременна Осетия), другите го последвали в Джеремел... Негов син бил Лек или Лек-Идан, негов син - Буг или Буджи, негов син Байджан, който се оженил за дъщерята на алпа Чулман, Аджина. Син на Байджан бил великият разказвач Тимджан, негов син Джилавър, негови синове - Идел-Шир и Айдар. Айдар имал син Джавър, убит през 447 г. пр. н. е. Идел-Шила имал син Байджия, който преживял 85 години (460-375 г. пр. н. е.) и дъщеря Айрим, която станала жена на българския цар на Тракия (Бирак) Зитолгау (Ситалк по Херодот!). Синове на Байджия били Батиш, който също имал двама известни синове - Буляк и Имен, и Караджар, когото убили в 410 г. пр. н. е.

Байджия бил съуправител на Урта-Джеремел 28 години (440-412 г. пр. н. е.). Синът му Батиш субаг на Среден Джеремел 38 години (412-374 г. пр. н. е.), неговият син Имен управлявал 9 години (374-365 г. пр. н. е.), след което загинал в Биджан (тракийският бряг на Егейско и Мраморно море, вкл. Византия). После цар (субаг) бил 45 години (365-320 г. пр. н. е.) бил Буляковият син Илчибек, след него 27 години (320-293 г. пр. н. е.) на власт бил синът му Даир.

Синът на Имен - Алабуга бил осиновен от император Атай (Атей от гръко-римските източници) и бил съуправител на императорите Атай и Бикен-Баламир 55 години (365-310 г. пр. н. е.). Син на Алабуга бил Буляк, който управлявал Среден Джеремел 42 години (293-251 г. пр. н. е.), неговият син Кубар управлявал 20 години Аскип (250-230 г. пр. н. е.), а след това 15 години бил император на Сибил или Атил (Скития; 230-215 г. пр. н. е.), неговият син Азан или Карт-Азан Кашан, който бил съуправител на баща си и самостоятелен Аскипски император 22 години (220 - 198 г. пр. н. е.). Син на Кашан бил великият български разказвач Кубан Боян, който умрял в 501 г. от Буртаската ера на възраст 59 години (211-152 г. пр. н. е.)...

Най-известни представители на династия Тугар са: Буртас, който станал император на Аскип 17 години преди Буртаската ера и еднолично управлявал 20 години (670-650 г. пр. н. е.), неговите синове Катраг Улят и Маджи Далмат... Маджи бил съуправител и император на Аскип след Буртас, обединил всички българи от Къзъл Ибер (Испания) до Хин (Китай) и управлявал 27 години (650-623 г. пр. н. е.). Син на Катраг Улят бил Булут Аскал, възпитаник на Маджи, който станал субаг на Идел. Неговите потомци били наричани Аскали... Синът на Булут Аскал бил следващият субаг на Идел - Лек-Алип, негови синове са царят (субаг) на Идел - Барин или Карт-Барин и биркамът (главен жрец) Атай. След него иделски български царе били синът на Барин - Тархан Аспарък, който обичал лова, неговият син Кундуз, неговите синове Авар Дебер, Нуш-Аудан Мосха и Алвар Магиз... Магиз имал двама сина - Мардан и Ер-Аудан, и двамат абили субаги на Идел. Синът на Мардан бил следващият иделски цар Уран Руджан... Синът на Ер-

Аудан бил императорът на Аскип - Барис-Тайга, управлявал 27 години (402-375 г. пр. н. е.), негови синове са Нар и Сунар. Сунар бил иделски цар 32 години (342-310 г. пр. н. е.)... Сунаровият син Бирхазар бил следващият иделски владетел по прякор Кичи-Бирули (Малкият Бирули, 310-291 г. пр. н. е.), синът му Бурджан властвал в Идел 28 години (291-263 г. пр. н. е.), неговият син Саклан царувал 16 години (263-247 г. пр. н. е.), после синът му Маджи или Идел-Маджи бил субаг на Идел 34 години (243-209 г. пр. н. е.), следва царуването на сина му Нар-Сувар за 19 години (209-190 г. пр. н. е.). Той имал двама синове: Нар-Маджи и Себер-Маджи...

Син на Сувар-Маджи бил Алан Бершуд, който царувал в Идел 26 години (140-114 г. пр. н. е.). Той помагал на ялтинския или бершудски субаг Келбир Сибил във войната срещу Хирсан (Градът на Девата, Херсонес), по-късно наречен и Кряшен. Защитниците на града заловили десетгодишния Аланов син Савмак, бащин любимец. За да го запази жив Алан спрял войната и скоро умрял от мъка... След Алан Бершуд царе на Идел били големият му син Уран, наречен за проявената си твърдост Таш-Уран, неговият син Аслан, неговият син Тархан, неговият син Туган, неговият син Турджан, неговият син Буран, неговият син Булан, неговият син Куш-Уран, неговият син Курдан, неговият син Арджан, неговият син Мардан, неговият син Алдан, неговият син Татран, неговият син Айдан, неговият син Тудан. По чиста случайност старият Тудан не успял да се съедини с багите, които се разбунтували срещу Булюмар през 363 г. и получил от императора почетното звание "тур" - верен приятел. Това звание станало нова титла за субагите на Идел почти до времето на Алмъш Джафар (895-925 г.) и се поставяло пред името на субага... Този наш герой обаче не рискувал сам да носи титлата и скоро, като се позовал на влошеното си здраве предал властта в Идел на сина си Башдан. След Башдан субаги на Идел били неговият син Зардан, неговият син Илдан, неговият син Азан, неговият син Алип, неговият син Талип, неговият син Танип, неговият син Халиб, неговият син Узгур, неговият син Ургур, неговият син Байнур, неговият син Кунгур, неговият син Тангур, неговият син Урал, неговият син Курал, неговият син Каргал по прякор Сузбай. Каргал обичал единствено да съчинява песни и управлявал Идел само 17 години (845-862 г.). Веднъж Ургур отказал да се подчини на указа на Кър-Баил (хазарски император от 653 до 675 г.) за подялба на Идел на Чирмишки бейлик на Аскалите и Булюмарски бейлик на Аспарух, отстранен там с част от хората си от Боспор; Алип отказал да се подчини на указа на хакан-бек Арслан (император на Хазар от 870 до 921 г.) за предаването на Дяу-шир - задкамската част на Чирмишкия бейлик на Халджа или българския бейлик на Мумин.

Тогава хакан-бекът прехвърлил в Дяу-шир от Кара-Саклан (Украйна) 5000 барини начело с Барин Тухчи, който успял да превземе Алабуга и принудил Куш-Алип да отиде при хакан-бека. Арслан хвърлил бунтовника в затвора, после се смилил и го пуснал. Тухчи-Барин получил почетното име Алабуга, оставил барините си начело със синовете му Тулуш и Гусман в Дяу-шир, а самият той се върнал в Кара-Саклан... Това станало през 890 г. Народът скоро превърнал названието "Булюмар иле" в "Булюмер" и се получило, че халджийската част на Задкамието е все едно "Земята на Булюм"... В това време Михаил Бащу, който обичал да се нарича с името на цар Кубан Боян - Кубан - владеел Кашанския бейлик (Нижна Кама) и Къщирма (Зимника) - част от Кангалас - днес Булгар ал-Джадид (Нови Булгар, Казан)...

Барините бързо намерили общ език с тукашните халдейци или абдали (ефталити), които нашите нарекли хорезъмци (караими). Абдалите, тоест седмореченците са потомци на българите на Абдал или Ак-Бурджан (Пакистан), които били наричани ак-бурджани или бургантай (бургунди). Таргиз Бурджан (аскипски император на границата III-II век пр. н. е.) изселил част от бурджаните/бургантаи в Кашан (българската Средна Азия), където те се смесили с кашанските и ищякски (иседоните) българи, както и в Баил (Централна Европа), където те се смесили със салумските племена (местните европейци). Още по-рано други българи овладяли

Кермек (Западна Европа), където получили името галисийци (гали, става дума за келтите), и Капдаг (Мала Азия), където подчинили племената на шегумите (сухуми, местно население на Мала Азия)...

Отначало говорещите на смесица от балкански (праславяно-балто-илиро-гръцко-трако-арменски) и барджийски (персийски) езици бургунтаите в Кашан много скоро възприели и езика български тюрки. На своята област в Кашан те дали името на старата родина - Абдал (Седморечие, на български тюрки Идесу, днес област в Казахстан) и така кашанците ги нарекли абдали. В края на краищата абдалите станали част от кашанските българи и само светлите кожа и коси, както и сините очи издават масата абдали-бургунтаи сред другите кашани... От абдалите, заселени на границата с българите-хуни останалите абдали получили и още едно прозвище - сархуни, тоест бели хуни. Коренните кашански българи, самонаричащи се гури, предпочели да назоват абдалите сарагури, тоест бели гури... Абдалите са ярки българи, стараещи се да нарекат българи себе си и българско - всичко, което ги обикаля. Планините на юг от река Агуз (Вахш) те нарекли Буляр (Памир), а южнобулярската река (Пяндж) и един от градовете по нея те нарекли Булгар. Абдалите нарекли Булгар и областта, и града на средното течение на река Джаръмшан (Зерафшан). Планините на север от река Агуз (Вахш) те назовали Къръш-Булгау, планините по десния бряг на Сър-Даря - Урта-Булгартау (Среднобългарски планини), планините на юг от Идесу или Идесай (Седморечието) получили името Алпа- или Алма-Булгартау (Пъстри Български или Високи Български планини). След заселването си в центъра на Барджил (Иран, западно от Исфахан) абдалите и там нарекли областта с името Мади или Барджи-Булгар (Мидийска или Персийска България). Благодарение на тях областта на север от Хин-Дагеш (Хиндукуш, Хинския хребет) се нарича Бахта-Булгар (Бактрия), а Курасанските (Хорасанските) планини носят името Бурджан-Булгартау... При ябхусира на Аскип Агарджа (скитски император от 150-189 г.) значителен брой абдали били заселени между реките Арджа или Руджа (Волга) и Ор. От него време насам Арджа, която тузите нарекли Булга (Волга), приела названието Руджа или Руя-Булгар; Среден Урал станал Булгартау (Българските планини), а деветте реки, вливащи се в Джаик (река Урал) между Илак (Илек) и Ор получили имената Тубан Булгар Кичу, Урта Булгар Кичу, Югарь Булгар Кичу, Булгар Хатън (госпожа), Булгар Килен (невеста), Булгар Къз (девойка), Олъ Булгар Сал, Урта Булгар Сал, Кичи-Булгар Сал... След идването на саксините (черните хуни) на Булюмар (Баламбер, Баламир и т. н., император на Булгар през IV век), които произнасяли думата булгар като "бугар" или "бухар", то областта на тези притоци на река Урал нарекли Кичи-Бухар (Малката България)... Тукашните хунобългари - буряти, дошли от областта Бурятия (Предбайкалието) и иркутите, дошли от областта Аракаитай или Иркут (Южното Прибайкалие и Задбайкалието) са най-храбрите мъже на Ак-Булгар (Волжка България)...

От това време названието Урал се използвало по-често за Северен Урал, наричан още Ръбайски и Джуграйски (Угърски) планини, Южен Урал бил наричан по-често Маджар, също така и Улутау и Мугоджари (думите улу, мугай, нугай означават едновременно вълк и куче, следователно Кучешки или Вълчи планини)...

Да се върнем към родословието на Тугарите (потомците на император Бургас)... Мади присъединил към Аскип или Сибил земята на акбашите (питама се откъде името на град Сибиу, днешна Румъния, бел. прев.), средноазиатските българи - Събан... Родни негови синове на император Мади Далмат (Далматинеца, да) били Джирас или Джир и Булун или Булан. Веднага след Мади (Маджи) император на Аскип (Сибил, Скития) бил големият му син Джирас Арджан. Той управлявал една година (623-622 г. пр. н. е.). След него 20 години царувал Идан от Балканската династия. Ето какво знаем за тази българска династия...

Потомък на Раджил (Радил) бил Сарбине, негов син - Унмен, негов син - Унбине, негов син - Бедене, негов син - Банджар, неговият син Раджи бил славен бахадир, приятел на императора

Маджи. Синът на този Раджи Аспарък или Сибарък бил скитски император, както вече отбелязахме. След Идан, който царувал 20 години (622-602 г. пр. н. е.) владетел на Скития за две години бил малкият син на Мади - Балин, по прякор Булан (Елен). След Булан 30 години управлявал синът на Идан-Лек Аспарък (Спархапит по Херодот) - Кунгур (Гнур по Херодот) от 600 до 570 г. пр. н. е. Кунгур имал от различни жени прочути синове: Хиджат, Анхират, Сабан и Саули. След смъртта на Кунгур за ябхусир на Аскип или Атил избрали Булановия син Кубан, който царувал 12 години (570-558 г. пр. н. е.). Син на Кубан бил Куба-Алман, негов син е Тар-Кубан, негов син е Тулуш Ечкебаш, негов син е Джамантай, негови синове са Сарос или Татра-Сарос, Даиш и още петима храбреци. Син на Даиш е Карт-Ухер, негов син е Бел, негови синове са Аскал и Джулут... Аскалов син е Бирак, негови синове са Аспар или Карт-Аспар и Кичи-Аскал. Карт-Аспар, синът му Илтар или Хиджлар, неговият син Анджар и неговият син Хидж-Арбат били главни жреци (биркамовете) на Аскип или Атил (Страната на конете, Скития). Кичи-Аскал, синът му Манас, неговият син Арат и неговият син Бурат били субаги на Бурджан (Предкавказието, понякога само централната му част)... Даиш бил субаг (цар) на Бурджан 20 години (432-412 г. пр. н. е.), синът му Ухер - 37 години (412-375 г. пр. н. е.), неговият син Бел властвал 36 години (375-339 г. пр. н. е.), неговият син Аскал управлявал 34 години (339-301 г. пр. н. е.), неговият син Бирак царувал 31 години (305-274 г. пр. н. е.), синът му Карт-Аспар или Аспар владял 28 години (274-246 г. пр. н. е.)...

Син на Хидж-Арбат е Давил, от него - Елбир, от него - Камър, от него - Сабир, от него - Тамир, от него - Забир, от него - Кавил, от него - Даир или Бай-Даир, от него - Манджир, от него - Аскал, от него - Набир, от него - Садир, от него - Джандар Ухер, от него - Баир. Баир запазил титлата "субаг на Бурджан", но управлявал само вътрешната му част. Той станал субаг в годината на смъртта на императора на Атил (Скития) Тухчи-Барис (210 г.). Син на Баир е Бирак, от него - Даир, от него - Аджар, от него - Канджар, от него - Баджар, от него - Инар, от него - Биляр, от него - Тудар, от него - Къргар, негови синове са Дугар и Джалгир... Син на Дугар бил Хингар, негов син е Илдар, който преминал на страната на Курбат (цар на Велика България през VII век). Отиването на Илдар на служба към Курбат предизвикало отпадането от властта на Кър-Баил Тухчи на Предкавказието (Бурджан)... Синът на Илдар - Илмар преминал на страната на Кър-Баил и му помогнал да възстанови Българската империя под името Хазар. "Хазари" било много древно капкайско (кавказко) прозвище на българите, с което бурджанските (предкавказки) българи били свикнали... За подкрепата първият ябхусир-хакан на Хазар - Кър-Баил (653-675 г.) присвоил на Илмар почетното звание Барин (славен, дясна ръка)...

Син на Илмар бил Турсан, негов син е Айбат, негов син е Курбат, негов син е Леубат - той имал син Арслан и дъщеря Туляк, която се омъжила за Бел или Карт-Бел... Син на Бел и Туляк бил Бел-Юмарт, той имал синове Бел и Бирак. Син на Бел е Бирак, негов син - Бел или Бул, който вдигнал бунт срещу ак-българския (волжко-български) цар Хасан през 930 г... Син на Бирак и дъщерята на Амир Бесермен - Сабира бил Бел-Субаш Анир, негов син е Нуретдин... Всички потомци на Бирак и Сабира се наричали Амири. Както виждаме, те и Ухер-Куляните присвоили фамилиите (Ухер и Амир), дошли при тях по женска линия, което указва на стария български обичай жената да бъде смятана за глава на рода и семейството...

Син на Арслан бил Чокър, негов син - Джихан, негов син - Урман, негов син - Аскал, негов син - Байяр Арбат, негов син - Байдар, негов син - Алдар или Айдар Урусбаг, с който започва разклонението на Урусбагите или Урусбаг-Ухерите. Айдар се оженил за дъщерята на Балавъз - Ер-Деде Зайтуна, която му родила син Ак-Балавъз. Син на Ак-Балавъз е Джандар, негов син е Кариш, негов син е Алиш, който имал двама прочути синове - Билиш и Салиш. Син на Билиш е Кадиш...

Син на Татра-Сарос е Атай Аудан. Атай бил ябхусир на Аскип или Сибил (Скития) 36 години

(375-339 г. пр. н. е.) и обичал да я нарича България. Деловодството при него се водело на български тюрки език, а записването ставало с балкански (ахилски) букви (протокирилица)... След Атай императори на Атил-Булгар били синът му Бикен Баламир, който управлявал съвместно с Алабуга 20 години (339-310 г. пр. н. е.), Баламировият син Таргиз, който царувал общо 30 години с прекъсване в 304 г. пр. н. е. Неговите европейски потомци (балинците) понякога биват наричани Таргизи... Синът на Таргиз - Арбат - също бил император на Атил-Булгар и управлявал след баща си 30 години (280-250 г. пр. н. е.). При него в страната се засилило влиянието на акбашките (азиатски) българи, които източноевропейските балинци наричали далмати (слонове) и дори локбири или локири (мамонти). Изплашени от такъв развой, балинските баили (депутати) избрали след смъртта на Арбат за нов император верния балински българин Кубер... Син на Арбат бил Белек, негов син е Чибик или Барадж-Маджи по прякор Урусман, негов син е Сувар (роден през 175 г. пр. н. е.), негов син е Барис Авил (Аул), негов син - Заркент, негов син - Карт-Давил (Даул), негов син - Равил (Раул), негов син - Барил, негов син - Вазил, негов син - Кавил, негов син - Къзъл, негов син - Авил, негов син - Арил, негов син - Атрак, негов син - Джамиртек, негов син - Джангек, негови синове били Бертек и Хиджек. Син на Хиджек бил Ищяк. След гибелта на Хиджек в боя със събирачите на данъци на алчния Кебек през 330 година синът му Ищяк и внукът му Туки избягали, а синът на Туки - Урус - останал сирак. Приятелят на Туки - Вил - осиновил и отгледал два малки Урусмановеца - Сар и Джамин.

Когато изпадналият в безумие български субаг (цар) на Искел (Украйна и Беларус) Керман (това е вождът на готите Германарих), който помагал усърдно на Кебек в безобразията му убил зверски дъщерята на Вил, то Сар и Джамин така наранили Керман, че той не можел повече да ходи и вършел всичко седешком. Императорът на Атил-Булгар (Скитска България) Кама-Батир, зависим от Кебек, в този случай заел страната на улу-тархана Кебек и Керман, така Вил бил принуден да премине на страната на хуните на Булюмар (Баламбер, бъдещ император на българите)... Син на Ищяк бил Туки, който имал син Урус и дъщеря Хирка, която се омъжила за сина на император Булюмар - Алип-бей. Урус имал син Джангиз или Джанги, който при Туки Атилле (Атила) станал капахан (министър-председател) на Атил-Булгар или Джунгар (Хунгар), както била наричана България в годините на управление на Втората Хунска династия на Булюмар. Син на Джангиз бил Кадиш, който умрял година преди Атила. Кадиш бил капахан при императорите Елак и Джангиз (Дингезих). Когато Кадиш починал - а това станало 10 години след смъртта на Атила (463 г.) - преди смъртта си той пратил сина си Талиш с държавните документи в стана на Бел или Бел-Кермек (най-малкият син на Атила), а самият той останал в стана на Джангиз (син на Атила, български император 454-463 г.) и загинал там... Талиш бил капахан 19 години (463-482 г.) при император Бел-Кермек, който управлявал Българската Империя 26 години. Благодарение именно на него през това време Аскип или Сибил (Скития) най-често наричали Атил-Булгар, Булгар иле или Булгар Джамлък (Българската империя). След като в 482 г. ромеите (уруми, византийци) с помощта на худите (готите) изтикали император Кермек от Кара-Бурджан (Дунавска България) в Кара-Булгар (Чернигов, днес в Украйна), Талиш напуснал държавната служба и се върнал в Бурджан (Предкавказието), където в земите на Тухчиите се намирало родовото му имение - Джулут (Кабардино-Балкария). Талиш се върнал в Бурджан покръстен в православието и тази вяра била изповядвана дълго време от потомците му. По тази причина в Джулут бързо се стекли християните от цял Капкай (Кавказ) и от околните страни...

Син на Талиш бил Даиш или Карт-Даиш, който под влиянието на увлекателните разкази на баща си се заинтересувал сериозно от история и през 1163 г. от Буртаската ера (510 г.) написал "Историята на хуно-българите"... Син на Даиш бил Баиш, негов син - Кариш, негов син - Агиш, негов син - Джантиш, негов син - Буриш, негов син - Лаиш, негов син - Алтиш, негов син -

Артиш, негов син - Тартиш. Тартиш имал видно участие в така наречения "Кубарски смут" през 813 г. (по европейския календар - годините по хиджра по-нататък са приведени към европейското летоброене). Тогава ябхусир-хаканът на Хазар - Бурат или Джир-Бурат (805-813 г.) прекратил длъжността ашин-хакан (главен жрец) и задължил всички да плащат данък към мюсюлманите на учредената от него ислямска Хазарска държава. Хаканът направил това по настояване на балтавара (вожд, владетел) на Джеремел (басейнът на Северен Донец и Дон) и куштуйците (шиити) на Сахиб Билал. Сахиб подтикнал хакана към такива рисковани действия успешно, но предателски отказал да му помогне, когато срещу Бурат се изправил самозванецът Кубар. Този негодник, който се обявил за потомък на Курбат (Кубрат, цар на Велика България през VII век), а в действителност бил таен яхуд (талмудист) на име Канук (Ханука), вбесил част от бури-джурашите (чеченци), кара-салите и маджарите (башкортите или ищяките в Мугоджари: Кучешките планини, българите ги наричали и Южен Урал). Балтаварът (балтазар!) на Илат (Източното Предкавказие) Азмъш Манас, брат на сабанджара (глава на правителството) на Хазар Абиш Манас, се опълчил срещу самозванеца, провъзгласил се за нов ашин-хакан, но бил победен и убит от метежниците. Те нахлули в Самандар (столица на Хазария) и обесили мулла Хабдулла...

Балтаварът на Себер и маджарите Югур тогава завладял Леубат, бившия Заркент (български град при устието на река Урал, след време Сарайчик), присвоил си името Леубат или Юлай-Бат на ищяски, сюзил се с Канук Кубар и заедно разбили и детронирали императора Бурат. След това Кубар провъзгласил Югур Юлай-Бат за нов император на Хазар. Бурат претърпял поражение, защото от реформите му бил недоволен Тартиш; те орязвали правата на християните. Тартиш не подкрепил бунта. А младият вожд на Кара-Булгар (в случая лявобрежна Украйна) Айдар или Урус Айдар застанал на страната на бунтовниците, отблъснал от Буричай (Днепър) отряда на владетеля на Дунавска България (Кара-Бурджан) Коръм (Крум), който се притекъл на помощ на Бурат и за награда получил от Юлай-Бат земите в Таш-Балин (дяснобрежната Киевска област) и званието югур (наместник) на Кара-Саклан (Украйна). След това новоизпеченият югур Урус-Айдар пристигнал в град Карак, карй който Кубар и Юлай-Бат обсадили лагера на Бурат. Именно тогава Тартиш спасил сваления император; той се явил пред Карак с опълчение от кундури, сали и уруси и принудил метежниците да пропуснат Бурат и барините му (кундури, сали, уруси, барини, башкорти, маджари/ищяки били най-силните български племена) през Шир (река Дон) и Буричай (Днепър) в Бирман (Западното Причерноморие). После синът на Юлай-Бат - Атил, когото пратили да догони Бурат, се договорил тайно с него за мир и му позволил да се оттегли в Табърджа (Добруджа). Кара-Бурджанският (дунавско-български) владетел Крум с радост посрещнал Бурат, понеже разчитал с негова помощ да овладее Стамбул (Константинопол), но уплашените от подобен развой на събитията ромеи отровили Крум...

През 820 година благодарение на добрата воля на Атил и Тартиш те заедно с Бурат и Урус-Айдар решили да приключат с Кубаровия метеж и безчинствата на джурешките яхуди и кара-салите. Същата година съюзниците разбили Юлай-Бат в Бирман и Бурат с барините си успял да се прехвърли от Бирман в Таш-Балин. Кубар заедно с Юлай-Бат тръгнал към Бащу (Киев), но край града Урта-Булгар или Харка (Харков, Украйна) го посрещнали войските на Бурат, Урус-Айдар и Атил. Редом стояли и войските на Сахиб Билал, водени от Бургас, но те не взели участие в битката; хитреците Сахиб и Бургас чакали да се присъединят към победителя... Съюзниците разбили окончателно яхудските метежници с помощта на дошлите им на помощ отряди на Крумовия син Джамуртек (Омуртаг, цар на Дунавска България) и Тартиш. Пръв побягнал Юлай-Бат, след него и Кубар. Бургас пропуснал през редиците си Юлай-Бат, но заловил Канук Кубар и неочаквано станал героят на битката. Арестуваният Кубар бил съден и премазан като най-обикновен престъпник. Тялото му изгорили, а праха изхвърлил в Сирийската пустиня - на това място Тангра изпратил най-отвратителните си духове. Черепът на Кубар

закопали под капчегга (ковчег, саркофаг) на Азмъш Манас в гробницата му в Самандар (близо до Махачкала). Юлай-Бат се предал на Тартиш, приел исляма и бил помилван по молба на Атил, а всички пленени йехуди били убити...

По заповед на Сахиб Бургас помогнал тогава на Булуш, сина на Бесермен Тухчи, да стане новия ябхусир-хакан на Хазария (Булуш управлявал от 820 до 838 г.)...

На основание само на това, че един мръсен смутител и таен талмудист Кубар Канук се провъзгласява за главен жрец (ашин-хакан) талмудистите-йехуди и немниците им-писари наричат светинята на българската ислямска държавност - Хазария - царство на йехудите и това е възмутително и нетърпимо... Най-горчиво от всичко е това, че някои Айдариди (потомци на династията Урус-Айдар или Хайдар, управлявала Волжка България от 865 до 1584 г.) като започнем с Абу Исак Ибрахим (1006-1025 г.) започнали да въвеждат тази еврейска пълна и нагла лъжа в българските летописи; Хайдаридите се бояли от възможно възстановяване на Хазария и те да загубят върховната си власт, затова не жалели сили да дискредитират Хазария... Бедата на непорочната истина е, че много от силните на деня искат да я направят своя наложница... Слава богу! - земята от Сула (Дунав) до Именско море (Тихия океан) все още си остава България; величайшият султан Мохамед-Насър Тохтамъш, когото наричат и Трьокмен Мохамед (Мохамед-Туркмен) заповядал да наричат царството му Булгар-Кипчак, което следва да разбираме като Степна България. Така била наричана отдавна тази земя: като Аскип (от старите български-скити) и като Булавъз-Була по улчийски от урусите (русичите)... Трябва да знаем, че думата булавъз е едно от най-древните български названия и се състои от думите "бул" или българин в стария език и "авъз" - човек и означава български човек, българин...

Син на Тартиш бил Буриш, негов син - Ариш, негови синове - Балгиш и Туриш... Син на Туриш, известен с опита си в 931 г. със сила да върне хазарския престол на Тухчиите и паднал в боя бил Даиш Булгар, изселен заради това, че помогнал на баща си от Джулут (Кабардино-Балкария) в Утиг или Тамя (Западното Предкавказие, Източното Приазовие) и приел там исляма. Син на Даиш Булгар бил Алиш, негов син - Данли (Славният) Нариман, чиято дъщеря Алия станала жена на бега Кубан и му родила сина Караджай. Този Нариман, наричан също и Карт-Нариман, написал летописното сведение "Дастан Тарихи Заман" (Повест временных лет или Повествование за отминалите времена), където включил историите (прекъсване в текста)... Работата му продължил Карт-Даиш... Аз, Даиш Караджай ал-Булгари, син на Алимбек и вхук на Хабдулла, продължих тази история, като в нея включих най-надеждните писатели и техните повествования, а свода си нарекох на името на працядо си - "Нариман Тарих"...

Син на Бахтияр Маджар бил Караджай, негов син - Азим, негов син - Хабдулла, негов син - Алимбек, който се оженил за дъщерята на Вагиз - Зайнаб...

Синът на Нариман Славния, роден през 960 г. и починал в годината на написване на свода на Карт-Нариман - 1037 г., бил Сулейман, негов син - Газизджан, негов син - Бакир, негов син - Башир, негов син - Тахир, негов син - Бакир, негов син - Барис, негов син - Фаръз, негов син - Рафис, негов син - Рамис, негов син - Вагиз, моят дядо, който умря през 1352 г., когато бях двадесет и седем годишен, а той - на шестдесет и осем...

Общо казано, нас, потомците на Маджи, ни наричат Балините, тоест "Старите български". Това име Балин на запад произнасят и като Булджан (Булган), на север - като Балта, а на юг - Билан. За нас, капкайските (кавказки) потомци на Маджи по-привична беше формата "Билан". И така, за единия клон на Биланови вече разказах, сега ще разкажа за другия - този на потомците на Бертек Билан. Син на Бертек бил Джиркес, негов син - Курес, негов син - Туле-Иллак. Туле-Иллак имал син Ялчек (Алчек) и дъщеря Улджа (Олга), която станала жена на император Атила. Ялчеков син бил прочутият Вазък, който се прославил с походи срещу Барджил (Иран), негов син бил Тарик, който имал двама известни синове - Сарък и Джам-Вазък. Техен стан била

крепостта Билан в Къзъл Джуреш (Южен Дагестан)... Син на Джам-Вазък бил Балдък, негов син - Джантък, негов син - Маджик, негов син - Казък, негов син - Салъг, негов син - Камлъг, негов син - Балък, негов син - Илиг, негов син - Ариг, негов син - Билиг, негов син - Тансиг, негов син - Астък, негов син - Бастък, негов син - Малик, негов син - Халик, негов син - Садък, негов син - Назък, негов син - Тофик, негов син - Тарик, негов син - Байлък, негов син - Рабиг, негов син - Рафик, негови синове са Балик и Кадърбик. Син на Балик бил Радик, негов син - Вазък Васил. Радик управлявал Къзъл Джуреш (Южен Дагестан) точно по времето, когато безбройна тълпа въшливи и мерзки татарски изчадия с йехудска помощ се разпъзляла по света. През 1222 г. татарите завладяли Албан (Азербайджан) и част от Гурджа (Грузия) и опитали да завоюват Тимер-Кап (Дербент).

Емирът на Тимер-Кап - Рашид Асмар - своевременно повикал на помощ Радик Билан и той заедно с отряда на Абиш Манас отразил ожесточените атаки на татарите и тюркмените. Тогава йехудите (талмудисти) от Албан подкупили един бури-джурешки (чеченски) бей (вожд) и той извършил злодейско нападение над един търговски керван в Къзъл Джуреш; след това пуснали слух, че в този грабеж е участвал Радик Билан. Пратеникът на Челбир, вместо да награди бахадира за геройството му, го заловил и го заключил в тъмницата на замъка Чилан. Почти всички вождове се възмутили на тая несправедливост. Събрани заедно, те отишли в замъка Чилан и поискали Радик да бъде освободен. Чиновникът - таен храненик на йехудите се изплашил и избягал, а вождовете освободили храбреца. Чиновникът представил ситуацията пред Челбир като метеж и царят, след като се посъветвал с отговорни хора, в това число и с губернатора на Саксин - Бачман, решил да изостави Къзъл Джуреш. Изпълнявайки заповедта му, Абиш Манас напуснал Къзъл Джуреш и Радик останал сам срещу коварния враг. Същият този бури-джурешки (чеченски) вожд-йехуд (талмудист) през 1223 г. превел татарите в Бурджан (Предкавказието) през един планински разлом в Бури-Джуреш (Чечня) и те завладяли Илат (Източното Предкавказие). Отмъстителният сардар (пълководец) Субетай изпратил срещу Радик сина си Чамбек с 5000 татари, 12000 тюркмени и 3000 илатски християни (осетинци). В боя с 1200-те защитници на Билан (на карачайски Милан) християните загинали, но успели под защитата на татарските стрелци и яутагани (каменометни машини) да стигнат до вратите. Врагът влязъл в крепостта и след страшно клане оцелелите защитници се събрали във високата кула. Обикновено в Кавказ противниците ограбват градовете и селищата на противника, но не шурмуват кулите, където се крият последните оцелели защитници. Чамбек, като всички татари бил необикновено жесток и заповядал да шурмуват кулата и да избият всички. На шурм той изпратил отряда на йехуда-вожд - стар враг на Радик. Радик и няколко десетки от войниците му убили всички йехудски бури-джурешки (чеченци), не по-малко от 500 души; тогава дошъл ред на тюркмените. Те загубили не по-малко хора, но влезли в кулата и убили всички вътре, в това число и Радик. Жена му до последно прикривала невръстния им син от мечовете. Когато я поразил вражески удар, Васил се изплъзнал от ръцете ѝ и потънал в кръв...

От Билан успял да се спаси само братовчедът на Радик - Хасанбик, син на Кадирбик. През планините на Дагестан той достигнал планинското убежище на Тухчиите - Маркатау. С разрешението на бага Шалчи - Тухчий той събрал измежду хората му отряд от 500 души и заминал на война срещу Субетай. Под Стари Сандугач (Ставропол) татарите едва не го обкръжили, но той успял да рани предводителя им Джеба и да избяга в Арджан (Полтавска област). Там към отряда му се присъединили доста хора и така нарекли този отряд "булюк" (полк, 4-6000 човека). Когато татарите наближили Арджан, Хасанбик ги нападнал и убил Чамбек. Главата на Чамбек заровили в кулата, където загинал Радик-Бахадир. В началото на Кавес ае (ноември) 1236 г. Хасанбик успял да победи кисанците (рязанци) край Саран (Саранск) и неочаквано за татарите се прехвърлил през Идел (Волга) и влязъл в Улуг-Булгар (Болгар). С

появата си повдигнал духа на жителите и те с негова помощ успешно отбранявали града си. После той заминал от Улуг-Булгар за Самаркент или Кавил-Булгар (наречен впоследствие Сарай) и навсякъде убивал татари. Край Самара той заловил татарското посолство, съставено наполовина от йехуди и убил всички посланици до един. След прекарано известно време в армията на Бачман Хасанбик се върнал в Арджан, като по пътя си унищожил 10 татарски кервана (1237-1238 г). През 1238 г. татарите обсадили град Казил (Козелск), Хасанбик заедно с армията на Кур-Амир ("Джагфар Тарих", т. I, стр.179-180) ги атакувал и извел от града гарнизона и част от хората. После нападнал татарите в Джеремел (басейна на Донец Северски и Дон), а през 1239 г. заедно с Кидан (Котян) отишли до Самаркент да помогнат на Бачман срещу татарите. По молба на бага Шалчи той заминал в Маркатау, където съдействал да удържат крепостта и устройвал набези срещу татарите до идването на власт в Кара-Улуса (Ордата) на Биркай (хан Берке, 1256-1266 г). Биркай обявил Шалчи и Хасанбик за багове и тархани на Алан-Булгарския бейлик, образуван в Бурджан (Предкавказието), забранил на татарите без царска заповед да влизат в българските градове и селища в областта и двамата господари прекратили войната, продължила 33 години... Татарите нарекли Алан-Българския бейлик "Бакар"...

Сега да кажем и няколко думи за Ахилската (Балканска) българска династия, дала на Аскип или Българската степ немалко известни дейци. Представителите на тази династия са потомците на Абар или Авар-Кам Раджил...

Потомък на Раджил бил багът на българо-тюрките Балагаджа Иждара (Дунав) Сарбине, негов син бил Унмен, негов син - Унбиле Бай, негов син - Руджа-Бан Бедене, негов син - Банджар, негов син - Раджи по прозвище Аспарък или Събарък (Спаргапит у Херодот), негов син - Идан Лек (Лик у Херодот), който бил 20 години (622-602 г. пр. н. е.) император на Аскип, неговият син - Кунгур (Гнур по Херодот), който бил император 30 години (600-570 г. пр. н. е.). Жените му се казвали Фария, Къзък и Сеим. Синовете му от тях били Саули, Гаджиат, Ангират по прозвище Анагарсъз, Джуман и Сабан. Саули също властвал 30 години (558-528 г. пр. н. е.). Негов син е Индабир, управлявал 23 години (528-505 г. пр. н. е.), негов син е Бавир или Кавир Арбуга Кърълбий, властвал в Аскип 23 години (480-457 г. пр. н. е.), негов син е Уктимас, който царувал 15 години (447-432 г. пр. н. е.), после е синът му Чокир, бил на престола 18 години (430-412 г. пр. н. е.), неговият син Сагдак за 10 години (412-402 г., синът му Нукрат, който имал трима известни синове - Шир-Буляк, Зардаг Ойгър и Иштяк, както и дъщеря, която се омъжила за Даир. Син на Шир-Буляк е Туляк или Карт-Туляк, негов син е Тарак, негов син е Урак или Карт-Урак, негов син е Тарак, негов син е Аскал Тунтимас, негов син е Буляк, негов син - Джирак, негови синове са Туджа или Карт-Туджа и Урак. Карт-Туджа имал син Урак, от него е Туляк, син на Туляк е Вазил Сагдак, негов син е Джуанкой, негов син е Карт- или Дау-Руджа, негов син е Саръчин Искел или Карт-Искел, негов син е Саръчин, негов син е Аскал, негов син е Масгут или Карт-Масгут, негов син е Канджар, негов син - Искел, негов син е Ер-Буляк, негов син - Курън, негов син е Агаджир, негов син - Туджа, негов син - Алан-Руджа Джирак, негов син е Караджар-Масгут, негов син е Себер Джуреш, негов син е известният баг Руджа, негов син е Бел или Вил, негов син е Бурджан Себер, негов син - Аслан, негов син - Тархан, негов син - Балкан, негов син - Тухан, негов син - Буран, негов син - Куран, наречен така в чест на Корана... Син на Куран бил Улан, негов син - Истан Билали, негов син - Айдан Гали, негов син - Сахиб Билали, балтавар на Джеремел; негов син е Курсан, негов син е Мардан, негов син е Ерджан, негов син - Уран, негови синове били Турсан и Салават...

Когато баджанаците (печенегите) нахлули в Джеремел през 894 г., управляващият областта Мардан наредил на сина си Ерджан с повечето хора да се изтегли в Миджер (Мещера), а той самият останал и загинал при защитата на резиденцията си в град Истан (днес Астана). Народът го запомнил както всички българи, верни на своя народ и дълг... А след като Миджер, където

Ерджан построил крепостите Медин или Медина и Кичи-Булгар или Миджер (бъдещият град Касимов) се препълнил с народ, Уран заповядал на единия си син Турсан да остане там, а на другия - Салават - да се пресели с половината хора в съседната област Тугай (Чувашия). Преселението се състояло през 930 година и управителят на Планинска България (Планинската част на Волга, десният ѝ бряг) Бел или Бул едва спасил преселниците от гладна смърт...

Син на Зардаг Ойгър бил Байбак, негов син - Джумрак, негов син - Чукрак, който имал двама известни синове: Мари-Джунт, който управлявал Балин (Запада на Скития) 8 години (188-180 г. пр. н. е.), и Кичи- или Кара-Канджал, който бил осиновен от император Канджал. Кара-Канджал управлявал Скития 11 години (188-177 г. пр. н. е.)... Син на Мари-Джунт бил Ирджихан, който бил субаг (цар) на Балин или Агацир 3 години (188-177 г. пр. н. е.), негов син е Орджак...

Син на Сабан бил император на Аскип или Мен-Булгар (Скития, Вечният българин) Кес-Кубан, владял 4 години (505-501 г. пр. н. е.), от него е Арджанбий, властвал 21 години (501-480 г. пр. н. е.), негови синове са Тура, Орджак и Искел (управлявал Мен-Булгар 10 години, 457-447 г. пр. н. е.)... Двама прочути синове на Тура са император Дебер Катраг, управлявал две години (432-430 г. пр. н. е.) и Туба Утиг, който също имал двама известни сина - Кулян и Бирули... Куляновите потомци се наричали също и Куляни. Името Куляни идва от названието на българите-буляри (хелоните на Херодот), наричали ги и ухили. (Твърде възможно е името на Холандия да е в пряка връзка с тези племена, бел. прев.). После част от българите-куляни, които били под управлението на Дебер, понесли и името дебери... Син на Кулян бил Туба-Алат, негов син - Азак, негов син - Минаяк, негов син - Вилаяк, негов син - Хиджак, негов син - Сълджак, негов син - Бирджак, негов син - Нурджак, негов син - Кулджак, негов син - Тубчак, негов син - Картджак, негов син - Кишлак, негов син - Атрак, негов син - Батрак, негов син - Джурак, негов син - Уджак, негов син - Билджак, негов син - Арбак, негов син - Улак, негов син - Кармак, негов син - Урджак, негов син - Булджак, негов син - Кулджак, негов син - Сармак, негов син - Сартак, негов син - Тарак, негов син - Бурак, негов син - Арджак, негов син - Буляк, негов син - Търнак, негов син - Бармак, негов син - Урак, негов син - Алан-Бирак, негов син - Сулак, негов син - Буджак, негов син - Байлак...

Под властта на кулян-булярите отдавна, още на Балканите се намирили българите-сабай или сабаните. Те са най-издръжливите и никога не се оплакващи от съдбата си българи. Част от куляните и сабаите (хелони и сапеи по Херодот) също заминала в Акбаш (Азия). Там куляните станали кашани/кушани, а от кашаните се отделили барините, сартите... Подвластните на азиатските куляни-кашани сабаи, като присъединили към себе си порядъчна част от масгуто-аланите (масагето-алани) и иджимданите (иседоните на Херодот)-себери се нарекли баджанаци (печенег). Смесилите се с тях алани и себери значително променили техния български тюрки език и това развалено наречие нарекли сабански или кипчакски език. Понякога той бива смятан за самостоятелен български език, но това не е правилно. Самостоятелни български езици са арският или яндърбагски (на андрофагите/фини), джуграйският (угърски или праунгарски), ахилският балкански език (праславяно-илиро-балто-западнотюркски), синдският (кавказките езици), тръок-българският (тракийско-български или български тюрки), субашкият (чувашки) и ляби или иске-субашки език. Ляби или иске-субашкият (старочувашки) език към наше време се е запазил само у мермерите (берберите)... Коренните български езици са седем, но всички те произлизат от локирския език или локбирски, наричан още тузгарски, ляби-български, също и старосубашки - в чест на алпа Субан. Локирският език породил карския или фински, карският език родил праунгарския-угърски, угърският език дал синдския (кавказките езици) и новосубашкия (чувашки); синдският език произвел балканския, а новосубашкия - българския тюрки език. Мнозина неправилно наричат новосубашкия език тузки или тузгарски... Сулейман ибн Дауд (български поет и учен от XII век) нарича локирския език "старобългарски език",

"прабългарски" и това е правилното... Балканският ахилски език се дели на множество наречия, на едно от които - бурджанското - говорят днес барджийците-перси и улчийците (славяните)... (Тук вмъквам нещо, което смятам за важно - Даиш Карачай явно има предвид абсолютно балканския произход на санскрита!) Българският тюрки език на шега бива наричан смес от бурджанското и тузкото наречие...

Едно време у нас се отделяше малко внимание на изучаването на арския (фински), угърския (праунгарски) и улчийския (славянски) езици, но с преместването в Буляр в 1121 г. на Садък ал-Галидж (тук срещаме стария ни познат търговеца Садко от Новгород, същия от операта; бел. прев.) и отиването там на Хабдулла ал-Гарнати ал-Маджари ("Гренадеца" и "Унгареца") този пропуск бил поправен. Садък ефенди станал завеждащ катедрата по фински и славянски езици, а Хабдулла ефенди - катедрата по маджарски (унгарски) език. По думите на Садък:

"Улчийският/славянски език, както и бурджанският, се е образувал от балканския ахилски език, затова много писатели наричат улчийския език и балкански език, но между тези езици, независимо от родството им, има големи разлики. Така барджийците (иранците) не разбират улчийците (славяните), макар и фарси (древноперсийският език) да се явява бурджанско наречие"...

Куляните, потомци на тази част от биджаните (пеоните на Херодот), наричани още и бели траки, и билиши, и билджани, и билчащи (пеласгите), са едни от първите българи, проговорили български тюрки език. При това те запазили предишната привързаност към всичко персийско. Самакчи (писател, учен, историк, секретар) Абаз пише, че смесването на тюрко-българския, персийския и берберския език е родило старогръцкия критянски език...

За града Булгар-Балтавар (Полтава) или Арджан

... Градът Булгар-Балтавар е основан от субага (цар, зависим от императора) на Джеремел Кубан Боян през 499 г. преди Буртаската ера (154 г. пр. н. е.). В чест на построяването му Булгар-Балтавар, наричан най-често Балтавар или Бал Кубан Боян устроил голямо празненство, на което изпял събрания от древните български песни епос "Чулман толгау" (Епос за Чулман)... По-късно градът бил запуснат и бил възстановен чак през 154 г. от Арджан-Бушлай, вожд на българите-баграти или бараджи, като получил и още едно име - Арджан. Реката край града също имала няколко имена: Идел, Барсил-Идел и Барсил-кул (Ворскла). По това време в Сулак (Лявобрежна Украйна) господствали бараджите, а в Онджак (Дяснобрежна Украйна) - старите бараджи или наубурите (неврите), често наричани просто набии... Старите баграти се смесили силно с българите-миджани (мизийци) и българите-агацири, включили в състава си много техни родове и се подразделяли на багдулайци (горски дулайци), дебери (тивери) и угилци (угличи). Техен главен език бил бащарският (дунавско-българският), от който произлизат всички ахилски (славянски или улчийски) езици, но деберите и угилците знаели също и буртаски или български тюрки език. Когато Бушлай паднал в сблъсък с новите българи - готите, които протестирали срещу размера на хунския данък, който им бил наложен и, честно казано, били напълно прави, най-силен в Кара-Саклан (Украйна) станал деберският род Анджи или Анчи. (Ето ги и антите, бел. прев). Един от Антите - Баджа (Баж) - преминал на страната на Втората Хунска династия и бил убит за това от верния на Първата Хунска династия Тиндар (Венетарий) през 375 година...

За тази постъпка кансюбиги (император) от Втората Хунска династия Булюмар, който провъзгласил старата Велика България за "Нова Велика България" или Хуно-Българска държава, нападнал Тиндар и го убил в сражение. Тогавашият хакан (император) на първата Хунска

държава Кебек не успял да помогне на Тиндар и скоро също загинал. Кебек носил прякора Алан, защото се опирал на българите-алани, които другите българи наричали печенеги. Те са истински кър-българи (кочегари) и когато една степ загине, те отиват в нова... Повече от всичко те почитат алпа Субан или Сабан, затова ги наричат и сабани. Своите вождове те наричат гас, а тази дума идва от древното название на всички българи - "ас"; печенегите обичат да добавят към думите с начална гласна звука "г"...

Западните алани дълго време говорили на бурджанското наречие (предтеча на индоевропейските езици), а източната при управлението на Боян Кубан преминала на български тюрки и за да се отличава от другите алани започнала да се нарича язи, язък (язиги), аси, азак и аскали. При все това асите не забравяли роднинството си с бурджанските алани и помежду си се наричали алани...

Аскал, който се отличил при победата над Тиндар през същата 375 г. по заповед на Булюмар построил за него рядом с караджа (карамаат, храм) Баджту крепостта Кан-Балин, която станала новата столица на Булюмар (Баламбер, Владимир). Названието на този храм народът запазил като Башу, любимото название на града Кий (Киев)...

На мястото на Балтавар живеели барсилите, на тяхно име била наречена тукашната река Арджан/Артан Идел, която станала река Барис-кул (Река на барсилите, Ворскла), а на мястото на Бер-Сала или Барадж-Сала (Переяславл) живеели багратите и тяхното име получил основаният от тях град (Барадж-Баградж значи Змей, Дракон). Малко по-късно Барис-кул била наречена и Барис-Идел, защото на бреговете на тази река живеели седем български племена (важно, край Ворскла!) (Идел - седем племена): барсили или себери, бараджите, артан-улчиите (лето-литовци, които се смятали за българи; е, най-сетне разбрахме кои са улчиите, скъпи читатели!), бирулите (готското племе херули, което се смятало за българско, кунгратите или ермиите (ермихионите), аланите или масагети и маджарите или иджимдани (иседоните, първоначално живели между реките Урал и Ишим). Артан-улчиите довели тук худите (готи), а част от бирулите довели от Алтън-Уба (Таврия - Крим и прилежащите Причерноморие и Приазовие) абарите-авари...

Крепостта Балтавар била отново възстановена от Булут Алаша, брат на Туки Атила, но скоро местните жители, недоволни от насилията му, разрушили крепостта, а него самия зазидали жив в някаква пещера. Там някога живял един отшелник, тоест оркул (оракул) или арджабий, но Булут, който бил християнин, го убил. За да се спаси от народния гняв, той се скрил в пещерата и останал в нея завинаги... Народния гняв водел някой си Йолуг. Да отбележим, че това име най-често било давано в чест на Йолуг Катраг (X век пр. н. е.) и хакана Йолуг (края на втори и началото на първи век пр. н. е.)... Тукашният народ ревниво пази спомена за хакана Йолуг, който му помогнал да се извиси над другите български племена от Кара-Саклан (Украйна) и точно от тях набирал войските си и гарнизоните на отдалечените баилски (централноевропейски) крепости този хакан. От нашите баилски крепости ще спомена такива известни като Бургар на река Балтавар (Прага на Вълтава), Алан-Кубар или Аланчек, на шега наричана Дъръздик (Дрозд или Славей - днес Дрезден)...

Родоначалник на Артаните е Алабуга, син на Имен и приеман син на император Атай (Атей). След смъртта на Атей Алабуга под името Артан станал съуправител на Баламир (Булюмар) и управлявал 29 години (339-310 г. пр. н. е.)... Син на Алабуга бил Буляк, васален цар на западната част на Джеремел-Артан (регион с център Полтавска област) 42 години (293-251 г. пр. н. е.), негов син е императорът на Стара Велика България Кубар, който властвал 20 години (250-230 г. пр. н. е.), негов син е император Канджал, управлявал 15 години (230-215 г. пр. н. е.) и имал трима синове. Двата от тях - Азан Кашан и Джам-Азак били негови родни, а третият, Кичи или Кара-Канджал - приеман. Тримата били императори на Велика България и управлявали последователно: Азан Кашан - 17 години (215-193 г. пр. н. е.), Джам-Азак - 10 години (198-188 г.

пр. н. е.), последен бил Кичи-Канджал...

Син на Азан Кашан бил Кубан Боян, субаг на Артан и Агацир 46 години (198-152 г. пр. н. е.), негов син - Чиляр, негов син - Келбир, негов син - Булак или Буляк, негов син - Итлар, негов син - Кермек, негов син - Кочлъ-Алабуга, негов син - Тарак, негов син - Кашан Джулут, негов син - Джанбал, негов син - Кимер, негов син - Карт-Яръм, негов син - Тархан, негов син - Тин-Алабуга, негов син - Анда, негов син - Хадад, негов син - Калга, негов син - Тугар или "Булгар" на барсилски, негов син - Татра, негов син - Аскал, негов син - Масгут (Масагет), негов син - Джураш (Юраш), негов син - Руджа, който омъжил дъщеря си за Бел-Кермек и по-късно през 481 г. да се пресели с част от кара-бурджаните (дунавските българи) в Таш-Балин (Киевска област)...

Син на Руджа, основал бейлика (княжество) Кара-Булгар (Черна България) с център града Караджар (Чернигов, Кара-Булгар) бил Ратиш, негов син - Батиш, от който тръгват батишите (вятичките), негов син - Нарिश, негов син - Дариш, негов син - Сариш, негов син - Аскал, негов син - Барадж или Наби-Барадж (везир, министър-председател) на кан-и балтавар (цар, император) Курбат Кубрат (император на Велика България)... Думата Курбат, която означавала "Свети Кон", била име на алпа Мар или старата титла на царете на балканските българи... Син на Наби-Барадж, който приел истинската вяра (ислям), бил Зубаир, негов син - Елбир, негов син - Дебер, негов син - Кушар, негов син - Бугар, негов син - Маджар, негов син - Боян, негов син - Данил, негов син - Равил, негов син - Джамил, чиято дъщеря Зубейда станала жена на бека (княза) на Макидан (Македония) Микаил (баща на царя на дунавските българи Самуил)... Син на Джамил бил Къзъл, негов син - Кунчебек (Кунче - майстор, обработващ суровите кожи), негов син - Багил Тебир (Бахил - Боил, тебир - секретар, писар), негов син - Давил Ак-Тебир, негов син - Кавил (Кон), който имал двама известни синове Байда-Бахил и Кара-Булат... Байда-Бахил също имал двама известни синове: Баджан (украинското име Бажан) и Кавил или Мелля-Кавил (кавил явно е думата за кобила, бел. прев.). Мелля-Кавил бил прогонен с хората си от река Мелля-Арджа (река Оржица в Полтавска област) от Карак (Владимир Мономах) и заминал за Ак-Булгар (Волжка България) след няколко години ожесточени сблъсъци. Част от хората на Мелля-Кавил били разселени по левия бряг на Улу-Джеремшан (Голям Черемшан) и дала на един от левите притоци на тая река името Мелля-Кас (река Мелля). Мелля - това е брод, по който можеш да преминеш яхнал кон... Син на Кавил бил Арджан, негов син - Мардан, негов син - Каран, който се оженил за дъщерята на улугбека на Тубджак - Мерген. Синове на Каран от нея били Урман и Турген...

Син на Баджан бил Мир-Булат, а той имал трима синове: Халим или Карт-Халим, който написал летописа "Берсал тарих" (Переяславълски летопис), Сенгил и Чия. При нападението на Кара-Булимер (Владимир Глебович) над Арджан (Полтавска област) Карт-Халим, тогава още много млад, избягал в Кара-Булгар (Чернигов), където през 1202 г. довършил летописа... Сенгил имал двама известни синове - Халим Кара-Булгари и Сайфетдин; Чия също имал двама синове - Байда и Ардамак... (дописано от Юсуф Ал-Булгари: "От Байда тръгва родът на байлакските (полски) и укро-чиркеските (украино-казашките) Чия (Вишневецки, чия означава вишня), а от Ардамак - родът на Агацирските губернатори Данли (Данини в руските източници) или Данли-Чия, който при династия Тукай (1584-1740 г.) оглавявал отбраната на Самарски окръг на Идел-Булгарския (Волжко-Български) пашалък (царство)... Един от клоновете на този род са Ижбулатови, неправилно наричани понякога Айбулатови..."

Българската Хазарска империя основал и най-много хазарски владетели е дал българският род Тухчиеви... Хаканите - Тухчии носели титлата ябхусир-хакан... Ще започна разказа за този род с Бир-Самат Тухчи, който се родил през 343 г. от Буртаската ера и основал града и владението

Маджар или Кадияр, "Български град", думите Мадж и Кадж значели българин, български... Другите българи произнасяли тези имена като Маджар и Хаджар или "Хазар"... Тухчиите били вождове на барините-тохари, коренни кашански българи, които говорели на две барински наречия; в едното се запазвал началният звук "Б", а в другото бивал изпускан. Така тугарите (тохари) наричали своя главен род башнак (Босня, босненци) или ашняк, също така барнай или арнай. Всички тези имена, както и самото име на барините означавали едно: славен род. Герб на Тухчиите бил знакът Балък или Елдан (почти като малката носовка в старобългарски, бел. прев). Затова тези българи били наричани елджани (ализоните на Херодот) и куляни (риби). Самите барини, чието име хунските българи произнасяли като "бояндур" и "кундур", произнасяли думата "елджан" кято елшан... Другия свой род барините наричат калауди, а другите българи - калаузи; звукът "з" у барините често преминавал в "т", "д", "с" и "ш"... Това название означавало "лебедовите хора", кала означавало лебед, а -уд или -уз - човек, народ... Разбира се, правилното произношение на думата лебед е "галас", но барините харесвали глухите съгласни, г станало к и думата била съкратена до "кала"...

След Бир-Самат, който управлявал 28 години в Маджар управлявали потомците му. Негов син бил Сарос или Карт-Сарос, той властвал 45 години се оженил за Майрис, дъщеря на императора Таргиз. Син на Сарос бил Тулуш, който управлявал 22 години, негов син е Ер-Сар, съуправител-субаг за 3 години, негов син - Ердан, негов син - Байсар, негов син - Андар (Анджар), негов син - Хаджар (Хазар), негов син - Хиджар, негов син - Карт-Ойгур, негов син - Аланда, негов син - Адар, негов син - Алман, негов син - Артан, негов син - Бурхат или Булат, негов син - Ардак (Арджак), негов син - Тайджак, негов син - Туйчак (Туйджак), негов син - Тухан, негов син - Арджи, негов син - Вил, негов син - Карт-Туки, негов син - Сабан, негов син - Куруджак, който станал първия субаг на българите-агацири (източноевропейските българи), негов син - Тулуш, негов син - Джан (Йоан) Туки, негов син - Таш-Мардан, негов син - Таш-Мардан, негов син - Сарос...

Силно впечатление създаде у Сарос разказът на баща му Таш-Мардан за жестокото нападение на Бояр-Къз над синовете на Айяр и той решил при първа възможност да се отдели от Велика България... През 540 г. император Боян Шан-Толгау (Сандилх) отстранил Таш-Мардан от власт за това, че не спрял Заберган при набега му към Утиг и Абаз (Абхазия, Западна Грузия) и предал властта над бейлика Хазар на сина му Сарос. Той обаче се възползвал от стълкновението на Заберган с Боян в 545 година и обявил Хазария за ак-андашлък (зависим съюзник) вместо кара-андаш (зависимо владение) на Велика България. Боян не желал да се лиши от хазарска помощ и дал съгласието си, така Хазария започнала самостоятелен живот. Преди всичко Сарос предложил на управниците на Урум и Барджил (Византия и Иран) да му плащат за охраната на кавказките проходи към тия страни. Византийският император незабавно започнал да плаща на Тухчиите (хазарските владетели), а персийците не поискали да го направят и горчиво съжалявали след време. С византийски пари Сарос наел 5000 подобрани войници, които на смени охранявали Клухорския, Кимерския и други проходи през Кавказ. После обявил, че срещу отделно възнаграждение ще отваря прохода Каспи Ор (Каспийският проход) за всякакви войски. Този проход започва в град Анджа или Ендер, наричан също и Банджа, Банджар (Фанагория) и завършва в Дарбанд (Дербент) или Тимер-Капа (Железни Врата). С парите от преминаващите войски Сарос издържал в Банджа цял полк (булюк, 5-6000 войника). Точно този полк през 558 г. Сал-Тухчи, братовчед на Сарос, син на Сунджа и внук на Джан-Туки (Йоан Дука!?) вдигнал на бунт срещу царя на Хазария. Както вече разказвахме, този бунт бил подтиснат от аварите в битката край Маджар и родът на Сал оттогава пазел степната северна граница на Хазария по река Бургал - така жителите на Банджа произнасяли думата "булгар" (днес река Сал). За чест на тукашните банджийци трябва да споменем, че с изговарянето на тази дума като "бургал" те надминали себе

си. Повечето банджийски българи наричат останалите българи просто "бал". Банджийското Балта или Балтай означава българско селище или град, български край, българска река. Българите-куляни, част от които влезли в състава на Маджарския или Хазарски бейлик, наричат другите българи по много сходен начин - бургаи или биркай. Под тяхно влияние иделските българи известно време се наричали бургаи, като смятали, че това е правилното название на българите... Мнозинството българи-иседони, тоест островни (исад) хуни (уни), които също биват наричани алани и сувари (алан и сувар значи остров), назовават българите с думата "бугур". Сред тях има и българска група, която дори и това название е съкратила до угур или укра...

Когато при Курбат започнали да ги учат на правилното произнасяне на думата булгар, те упорито я преиначавали като "улгар" или "олгар". Така говорят и до днес. Бишегетските (фисагети) българи или бесермените (бесер - гора, мен - българин) произнасят думата булгар във формата "нокър" или "локир". Затова пък те са добри българи и ослепяват от ярост, ако някой се усъмни в природното им българство...

Барините са главната опора на Тухчиите в Хазария. Те произлизат от старите българи на Балканите - бояни (пеони) или балини. Балин е старата форма на името барин - "славен". Затова барините биват наричани и бояндури, и балинджер... От областта на река Чатърман (Стримон, "Планинската река" или просто Струма) бояните се изселили в Онгъла (Дяснобрежна Украйна) и западната част на Кимер или Кападокия (Капдаг, Мала Азия), където основали града Булгар-Атряч (Троя) по заповед на императора Атряч-Укряч в IV-тото хилядолетие преди новата ера. От Онкула барините-бояндури с времето се разселили по Джеремел, Кавказ, Идел, Курган (Задкаспието) и Урта-Акбаш (Централна и Средна Азия)... Така се разселила по света и друга група българи от Ахил (Балканите) - мизийците (миджани, мизи), които били наричани агацири, именци, трьоксаи, бриги (фриги), биркаи или бираки, миджари и бесермени...

Трета група балкански българи - чатър/чдар или бурджаните се разселила с тях. Ако барините са създали езика български тюрки, а бурджаните - сънджакски или бурджански, то мизите са родители на ахилския (праславянски, древнославянски) език... С времето част от барините и азиатските мизийци заговорили на бурджански език (кавказки), а иделските мизи или миджари - на барински или български тюрки език. Така е написал Абдаллах ибн Башу Хазари, който изучавал живота на всички български племена и записвал преданията им... За щастие всичките му трудове били запазени в Яна-Сандугач (Нови Сандугач, днес Пятигорск), от който барините успешно отбили атаката на Борис Балтавар (Светослав I Руски) в 966 година...

Самите Тухчии наричали своите барини балин-хазари, но народът преиначил това почетно название на "алан-хазари"... Бардимските (партянските) барини съставили групата на барсилите, която се подразделила на печенегите-азнаки, урус-барсилите или просто уруси и аварите. Когато Къзъл-Бурджан (Партия) паднал, урус-барсилите въвели доста барсили в Идел и Урта-Бурджан (Прекавказието), където ги нарекли барсили или уруси... По-късно, вече при управлението на Сарос персийските шахиншахове (императори) се осъзнали и почнали да плащат на Хазария за охрана на проходите от Сънджак (Предкавказието) в Миджан (Азербайджан). Оттогава Сарос престанал да пропуска войски през Банджа към Иран и двете страни влезли в много приятелски отношения. В Хазария по-късно се включила и областта Илат или Себер, разположена между низините на Идел (Волга) и Тирек (Терек)... Хазарските правителства винаги били оглавявани от партянския род Манас...

Син на Сарос бил Карт-Бахил, негов син - Курмиш-Сабан, който се сръжавал заедно с персите срещу арабите и изчезнал безследно по време на тая война; негов син - Кър-Баил, който бил наречен Кър по името на месеца, през който бил роден (Къргар или октомври) и в 639 година бил лишен от Курбат от своето владение Маджар. Известно време той прекарал като коняр при

Курбат, но в 653 г. избягал и основал империята Хазария. Семействата на Курбатовите братя - Аскал-Кабан и Калга, както и синът му Бат-Боян се присъединили към Кър-Баил с владенията си и получили тарханни грамоти. Атилле-Аспарик (Аспарух) по принуда се подчинил на Кър-Баил и бил преведен с част от хората си от Утиг-Бурджан (Западното Предкавказие) в Идел-Булгар (Волжка България). Оттам Аспарух самоволно заминал за Бирман (Западното Причерноморие) и станал съюзник на Шамбат, но Кър-Баил по молба на дъщеря си - жена на Аспарух - си затворил очите за тая му простъпка... Стремещът на Кър-Баил за мирно обединяване на всички български земи бил оправдан: след смъртта на Шамбат през 672 г. и Аспарух, и Шамбатовият син Тура се подчинили на Хазария...

Кър-Баил и потомците му-императори се наричали ябхусир-хакани, а келбирите им (главни жреци) - ашин-хакани. На длъжността ашин-хакан ябхусир-хаканите (императорите на Хазария) назначавали членове на семействата Аскал-Кабан и Калга. Сабанджари или министър-председатели на Хазарските правителства били представителите на партянския род Манас - Къзъл-Бурджан (Партия) била смятана за образцовата българска държава... Кър-Баил премахнал от употреба само името "Велика България", като го заменил по политически причини с "Хазар", но всички области при него и потомците му-императори съхранили българските си названия: западната част на Велика България или Кара-Саклан (Украйна) - Кара-Булгар Черна България), централната Джеремел - Ечке-Булгар (Вътрешна България), източната - Идел и Ибер-Себер (северна Азия от Урал до Аляска) - Идел-Булгар (Волжка България), същото име носело и Урта-Бурджан (Предкавказието)... Като се убедил, че Катраг и потомците му служат вярно на Хазария, Кър-Баил предал под тяхно управление целия Идел-Булгар...

А хакан-бекът Иляс Чакар (845-870 г.), който върнал на областта на бившите владения на Урус-Айдар името Урус (Рус), така се ядосал на идел-българския цар Баръш или Барадж Барис за неспособността му да обуздае печенегите, че го обвинил в измяна и преименувал Идел-Булгар на Халджа. Мнозинството волжки българи страшно се разлютили на хазарските власти и оттогава смятало хазарите не за свои, българи, а напротив: за врагове...

Нищо за чудене няма в това, че през 943 г. Кичи-Мал, който действувал от името на престарелия си баща Мал-Деде сключил таен съюз с Ялкау, балтавар на Кара-Булгар срещу хазарите. Когато хакан-бекът Маджарулла умрял през същата година, на съюзника на Мал-Деде, вожда на саксинските барсили Худжа-Торхан Муслими успял за кратко да завладее Атил или Сакча-Булгар, но навреме дошлият узийски (огузки) бей Кубар го прогонил в Среден Кубар (Хапъор), където Худжа-Тархан основал областта Агацир и град Барсил (днес Борисоглебск). През 944 г. Худжа-Тархан помогнал на Кичи-Мал и Мал-Деде да завладеят Атил, но бързо опомнилият се вожда Кубар, който в началото на тази година успял да се провъзгласи за хакан-бек на Хазария след няколко месеца отблъснал двамата Маловци и Худжа-Тархан от Атил. Двамата Маловци станали за кратко хакани на Хазар, но... за малко, както виждаме. Тази активност се отразила зле на стария Мал-Деде, особено бягството от Атил в Кара-Булгар и в 945-та година той умрял от преумора в Караджар (Чернигов). Тогава Кубар пуснал в Чернигов, където се заселил Кичи-Мал, Галич-Угер (Игор Втори Млади, 931-945 г.) и започнал война с Халджа, в която Худжа-Тархан се сражавал за волжките българи...

Така от 865 г. до 946 г. Идел-Булгар (Волжка България) се наричала заедно с Караджар (Чернигов) Кара-Булгар (Черна България)... Променило се и отношението на хазарските хакани към браковете на български принцеси с чуждоземци. Ако дъщерята на хакан Колин-Бай - Танджия - се омъжила за Истанджан (Юстиниан Втори, 686-711 г.) против волята на баща си само чрез застъпничеството на брат си Туки-Ойгър, то Биккен Урус-Абдулла омъжил дъщеря си Чачак за кан-урума (ромейския император) Куштан Бунек (Вонящия, Константин V); другата си дъщеря Кугирия - за управителя на Абхазия - Куштан Абаз (Константин Абхазец); третата - Сания

- за багдадския халиф (Кара-Бахта-Багдад); четвъртата, Асия - за хакана на Хин (Централна Азия)... През 813 г. метежът на едно подставено лице на Дома Наданови, известно под името Канука (Ханука) свалил от власт Тухчиите до 820 г. След потушаването на метежа Вали Булуш Тухчи, най-добър и благороден хакан, управлявал до 830 г., през която Тухчиите окончателно загубили властта над Хазария. Следващ управник на страната станал Катраговият потомък Буртас. При него управляващите Хазария започнали да се наричат хакан-бекове...

Дълго след обявяването на Хазария за ислямска държава през 737 г. в нея господствали куштите (шиитите)... Когато те пристъпват към трапезата, те огласяват Божието име и че той е един, а Гали - божий лъв, и че Бог е създал всички същества... За пророка Мохамед те не говорят, подобно на другите крайни шиити...

Това твърдение е чуждо не само на християните, евреите и сунитите, но и на джимърите (тангристите), които смятат, че ролята на Тангра при създаването на човека била малка. Тангристите вярват, че много от земните случки стават по волята на добрите и злите алпи или диви (духове) и хората се нуждаят от тяхното покровителство...

Българите-иджами (библисти, караими, истински юдеи) при нахлуването на войските на Барис Балтавар (Светослав I) пострадали най-много от всички, но повечето от тях отказали да се преселят в Ак-Булгар. Половината от това милионно племе отначало заминала за Ялта (Крим), а след гибелта на Барис (972 г.) - в Хорезм (Онкул). И на двете места караимите били предадени от йехуда (талмудист, еврейски сектант) Яр-Буляк (Ярополк) и от подкупните караими-емири (Саманидите) в ръцете на йехудите (талмудисти) и се принудили да приемат масово талмудизма, като се подчиняват на кара-устаите ("тъмните политици", "емисарите") на Дома Надан (Натанови, главният клан на сектантите-талмудисти). Хакан-бек Талиб Мумин не успял да предотврати това, единствено през 980 г. с помощта на Булюмер (Владимир Свети) възстановил властта на Хазария над Онкула, но не успял да върне предишното й влияние в Азия заради преминаването на болшинството узи (огузи) към Хорезъмска (Караджимска власт)...

Чуждоземците и дори някои ак-български (волжко-български) писатели често наричат императорите на Хазар - ябхусир-хаканите или хакан-бековете и келбирите - главни жреци, ашин-хаканите с една и съща дума: хакан. Впрочем ашин-хаканите се различавали от ябхусир-хаканите (императорите) както земята от небето. Ашин-хаканите не се намесвали в управлението на държавата и никой не ги виждал освен императорите, кундур-хаканите (правителствените глави) и чаушгарите (полицейските началници); единствено в деня на Таргиз или Картлар байрам (празника на българската държавност, 22-ри юни) и при обиколките им по границите на Вътрешна Хазария (Ечке Хазар) народът можел да погледа отдалеч тяхната юрта... Докато ябхусир-хаканите и хакан-бековете били управляващи и постоянно били пред очите на хората...

Отначало Хазария била управлявана от Кър-Баил (653-675 г.), след това от сина му Колин-Бан или Колин-Бай (675-707 г.), като няколко години той бил и съуправител на баща си, следват 14-те години на Туки-Ойгур (син на Колин-Бан, 702-721 г.), после 9 години царувала жената на Туки-Ойгур, Барсбит (721-730 г.), по чието време и няколко години след това завареният и син и съуправител Джамантай Барджил бил главнокомандващ, после за 57 години властвал синът на Туки-Ойгур, благочестивият Урус-Хабдулла или Саръ-Ябху (730-787 г.), след него за три години властта поел синът му Газиз Джабгу-Шир (787-790 г.), идва ред на неговия син Урус-Амин или Урус-Барин за 15 години (790-805 г.), осем години на престола прекарал сина на Урус - Бурат-Амир или Джир-Бурат (805-813 г.), който бил свален от метежници и някое време с верните си барини прекарал във владенията на тъста си цар Крум...

Син на сардара (главнокомандващ) Джамантай Барджил бил Бирак, негов син е Бесермен, негов син е Вали Булуш, който станал хазарски император през 821 г. и управлявал 17 години (821-838 г.)... Булуш бил задължен за много неща на Урус-Айдар и до края на живота си бил

негов приятел и поддръжник... После седем години (838-845 г.) един от потомците на Катраг (Котраг, един от синовете на царя на Велика България Курбат) Буртас Камал, който лишил от владенията му Урус-Айдар и ги премахнал като отделен дял... Буртас бил първият хакан-бек, както казват, а преди него императорите се наричали ябхусир-хакани... Син на Бат-Боян (най-големият син на Курбат-Кубрат) бил Бу-Тимер Джураш, негов син е Сулаби, негов син е Айяр или Авар, който имал двама синове: Тат-Угек Бесерман и Тат-Утяк Саръчин...

Син на Тат-Угек бил Тамян, негов син - Бураш, негов син - Джангър или Чакар Иляс, който след Буртас станал хазарски хакан-бек и управлявал 25 години (845-870 г.). Той бил хитър и пресметлив, по-хитър и ловък дори от Буртас. По негово време глава надигнали бурджигитите (мюсюлмани-сунити), които укрепнали при Булуш. Буртас опитал да пребори сунитското влияние (водач на сунитите бил Урус-Айдар или Хайдар), но за целта вдигнал прекалено данъците и поради всеобщото недоволство бил детрониран... Като използвали силното смалвяване на търговския обем от страна на Ромейската държава с Хазария, бурджигитите увеличили търговията с Кара-Бахта (Багдадския халифат) и започнали да изтикваат иджамистките и куштуйските търговци... Иляс, който бил куштуй (шиит), безжалостно пречел на сунитите-търговци и ги потискал по всякакъв начин. В отговор Кара-Бахта, където сунитите били покровителствани, подкупила огузите и те започнали да нападнат Хазария от изток. В хода на войната част от огузите и подчинените им кумани-сабани се отделили от другите и на отнетата от Хазария земя образували Печенежката орда... Иляс се опитал със сила да усмири печенезите, но след няколко поражения не измислил нищо по-добро от това да изгони от Хазария много сунити и да обвини за неуспехите си ашин-хакана Манас... Всички тези ашин-хакани и тези след тях били джимъярски келбири...

Навремето Манас помогнал на Иляс да вземе властта, а хаканът му се отблагодарил с обвинения. Развълнуваният от тези обвинения народ една нощ през 858 г. измъкнал Манас от полевата му шатра и го обесил на едно дърво. По-късно, денем, хората се върнали на лобното му място и видяли, че тялото на Манас е разсечено. Като осквернители на трупа на обесения били обвинени търговците от минаващия недалеч сунитски (бурджигитски керван), убили и тях...

Иляс всячески се опитвал да склони Ромея към разширяване на търговията с Хазария и за постигане на тая си цел позволил на крешенските (гръцки) попове да покръстят част от населението в Балин или Таш-Балин (Киевска област) и Утиг (Западното Предкавказие), но не срещнал разбиране у ромеите. Тогава Чакар открито започнал да се готви за война с Урум (Византия), като се надявал ромеите да забележат това и да се стреснат, а после да изпълнят молбите му. Иляс преселил част от худите (варяги) от Галицийска област (Ладожка) в Башу (Киев) начело с Ас-Халиб или Аскал (Асколд), а част от барините от Таш-Балин начело със сина на Бурат-Амир - Алип-Гали прехвърлил в Деберзай (Добруджа). Барините били недоволни от укрепването на православието в Таш-Балин и Иляс им предоставил възможност да отвърнат на обидите. Заедно с Алип-Гали към Добруджа поел и Микаил Башу. Там Микаил построил няколко мечета и открил при тях училища за кара-бурджанските (дунавско-български) деца. Не минало без размирици. Част от худите отказала преселването и убили Будим (втория син на Крум, Вадим Храбри от руските летописи), който помагал на Чинавъз да организира изселническите кервани, а някои от улчиите (славяните) от Добруджа отказали да пуснат барините в селищата си и били изгонени от хората на Алип-Гали...

За да повдигне авторитета на худите (варягите) в Башу хакан-бекът разпоредил те да бъдат във висшето съсловие на Таш-Балин - съсловието на урусите (русичите), което се състояло от българи-барсили и барини... Карабурджанският цар Барис още в 855 г. получил от хакан-бека Иляс разрешение да разпространи православието в Дунавска България, а в замяна да обезпечава с всичко необходимо хазарските гарнизони в Добруджа. Сега настъпил момент хаканът да се

възползва от този договор. По това време гръцките попове вече били разпространили православието в повечето области на Дунавска България.

През 859 г. цар Борис под влияние на вожда на покръстените славяни Тудар (Тодор) сключил с ромейския император (кан-урум) тайно споразумение да оказва помощ на ромеите срещу хазарските гарнизони в Добруджа. Дунавските българи се отказали да участват в тая война, а Тудар се присъединил към ромеите с 50 000-ди "криви славяни" от раджийските (рашки) сърби. Ромеите и сърбите заедно победили барините на Алип-Гали и съюзниците им - тукашните деберски и иulichки българи (тивери и угличи, тверци и уличи, при което 20 000-ди българи били убити. За щастие уруският флот на Хазария навреме доплувал до устието на Дунав и прехвърлил барините на левия бряг на Иждар (Сула и Иждар са имена на река Дунав, бел. прев.). Микаил Башу заедно със 700 барини бил пленен от ромеите, но му тежало повече това, че врагът изгорил училищата и мечетите му... Като научил за вероломното нападение на ромеите над хазарските българи, Иляс се разярил подобавашо и заповядал на варягите (худи, готи) на Аскал и на антските пехотинци на Джир-Ас (Дир, внук на Крум и син на Будим) да атакуват Истанбул (Цариград, царски (истан) и град (бул). В 860 г. това нападение било осъществено с успех. За награда хакан-бекът присвоил на Аскал почетното име Урум-Аскал (Ромеят). Кан-урумът се изплашил (византийският император) и през 861 г. пратил в Хазария голямо посолство начело с Куштан (Константин Философ)... То върнало пленниците, в това число и Микаил Башу и подписало договор за трикратно увеличаване на сунитските и шиитски кервани, пътуващи от Хазария за Византия и обратно... Доволният Иляс веднага пратил в Панония (Банджар) две маджарски армии на Стария Арбат (внук на Юлай-Бат), сформирани от печенеги-ищяки (угри, възприели българския турки език) и тези българи-маджари в течение на две години (862-863 г.) успешно отнели от Кара-Бурджан голяма част от Авар-Суба (Авария, Унгария) и заставили царя Борис отново да се подчини на Хазария. За да получи милостта на Иляс цар Борис убил вожда Тудар и другите улчийски вождове - участници в нападението над барините на Алип-Гали...

Междувременно урусите - както таш-балинските (киевските), така и таш-балинските (западнопредкавказките) на корабите си извършвали набези срещу печенежките и огузките брегове на Ак-Булгарско (Каспийско) море. Освен това Иляс заповядал на балтавара (цар, вожд) на Кара-Булгар (Черноговска област, Украйна) Хабдулла Джилки с част от черните българи да се премести в Халджа-Булгар (Волжка България, Волго-Камиеето) и оттам да нанася удари на печенегите. Иляс тайно съобщил на Урум-Аскал, че няма да му търси сметка, ако изгони черните българи от Киев. Зарадваният Урум-Аскал устроил погром над черно-българските мюсюлмани-шиити и ги прогонил от града. Лачин (брат на Джилки), бек (княз) на Хорисдан (Путивл, Украйна) бил длъжен да помогне на бащуйските (киевски) черни българи от подвластния му град Беч-Авил (Мечов град, Городок-Осстерский в Украйна), където някога намерили знаменития меч на Туки-Атиле (Атила), но той бил в сговор с Иляс и не си мръднал пръста. В отговор Хабдулла през същата година отнел град Хорисдан от Лачин и с помощта на Джир-Ас (Дир и Асколд от руските летописи) заел Башу. Урум-Аскал избягал...

Като утвърдил в Башу (Киев) Джир-Ас в качеството му на андаш-бек на Кара-Булгар (васален княз на Черна България), Хабдулла се върнал в столицата на Кара-Булгар град Караджар (Чернигов). Иляс му предал, че ще му прости своеволието, ако той замине за Халджа (Волжка България) и започне война с печенегите, но Хабдулла отказал. Тогава през 864 г. Иляс обсадил Хорисдан, а на Урум-Аскал заповядал да заеме Киев. Урум-Аскал дошъл в Киев от Булгар ал-Харидж или Яна-Галич (Външен Булгар или Нови Галич - Новгород Велики) и Джир го пуснал в града без бой. Урум-Аскал веднага пратил сина си Турма с част от урусите (русичите) на помощ на Иляс до крепостта Хорисдан, защитавана от черните българи и верните им анти (деберски и угилски българи (тивери и уличи) и български улчии - хазилци (така българите наричали

уличите, които се се считали за част от "българлъка"... Храбрият Турма с цената на живота си помогнал на Иляс да завладее Хорисдан. Победеният Хабдулла трябвало да се подчини на хакан-бека и да замине за Халджа, където в 865 г. се обявил за балтавар на Идел-Булгар (Бялата България, Ак-Булгар), като я наименовал Сакалип-Булгар (Сребърна или Волжка България) и я включил в състава на царството си Кара-Булгар. Владетелите на Хазария обаче продължили да наричат Ак-Булгар по старому Халджа...

Първа столица на Хабдулла в Халджа бил град Сулча или Сулча-Таржис в областта Есег, откъдето преди идването му печенегите изгонили в Буртас (тук Левобрежието на Средна Волга) тукашните маджари (маджар, унгарци)... Пак в 865 г. Урум-Аскал и Джир-Ас, които Иляс назначил за управители на Киевска област по заповед на хакан-бека завзели областта Балта и построили там град Балта (Полоцк, Беларус). След това Иляс предал Балта, която имала изход на Арджанско или Бистяйско (Балтийско море) под управлението на киевските господари, а Яна-Галич (Новгород Велики) трябвало да бъде управлявана от балтаварите на Халджа (Волжка България). През 866 г. Иляс помолил за помощ емирите на Караджим (Хорезм) във войната срещу печенегите, а те отговорили: "Ще го направим с радост, ако станеш бурджигит (сунитски мюсюлманин)..."

През 867 г. урусите на Урум-Аскал и Джир-Ас, бургасите (жителите на областта Буртас), маджарите и волжките българи на Джилки заедно разгромили печенегите край Бургаската преправа на Идел (района на град Саратов на Волга). Следващата 868 година печенегите отново събрали сили и разбили бургасите, маджарите и войската на Джилки. Хабдулла тогава напуснал Сулча и заминал в град Халджа-Булгар или Улуг-Булгар (Велики Болгар на Волга), който станал новата столица на Ак-Булгар (Волжка България) и на целия Кара-Булгар... Пак през тая година Иляс, за да влезе в съюз с Караджим (Хорезм) се обявил за сунит (бурджигит). Тогава хорезъмските огузи му помогнали да подчини печенежката област Маджар или Мугаджар (Западен Казахстан с център Мугоджари), която хазарските българи (тук - предкавказки) наричали Итил - "Кучешка земя". Волжките българи наричат тая област, която печенегите отнели от себерските ишяки или маджари с имената Кавил, Кангил или Кангль-тюба. Самите печенеги назовавали Кангил с името Нугайджар или просто Нугай, защото произнасят вместо звука "м" звука "н"... Най-накрая Иляс преодолял враговете си и можел да тържествува... За главна столица на Хазария пак в 868 година той обявил града Саксин-Булгар или просто Саксин, като го нарекъл в чест на победата над печенегите второ име - Итил. С времето това име взело формата Атил...

В 870 година Иляс имал сън, в който някой го убивал с копие. Това станало точно преди пътуването му по служба към бека на Батиш (вятичите) Худ-Дад. Синът на Манас, ашин-хаканът Исхак или Ислак (това име означавало "фламинго") помолил хакан-бека да отложи пътуването и да си почине малко. Иляс все пак тръгнал и умрял по пътя... След него хакан-бек станал Арслан Ибрахим - син на Чинавъз и внук на ашин-хакана Урус. Чинавъз публично приключил с магьосничеството и така отворил на сина си Арслан пътя към властта. Иляс обичал Арслан като собствен син и го обучавал в изкуството на управлението на голямата част от света.

Действително по Илясово време западният хазарски гарнизон се намирал в Чек-Булгар (Чешки Булгар) или, според изговора на тамошните славяни, Бурга (Прага), а източният бил в крепостта Тимер в Кънчадал (Камчатка, Русия), където обитава урското племе кънчадал (камчадалите от руските източници). Кънчадалите, от които получаваме великолепните шапки "керпелъ бурек" (шапки от тюленова кожа, нерпа-керпе) и други "рибешки дрехи" (от кожи на морски животни) толкова обичат Булгар, че се наричат иделмени (ителмен), което на техния език значи българин... Името кънчадал произлиза от българската дума "кин", или меч, харпун и означава народ на харпунджиите. Това им название е справедливо - ловът с харпун е основното им занятие... Под закрилата на Иляс бил и ашин-хаканът Исхак, който предсказал победата на Стария Арбат

над аксаките (сакси) на река Алип (Елба) в 863 година и за спомен взел името Аксак. Исхак бил наричан още и Тимер (небе, желязо), защото много обичал да носи кафтан от метални пластини, блестящи и звънящи като рибени люспи...

Колкото и да обичал и уважавал Иляс, Арслан все пак трябвало да остане куштуй (шиит)... Такива били и всички последващи хакан-бекове на Хазария до разпадането ѝ през 1013 г.

След Арслан Ибрахим, който управлявал 51 години (870-921 г.) и умрял по време на сватба след изпиването на чаша бал (медовина, която наред с кумиса пиели българите-мюсюлмани) Хазария управлявал 22 години (921-943 г.) Арслановият син Моджар или Маджарулла Насър, после няколко месеца в годините 943 и 944 - синът на Алмъш - Мал или Мал-Деде, след него - Кубар, син на Гали и внук на Курук за 25 години (944-969 г.), 12 години царувал синът на волжко-българския цар Хасан - Талиб Мумин, а 32 години бил на власт Талибовият син Гази-Юсуф... След смъртта на Исхак, който бил келбир (главен жрец) 40 години (858-898 г.) ашин-хакан станал за 13 години синът му Бакчуар или Багучар (Бактрияр, бел прев.), след него за 32 години келбир станал Бакчуаровият син Алан, няколко месеца в 943 и 944 г. ашин-хакан бил Алановият брат Юсуф (Юсуп, "пълноводна река"), следва за 25 години (944-969 г.) синът на Моджар, Угез-Бек или Узбек. Узбек бил последният ашин-хакан - при Талиб и Гази-Юсуф вече нямало ашин-хакани...

Шейх Хабдулла Бащу в своята "Хазар тарих", написана въз основата на "Шамси китаб" (Книга на Шамс) от баща му Шамс, твърди, че хазарският летопис води началото си от Пещак, син на Айбат, известен също като Харун (Аарон). Отначало Пещак написал книга за царуването на балтавара Айдар Курбат Балинец или Кубрат. Думата Балин се пише и като Булун, Барин и означавала същото, както и името Кубрат - Свещен елен или бик. При Курбат тези имена станали царски титли. Отначало Пещак бил тенгрианец, а после станал иджам (библист); яврващите в библията се смятали за българи, а талмудистите - не. За съжаление в небългарските страни библистите са считани за йехуди (по-късно библистите били наречени и караими). Когато Кър-Баил (основател на Хазария) започнал да завладява кавказките области, Пещак незнайно защо избягал в Урум (Ромея), където бил твърде зле посрещнат от тамошните талмудисти и приел кръщението в православие, както и името Харун (Аарон). После се върнал по покана на Кър-Баил в родината, като част от книгата му останала във Византия, преведена от него на гръцки език. В Хазария Пещак разработил утвърдения от Кър-Баил закон за забрана на талмудисти не само да живеят в Хазария, а дори да я посещават. Както обичал да казва старият Шамс (баща на поета Михаил Бащу), "яхудите са черни и в душа, и в тяло, и изпълняват заповедите на Сатаната"...

В Хазария Пещак обичал да пребивава в родната си област Тамя или Утиг, по чието название волжките българи често наричат тамошните барсили-уруси, а понякога и всички уруси - тамянци. Утигските уруси-тамянци се отнасят към разряда на безбрадите уруси, които се отличават от брадатите уруси с българския си дух. Тамянските уруси често казват, че се наричат "урус" не за да се отделят от българлъка (българство, българска общност), а за да покажат, че са най-храбрите българи. Тамянците, които са потомци на барсилските и башарските (тракомизийски) българи, са прекрасни моряци и рибари, обичат и българските храни и напитки: месо, кумис, шам (който те наричат по башарски "кама", ечемичена напитка)... Те са многоезични, но задължително знаят два езика: башарски и български тюрки. Башарският език (този на дунавските българи) е бащата на всички улчийски езици (славянски) и лесно им позволява да контактуват с всички улчии (славяни). Във времената на Стара Велика България или Аскип (Скития) всички улчии под името "халдейци" влизали в българската общност, но след смъртта на Туки (Атила) и особено в годините на Авар-Суба (Аварския каганат) някои от улчиите излезли от българството и станали самостоятелни племена. Улчиите, както и всички анти често биват

наричани себери (севери) - понеже братът на кан-сюбиги (император) Булюмар (366-378 г.) Себер дълго време бил техен вожд. Заради това си название се случва антите да бъдат обърквани с тюрк-себерите или ищяките (маджарите), башкортите или саръ-ищяките и кара-ищяките - номади-угри, често присъединявали се към маджарите, башкортите и джунгарите-хуни. Впрочем волжките българи нерядко наричат антите "себери", а ищякските себери - сувари и не се задълбочават особено, защото всички себери са коренни българи. За тамянските или утигски уруси Пещак разработил писменост, състояща се от старите ахилски (балкански) или гръцки букви и още няколко знака... Тази писменост, която много българи наричат "българица", използвали и в Улуг-Булгар, и в Хазария; Куштан (Константин Философ) я утвърдил в качеството ѝ на писменост и сред дунавските българи...

В своята "Харун китаб" (Книга на Арон) Пещак описва някои събития при царуването на Айдар Булан (Кубрат) и началния период на съществуването на Хазария така:

"След разгрома на арабите от персийската войска, когато без вест пропаднал бекът на Хазар-Суба Сабан Курмиш, Бу-Юрган (брат на майката на Кубрат, Органа от гръцките източници... и да добавя, Орхан при турците... бел. прев.) успял да уговори новия хазарски бек - Сабановия син Кър-Баил - да се подчини на Курбат... След някое време Бу-Юрган умрял и Айдар (Кубрат) лишил от владенията му Кър-Баил. Той станал негов коняр...

Когато българите от Кимер (Мала Азия) приели исляма, кан-сюбиги и аУлуг Булгар (Велика България) Курбат Булан помолил за тяхната помощ да разпространи исляма във Велика България и да побързат, защото еврейските и православните проповедници вече скланяли народа към техните вери. Скоро дъщерята на Кубрат - Танбит - заболяла от паралич. Разстроен, бащата Булан по предложение на първия си министър Барадж обявил, че ще приеме вярата на тези проповедници, които излекуват принцесата. Еврейските и християнските свещеници не успели да излекуват Танбит, а ето, че ислямските проповедници, които дошли при Айдар в град Булгар-Балтавар (Полтава, Украйна) на река Барис-Идел (Ворскла) през 642 година, излекували принцесата. Зарадваният Айдар Булан с цялото си семейство, Барадж и много знатни люде приел исляма. Един от проповедниците - Зубаир ал-Джок или Джогда - се оженил за Танбит и преподавал 20 години в основаното от него медресе...

През 653 г. Кър-Баил с помощта на Бат-Боян успял да избяга от стана на Курбат и да стигне до столицата на Хазар-Суба - Маджар. Там той се провъзгласил за ябхусир-хакан на Хазария и с подкрепата на подчинилите му се себери, чулаки (тюркути), барсили-уруси, барсил-алани и узбаите (огузи) в течение на няколко години подчинил цялата Велика България, Себер-иле (Западен Сибир и Казахстан) и Джунгар (Източен Сибир и Далечния Изток с Америка). В Джунгар има две големи области: Бийсу (Източен Сибир), в която тече и реката Бийсу или Енису (Енисей) и езеро Бийсу или Бойгал (Байкал); втората е Урай (Далечния Изток), където живеят обичащите българите кънчадали (камчадалите)... На изток от Урай в Именско море (Тихи океан) има остров Аласкай (Аляска, в текста - Америка), чиито жители дали съгласие да плащат на Хазария същия данък, който имали при Туки (Атила)... За присъединяването на Бирбат (Беларус и дяснобрежна Украйна без Причерноморието) и Биргас (междуречието на Дунав и Южна Буга) Хазария започнала да плаща на Авар-Суба (Авария) неголям данък, но в 680 г. цялата Авар-Суба станала васална на Хазария страна...

Кър-Баил превел Аспарух, женен за приемната му дъщеря от Утиг (Западното Предкавказие) в Халджа (Волжка България), Котраг бил пренасочен от Бургас в Деберзай (Добруджа). Бат-Боян, комуто Кър-Баил дължал много, получил целия Джеремел (междуречието на Днепър и Дон) и Илат (Северен Дагестан); така започнал да се нарича и Илятбир (владетел на Илат)..."

Къде се намирили Итил, Илат, Джеремел и другите области и градове на Хазария ни е разказал емир Ибрахим Мумин (цар на Волжка България, 882-895 г.) в своето географско описание на

Хазария...

Византийският император помолил Кър-Баил да изведе Катраг от Добруджа, като твърдял, че неговите хора нападат ромеите. Кър-Баил превел Катраг обратно в Бургас (левият бряг на Средна Волга), а Аспарух и хората му пратил в Добруджа. Аспарух не бил прекалено послушен като Катраг; ненапразно го наричали Безбрадия Атила. В замяна на 60 000 тихи катрагови бургаси Аспарух довел в Добруджа 300 000 сурови и отчаяни хунски или джунгарски българи и жадни за грабеж анти от Себер (Северска Украйна), за които да убият стотина души било все едно да пляснат комар. Сега ромеите разбрали какво е истински грабеж и нападение... Да искат отстъпки от суровия Кър-Баил те се бояли, а при ябхусир-хакан Колин-Бан поискали възвръщане към договора между тях и Атила, според който количеството на българите в Деберзай се ограничавало на 20 000 войника. От търговията с Урум Хазария получавала голяма част от доходите си и затова Колин-Бан/Бай наредил на Аспарух да остави в Онкула (десния бряг на Дунав само два тумена войници (20 000-ди) със семействата им... През 680 г. ромеите вероломно опитали да изтикат неговите хора от Добруджа, но част от джунгарите успяла да се удържи там няколко месеца...

Ядосан от византийското вероломство, Колин-Бан пратил на Аспарух 500 000 воители и му заповядал да накаже врага като за пример. През 681 година Аспарух (Аспарик) на хазарски кораби прехвърлил своите воители в Добруджа и заповядал на хазарските българи да се придвижат до Южен Бирак (Тракия) по море край бреговата ивица, откъдето хората му своевременно извеждали българите. Аспарух уговорил почти всички ромейски гарнизони, като ги заплашил с хазарската безжалостност, без бой да се изтеглят към Истанбул (Константинопол). Само от една крепост стреляли по него и го ранили, но самите войници убили стрелеца и заминали... В Мизия почти нищо не пострадало, а в Тракия почти всичко станало плячка на хазарските войници. Такова поражение Ромея не била преживявала никога... След вестта за пълната победа Аспарух обявил своите земи за Кара-Бурджанско Българско царство, което станало васално на Хазария...

Поради това, че при ашин-хакана Бен-Амин хазарските българи често търпели поражение от враговете, народът безжалостно обесил тоя келбир. Той бил роден в аула Амин и обичал протичката храна - бен или бине (означавало още вариво). Тези две имена дали после неговото. Много българи до днес се лекуват и ползват билките така, както е учел Бен-Амин...

На хакан-бека Иляс се наложило да усмирява метежите на аксаките (сакси) или ак-саксините, огузите (узи), куманите и печенезите, а също така и да защитава Деберзай (Добруджа) от нападенията на ромеите... Както знаем, Иляс разрешил на част от барсилите-алани да приемат православието - така той смятал по-успешно да се противопостави на натиска на Кара-Бахта (Багдадския Халифат)... Зловредните македонци обаче (императори от ромейската Македонска династия) започнали не само да разлъчват славяните от българите, като им предлагали да станат самостоятелен народ халджа (славен човек, славянин), но и да подстрекават барсилите-алани към изстъпления срещу Хазария...

В 931 г. при потушаване на бунта на тези алани бил тежко ранен и скоро починал балтаварът (вожд) на кара-българите и урус-хакан (главатар на русичите) на Урус-Кала или Урус-Суба (Област Рус) Угър Лачини или Карт-Угър (Старият Игор). След това хакан-бек Насър назначил за нов урус-хакан Галич-Угър (Игор-Новгородец), женен за дъщерята на Карт-Угър Улджай (Олга от руските летописи). Така властта над областта Урус преминала от ръцете на вождовете на Кара-Булгар (Черна България, заемала голяма част от Лявобрежна Украйна - от Черниговска област до Азовско море и устието на Днепър) в ръцете на галицийските бекове (Новгородски князе). При това потомците на Галич-Угър се наричали Лачини (Рюриковичи; лачин и рюрик означава сокол) - Галич-Угър бил приеман син на Карт-Угър...

По заповед от Насър Галич-Угър започнал да подготвя силен флот за съкрушаване на Ромея,

която постоянно вредила на Хазария. На помощ хакан-бекът му изпратил от Балик-Бистия (Рибната слобода в Казанска област) сина на Салахби (Слагви) или Карт-Йолуг (Старият или Вещият Олег) - Йолуг-Балък с две хиляди души...

Отначало Йолуг-Балък с урусите взел всички ромейски градове в Крим (Джалда) освен Кряшен (Херсонес), след това през 941 г. атакувал Истанбул (Константинопол). Ромеите били нащрек и отбили пристъпа, но тогава Йолуг-Балък опустошил целия север на Кимер или Капдаг (Мала Азия, Турция) и получил прякора Кимер. През 942 г. хакан-бек Насър поискал от съседите на Урум да прекратят търговията с ромеите, но управителите на област Алаберда (Бердаа) отказали да направят това и арестували хазарския посланик заедно с дошлите с него търговци. Тогава Йолуг-Балък и брат му Хум по нареждане на Насър превзели Алаберда и наказали виновните. При този поход загинали и Хум, и Йолуг-Балък заедно с много от войниците им от рани и болести... Докато Хум плувал още по Булгар-Идел (уважително название на Волга) към мястото на асбора с Йолуг, Насър починал и кашбекът (кмет) на Итил (хазарската столица) Мансур се опитал във връзка с това да прегради пътя по реката. Хум с бой преминал до устието на Идел и там се срещнал с брат си... Това произшествие, също и случилото се в 942 г. завладяване на Итил от Мал и Юсуф послужили на новия хакан-бек Кубар (944-969 г.) като основание да обвини волжките българи едва ли не в бунт и убийството на Насър и довели до дългата Узийска война (945-960 г.)...

Беят (вожд) на таш-балинските (киевски) барини Алип Барин или Алип-Гали, роден през 814 г., бил син на ябхусир-хакана Бурат-Амир (805-813 г.) и дъщерята на дунавско-българския (кара-бурджански) цар Коръм (Крум) - Саулия... Син на Алип-Гали бил Хараф Барин-Алабуга, негов син - Тулуш-гали Мохамед (Тулут Мохамед по Ибн-Фадлан), негов син е Курнан-Мохамед, негов син е Самат, негов син е Мамат, негов син е Кур-Батир, негов син е Джамил-Мохамед, който имал двама известни синове - Исмаил и Барин-Мохамед... Син на Барин-Мохамед бил Хамид, негов син е Шалчи, негов син - Азна-Биккен, негов син - Белек-Амир ал-Соба, негов син - Бахтияр, негов син - Мохамед-Гали, негов син - Джанатъш, негов син - Джанбелек, негов син е Бахтияр, негов син е Бахта-Мохамед, който се оженил за дъщерята на българския хакан Туй или Байрам-Худжа - Нурия... (Допълнено от Юсуф ал-Булгари: "Син на Бахта-Мохамед бил Байрам-Худжа, негов син - Джанбахта, негов син - Нуретдин-Инал, който имал двама прочути синове: Садир и Амир-Гази... Син на Амир-Гази бил Туба-Мохамед, негов син е Белек ал-Соба, негов син е Амир ал-Соба, негов син е Шах-Мохамед, негов син - Иж-Мохамед, негов син - Кул-Мохамед, негов син - Дин-Мохамед, негов син - Бик или Калям-Мохамед, чийто най-малък син е Амир... (Според семейните предания Амир имал син Ал-Мохамед, негов син е Мохамед-Харифетдин, негов син е Мохамед-Нуретдин, мой дядо по бащина линия. Един от синовете на Мохамед-Нуретдин е моят скъп баща Габдул-Хамит Нуретдинович Нуретдинов).

През 1391 година Даиш Карачай пише: "С особен трепет пристъпвам към разказа за династията Угери - става дума за моите предци..."

Син на Тулуш-Ечкебаш, роден в 541 г. пр. н. е. и управлявал областта си до 476 г. пр. н. е. бил Джумантай, управлявал общо 18 години (476-458 г. пр. н. е.), който имал двама прочути синове - Татра-Сарос, башата на император Атай (роден 429 г. пр. н. е. и управлявал 375-339 г. пр. н. е.) и Даиш, който владял бащината си област 20 години (432-412 г. пр. н. е.). Син на Даиш бил Угер или Карт-Угер, който дал на нашата династия фамилията си и управлявал своята област 37 години (432-412 г. пр. н. е.). Син на Угер бил Бел, който управлявал областта си 36 години (375-339 г. пр. н. е.) и имал двама известни синове: биркамът Аскал и Джулут, който управлявал бащината си област 37 години (339-302 г. пр. н. е.)... Син на Аскал бил Бирак, управлявал областта Канджар 32 години (302-270 г. пр. н. е.) и имал двама синове - Аспар или Карт-Аспар, който владял Канджар 28 години (270-242 г. пр. н. е.) и Кичи-Аскал... Син на Карт-Аспар бил

Итлар или Хиджлар, негов син е Анджар, негов син е Давир, негов син е Елбир, негов син е Камир, негов син е Сабир, негов син е Тамир, негов син - Забир, негов син - Кавил, негов син - Даир или Бай-Даир, негов син е Манджир, който имал двама прочути синове: Урус или Урусман и Аскал. Син на Урус е Бушлай..... Тат-Иран, негов син - Бузук, негов син - Джам, негов син - Джам-Бузук, който имал син Тарвил и дъщеря Келга (Хелга). Хелга взел за жена Туки-Атилле (Атила, 434-453 г.)..... Син на Аскал бил Набир, негов син - Садир, негов син - Джандар, негов син - Баир, роден през 210 година, негов син е Бирак, негов син - Даир, негов син - Аджар, негов син - Канджар или Канджал, негов син - Баджар, негов син - Бакджар, негов син - Инар, баща на Челбир и Биляр, роден в първата година на управлението на Бел-Кермек (463 г.). Дъщерята на Челбир станала жена на император Банджа и майка на императора Боян-Челбир...

Биляр имал двама известни синове: Тутър и Канджалгез, баща на прочутия бахадир Булгар или на местното произношение Илгара... Синът на Тутър се оженил за дъщерята на Даиш Манас и тя му родила синовете Дугар-Джангиз (Анагей) и Джалгър. Синът на Джангиз Манас ("Онегесий" на Приск) Кадиш (Кадис) след гибелта на император Еллак (454 г.) преминал с част от хуните-оногури от Бай-Банджа (Панония) в Утиг (Западното Предкавказие) и станал кара-андаш (васал) на Угерите и Себерите (тук - потомци на Бел-Кермек). Син на Кадиш бил Талиш, негов син е Даиш, негов син е Баиш или Баймаг - Неспкойният, като Даиш имал и дъщеря. Баиш заедно с Канджалгез и Булгар той честичко нападал било Заберган, било персите заедно с ромеите. В това време Искел-Банджа и другите Заберганови синове ходели през Хазар-Банджа (Ендер) и апоходи срещу ромеите в съюз с персите (барджилите).... Каргар, вече на преклонна възраст, без да се противи признал върховната власт на чулахите (тюркути) и получил от тях властта над цял Утиг, а синът му Дугар-Джангиз (Анагей) заедно с чулахите превзел Боспора...

За разлика от Каргар субагът на Хазария Сарос не искал да се подчини на тюркутите и в 575 г. разпоредил да бъде напуснат Маджар и да се води война с тях от планините Капкай (Кавказ). Синът на Сарос, Кър-Баил заминал пръв за планините, а Сарос тръгнал след него. При изкачването старият Сарос се преуморил и починал. След това се разразило страшно земетресение в планините и Кър-Баил счел за благоразумно да слезе от Кавказ заедно с хазарските българи в Маджар и да се подчини на чулахите. От страх планините напуснали и българските базини (адигейци). Водела ги жената на базинския вожд, който загинал при земетръса с много съплеменници. Дугар-Джангиз обявил тази жена на име Ак-Кага за водач на базините и им помогнал да се устроят на юг в Утиг. Тези базини се нарекли кашеги (касоги), тоест българи на базински език и повече не се завърнали в планините. При Курбат те взели от обич към него тронното му име Кубрат във формата "Кубартай" (Кабарда, кабардинци)...

Такова силно земетресение се случило и в 137 г. пр. н. е. и в земите на западните хуно-българи - бангури или бугури, кито също биват наричани и оногури (хуногури, пояснява преводачът). Когато източните хуно-българи, наричани и ар-хуни или ара-китай (меркити) се отделили от Велика България (III век пр. н. е.), много оногури под техен натиск заминали във великобългарската област Сувар или Бушкай (Баскай, бел. прев. Познати са баски, бискайци...) Там под името бушкай те дълго време служели за опора на императорите на Велика България, а в 189 г. пр. н. е. преминали на страната на първия сарматски император на Велика България Кичи-Канджал. Казват, че именно той дарил първенството на Тухчиите (рода на Ер-Сар) в Сънджак (Предкавказието)... От състрадание към каракалпакските барсили, които се родеели с хазрските барини Ер-Сар взел под крилото си една част оставени на произвола на съдбата барсили. С преминаване на страната на Кичи-Канджал Ер-Сар разрешил на групи от своите барини и барсили свободно да преминат на служба на Къзъл-Бурджан (Партия). Друга барсилска група се закрепила на остров Кара-Сувар (Черният остров, междуречието на Волга и Ахтуба) и никои не можел да ги изгони оттам. До днес барсилите-българи живеят в недостъпното за враговете устие

на Булгар-Идел (Волга).... Дописано от Юсуф ал-Булгари: "Аз видях там развалините на поне десет барсилски града и бях в следните барсилски селища: Горен Булгар, Среден Булгар, Долен Булгар, Голям Булгар, Малък Булгар." Себе си барсилските българи наричат сакции или саксини (охранители)...

Още повече оногури напуснали Урта-Акбаш (Централна Азия) след земетресението от 137 г. пр. н. е., когато бил разрушен главният им град Тамта-Булгар. Този град хуните наричат също Бангур или Бугур-Бугат, а къзъл-хинците (китайците) - Бугу или Булгаш, което на техния език също означава "български"... По-късно градът бил възстановен, но след това земетресение съвсем се обезлюдил. Не по-малко от 100 000 тамтайски българи - бангури или бугури - се присъединили към ордата на Булгар Газан, благодарение на което той успял през зимата по леда да прекоси Бугур-Идел (Аму-Даря) и да превземе великия град Бахта-Булгар (Балх, Бактрия). По същата причина, по която предишната кашанска (средноазиатска) суба на Булгар Газан наричали Тугар, Бахта-Българската област след това нарекли и Тугарска (Тохар, Тохаристан)...

Сред познавачите на историята няма единодушие по въпроса колко пъти Булгар Газан е воювал за Бахта-Булгар - един, два или три (от 137 до 121 г. пр. н. е.). Не подлежи на никакво съмнение обаче това, че в края на краищата той превзел този славен град и го направил своя столица, където известно време прекарал Кичи-Аламир-Султан (Малкият Дарий, Александър Македонски, който бил невисок на ръст)... А земетресението от 575 година, казват някои, разрушило част от укрепленията на Боспор и помогнало на Дугар-Джангиз (Анагей) да превземе Бершуд (това е второто име на Боспорското царство, Баджпир). Към него тогава се присъединили не по-малко от 100 000 худи (готи), които знаели кермекски (германски), урумски (гръцки) и башарски (съвременният дунавско-български език). Думата худ означавала опълченец... До днес у някои от българите се използва думата хунтай в смисъла на военно събрание, военен съвет. Това ни подсказва, че по-рано думата худе са произнасяли като "хунте"... Някои дори твърдят, че думата хун е образувана от думата хунте (хунта, бел прев.). Как да знаем, как да разберем...

Син на Дугар-Джангиз бил Хингар, негов син - Илдар, негов син - Барин, негов син - Угер (Ухер), негов син - Аслан или Арслан, негов син - Чокър (Сокол), негов син - Юмарт, негов син - Бирак. По време на метежа на Канук-Кубар (813-820 г.) Бирак овладял тухчиевската област Тулуш, наричана още Улуш и Джулут, като я подарил на сина си Аскал. По-късно и Аскал бил наречен Тулуш. Той положил началото на родовото разклонение Угер-Улуш. Заради това завладяване между родовете Угер и Тухчи пламнала вражда, която погасил едва моят дядо (пише Даиш Карачай). В своята "Нариман тарих", написана през 1040 г. той дал пълно описание на миналото на Тухчиеви и ги показал като прями, безстрашни и справедливи. Тази своя "История" Карт-Нариман показал на суровия бахадир Кур-Батир Тухча, който през 1010г., двадесетгодишен сменил в Балканската война (тази на Василий Втори с дунавските българи) своя баща Мамат и в знак на състрадание към ослепените карабурджани приел прозвището Кур (слепец). За тази битка от 1014 г. от него било известно следното.

През тая година мизийско-българската армия на царя Джамил (Самуил) на Дунавска България от 20 000 бойци влязла през Кук-Ор в широкото ждрело Балин-Гюз (предполага се село Ключ, река Струма) с намерение да удари по фланговете на кан-урума (Василий Втори Българоубиец). Самуил, който водел армията, заповядал на Кур-Батир да пази ждрелото откъм запад, а на два сръбски полка (славянски) на бея Налим - да охраняват от изток. Когато Кур-Батир обърнал внимание на царя, че е по-добре вместо склонните към грабежи сърби да прати дисциплинираните мизийци, Самуил му казал: "Мизийците са слаби в планината, сърбите са родни планинци!" Кур-Батир понечил да вметне, че и неговите барини са хора от равнините, но помислил и премълчал - такива негови думи биха могли да предизвикат раздор... Никой не знаел, че Налим вече е изменил на Самуил и заедно с ромеите е намислил да погуби царя...

Щом мизийската армия тръгнала към Къзъл-Ор (Южния проход), сърбите завардили Кук-Ор (Северния проход) и от източния му гребен започнали да убиват мизийците с оръжие, дънери и камъни. Ромеите пък в това време заградили Южния проход и започнали зад преградите да обстрелват мизийците. Част от сърбите и ромеите по заповед на ромейския император тръгнала към мястото, където стоял полкът на Кур-Батир. Кур-Батир и войниците му успели на въжета да изкачат ждрелото на западния му гребен с 5000 мизийци заедно със Самуил и племенника му Джан-Бирман (Иван-Владислав), след което, отбранявайки се от нападащите го от две страни сърби и ромеи, отстъпил в столицата на Македония при Барадж (Гаврил-Радомир)...

След гибелта на последния македонски цар на Дунавска България Иван-Владислав неговият млад син Арон (Харун) наредил да предадат на ромеите: "Ако ми разрешите да изведе от България ак-булгарския (волжко-български) полк, то аз ще ви се предам, ако ли не - то ще се обявя за цар на Дунавска България и с този полк ще тръгна от Македония към Добруджа (Табирзай)! Колкото и да бил разгневен на волжките българи ромейският император, той разрешил на Арон да изведе свободно полка на Кур-Батир отвъд Дунава (Иждар).... По-късно няколко Аронови синове се преместили от Аряк (Армения) във Волжка България и още живият Кур-Батир успял да им издейства добри служби...

Синът на Арон - Симеон Арменец - станал през 1061 г. кошбеги (комендант, кмет) на Улуг-Булгар (Велики Булгар, град Булгар) и прослужил на тоя пост 19 години (1061-1080 г.).

И синът на Симеон (Шамгун) Аряк (Арменец) - Ижбулат, и много негови потомци били комендантите на Велики Болгар. Ижбулат бил кошбеги 40 години (1080-1120 г.), синът му Иж-Мохамед - 34 години (1120-1154 г.), неговият син Ил-Мохамед - 29 години (1154-1163, 1164-1183 г.), като прекъсвал работа за няколко месеца през 1163-1164 години, неговият син Амир кметувал 22 години (1183-1205 г.), неговият син Бай-Бахта, герой от Овнешката битка - за 36 години (1205-1243 г.), неговият син Билал - 37 години (1241-1278 г.), неговият син Надиршах - 35 години (1278-1312 г.), неговият син Батиршах - 21 години (1312-1333 г.), неговият син Надиршах - 27 години (1333-1360 г.), неговият син Билал служи на поста кошбеги вече 31 години... Дописано от Юсуф ал-Булгари: "Билал бил кошбеги на Улуг-Булгар 38 години (1360-1398 г.), неговият син Хилал - 9 години (1398-1407 г.), синът му Дарвиш - 14 години (1407-1421 г.), неговият син Гали - 24 години (1421-1445 г.), неговият син Тулун - 42 години (1481-1523 г.), неговият син Митхад - 10 години (1523-1533 г.), синът му Асад - 23 години (1533-1556 г.). Той напуснал града по заповед на булюк-баши (генерал) Белек и участвал в строителството на Азнакай (Азнакаево)...

Синът на Бай-Бахта - Билал - имал и син Булат, от когото води началото си родът на комендантите на Иске-Арча или Ечке-Газан (Вътрешен Казан, погрешно наричан и Стари Казан) от 1246 г.. Син на кошбеги на Ечке-Газан - Булат - бил Джураш, негов син е Маджик, негов син е Вазик, негов син е Радик, негов син е Тарик... Дописано от Юсуф ал-Булгари: "Син на коменданта Тарик бил Халик, след него синът му Садък, негов син е Тауфик, негов син е Рабиг, негов син е Рафик Менкеш... Прес 1554 г. Менкеш пожалил укрилите се от балинците (московчани) в Ечке-Газан 15000 жени и деца, в това число и невръстния му син Утяш и без бой предал Иске-Арча на московската армия. Балинците разрушили крепостта Ечке-Газан, взели на служба Рафик Менкеш и преместили него и пленниците в Яна-Арча (Арск в Задказанието) и околностите. Някои осъждат Рафик, но случката се развила през зимата и в случай на обсада хиляди бежанци биха замръзнали..."

Кур-Батир прочел "Нариман тарих" или "Карт-Нариман китаб" (Историята на Нариман или Книга на Стария Нариман), просълзил се и заповядал на всички Тухчии да прекратят завинаги всяка вражда с моя род Угер (пише Даиш Карачай в 1391 година). Известно е, че той казал: "Тази книга е хубава - тя учи на добро и справедливост!"

Син на Аскал-Улуш бил Арбат, негов син - Сар, негов син - Джуман, негов син - Туджан, който

имал двама прочути синове - Кубан и Канджар. Кубан също имал двама известни синове: Карт-Нариман Караджай и Тамта-Бахтияр. Син на Карт-Нариман бил Аслан, негов син е Биек-Барис, а той имал трима известни синове: Азан-Ашин, Саксин и Анбал. Анбал имал син Кабир, който се оженил за дъщерята на вожда Ак-Алан и дъщеря Гюлджихан, която се омъжила за великия емир Колин и родила императора на Волжка България Анбал Хисам (1135-1164 г.). Син на Кабир бил Ак-Алан, баща на Абди (героят от битката в 1185 г. край река Суурла) и Шади. Клетият Шади загинал в 1187 г. в битката с ромеите при освобождаването на Дунавска България... Абди имал трима известни синове: Шади, който загинал със смъртта на героите в битката с кръстоносците (каратунци) през 1205 г. в Дунавска България (явно има прекъсване в записите)... Бахтияр-Маджар имал син Караджай и дъщеря, която се омъжила за Гали-Беркет. Караджай имал син Азим, негов син е Алимбек, който също има син и това съм аз (Даиш Карачай ал-Булгари, автор на летописния свод "Нариман тарих"), неумел писател..., и дъщеря Енже, която станала жена на българския султан Узбек и майка на българския султан Хабдулла... Кубан имал и още един син - Тамта-Бахтияр, негов син е Улуш, негов син - Саръ-Барис, негов син - Улуш, негов син - Якуб, негов син - Бик-Барис, негов син - Арслан, негов син е великият бахадир и губернатор (улугбек) на Саксин Гали-Беркет, негов син е иналт Бахтияр... (инал е нещо като съдия у печенегите, бел. прев).

Сега ще изброим потомците на втория син на Турджан Угер - Канджар. Дъщерята на Канджар станала жена на Кариш... Бирак освен сина Аскал-Улуш имал и друг - Бел-Юмарт, който пък имал трима синове: Бирак, Курлу и Байяр... Бирак, който бил женен за дъщерята на Амир, син на Бесермен, имал син Бел или Бул-Угер. Син на този Бел-Угер бил Бирак-Амир, негов син - Бел-Субаш Нуретдин, чиято дъщеря се омъжила за Билджан. Билджан имал син Нурджан и дъщеря, която се омъжила за Бахта, син на Руджа. Бел-Субаш имал и двама известни синове - Сал-Сал и Кукча-Амир. Кукча-Амир имал син Сал-Сал, негов син е Васил - баща на Мардан и Сабир. Мардановият син Субаш се оженил за Даря - дъщеря на Алиш-Канджар. Син на този Субаш бил Халик Канджали, сардар на курсъбай (редовната армия на Волжка България), негов син - Курнай, негов син - Хуза, негов син - Газан, негов син - Бурат... Син гореспоменатия Байяр бил Байдан, негов син - Алдар, негов син - Балавъз, чиято дъщеря станала жена на Джура-Абраг. Балавъз имал и син Джандар, баща на Билиш и Салиш и на дъщерята Даря, за която вече писахме... Син на Билиш бил Кадиш, негов син е Иртиш, негов син - Идрис, негов син - Бариш, негов син - Ариш... Син на Салиш бил Налиш, негов син е Балиш, негов син е Нариш, негов син - Талиш, негов син е Дариш...

Раздел III

Древните династии на източните българи

Разказ за източните клонове на династия Дуло, за масгутите (масагети), за кашаните, хоните, бардимите (партяни), аварите и другите българи...

Събан или Урта-Акбаш (Средна Азия) била отдавна населена с български племена. На юга на Събан българите заселили областите Булгар-Хин (Пакистан) и Буляр-Каш (Северна Индия). В

Урта-Събан (Среден Събан) българи живеели в Тамта-Булгар (Таримската котловина, Синцзян), където имали градовете Кашан-Булгар (град Куча), Арджа-Булгар - с неговото име наричали и цялата Тамта-Булгар, Бугур или Булгар (град Бай), Буляр (Полур) и Булгар-Каш (Кашгар), яшел-убите (оазиси) Кърша-Булгар (между Самарканд и Термез) в планините Кърша-Булгартау, Мар, Бурджан-Булгар край планината Бурджан-Булгардаг (Копетдаг в Туркмения)...

Кук-Събан (северът на Средна Азия), заключен между Ак-Булгар дингезе (Каспийско море), Алтънтау (Алтай) и Кумантау (Саянските планини) е заселен целия с българи. На север от Каспийско море живеят българите-барсили, най-добрата част от аварите, която също наричат "туки". Между реките Среден Урал (Джайк) и Ишим (Иджим), която някои наричат Изел и Идел, като я бъркат с Идел (Волга), отдавна живеели иделските българи-иджимдани (иседоните). Ранните иджимданци обитавали двата бряга на Иджим-Идел, но после яръмчепийците (ерми, аримаспи) заели цялата област между среден Ишим и Иртиш (Ирдим). Между Горен Ишим, Горен Иртиш, езерото Сабан или Баградж-Барадж (Балхаш) и Нижна Сър-Даря се намира областта Себер, чиито наместници дълго време били подчинени на балтаварите на Кашан. Област Кашан е разположена между езерата Балхаш и Булгар-Кюл (Алакол), планините Булгар-Катау (между град Алма-Ата и езерото Исик-Кул) и Средна Сър-Даря. Покрай Сър-Даря се проточва хребетът Урта-Булгар (Среден Булгар, днес хребетът Каратау). Живеещите там българи-кашани или сарти имат масагетски произход. Докато живеели в съседство с друго сарматско племе - сагдак или сагдай (согдийци) - саки, кашаните взели от тях много и започнали да се различават забележимо от останалите масагети. Нещата стигнали дотам, че кашаните вече не се смятали за масагети. Още повече: и масагетите (масгути), и согдийците, а също и аварите - истинските масгути, и ермиасите или ермийците (ермихиони, които се отделили от аварите - това са все части от българите-сармати, чиято родина е река Шир (Дон)...

Българите-сармати влезли в състава на Сънджак-Българското или Иске-Булгар (Старото българско царство) на Джам-Иджик (VI-то хилядолетие пр. н. е.) малко по-късно от другите българи след гибелта на вожда им - брата на Кавес-Бахадир (от античния български епос "Чулман толгау") - Сури-Бахадир или Сармади. Ако българите - кара-улчии (праславяни) говорели на българо-ахилски (праславянски) език - смесица от трьок (тракийски), локърски или субашки (яфето-български или "чувашки") и синдийски език (праирански), то кара-българите (от левия бряг на Днепър) и българите от Сънджак говорели на отделилия се от субашкия език трьок-български (тракийско- или тюрко-български). Сарматските българи говорели на вече отделения от трьок-българския език (български тюрки) сабански език (кипчакски) и на синдийски (праирански) език. Всички сармати дотолкова приличат на синдите (праиранци) и така често им симпатизират, че самите перси (едно от синдийските племена) ги смятат за свои, българизирани персийци... След преселването в Акбаш на много кара-българи (от Украйна), които били притеснени от кимерийските (малоазиатски) българи (на границата на II - I-во хилядолетие преди новата ера) половината сармати и хуни възприели езика български тюрки заедно с част от угрите и чуль-китаите (монголите)... Угрите, които възприели субашкия, български тюрки и сабанския езици, били наречени ищяк и смятани за българи...

Когато Булюмар (Баламир, Баламбер и т. н.) обявил българския тюрки (когото много харесвал и Атила) за главен език на Атил (Българската държава), този език станал и до днес остава главен език за българите по света... Наистина вярно го е казал Микаил Башу:

"По-мелодичен от най-красивата песен на славея,
по-сладък и от най-сладкия мед
и по-красив от най-красивата българка

си ти, скъп мой тръок-български език.

Когато пралядо ми дойде от Индия,
той попита почтен хорасанец: (Хорасан - Североизточен Иран)
- Разбираш ли моя говор, абай (уважително обръщение към възрастен)
или да премина на персийски език?

А благородният хорасанец отвърнал:
- Отлично те разбирам, естествено,
та ти, слава Богу, говориш
на моя роден български език!

Тогава пралядо го запитал и още:
- А има ли племена и народи такива
между Велика Индия и Велики Булгар,
които не разбират тюрко-български език?

- По всички пътища от двата Хина (Индия и Китай)
до Сула (Дунав) и Магреб (Северозападна Африка) - отвърнал абай -
звучи и дарява богатството си на всички
само нашата тръок-българска реч!

Възкликнал радостно пралядо ми тогава:
- Слава на Всевишния; не ще потрябва
по пътя си да сменям трели с вопли,
сладостта - горчива и красива - с уродство! (тоест да говори на чужд език)

След името "булгар" и молитвите към Всевишния
ти, моя родна тръок-българска реч
си най-прекрасна от всичко на света...
Не ще се уморя да ти се възхищавам!"

От устието на Идел до Кичи-Булгар дингезе (Аралско море) все е областта Барсил или Байлар, чийто балтавар (управител) по указ на българските императори осъществява надзор над цял Събан... На северното крайбрежие на Аралско море живеят авари-кучугури или сандари (кутригури?), на западното, южното и източното крайбрежия са аварите-алани или островните алани - в древността думата "алан" означавала това, което сега значат думите тел, тугай, утрау, утау, исад или усад, сувар или сайяр и още редица думи - остров. Точно по същия начин както думата "бурун" означава и нос, и остров с висок бряг, и висок бряг, и вълна; или както думата "чал" означава брегова стоянка, бряг и камък, то думата "алан" има и други значения: поляна, равнина, степ, красив, уважаван, българин и други...

Странстващите българии-авари - аланите, които често и напразно бъркат с живеещите на юг от тях алан-сармати или кашан-сармати - са жалки кочегари, едва успяващи да произведат прехраната си и не искащи да направят нищо повече извън това. Нямаат нищо против обаче да ограбват и откраднат. Тези черти на алан-аварите предизвикват възмущението на другите българии. Най-силно негодувание у всички българии обаче поражда съвършеното равнодушие на

авар-аланите към своя български народ и своята земя. Достопочтените българи и дори най-големите разбойници сред тях - ермиасите - не могат да разберат как така на авар-аланите им е все едно как ще се наричат и къде ще живеят. Много българи поради тези причини наричат авар-аланите "кипчази" (празни, боклучави хора, забравили българския си произход) и отказват да ги прпознаят като родственици, макар и всички авари, в това число и авар-аланите са българи, разбира се. От тези авари-алани произлизат болшинството огузи (узи) и печенегите...

Живеещите редом с тях авари-санджари, които външно не се отличават от бедните авари-алани, са най-истински българи, дейни и заможни, убиващи за кражбата и на най-дребната вещ и казват така: "Ние сме санджари само за враговете, нека те се страхуват; за приятелите сме българи!"

Както е известно, Атай (български император от IV век пр. н. е.) обединил за по-добра защита на Събан от врагове Ишимдан и Себер в една област - Булгар. След смъртта му Булгар-Суба отново била разделена, но при неговото управление в ново племе успели да се сплотят абдалите (ефталити) или иделците, местните иседони (ишимдани) и части от преселилите се в нея ермиаси, кашани, авари, хуни, архипеи или ищяки и бащарите (бастарни) или деберите (тиверци). Дали защото ишимданите (иседони) обичали да се наричат иделци или пък защото абдалите се образували от остатъците на тези седем упоменати племена, но те се нарекли седмоплеменни (идел и абдал означават едно и също - седем племена)...

Вождовете на абдалите са представители на родовете Атай Дуло и Туклас-Дуло...

След първите си подвизи Атай, вече император, се отправил на помощ на Джунгар (царството на Хуните). Балтаварът на хуните Читай, син на Сонге, внук на Туба Дуло, притесняван от китайците се признал за андаш (федерат, васал) на България и Атай побързал да му помогне. Щом стигнал стана на Читай, който се намирал в подчинената на хуните по това време област Саха-Бурджан на река Читай или Чигдай (река Ингода) и също била наричана Читай (град Чита), Атай присъединил към войската си хунски отряди и саха-бурджани (предци на якутите и бурятите), разгромил в няколко сражения хинците (китайците) и ги обложил с данък.

Благодарният Читай осиновил Атай и му дал името Туба Дуло. Известно време Джунгар оставала васална част на Българската държава... В чест на Атай цялата Българска държава почнали да наричат Атил (Земя на Атай), а Булгар-Суба и целия Северен Събан - Тубджан (Земята на Туба). Скоро след смъртта на Атай Булгар-Суба отново била разделена на части...

Веднъж наместникът на Себер, която още била в границите на Булгар-Суба - бездетният Джанги Читай, един от бахадирите на Атай и син на хунския цар Читай, помолил Всевишния да му прати син... Джанги отишъл на лов и видял на края на гората Тугал кошута. Когато се прокраднал към нея, кошутата се отдалечила навътре сред гората и ловецът я последвал. Така тя го довела на поляна, където седяло момченце, а самата тя изчезнала. Бахдирът осиновил момченцето, което кошутата откърмила... (текстът прекъсва).

В Кашан-Булгар (Кушанската империя) управляващ род били Атай-Дуло... Синът на Атай Дуло, за когото стана дума, бил Баламир Булюмар (339-320 г. пр. н. е.), негов син е Таргиз, император (ябхусир) на Булгар (Скития). Този Таргиз воювал на изток с китайския император и се оженил в Джунгар (Хуния) за дъщерята на хунския цар Туджа - Иляркай. Казват, че това се случило в 373 г. след Буртаската война (280 г. пр. н. е.). След смъртта на Туджа синът на Таргиз и Иляркай - Турджан (Троян от "Слово о полку Игореве"), който вече бил управител на областта Улуг-Себер - в нея включили и областите Себер и Ердим (междуречието на Ишим и Иртиш) - станал и цар на Джунгар. Турджан назначил сина си от дъщерята на Идел Абдал - Идел-Туки за ауправител на Улу-Себер, а другия си син от дъщерята на хунския вожд Алабуга - Туман - за цар на Джунгар. Това станало след 48 години...(232 г. пр. н. е.). Самият Турджан започнал да управлява Улуг-Себер в 262 г. пр. н. е. и властвал 25 години. След него за 33 години (237-204 г. пр. н. е.) Улуг-Себер управлявал Идел-Туки, синът му. След него управлявал неговият син Угер

за 24 години (204-180 г. пр. н. е.). После на тази длъжност бил Угеровият син от Гюлбахар - дъщерята на царя на Кашан (българска провинция в Седморечието, включваща понякога и Тамта-Булгар (Синцзян, Таримската котловина) - Акдар. Акдар Кушан или Карт-Акдар (цар на Кашан), който нямал синове, направил Акдар Кушан свой приемник, който се титуловал "цар на Кашан, балтавар на Улуг-Себер, цар на Джунгар". Праведният Туман (232-209 г. пр. н. е.) и синът му Батир (Маотун, 209-174 г. пр. н. е.) били просто заместници на Улуг-Себерските балтавари.

Ако Туман бил съгласен с това, то неговият син Батир не бил... Настроен от някои зловредни баги - отцепници от всякаква степна сбирщина - против подчинение на Българската държава, той решил да възстанови независимостта на Джунгар. С помощта на своите мерзки приятелчета с гноясали очи и смърдящи мръсни дрехи той коварно убил баща си и представил това за нещастен случай по време на лов. Назначеният на Тумановото място от нищо неподозиращия Идел-Туки Батир за кратко разиграл ролята на благочестив куман (куман или кум на български означава добропорядъчен гражданин на България). Като изчакал точния момент, той нападнал идващия му на гости Идел-Туки. Това била първата голяма победа на абдалите. Те били всичко на всичко 30 000-ди срещу 200 000-ди кипчаки (хуни-изменници) и 300 000-ди чулкитеи - но абдалите успели да измъкнат балтавара от лапите на негодниците и да отстъпят заедно с него в Улуг-Себер. При следващия поход на Идел-Туки срещу Батир с 200 000 абдали против него се изправили 300 000-ди кипчаки и 800 000-ди чулкитеи (монголи). Макар и 100 000-ди хуно-българи от кипчаците да преминали на негова страна, а абдалите да били в добра бойна форма, Идел-Туки разбрал, че Джунгар е загубен и заповядал да изградят укрепления по границата...

Синът на отцеубиеца Батир (Мотун в китайските летописи) - мерзкият Аладжа (Душегубец) стигнал дотам, че поканил Акдар Кушан на преговори и на срещата злодейски убил управляващия на Улуг-Себер. След това 150 кипчакски и чул-китайски тумена (милион и половина души!!!) в три колони нападнали Улуг-Себер, чийто основни сили отбивали хинското нападение над Тамта-Булгар (Таримската котловина). Пет абдалски тумена съумяли с изкусни маневри и едновременно нанасяне на удари в 25 направления да сковат за цели десет дни стреснатия от загубите враг. За това време 200 тумена (2000 000 души) от абдали и кашани - саръйци, водени от новия кашано-абдалски заместник (балтавар) - сина на Акдар Кашан - Булгар - успели да се скрият зад верига кашански крепости. Оттам Булгар строил хората си и ги повел към Урта-Булгартау (хребета Каратау), край който някога се появил на бял свят... Булгар превел повечето хора в кашанската област Маруба между реките Сър-Даря и Кюн-Даря (Аму-Даря), защитена от непроходими планини, пустини и крепости...

На десетия ден от битката пет български туменбашии (генерали, началници на дивизия) смъкнали броните и останали по едни шалвари, които били много по-широки от тези на балинските (европейските) българи (такива абдалски шалвари носели украинските българи - казаки, така добре описани от Гогол). Като предали доспехите си и знамената на най-малките си синове, сардарите (пълководци) им наредили да ги отнесат на Булгар и да му предадат следното: "Ние с радост отиваме да умрем за Булгар и не искаме смрадливите врагове да цапат с мръсните си ръчища нашите доспехи и знамена". След това събрали всички фронтови оркестри в един и като му заповядали да свири и пее "Осмият път" (българска бойна песен), се втурнали в сражение за последно. Всички 50 000 българи-абдали, с изключение на петима млади пощальони паднали в тази битка край планината Актау, като успели да пратят на оня свят 300 000 врагове. Ето имената на тези сардари: Бат-Боян, син на Айдар от рода Ердим; Катраг, син на Булюмар от рода Ерми; Йолъг, син на Тамта от рода Туки; Кубан, син на Себер от рода Куба и Лачин, син на Буляр от рода Баграт...

Като разбрал какво се е случило на 1-ви септември (денят на битката), Булгар казал: "Аз ще

запазя за себе си само титлата кан (цар, император) Кашански, защото при моето управление остана част от Кашанското царство на Българската държава. В името на загиналите няма да се откажа от борбата до пълно поражение на врага. Трябва не само да си върнем заграбеното, но и да завладеем всички пътища от леговището на врага (Джунгар и Китай) към Персия, за да лишим противника от основния му източник на приходи - търговията. Затова трябва да запазим бойния дух на нашия абдало-кашански съюз и неговата армия. От днес занапред в памет на загиналата петколонна войска нека Кашан бъде поделен на пет провинции (шатри), а начело на тях ще бъдат губернатори - шатър-абаи (оттук е и думата сатрап). Нека знамената на тези провинции да бъдат знамената на загиналите тумени. Нека родителите на петимата синове да им дадат имената на петте сардари-герои, техните бащи и родове. Нека за съхраняването на българските обичаи, за които паднаха героите, нашите абдали стоят нагъсто в своите селища и отделно от подвластните ни народи, да се женят за жени от други народи на своя земя и да не се преселват в техните села и градове... Тези мои думи да бъдат указ докато го има Кашанското царство!"...

И така, след като се справил със сътресенията от 488 г. от Буртаската ера (165 г. пр. н. е.) и отбил един след друг пет натиска на хон-китаите (така българите наричали източните хуни, които Батир отделил от Булгар), Булгар пратил доклад за станалото на тогавашния яххусир на България Урусман по прякор Урус-Канджал. В съобщението доложил, че брат му Кумук, изпратен със 100 000 абдали от тези на Йолъг в помощ на петзнаменната войска предателски не изпълнил заповедта и заминал в Иджимдан (поречието на Ишим)...

Скоро Йолъг отвел обратно абдалите си в Кашан и бил опростен от субага (цар) Булгар... А Кумук, който бил женен за дъщерята на Йолъг - Алма, останал край река Ишим и наклеветил Булгар, като го обвинил в престъпно нехайство. Урус-Канджал, храбър, но простодушен, повярвал на Кумук и извикал Булгар в столицата на Мен-Булгар (Велики Булгар) град Заркент (Бял, Сияещ град), "за даване на обяснения". Булгар се канел да тръгне, но Йолъг хванал юздата на коня му и казал: "Дигерджан кансаре! (Син на Небето и Царю на царете)! Кумук е намислил да те погуби и ако се появиш в Заркент, ще бъдеш незабавно заловен и посечен!" Булгар му повярвал и пратил на императора писмо, в което го помолил да му даде званието "ак-андаш" (автономен управник), което би му позволило да не ходи в столицата с отчети. Урусман Урус-Канджал върнал пратеника с отказ и на Булгар не му останало друго освен да управлява самостоятелно за известно време. Чак при царуването на Бай-Алан, син на Урус-Канджал (140-107 г. пр. н. е.) Булгар накрая получил званието ак-андаш...

Читателю! Навярно си поразен от това, че съобразителността и мъжеството на субаг Булгар не било оценено в Заркент, в низините на река Урал (Заркент се намирал на мястото на Сарайчик). Затова ще разкажа малко за това кой управлявал България след идването на власт на династията Сармади (Сарматската), за да ти стане ясно какви ветрове, накъде и защо задухали в Заркент...

През 465 г. от буртаската ера (188 г. пр. н. е.), както смятат писателите, на които вярвам повече български император станал Кичи-Канджал или Кара-Канджал Сармади, женен за дъщерята на масагетския субаг (цар) Урус Таш-Баш и основател на новата българска Сарматска династия... Той управлявал 11 години (188-177 г. пр. н. е.). След него 37 години бил на власт синът му Урусман (177-140 г. пр. н. е.), който при вдигането му на трона (коронацията) взел името Урус-Канджал. Той имал двама синове - Бай-Алан и Таш-Баш. За потомците на Бай-Алан ще разкажа после, а за тези на Таш-Баш - сега. Син на Таш-Баш бил Тугаш, негови синове са Таш-Баш Субаш и Джиен. Син на Субаш бил Кудаш, негов син - Курнаш, негов син - Бурнаш, негов син - Балхаш, негов син - Кардаш, негов син - Дар Алаш, негов син - Алдар, негов син - Байдар, негов син - Сабан, негов син - Банджар, негов син - Бирак или Бан-Сабан, негов син - Айдар, негов син - Акдар, негов син - Майдар, негов син - Хардар, негов син - злочастният Кебек, посечен от

кансюбиги (император) Булюмар през 376 година... Синове на Кермек били Бърлас и Ардабур... Син на Бърлас бил Кендек, негов син е Кум... Бърлас, а още преди него Ардабур избягали от Улуг-Кашан (Молдова) във Византия, където с потомците си служели на ромейските императори...

Син на Бай-Алан, който управлявал след баща си Урус-Канджал 33 години (140-107 г. пр. н. е.) бил мъдрият Балак, негов син е ябхусирът Саръчин, управлявал след Бай-Алан 42 години (107-65 г. пр. н. е.), син на Саръчин е следващият ябхусир Катраг Берсуд, който управлявал 44 години (65-21 г. пр. н. е.)... Син на Катраг Берсуд бил следващият император Юлай Барджил (Юлий Персиец?), който владял 16 години, наследил го синът му Сувар Аспандияр, който управлявал 28 години (5 г. пр. н. е. - 23 година), негов син е следващият ябхусир Кумук, който царувал 23 години (23-46 г.), негов син е ябхусир Алан Барин Варзай, който управлявал 60 години (46-106 г.), негов син е ябхусир Кавил, царувал 18 години (106-124 г.). Кавил (Кобила?) основал в устието на Волга града Самар или Самаркент, който бил наричан Кавлъш (Хвалиси) или Кавалъ-Булгар. По-късно татарите го нарекли Сарай (Сарай-Бату)... Син на Кавил бил следващият ябхусир Кубар, който царувал 21 години (124-145 г.), а последен от Сарматската династия е синът му Ер-Таш Артан, който бил на престола 5 години (145-150 г.). Неговият син Бунан (Вананд, Ванантай, Банан) заминал с 10 000 от хората си след гибелта на баща си в Аряк (Урарту, Армения), където бил с радост посрещнат от самия кансаре (цар на царете, български титул на владетелите от българската Партянска династия на Къзъл-Бурджан (Партия) - Улуг-Булгар, сина на Булгар Сабан (Улуг-Булгар управлявал от 140 до 192 г.). Улуг-Булгар заселил балинските българи (европейските) край благословеното българско езеро Булгар Бан (Ван), чийто брегове от паметивека били заселвани от българските племена калдаи, сувари, арташи, кердаци, катраги, утиги...

Ще кажа няколко думи за Къзъл-Бурджан (Партянската държава), взети от разказите на самите къзъл-бурджански българи (партяните), като не изключваме и разказа на госпожа Касма, дъщеря на партянския субаг Артабан... Когато тази необичайно красива жена, наричана и госпожа Българката, пристигнала в Аскип (Българската държава, Скития) и прочела записките на нашите тебири (писари, летописци) за Къзъл-Бурджан в "Булгар думау" (История на България, която започнал да пише още във II век. пр. н. е. хакан Йолъг), тя сметнала за нужно да допълни и уточни техните данни...

Произходът на къзъл-бурджанската династия (партянската) на Арджак (Аршакидите) е такъв... Българският субаг (цар) на Кашан, в чийто територии влизали и масгутските (масагетски) земи имал дъщеря Тайга, която наричали и Кортайга. Съпругът ѝ Даги-Масгут загинал, докато отблъсквал набезите на хинците към Събан (българска Средна Азия). След това злодеите убили и сина ѝ Кор-Бан. От мъка починал и баща ѝ, субагът Арал или Урал. Вторият син на Тайга - Бирули Газан Бурджан - продължил рода им. Син на Бирули бил приятелят на Великия Атей (български император от IV век пр. н. е.) Джамиртек, който починал 8 години след Атай (331 г. пр. н. е.). Джамиртек имал син Алмъш Алем, който се родил в 353 г. пр. н. е. и станал цар (субаг) на Ак-Бурджан или Курган (Източен Бурджан или Задкаспие) за 35 години до смъртта си (331-296 г. пр. н. е. Алмъш имал синове Атрак и Булгар. Налага се да кажем, че думата "булгар" ак-бурджанските българи - масагети или авари - произнасят като "буляр" или "булгас" и я обясняват като "мъдър". Те дори смята, че думата "булгар" идва от думата буляр или булгас, а не обратното. Точно по същия начин българите - ищяки, които изговарят думата "българин" като баскай, баскар и дори башкорт (да не забравяме баските, и там намирам български знаци в Ютуб, бел. прев.) са убедени, че названието българи е произлязло от думата башкорт и така нататък... Не можем да им докажем обратното. Ние, балинските (европейските) българи също не сме образец за подражание в това отношение. Например иделските (волжките) българи наричат

масгутите байлари или байдари - и защо? Защото думата "мас", която означава главен, велик, голям иделците произнасят като бай, а думата "гуд" или "худ", която означава народ, племе те изговарят като лар, дар....(Появи се връзка на готи и масагети, бел. прев. И като имаме предвид произхода на думата боляри - байлар...богати, уважавани мъже...) В Акбаш (Азия) само барсилите и сартите произнасят думата "булгар" правилно - булгар, бургар... Атрак, който се родил, когато баща му бил на 33 години (320 г. пр. н. е.) станал субаг след баща си на Ак-Бурджан (Българското Задкаспие) и управлявал 29 години (296-267 г. пр. н. е.). Синът на Атрак - Чибик-Белек царувал след него 27 години (267-240 г. пр. н. е.), а синът на Чибик-Белек - прочутият и благороден Урус Таш-Баш, в чиято памет източната част на Барсил (Барсил е Северното и Североизточното Прикаспие) до днес се нарича Урус, а тамошните българи - уруси (излязоха и урусите, бел. прев). - бил субаг 49 години (240-189 г.).

Булгар бил най-възрастният син на Алмъш, но все пак властта била предадена на най-малкия му брат - Атрак. Булгар се обидил много и се заклел, че ако Всевишният му даде княжество за владееене (бейлик), то ще възстанови в него стария български закон за избиране на баговете (владетелите) от бахилите (боили, народни представители). Така и станало впоследствие...

Разказ за това, как била създадена Къзъл-Бурджанската държава и как добрите алпи ѝ помогнали да стане могъщо царство

През 373 г. от Буртаската ера (280 г. пр. н. е.) Булгар тръгнал на война заедно с ябхусира Таргиз и сина му Арбат срещу македонците, които завладяли Барджил (Иран). Държавата на македонците (Селевкиди) се наричала Чилиян или Чилияр - както наричаме македонците и тяхната династия. Понякога бъркат "Чилиян" със "Сулдан", но това са различни имена. Сулдан е едно от имената у българите на Иждар (Дунав), а от разцепването на това име се получили още две имена - Сула и Данай... Те успели да отвоюват част от Къзъл-Бурджан, някога завладяна от чилиярите (македонците, Селевкидите), а преди тях - от персите. Затова тази част от Партия наричат и Персийски Бурджан или Барджи-Курган (Персийски Задкаспий). Северната граница на тази област се явява хребетът Бурджан-Булгар (Копетдаг) и река Сембер, вливаща се в Ак-Булгар дингезе (Източно-Българското море, Каспийско море). На юг от това море се намира хребетът Ал-Булгар или Ар-Бургар (Елбрус). Повечето жители на Ал-Булгар са българи-куляни, отдавна смесени с персите и забравили името си. Единственото, което помнят още, е, че предците им са дошли тук и са нарекли тези планини Ак-Булгар.

Тук ги наричат къзъл-куляни (южни куляни)... Арбат, който през тази година получил от Таргиз пълната власт над Българската империя, разрешил на Булгар да устрои владение в отвоюваната част от Барджи-Курган. Булгар нарекъл това владение Арджак-Булгар: тук отдавна живеели и живеят българи, наричащи себе си арджа-българи. За разлика от куляните арджак-българите прекрасно помнят българството и говорят и на персийски, и на български тюрки, родния си език. Персите смятат арджа-българките за най-красивите жени и най-добрите съпруги в цяла Персия. В по-нови и близки времена персийските владетели дали на Арджак-Булгар названието Курасан (Хорасан), но постигнали само това, че всички перси казвали: "Курасан е тая персийска област, където живеят българите". Все пак персийските владетели никога не обиждат българите, защото ги смятат за част от персите. Като полезно следствие от това хорасанците често говорят за себе си като за персийски българи (барджи-булгар)... Арджа-българите били смятани за най-добрите персийски войници и затова начело на Хорасан винаги се назначават най-близките и верни на

шахин-шаховете хора... Самите перси обичат да казват: "Фаруз (област Парс) е красноречието на Иран, Мидия (Западен Иран) е богатството на Иран, а Арджа-Булгар е силата на Иран (Персия). Или пък така : "Фаруз е красотата, Къзъл Кулян (Южния Прикаспий) е силата, Мидия е богатството на Барджил (Иран, Персия), а Курасан е и първото, и второто, и третото..."

Царуването на Булгар в Арджан-Булгар продължило 30 години (280-250 г.), а смъртта го застигнала осемдесетгодишен...

Първата жена на Булгар била магьосница (вид алп или див - имеген; думата е жива и днес - imagine - въображаем и дори като собствено име, бел. прев.) и техният син Арджак (Аршак при арменците) излязъл от нея във вид на змия. Веднага след раждането тя напуснала мъжа си Булгар и не кърмела Арджак, така той не израснал злобен, макр и да бил алп и да можел да се превръща в крилат дракон - "керен". Той се оженил за бахта-чилярска знатна госпожица (македоно-бактрийска княгиня) и получил от тъста си още един улуш (улус, район) срещу задължението да се отзовава при нужда. Южните склонове на Бурджан-Булгар, влизащи в Арджак-Булгар, били владение на алпите и тъстът му дал този район с надеждата той да ги изгони оттам. Едва започнал Арджак да се бие срещу тях и те, водени от сестрата на майка му, откраднали жена му и поискали той да се ожени за дъщерята на леля си. По такъв начин той не би могъл да воюва с дивовете, защото би станал техен родственик. Арджак се престорил на съгласен, но по време на подготвяната сватба откраднал жена си и отлетял с нея в замъка си Башта-Хумар. Този замък бил наречен на българския род, който служел на Арджак. Когато духовете нападнали Башта-Хумар, Арджак ги пребил и оцелялата сган повече не се решила да воюва с хората... Когато Арджаковият тъст бил убит от роднините си, Арджак се обявил за независим от чиярците (македонци) владетел. Това станало в 250 г. пр. н. е...

За да му развърже ръцете ябхусир Арбат с последния си указ му дал званието ак-андаш (зависим управител, провеждащ самостоятелна политика вътре в страната и навън, задължен само с данък и войска към България) и Арджак веднага приел титлата шахиншах (цар на царете).

Ябхусирът на България - Кубар, който царувал след Арбат 20 години, като започнал от 250 г. пр. н. е. (403 г. от Буртаската ера) посочил на Арджак, че взетия от него императорски титул влиза в противоречие със статуса му на васал. Арджак отговорил така: "За Велика България аз си оставам нищожно българско царче на Къзъл-Бурджан, император ще бъде за надменните си азиатски съседи". Заедно с тези думи Арджак пратил на Кубар голям данък и невиджани подаръци. Кубар бил принуден да признае съобразителността на Арджак и да се примири с това. Арджак и царствените му потомци често молили България за войници и винаги получавали такива, защото Аршакидите щедро заплащали военните услуги и службата при тях била смятана за достойна и изгодна. Можем да кажем, че отношенията на България с Аршакидите били прекрасни, ако не броим няколкото случая за отказ от плащане на данъка. Българските ябхусири обаче веднага вкарвали войски в Партия и насила заставяли бунтовниците да платят данъка. Така съществували редом две велики български империи...

Аршак Джураш Керен имал двама известни братя - Тирдат, който бил с него и Нурат, който управлявал подчинената на България част на Къзъл-Бурджан. Аршак обичал брат си Тирдат толкова много, че три години след коронацията си го обявил за съуправител, а после му дал цялата власт. За да предотврати недоволства, Аршак на курултай (събранието на народните представители - багилите (боили) обявил: "Малкият ми брат Тирдат винаги ми е бил като син, затова аз го обявявам за свой син и давам на него и потомците му правото на власт наравно с моите потомци".

Тирдат имал син Улу-Артабан или Кичи-Аршак, а той имал синове Аршабаш и Арат-Булгар. Името "Булгар" аварите от Северен Курган (Северното Задкаспие) произнасяли като Бугар, в Среден Курган то звучало като Буляр или Бахри, а в Южен Курган - Балкан или Балгас. Понеже

висшите управници на Къзъл-Бурджан били избирани от северните авари, управниците от среден ранг - измежду аварите от Среден Курган, а народът бил основно от южни авари и трите форми на името били в употреба. Така човек, носещ името Булгар, бил наричан Бугар, Бахри, Буляр, Балкан, Булгас.

Аршак имал синовете Барадж или Кай-Бурат, от когото тръгнал рода Кайлъ, и Сюрен, от когото тръгва родът Сюрен.... А от сина на Аршак Керен - Кичи-Тирдат - идва родът на Керените (керен е дракон, крилат змей)... От Арат Булгар е родът Бахри... Аршак Джуреш Керен бил шахиншах на Къзъл-Бурджан (Партия) 22 години (250-228 г. пр. н. е.), а управлявал всичко 33 години...

След него царувал брат му Тирдат или Карт-Тирдат (228-211 г. пр. н. е.), който се отнесъл към синовете на Аршак - Карт-Мар (Митридат) и Кичи-Тирдат като към собствени деца.

Пет години преди да почине Тирдат обявил племенника си Тирдат или Кичи (Кичи - малкия) Тирдат за съвладетел (през 216 г. пр. н. е.). За Кичи-Тирдат и Карт-Мар разказват следната история. Двамата братя видели насън прекрасни момичета, влюбили се и поискали да се оженят за тях. Кичи-Тирдат не знаел кое е момичето му и тръгнал да я търси по белия свят. Карт-Мар решил да намери избраницата си с помощта на магия, много скоро напреднал в това изкуство и успял да научи всичко за нея. Тя се оказала дъщеря на Джантик (Антиох) - царя на Джир-Чиляр (Сирийска Македония, държавата на Селевкидите). Той поискал да тръгне към Джир (в случая Сирия), но го повикал Аршак Джуреш и му казал:

"Аз усещам, че краят ми приближава и искам да подготвя поне един от синовете си за държавна служба. Ти искаш да се занимаваш само с магия; добре, занимавай се, няма да ти преча, ако върнеш у дома брат си Кичи-Тирдат. Искам да направя от него добър управник".

Карт-Мар приел бащиното предложение. С магическото си изкуство той научил, че момичето, което търсел Тирдат е дъщерята на кашанския цар Акдар, потомък на кашанския цар Урал или Арал-Тугар. Акдар нямал синове, родили му се две дъщери, едната от която - Марджанби - се присънила на Кичи-Тирдат, а другата - Гюлбахар - по-късно се омъжила за Угер, субага на Улу-Себер... След това Карт-Мар разбрал къде е брат му, намерил го и му наредил да се върне у дома, като обещал да доведе там и любимата му. Окрилен от надежда, Кичи-Тирдат поел към къщи, а Карт-Мар отишъл при царя Акдар. Трябва да кажем, че кашанските царе били смятани за втори по знатност след ябхусирите и се държали доста високомерно. Когато Карт-Мар се явил пред Акдар и му казал, че иска да сватоса Марджанби (възможно е името да е Мариан, бел. прев.) за брат си, Акдар само се усмихнал. Все пак Карт-Мар му се сторил смел младеж и не поискал да го обиди с пряк отказ. Затова му отговорил така: "Ще дам съгласието си, ако ти, Карт-Мар, изгониш от Кашан (Седморечието и ред съседни области) досаждащите на кашанските българи шайка зли духове", като се надявал тая задача да се окаже неизпълнима. Карт-Мар тръгнал съвсем спокоен на поход срещу духовете и когато атаманът им го нападнал, се превърнал на огромен камък и леко го затиснал. Алпът замолил за пощада и Карт-Мар му казал: "Ще те пусна, ако ти и шайката ти се махнеш от Кашан". Духът обещал, бил пуснат и от страх избягал с приятелчетата си от Кашан. На изумения Акдар не му останало друго освен да даде съгласието си за сватбата на Кичи-Тирдат и Марджанби. Карт-Мар я отвел при брат си, брат му се оженил за нея и се заел с държавните задължения. Карт-Мар продължил занятията си с магия - бащата на неговото момиче Раушанби, суровият Джантък (Антиох) бил нелош магьосник и обявил пред всички, че ще даде Раушанби на този, който го победи в магията. Докато се подготвял, починали и Тирдат, и Кичи-Тирдат, а шахиншах станал Улу-Артабан или Кичи-Аршак... Той управлявал 21 години (211-190 г. пр. н. е.)...

По инициатива на Кичи-Аршак Къзъл-Бурджан в съюз с Бахта-Чиляр (Гръцка Бактрия) отворили война с Джир-Чиляр, но претърпели поражение (208 г. пр. н. е.)...

Кичи-Аршак се намирал в незавидна ситуация: Антиох с огромна войска обградил него и

Карт-Мар в бащиния дворец Башта-Хумар. Братята можели да се спасят от сигурна гибел само ако кашанската войска на цар Акдар им се притече на помощ, но тя се бавела... Предусещайки лошото, Карт-Мар се пренесъл с магическа сила в кашанския лагер и видял, че сардарят (командващият армията) спи непробудно, приспан от магията на Антиох. Войските не можели да тръгнат без него. Тогава Карт-Мар приел неговия вид и повел кашаните към замъка. Станала жестока битка, в която никой не взел надмощие. Карт-Мар предизвикал на магьоснически дуел Антиох и му предложил следното: "Нека не погубваме напразно равностойните ни армии, а да се преборим само двамата... Ако ти победиш, то Аршакидите ще ти отстъпят Партия и ще заминат за България, ако победя аз - ще сключиш мир с нас и ще ми дадеш Рушанби за жена". Антиох се съгласил и двубоят на магьосниците започнал. Карт-Мар се пръвърнал на гълъб, Антиох - на орел... Карт-Мар се пръвърнал в мишка, а Антиох - на котарак и хванал мишката. Тогава Карт-Мар станал на шепа зърна, разпилени по земята. Антиох веднага се преобразил на петел и започнал да кълве зърната. Когато останало само едно зърно, Карт-Мар се превърнал на лисица и хванал петела... Антиох трябвало да признае поражението си, сключил мир с Партия и дал съгласието си за сватбата на Карт-Мар и Раушанби...

След смъртта на Кичи-Аршак шахиншах станал Арат-Булгар, но той се опитал да присъедини Къзъл-Бурджан към България и депутатите (баили) го лишили от власт. Балинските (европейските) българи не успели да му помогнат, защото били заети с масгутите на Кара-Канджал...

Той управлявал една година (190-189 г. пр. н. е.). След него властта поел Ардабаш, който царувал 10 години (189-179 г. пр. н. е.)... Ардабаш имал трима синове: Сюрен, Барадж и Артабан, като осиновил и сина на Карт-Мар - Артасъз Мар-Аршак...

Веднъж Ардабаш поискал да разбере какви ще израснат синовете му. Артабан бил още малък. Ардабаш дал малко пари на Сюрен и му казал: "Иди и си купи нещо". Сюрен накупил храна, сладкиши и повикал весели жени в банята. После бащата дал същата сума и на Барадж, а той с тях организираше лов. Когато Ардабаш дал пари и на приемния си син Мар-Аршак, той решил да купи с тях подаръци за майка си и баща си и отишъл до пазара. Там обаче срещнал хлапета, които искали да запалят змия, куче и котка. Дожаляло му за животните и ги откупил срещу дадените му пари. Шахиншахът научил всичко и се изпълнил със симпатия към осиновения.

Децата пораснали, а Ардабаш поостарял; решил да им даде за малко управлението и така да избере подходящия кандидат за управник. На изпитваните дали срок за изпитание по един месец и за това време те трябвало да разширят поне малко пределите на Къзъл-Бурджан (Партия)... Хората обаче понякога се променят изведнъж и много, затова Бурат решил да им направи още една проверка.

Отначало дали на Сюрен да поупражнява власт. Той отложил "за по-късно" евентуалното придобиване на нови земи и през целия срок си устройвал "празници в банята". Когато си спомнил какво се очаква от него, хазната била празна, а гладната му войска не стигнала далеч. Когато дошъл ред да управлява Барадж, той отначало също подхванал пирове и лов, така изхарчил цялата хазна. Късно опомнил се, той призовал воините към геройски подвиг в името на отечеството, но гладните войници не стигнали далеч. Сега властта била дадена на Мар-Аршак, но пари в хазната вече нямало. Мар се разстроил и се разплакал пред очите на приятелите си - животните, които откупил на пазара. Тези животни в действителност били алпи (духове). В облика на змия се криел алпът Чулман (дух на водите и земетресенията), котката била алп Бабай - дух на войната), а кучето - алп Субан (дух на плодородието, силата, пролетта и младостта), който обичал да се превръща и в черна врана - Карга. Те заговорили с принца и го успокоили с обещание да му помогнат. Пръв помогнал на младежа Чулман - той му дал пръстен, който при всяко завъртане извиквал сто слуги с ядене за хиляда души. Мар-Аршак събрал тумен (10 000) опълченци от своя окръг, завъртял десет пъти пръстена - и се появили 1000 слуги с хиляда

котела храна. Докато опълченците стояли в лагера и се готвели за война, слугите ги хранели до насита. Това се разчуло в съседните окръзи - всичко дванадесет в Партия - и от всеки един при Мар-Аршак дошли по 10 000 човека. Така Мар събрал 12 тумена и с тях превзел Мидия. Успехът на принца бил налице и Ардабаш на курултая казал на баилите: "Мар-Аршак е единственият, който успя да разшири партянските владения, затова предлагам да изберете него за свой шахиншах след мен". Бахилите обещали, но след смъртта на Ардабаш избрали за водач Барадж и чак след петгодишното му неуспешно управление император на Партия станал Мар-Аршак. Той управлявал мъдро и справедливо цели 33 години (170-137 г. пр. н. е).

Мар-Аршак успял да срази нападащите Къзъл-Бурджан джир-чиляри (Селевкиди) и да присъедини към Партия Месопотамия (Сувар), Аряк (Армения) и Джир (Сирия). Казват, че нашите достигнали до река Сембер (името означава Свобода, Птица на Свободата), за спомен от тогава партянските гвардейци били наречени сембери (свободни). Казват още, че Мар-Аршак, миролюбив по природа, тръгнал на този поход, принуден от клеветата на родните си братя Сюрен и Барадж. Те силно завидяли на Мар и не пропускали случай да му навредят. Едва станал шахиншах и те започнали да говорят, че той е бездарен пълководец и страхливец, че е завоювал Мидия случайно и се бои от истинска война със Сирийска Македония (Джир-Чиляр) на Селевкидите. Наложило се Мар-Аршак да обяви незабавно настъпление към Сирия, за да развенчае клеветата. Той смятал да започне по-късно тая война след добра подготовка, но трябвало да побърза. Естествено, чувствал се подтиснат; чилярите били добри войници. Алп Субан забелязал състоянието му и като разбрал каква е работата, му казал: "Не тъгувай! Аз ще ти дам гарваново перо, което ще те поведе към победата!"... Мар-Аршак хвърлил перото пред себе си, то полетяло към Сирия и той повел войските след него. Перото долетяло до сирийската река Сембер и паднало във водите ѝ - там Мар-Аршак завършил войната си.

Завистливите роднини поискали Мар-Аршак да завоюва Улуг-Хин и му откраднали вълшебния пръстен, за да предизвикат глад сред войските. Те знаели, че Мар-Аршак е влюбен в Сюреновата възпитаница Барсбит, отишли при нея и ѝ казали: "Мар-Аршак даде Аряк (Армения) на брат си Булгаршах (Валаршах, родоначалникът на арменските Аршакиди), а на теб, за която иска да се ожени, не подари от сирийската плячка нищичко. Помогни ни; иди при него и открадни Чулмановия пръстен, а ние ще изискваме война с Улуг-Хин. Той ще тръгне да воюва и без пръстена войниците му ще се разбягат от глад". От обич към Сюрен Барсбит откраднала пръстена от Мар-Аршак. Мар бил много обезпокоен, но тогава Бабай му казал: "Всички мои братя-алпи ти се отблагодариха за добрината, сега дойде и моят ред!" Алп Бабай се превърнал в котка, влязъл в двореца на Барис и без труд хванал мишка. Обещал ѝ пощада, ако му донесе пръстена, който Барсбит нощем държала в устата си. Мишката се оказала умна - понесла перце с опашката си, след което се промъкнала в спалнята на момичето и я погъделичкала по носа с перцето. Барсбит кихнала и пръстенът паднал от устата ѝ. Мишката го уловила и го занесла на Бабай. Алпът върнал пръстена на Мар-Аршак и той с олекнало сърце тръгнал на поход. Успял да удържи блестяща победа и в Улуг-Хин... След това славата на Мар-Аршак нараснала дотолкова, че вече можел да управлява както той искал. Веднага спрял всички войни, които и без това не обичал, разпределил българите в 12 окръга и 24 улуса - във всеки окръг имало по два - и наредил да започне сечене на монети. По негово разпореждане правителството въвело ред в данъчните сборове и Къзъл-Бурджан бързо станала процъфтяваща страна...

За да не обременява държавата с военни разходи в мирно време Мар-Аршак заповядал всяка от 24-те области - балма или бахма, обединени в 12 окръга - бърдай или бардай - да сформират за своя сметка собствени охранителни опълчения. Те се подчинявали на бахмадарите - областни управители, а бахмадарите били подчинени на окръжните управители - бардабанове... Всичко това не било по вкуса на Сюрен, Барадж и синовете им, които искали къзъл-бурджаните

(партяни) сами да охраняват областите. Тайно ги подкрепяла Барсбит, на която Мар-Аршак простил и я взел за жена. Самата Барсбит обичала само Сюрен и правела всичко заради него и сина си от Мар - Кичи-Бурат, а най-малкия син на Аршабаш - Кичи-Артабан, когото Мар-Аршак осиновил, както и синовете на Сюрен и Кай-Бурат тя научила да мразят мъжа ѝ. Приятелите на Мар-Аршак - тримата алпи, които живеели в царския дворец - Барсбит открито ненавиждала... Барсбит била красавица и вълшебница, съумяла да очарова много хора. Когато Мар-Аршак след 33 години управление (170-137 г. пр. н. е.) починал, властта обсебили Барсбит, Кичи-Бурат (който станал шахиншах и управлявал 10 години), Сюреновият син Керен и Хушрау, син на Барадж. По заповед на Барсбит войските и дружината на Керен и Хушрау (Хосрой) обградили двореца, където спяли алпите и го подпалили. Хатън (царицата) искала алпите да изгорят, но те само се престрували на заспали. Когато пламъците обхванали двореца, алпите се превърнали на змии и изпъзляли в земните дълбини. Така за някое време Къзъл-Бурджан се лишила от тяхната подкрепа... През последната година на управлението на Мар-Аршак (137 г. пр. н. е.) Булгар Газан, царят на Кашан, за когото вече говорихме, завладял Бахта-Булгар (Бактрия). Барсбит с приятелчетата си опитала да подтикне мъжа си към война с кашанските българи, но той заявил твърдо: "Кашаните са българи също като нас и самостоятелни васали на Велика България като нас, аз няма да проливам кръвта на съплеменниците си!"

Разказ за това, как българите управляваха Персия

След смъртта на Мар-Аршак Барсбит уговорила бахилите (боили) да изберат за шахиншах Кичи-Бурат (Фраат II), така тя заедно със синовете на Барадж и Сюрен успяла да разпали братоубийствена война. По тяхно нареждане шахиншах Кичи-Бурат нападнал кашаните и опитал да им отнеме Бактрия. В края на краищата на десетата година от управлението си (137-127 г. пр. н. е.) Кичи-Бурат паднал в бой с войските на цар Булгар Газан. Барсбит склонила бахилите да обявят за нов цар на царете приемния си син - Кичи-Артабан (Артабан II). Той властвал четири години (127-123 г. пр. н. е.). Напълно зависим от волята на приемната си майка, Кичи-Артабан продължил братоубийствената Бактрийска война.

Синът на Кичи-Артабан, миролюбивият Иж-Мар (Митридат III) отказал, също като дядо си, да участва в тая война, което смутило мнозина. С магия Барсбит го накарала да види насън дъщерята на един от кашанските сардари (Аркабад) - Биби-Пири - и да се влюби в нея. Когато Иж-Мар се събудил и разказал съня си на баба си Барсбит, то тя му отговорила: "Твоята Биби-Пири е заключена от баща си в кулата на град Алем; иди и я освободи!" Аркабад бил от кашанското племе сахаки или сагдаки (саки, согдийци), у което девойките можело да имат няколко съпрузи и да воюват наравно с мъжете. Аркабад обичал силно дъщеря си и не искал тя да участва в кървавата война. Омагьосаният от Барсбит Иж-Мар не знаел тези неща и с войска се втурнал да освободи Биби-Пири. На пътя му към Алем бил кашанският замък на Джанги. С приближаването на къзъл-бурджаните от него излезли 40 войника и смело атакували голямата войска на Иж-Мар. Всички те паднали ранени или мъртви. Самият Иж-Мар в схватката повалил един от нападателите и се канел да го посече, но един от ранените с женски глас казал: "Не я убивай, принце! Тя е нашата предводителка - Фарабика и не заслужава такава смърт!" Оказало се, че целият кашански отряд бил съставен от девойки. Смутеният Иж-Мар прекратил боя и заповядал да освободят оцелелите кашанки. Фарабика се влюбила в принца и го поканила да гостува в замъка. Те се харесали, но Иж-Мар ѝ признал, че обича една красавица и е тръгнал да я освободи. Като се простил с Фарабика, Иж-Мар поел към Алем и го превзел с шурм. Да,

хората забравят всичко, когато са омагьосани!

Иж-Мар искал да отсече главата на Аркабд, но освободената Биби-Пири се застъпила за баща си, той не бил неин враг. В този миг магията се свлякла от плещите на принца, той отново станал миролюбив и се ужасил от стореното... Естествено, Аркабад бил пощаден, а Иж-Мар тръгнал с Биби-Пири назад към дома и не пожелал да продължава да воюва. По обратния път те взели със себе си Фарабика, която се оказала приятелка на Биби-Пири. Той обичал и двете и ги взел за жени. Сластолюбивият Кичи-Артабан обаче ги поискал за себе си. Той наредил да ослепят Иж-Мар и да го захвърлят на безлюдно място. Двете приятелки избягали от двореца, но потерята уловила Биби-Пири и я отвела при Кичи-Артабан. Тя отказала да се омъжи за шахиншаха и я хвърлил в тъмницата. Затворничката помолила Умай-биче (богиня, закрилница на жените) да помогне на мъжа ѝ. Умай, която не одобрявала постъпката на Кичи-Артабан, се превърнала на гълъбичка и полетяла към принца. Намерила го, наредила му да допре към очите си две листенца от едно дърво и той отново прогледнал. Само бил малко по-разноглед от преди, защото дървото растяло в земята на българите-яръмчепийци (аримаспи, "с присвити клепачи", "теснооки").

Умай-биче се превърнала в огромната птица Кан-Гират, пренесла на гърба си Иж-Мар при хората и принцът започнал война срещу баща си. Баща му тъкмо водел поредния си поход срещу кашанските българи. В жесток бой Фарабика, която отново се сражавала за кашаните, сразила Кичи-Артабан. Не сърдете кашанските жени!... Като научила за чудното спасение на Иж-Мар, Фарабика се върнала при него и освободената от затвора Биби-Пири. Барсбит вече не била между живите и мнозинството боили, изморено от безсмислената и разорителна война, избрало за нов шахиншах Иж-Мар. Той управлявал 36 години и следвал примера на Мар-Аршак. При него държавата на къзъл-бурджаните достигнала своя разцвет (123-87 г. пр. н. е.)...

Чуйте и какво още ще ви кажа! Син на Барадж бил Хушрау (Хосрой), негов син бил Мохер, който бил много разстроен от обидата, която баща му и неговите приятели нанесли на могъщите алпи и оставил страната без тяхната закрила. И ето, че веднъж той взел със себе си всичките си скъпоценности и отишъл на брега на Дингер-су (река Тигър), а там казал на алпа Чулман:

"Велики Чулман! Баща ми заедно с Керен и другите жестоко обиди теб и братята ти. Искам поне малко да изкупя вината му, за да ни простиш заедно с братята си и да ни помагате отново занаят. Затова хвърлям в реката цялото си богатство и единствения си син Таз-Арат!"

След тези думи Кай-Мохер потопил в реката скъпоценностите и сина си, без да обръща внимание на плача на жена си, кулянката Хирка Абиташ. Алп Чулман се трогнал доотолкова, че не само простил на къзъл-бурджаните, но и придумал братята си - алпите Бабай и Субан - също да им простят... Мохер вече нямал нищо у дома. Отишъл да работи като каменоделец и скоро умрял, изтощен от непосилния труд. Чулман обаче пощадил сина му Арат и го оставил да живее. Той направил момчето свой слуга, но на него бързо му омръзнало в Подводното Царство на Чулман и поискало да се прибере у дома. Малкият бил много умен и съобразителен. Освен името си той имал и прякора Таз (Плешивият). Веднъж той легнал на смъртно легло, защото злата фея Кара-Исък (Силна Горещина), дъщеря на Улят (богиня на болестите и смъртта) се вселила в него. Тя обичала да се вселява в здрави хора и да ги изсушава. Камът (върховен жрец), извикан от Мохер, наредил да избръснат темето на момчето и заговорил: "Госпожо Кара-Исък, момчето вече умря, виж, дори му обръснаха темето. Иди и си потърси друго тяло!" Кара-Исък напуснала тялото на момчето и то се излекувало, а камът наредил на бащата: "Сменете името на момчето и нека тилът му винаги да бъде остриган, за да не се върне Кара-Исък при него!" Тогава Мохер дал на сина си името на кама - Арат. А заради остриганото теме го нарекли Таз (плешив).

В Подводния свят той се сприятелил с дъщерята на Чулман - Руджа и тя го научила на магия по книгите на баща си. Правела го тайно, а Чулман се престорил, че не вижда нищо. Като изучил магията, младият човек предложил на Чулман да се състезават и поставил условие: "Ако те

надвия, ще ме пуснеш да си ида, ако ли не - ще съм твой слуга завинаги". Чулман обичал да се забавлява, съгласил се на състезанието и на условията на Арат, като обаче поискал в случай на загуба да му бъде намерен друг прислужник...

Арат победил в състезанието и се върнал на сушата, макар някои да разправят, че Чулман нарочно се оставил да бъде победен. При срещата си с приятеля си и връстник Кутар (Готарз II) Арат така красиво описал Подводния свят, че Кутар се съгласил да отиде слуга при Чулман. Като се върнал у дома, Арта видял, че майка му, вдовицата Абиташ тъне в нишета. Тогава той ѝ заръчал да продава животните, в които смятал да се превърне, но без каишките, защото там поставял силата, която да го върне обратно въкъщи. Майка му продавала магаретата, кравите, камилите и конете, в които се преобразявал Арат, а със спечелените пари купили стадо овце и Арат станал пастир. След бягството от потерята на Кичи-Артабан успялата да се измъкне Фарабика помолила Таз да я укрие. Той я превърнал в овца и преследвачите, които не намерили нищо у него, си заминали. Фарабика отново приела човешки вид, Арат я нахранил и ѝ показал пътя, по който да се спаси. За тая му постъпка Иж-Мар след качването си на престола станал близък с него и по-късно го оженил за дъщеря си Раушание. От Подводния Свят се завърнал и Кутар, потомък на Кичи-Тирдат. Син на Кичи-Тирдат бил Хин, негов син - Бурджан (Вартан), негов син - Ардан, негов син - Бурат, баща на Кутар. Бурат бил приятел с Иж-Мар и Иж-Мар направил Кутар свой приближен, след това три години преди смъртта си (90 г. пр. н. е.) определил Кутар и Арат за свои съуправители. Така те му помагали през тези три години за всичко. Потомците на Барадж освен Хосрой живеели в град Сала, макар и да били наместници на окръга Фаруз (Парс) не притеснявали никого и се издържали чрез труда си. Затова персите обичали Салчекови, както наричали те потомците на Барадж, и често им помагали да защитят приятелите си... След смъртта на Иж-Мар Кутар и Арат управлявали още десет години (87-77 г. пр. н. е.). Накрая обаче и на двамата им се приискало да се върнат в Подводното Царство на алп Чулман, оставили управлението и се върнали при Елбеген (Чулман)...

При тях в Къзъл-Бурджан (Партия) всеки народ в държавата съдел престъпниците си по своите обичаи... Имало един такъв случай. Арменски княз бил женен за кашанска българка. Когато веднъж бил на проверка на суварските опълчения по нареждане на бардана (началник на окръга) на Сувар (Месопотамия), то кашанката се влюбила в командира на левитското (евреи-сектанти) опълчение и заживяла открито с него. Кашанските обичаи допусkali това, но арменските - не. Предвид спорната ситуация двамата мъже по партиянски обичай трябвало да се бият един с друг. Така и направили, а в схватката надделял левитът. След това обаче братът на този левит започнал да се домогва до любовта на кашанката против волята ѝ и тя според кашанския обичай, го убила. После мъжът ѝ - левитът - оскърбил брат ѝ и тя, пак по кашански обичай, го убила. Никой не помислил дори да я упрекне - тя постъпвала строго според обичая и много достойни мъже и предлагали сърцето си като на добродетелна особа...

Независимо от това, че партияните или къзъл-бурджаните (българите от Партия) избирали между своите бъдещите императори и били най-мощната военна сила в държавата, те се занимавали със скотовъдство и градинарство и почти не участвали в другите гилдии. Затова на първо време най-богати в Партия били тирбашите (гърците) и левитите. Те се занимавали с търговията и банковото дело. Макар и да не се обичали помежду си, действали заедно срещу иджамите (истинските евреи и юдеи, българите-библисти (караими), които се опитвали да научат партиянските българи - барини, барсили-уруси и тохари - на мъдростите на финансовите операции.

Първият партиянин, който се заел с търговия и банково дело бил Санатрак, синът на император Артасъз Мар-Аршак (Митридат I, 170-137 г. пр. н. е.). Отначало много партиянски българи го смятали за чудак и се подсмивали, но иджамите видели в него стабилен човек, развили уменията

му и го направили главен управител на всичките банки. Благодарение на таланта си и тяхната подкрепа Санатрак бързо забогатял и превърнал резиденцията си - залинелия преди град Кишет (Ктесифон) в блестяща столица на Партия... Когато Таз-Арат (Ород I) и Кутар (Готарз I) внезапно заминали за Подводното Царство, Санатрак предложил на бахилите (български депутати), които събрал в Кишет: "Страната, останала без ръководство и войската, останала без препитание се вълнува, но аз съм готов да осигуря и едното, и другото, ако ме изберете за император на Бардим (Партия)"! Бахилите помислили и го избрали за император (77-70 г. пр. н. е.). Като раздал заплати на войниците, Санатрак веднага отворил в Кишет множество "местенца за удоволствия" и за няколко дни си възстановил парите...

Санатрак и потомците му от баринската и тохарската младеж създали класата на българските търговци и финансисти; така нашите търговци, облечени в шалвари, ботуши, куртки и с шапки калансув и шалпаци на главите започнали навсякъде да изтикват алчните тирбашки (гръцки), бейнекски (финикийски), левитски (еврейско-сектантски) и капдагски (малоазиатски) търговци. Тези стари спекуланти с досада наричали Кишет "град на смърдящите кожи", но целият свят скоро започнал да купува различни изделия от великолепната българска обработена кожа.

Синът на Сантрак - Бурат (Фраат III) и синът на Бурат - Мар (Митридат III) на млади години не се срамували да обикалят света с керваните и да търгуват в лавки, като Мар получил дори прозвището "Кабакчи" (Търговеца). Някои казват, че и самия Бурат бил наричан (Фраат III, 71-57 г. пр. н. е.) бил наричан с прякора "Булгар Кабакчи" (Български Търговец). За сина на Булгар-Кабакчи Бурат - Мар Кабакчи - разказват една история.

Веднъж той тръгнал по търговски работи из Аряк (Армения) и изведнъж видял красива кърбаби (сърна, женски елен), която видимо започнала да го примамва да я последва. Тръгнал след нея и тя го завела до едно дърво, а на дървото имало покачено голо момиче. Той веднага я харесал, хвърлил ѝ плаща си и я снел от дървото. Оказало се, че тя е Ибер-Къз (грузинска девойка), дъщеря на арменския баг (управител) Улуг-Дингерджан (Тигран II Велики) и жена му, дъщеря на иберския баг Артек (Арток).. С нея се случила беда. Баща ѝ бил потомък на Булгар Аряк, брат на шахиншаха Мар-Аршак (170-137 г. пр. н. е.). Булгар Аряк, който бил женен за дъщерята на сирийския баг Тигран, също имал син Тигран. От него се родил Ардабаш, а негов син бил Улуг-Дингерджан. Та този Улуг-Дингерджан, който служел на Ег-Батир (Митридат VI Евпатор), тръгнал по негова заповед на поход, а надзора над семейството си поверил на един свой арменски родственик. Този родственик - братовчед на баща ѝ бил доста похотлив и тайно се опитал да насили Ибер-Къз. Когато тя се възпротивила, той написал на баща ѝ писмо, в което я наклеветил: "Дъщеря ти е станала разпътна жена!" Избухливиият Дингерджан пратил писмо до сина си от другата си жена, с което му заповядвал да я убие и да му прати окървавената ѝ риза. Синът на Дингерджан - благородният Ардабаш (Артаваз) пожалил сестра си и я скрил горе на дървото, а ризата ѝ полял с кръвта на убита от него птица... По-късно Дингерджан се разкажал за избухването си и започнал да жали за дъщеря си...

Както вече казахме, Булгар Кабакчи управлявал 14 години. След смъртта му бахилите-кърбашии (кочегари) искали да изберат за шахиншах Арат (Ород II), но бахилите-баликбашии (градските началници) настояли съуправител на Арат да бъде Мар - другият син на Булгар Кабакчи. Арат управлявал 19 години (57-38 г. пр. н. е.), а Мар бил съуправител две години 957-55 г. пр. н. е.)... Отначало Мар посъветвал Арат да не започва война с римляните заради Армения, което предизвикало възмущение у голяма част от боилите. Този смут не прераснал във война, защото самият Арат обявил, че иска да воюва с римляните. Той обвинил Мар Кабакчи в заговор с Рим, а това не било вярно. Както скоро се изяснило, Арат просто искал еднолична власт. Повечето боили преминали на негова страна, а Мар загубил властта и живота си...

Трябва да споменем, че Мар осиновил и възпитал един сирак - Булгаршар. На боилския съвет

Булгаршар подкрепил обявяването на война с Рим, като не знаел, че привържениците на тази война ще убият добрия му приеман баща. Цял живот после му тежала тая неволна измяна... Именно Булгаршар, който станал писател, е описал много от събитията в къзъл-бурджанската история в своята "Книга със занимателни истории"...

Така в разказа "Славата на България" той описал разгрома на римляните в битката край град Коръм или Хурем (Карра, 53 г. пр. н. е.), връщането на Армения под властта на Партия и похода на партияните към град Ерсубулем (Йерусалим) по пътя от Джир (Сирия) към Мамил (Египет), която той нарекъл "Пътят на България"... Ако вярваме на друг негов разказ "Приключенията на един шарънчия (виночерпец)" от същата "Книга със занимателни истории" любимият син на Арат - Булгар - наричан също Бугур и Багур (Пакор), през 18-тата година от управлението си Арат отнел от римляните Сирия и Йерусалим. В този поход заедно с него участвали арменксият баг Артаваз, син на Тигран II Велики) и синовете на Мар: Аршабаш, Арябурджан и Булгаршар по прякор "Виночерпеца"... Когато българите се готвели да щурмуват Йерусалим, Булгар-Бугур заповядал да се извърши гадателски обред. Камът Келбир го направил и съобщил, че българите ще превземат града. Багур решил да провери Небесната воля и тръгнал към Йерусалим от Сирия само с хиляда барсилски българи на баг Дирак и 5000 барини на Булгардар Шарънчи. Главните сили на войската Булгар Багур оставил в Сирия под командването на Барис-Барин... Като наближили града Йерусалим, Булгар заповядал на Булгардар Шарънчи с 10 сембери (гвардейци, думата съвпада с рода семби в Полша и т. н., бел. прев.) и 200 чирмиши (опълченци) да превземат града, който понякога не успявали да надвият и 200 000 души. Струва ни се, че Багур направил всичко възможно за да не превземе града, в който имало 60 000 левитски войници. Сред левитите обаче тръгнала вестта, че отново идват българите, които те наричали кургани (хиркани), тохари, бугари или кидари и се страхували много от тях. Преди време българите-авари или егсази (хиксосите) дълго време управлявали жестоко балистанските (палестински) орди, които били събрани от различни народи и слети от българите в един народ на палестинските авари или българите-иджами.

Вредните сектанти-левити привлекли на своя страна част от иджамите и разделили палестинските авари на иджами и левити. В левитските книги обаче пише, че един ден Тангра (Бог) ще накаже левитите чрез ръцете на българите. Като не знаели кога ще се случи това, левитите приемали всяко идване на българи като края на света. Когато Маджи, син на Бургас, бъдещ ябхусир на Велика България (тук Скития), преминал през първата година от Бургаската ера (653 г. пр. н. е.) от Идел (Волга) до река Тамил (Нил), той намерил в Балистан само изоставени графове и селища; 100 тумена (1000 000) левити от страх избягали в Лямбаш (Арабия)... Затова при вида на 210-те воители на Булгардар Шарънчи левитите от Йерусалим побурзали да отворят вратите на града и да пуснат българите вътре. При това всички левити били облечени в бяло, като така показвали готовността си да умрат (в бяло обличали мъртъвците си)... Царя си Курган левитите и иджамите (библисти) овързали и го предали на Булгардар. Старейшината им Джантуган (Антигон) нападнал царя си Курган, докато го водели при Булгардар и му отхапал ухото. Опасявайки се за живота на Курган, Булгардар го пратил в лагера на шаха (титла на партиянските князе) Булгар Багур. След като видял, че Волята на Небето е по-силна от хорската суета, както винаги, шах Булгар Багур (Бахур) заминал за Сирия и поръчал на бага Булгардар Шарънчи да вземе от Йерусалим откуп за ненападение и първи данък.

Като се настанил в двореца на Курган, Булгардар започнал да събира откупа, данъка и да приема молители. Просителите били най-вече богати жени, боящи се от плен. Работата бил там, че алчният Антигон решил да плати данъка към българите наполовина с пари, наполовина със знатни левитски жени. Изплашените жени предлагали пари и интимности, за да се спасят от плен. Ако молителките били грознички, българите вземали от тях двоен откуп, а от красавиците

вземали обичайното и ги водели в царските спални, където те охотно приемали Булгардар и войниците му. Всяка левитка мечтаела да роди дете от български богатир и хиляди били ощастливени от бахадирите... Иджамите на Балистан и Ерсубулем (Йерусалим и Палестина, библисти), които възторжено посрещнали своите партянски съплеменници, били освободени от всякакви сборове...

След събирането на градския откуп и данък от Палестина Булгардар решил да замине за Сирия. Коварният Антигон предложил на българите на прощаване да се изкъпят не в обикновена баня, а в банята при самандара (храма), където за тях събрали най-красивите градски жителки. По пътя към банята до Булгардар се приближил дрипав старец, на когото той щедро давал подаяния и му казал: "Антигон е замислил да ви погуби и да вземе парите ви. В банята ви чака зла магьосница (имегенка, зъл женски дух; думата е запазена до днес - *imagination, Imogene* - бел. прев.), която ще ви очарова и вие завинаги ще останете като огньари и теляци в тази баня". Булгардар не се смутил - у него бил прочутият бич на алп Субан, който родният му баша Аршакан спечелил от алпа при игра на кости. Той благодарил на просяка за предупреждението и влязъл в банята и ударил няколко пъти с него магьосницата преди да се очарова от прелестите ѝ. Тя веднага се усмирила и се махнала, а българите се изкъпали спокойно... Когато си тръгвали след банята, Булгардар със същия бич обдарил и Антигон...

Заедно с българите от Палестина тръгнали и 30 000 библисти, бивши българи на Маджи. Едната половина от тях се заселила в Сънджак (Предкавказието), а другата в Къзъл-Бурджан: Аряк (Армения), Сувар (Ирак) и Мидан (Азербайджан, името съвпада с това на Мизия)... Преселниците водел иджамския род Баграт, у библистите това име означавало българин... В Балистан останали ощастливените от българите левитки, около 500 от тях родили синове от Булгардар и ги нарекли Шарън, така те признавали името Шарънчи... След месец се разнесла новината за придвижването на римляните към Капдаг (Кападокия, Мала Азия). Шах Булгар Багур не обърнал внимание на предсказанията на келбира, че българите ще бъдат спрени край Сирия и тръгнал срещу римляните с намерението да ги пресрещне. Напразно за втори път той проверявал волята на Небето, независимо от героизма си бил победен и убит. Шахиншах Арат се поболял от мъка и скоро починал (38 г. пр. н. е.)...

За нов улуг-тархан избрали Булгардар Шарънчи - той вече бил прочут и се оженил за дъщерята на Арат - Касма - което в очите на българите го правело приемник на обичаята от мнозинството партяни Арат. За да не му липсват пари, иджамите го избрали за свой главен банкер. Баилите избрали за нов управник Аратовия син Кара-Бурат Аршак (Фраат IV, 38 г. пр. н. е. - 2-ра година след Христа)... Богатите управници компенсирали разходите си с правото да събират данъците. Бурат Аршак се стремил обаче не само да си върне парите, а да превземе едноличната власт и с нейна помощ да забогатее още повече...

Как Бурат разгневи Небето и как успехът изостави българите

Изпратен като млад в Рим като посланик, Бурат останал дълго време там и получил римско възпитание, което го научило на коварство и пресметливост... Най-лошо от всичко било това, че той се отрекъл от българските обичаи, изгонил от страната тримата бирками (вълхви) и разгневил Небето. Отначало се държал в сянка, като втори след Багур шах; не от скромност, а от страх пред Багур и римляните, които неумолимо приближавали към Къзъл-Бурджан (Партия)... Булгардар заедно с няколко бага, престорили се на изменници по негова молба подмавил урумския сардар (римски пълководец) Джандан (Антоний) в Аджар-Миджан (Азербайджан) и

там край едноименния град разбил римляните. Особено отличилите се в битката арменски, азербайджански и ази-евенски (адиабенски) баги (в случая васални управители) Булгардар наградил с автономия (кара-андашлък). След като римската заплаха отстъпила, Бурат-Аршак решил да се избави от станалите вече ненужни свои роднини...

За начало Кара-Бурат безмилостно избил братята си и другите близки свои родственици, а после предложил на един бахмаджия (областен управител) и побратим на Булгардар - Артиш, който много искал да притежава госпожа Касма (жена на Булгардар), да убие побратима си и да го замени във всяко едно отношение. Артиш се съгласил с радост и нападнал побратима си през втората година от управлението на Кара-Бурат (36 г. пр. н. е.). Изненадващо алп Субан помогнал на улуг-тархана. Когато алпът проиграл бича си срещу Аршакан, той поискал да го утеши и му казал: "Ако някой ден сториш голяма услуга на някой от потомците ми, той ще ти върне тоя бич". И така една нощ хората на Артиш обградили походната юрта на Булгардар и се готвели да я нападнат, но Субан го събудил и го запитал: "Искаш ли да спася живота ти, а ти да ми върнеш бича?" Булгардар се присетил, че алпите не се явяват без сериозна причина, отговорил с "Да" и Субан го спасил. Той се превърнал в барадж (змей, дракон с крила), захапал Булгардар и излетял с него през отвора в купола на юртата. Вътре останал само слугата на улуг-тархана, негов двойник и стараещ се да му подражава във всичко. Преди да отлети, Булгардар му наредил да вземе вещите му и дрехите му като награда за добрата му служба. Слугата - грък веднага облякъл дрехите му и, когато на прага на юртата се раздал шум, запитал страховито с глас като на Булгардар: "Кой се осмелява да тревожи съня на улуг-тархана?" След миг Артиш и хората му нахълтали в юртата и наскели клетия слуга на дребни късчета...

Веднага била разгласена новината, че Булгардар е убит от римляните. Госпожа Касма обаче не поискала да стане плячка на омразния й Артиш и избягала в Мен-Булгар (Велика България, Скития). Тя била бременна. В бягството й съдействал потомък на шаха на аланите Нурат. Син на Нурат-Аршак бил Кочлъ-Арат, негов син - Дан, негов син - Янудан, негов син - Ак-Булгар, негов син - Нурат, негов син - Сурат, негов син бил Арат Булгар; точно той помогнал на Касма-бика да се спаси. В Скития (Мен-Булгар) тя се омъжила за яххусира на Мен-Булгар Берсуд Катраг (65-21 г. пр. н. е.). Благополучно родила сина на Булгардар - Артабан или Улу-Артабан и, независимо от това, че императорът Берсуд го осиновил, тя го възпитала в стремеж да заеме партянския престол... Голяма част от времето си Артабан прекарвал сред аланите на Арат-Булгар, които той отвел със себе си във Велика България...

Загубилият госпожа Касма Артиш се надявал да получи поне властта на велик тархан и се явил на кунтай за избора на нов улуг-тархан, уверен в успеха си. Бурат-Аршак обаче подкупил привържениците му и те направо на кунтая разобличили Артиш като братоубиец. Разярените баили - поддръжници на Булгардар извадили мечовете си и било ред на Артиш да загине безславно и ситно накълцан. За изобличаването на убиеца баилите наградил Бурат-Аршак с еднолично управление на цялата държава Партия. Ловкият Бурат-Аршак властвал 36 години (38-2-ра г. пр. н. е.). За да умножи привържениците и увеличи властта си той постигнал приемането от баилите на отдавна действащия в Мен-Булгар (Скития) закон за наказание на изменниците, според който предателите били убивани, а имуществото им се поделяло между верните родственици и държавата. По силата на този закон доста негодници чрез клеветата и продажни съдии се избавили от богатите си роднини и взели жените им, дъщерите им и имуществото им. С такива негодници, изцяло зависими от него се обградил и Бурат-Аршак. Пострадалите страни се заели да отмъщават на клеветниците, като вниманието им било пренасочено от стремежите за власт към междуособни борби, за радост на шахиншаха...

В разгара на разприте Бурат-Аршак върнал на Рим знамената на победените от българите

римски легиони, с което си осигурил надеждно убежище в Рим, враждуващите помежду си баили дори не успели да изразят протестите си. Единствено областният управител на Барджи-Курган - Бухар, чийто род Бахри владее Персийското Задкаспие, не допуснал всеобща размирица. Когато и тамошният продажен съдия произнесъл първите решения в полза на злоумишлениците, Бухар насякъл и тях, и съдията на късове и бързо успокоил областта Барджи-Курган. След това той отказал да приеме в областта си будимира (наместник) на шахиншаха и му наредил да предаде на Бурат-Аршак, че при пръв удобен случай ще бъде свален от трона. Бурат-Аршак нямал с какво да отвърне: поради причинените от самия него междусобни кризи не можел да събере дори един булюк (полк, легион) и да накаже дръзкия баг Бухар (Булгар)... Извън всякакво съмнение си остава това, че шахиншахът с цената на всичко би събрал цяла армия и би я пратил в Персийския Задкаспий, ако бе знаел, че там се укрива самият Булгардар. Злонамерените му роднини изневиделица го лишили от всичките му имоти в Миджан (Мидия) и Сувар (Ирак), сред които имало от най-добрите в света малурени (ферми) и салурени (конезаводи), тимерхане (работилници за производство на метални предмети, ковачници), япанхане (тъкачници и шивачници) и кубахане (оръжейни работилници). Субан оставил Булгардар във владенията на бахмаджи Бухар и му казал: "Твоите врагове искаха да те убият и те мислят за мъртъв, защото те объркаха със слугата ти. Ако искаш да живееш, по-добре се скрий за известно време и смени името си". Като стигнал до един аул, Булгардар се представил за персийския устаз (занаятчия) Хушрау (Хосров), бягащ от роднински домогвания. По него време хиляди останали без имане заради роднините си хора скитали из Къзъл-Бурджан. Жителите на аула му разрешили да отвори устахане (работилница) и като видяли, че е истински майстор, го приели в общината. Като пооправил положението си, Булгардар се преместил в един мидийски град, където обаче бил обран, лишен от средства за препитание и хвърлен в ямата на длъжниците от банда мошеници начело с градския съдия...

Междувременно в Палестина растяли около 500 сина на Булгардар и всичките носели името Шарън. Според иджамския закон, изпълняван и от левитите, децата трябвало да се грижат за родителите си до смъртта им и всички Шаръновци тръгнали да дирят баща си. Отначало не успявали да го намерят и ние знаем защо. Те обаче до един били видни и богати хора и срещу много пари уговорили един кам (жрец) да им помогне в търсенето. Камът с магия научил къде се намира Булгардар и им съобщил местонахождението му. Те изпратили в Къзъл-Бурджан един по-оправен Шарън и той откупил баща им, като го запитал и какви желания има. Булгардар бил свикнал да постига всичко сам и казал, че не му трябва нищо. Шарън му обяснил, че у библистите тази фраза е обидна - в случая към децата му - и го помолил да им позволи да изкупят чрез помощ вината си към баща им. За да се отърве от Шарън, Булгардар на шега казал, че би искал да си върне имененията, да отмъсти на обидилите го роднини и да види сина си Артабан на партияния престол. Шарън благодарил на баща си за милостивото и великодушно излагане на дребните му и незначителни молби и заедно братята започнали да действат. С подкупи на съдиите, шахраите (градоначалниците) и останалите билемчеи (чиновници) Шаръновците откупили и върнали на баща си владенията му и разорили всичките му лоши роднини. После те се договорили с левитите в Сувар и Мидия да подкрепят Артабан, повикали го от Барджи-Курган от Мен-Булгар (Скития), склонили го да започне борба за власт и му дали пари да наеме войска... Като събрал армия от българи, перси и мидийци Артабан тръгнал към Кишет (Ктесифон, столицата на Партия)...

Междувременно Бурат-Аршак, задържал се на трона 36 години (38 г. пр. н. е. - 2-ра година от новата ера) починал, както казват, от страх пред нашествието на Артабан. За да не бъдат избити децата му от ядосаните от неговото управление българи Бурат ги изпратил в Рим и строго им заповядал да не влизат в един тамошен замък - този на Абитур. Синовете на шахиншаха не били

свикнали да им се отказва нещо, влезли в замъка и не се върнали от него. На една стена имало нарисувана прекрасна жена, от която мъж не можел да свали очи. Синовете на Бурат-Аршак застинали на място и не помръднали до смъртта си. Само трима от тях, тези от дъщерята на арменския бег Булгар Бунан (Вонон) с имена Буратек, Арат и Бунан се побояли да влязат в замъка и останали живи. Така бил наказан Бурат-Аршак (Фраат IV)...

Негодниците от обкръжението на Бурат-Аршак видели, че стават сами; за да се спасят, уговорили сина на шахиншаха - Буратек (Фраатак) да вземе властта. Той се съгласил и баилите го избрали за нов император. Буратек се славел като честен и справедлив човек и Артабан спрял настъплението си към столицата. В отговор умният Буратек обявил Артабан за ага-шахиншах, което ще рече покровител на трона. Така синът на Булгардар станал шахиншах...

Накрая, след като всички желания на Булгардар били изпълнени, Шаръновците се явили пред баща си и го попитали: "Доволен ли си от нас и ще ни простиш ли, че дълго време не ти помагахме?" Булгардар Шарънчи, вече престарял, и стотици пъти предаван от своите български роднини, се разплакал и им казал, че е доволен и им прощава...

По тоя разказ на Булгардар Шарънчи били написани няколко песни и весели пиеси, които станали любими на българските шахиншахове на Къзъл-Бурджан. Ако и нашите синове бяха като Шаръните...

Тук ще прекъсна изложението на дастана и ще опиша родословното дърво на императорите на партиянските българи, за да си представи читателят по-добре образите в него.

...Синът на Карт-Газан Бирула - Джалмат (Далмат)-Бурджан бил приятел на император Атай (Атей) Джамиртек, преживял 59 години (390-331 г. пр. н. е.), негов син е Алмъш-Алем, субаг на Курган (Задкаспието) за 36 години (331-296 г. пр. н. е.). Той имал двама прочути синове - Атрак и Булгар или Аршак-Булгар, който бил бей (вожд) на аварите или къзъл-бурджаните (партияни) 30 години (280-250 г. пр. н. е.). Аршак-Булгар също имал двама известни синове - Аршак Джуреш (Аршак Храбри, Юруш!) по прякор Керен (Дракон) и Тирджат, тоест Бързият кон или Карт-Тирджат (Старият Тирджат). Аршак Джуреш Керен бил шахиншах на Партия 22 години (250-228 г. пр. н. е.), а след него за 17 години управлявал Карт-Тирджат (228-211 г. пр. н. е.). Аршак Джуреш имал двама известни сина: Кичи-Тирджат, от който тръгва родът Керен и Карт-Мар. Син на Кичи (Малкия) Тирджат бил Хин, от него Бурджан (Вартан), от него - Ардан, който се оженил за дъщерята на Кичи-Бурат Арча. Син на Ардан от Арча бил Бурат, негов син е император Кутар (Готарз I), управлявал 13 години; от него е Хин, от него - Кутар, който на зряла възраст се оженил за Бухаровата дъщеря Булгария. След смъртта му за Булгария се оженил Кутаровият син Хин, на когото тя се падала мащеха... Син на Хан бил Барджемишад, чиято дъщеря Уптай се омъжила за Арташир...

Синове на Карт-Мар били императорът Кичи-Аршак Артасуз Мар Аршак (Митридат I), който бил осиновен от Аршабаш или Карт-Аршабаш и царувал 33 години (170-137 г. пр. н. е.) и Булгаршах (Валаршах), който дал начало на рода на партиянските биркамовете (главни жреци). Името Булгаршах в Къзъл-Бурджан произнасяли и като Буляршах, Бугаршах, Булгашах... Прочути синове на Мар-Аршак били императорите Бурат или Кичи-Бурат, владял за десет години (Фраат II, 137-127 г. пр. н. е.) и Санатрак, управлявал 7 години (77-70 г. пр. н. е.). Освен това Артасуз осиновил сина на Арджабаш (Приапат) - Артабан или Кичи-Артабан, който бил император 4 години (127-123 г. пр. н. е.). Син на Кичи-Артабан е Иж-Мар (Митридат II), който властвал цели 36 години (123-87 г. пр. н. е.)... Син на Санатрак е император Бурат (Фраат III), властвал 14 години (71-57 г. пр. н. е.). Синове на Бурат са император Арат (Ород II), управлявал 19 години (57-38 г. пр. н. е.) и Мар Кабакчи (Митридат III), царувал 2 години (57-55 г. пр. н. е.).

Синове на Арат са императорите Бурат (Фраат IV), който управлявал 36 години (38 г. пр. н. е.)

до 2-ра г. от н. е.) и Бугар (Пакор I), който властвал 12 години (50-38 г. пр. н. е.). Синове на Бурат са императорите Буратек (Фраатак), царувал 6 години (2-ра г. пр. н. е. - 4 г. от н. е.); Арат (Ород III), който управлявал 3 години (4 - 7 г. от н. е.) и Бунан (Ванон), бил на власт 5 години (7-12 г.)...

Син на Буратек е Мохер (Мехердат)... Синове на Мар Кабакчи са Аршабаш и Арябурджан, който имал двама известни синове - Аршабаш и Дагрий (Дарий). Дагрий също имал двама прочути синове - императорите Бунан (Ванон), който управлявал дълго (51 години) и Бай-Артабан (Трети), който царувал 26 години (12-38 г.). Син на Бунан е императорът Зарь-Булгаршах (Вологез I), който управлявал 29 години (51-80 г.). Известни негови синове са императорите Тура-Булгаршах (Вологез II, 78-90 г.), Бугар (Пакор II, 77-115 г.), Хушрау (Хосрой), женен за дъщерята на Улуг-Барджемишад - Килен - и управлявал 20 години, и Кочль-Мар (Митридат IV, 128-147 г.)... Хушрау, син на Зарь-Булгаршах от дъщерята на Карт-Хушрау - Сарвар, бил съуправител на братята си и наместник на западната област на Партиянската държава. Той имал син Барджемишад... Кочль-Мар, който станал най-силният управник от братята, покровителствал сина на брат си Бугар (Пакор II) Тин-Булгаршах (Вологез III, 105-148 г.), който бил съуправител на баща си и чичо си 43 години... Син на Тин-Булгаршах е императорът Кочль-Булгаршах (Вологез IV, 148-192 г.), с чието обучение повече се занимавал Кочль-Мар и управлявал след смъртта на баща си 44 години... Синове на Кочль-Булгаршах са императорите Кубар-Булгаршах (Вологез V), царувал 16 години (190-206 г.) и Артабан (213-226 г.), който бил на престола 13 години... Син на Кубар-Булгаршах от дъщерята на Тай-Артабан - Сарвар е императорът Кьоли-Булгаршах (Вологез VI, 207-227 г.), а син на Артабан V е император Аршаваш, управлявал една година (226-227 г.)... Синове на Бай-Артабан са Каче-Артабан, Хата-Дагрий, императорът Яку-Кутар (Готарз II, 38-51 г.) и императорът Кала-Бурджан (Варган, 39-47 г.)... Син на Каче-Артабан е Нардуган...

Син на Карт-Тирджат е императорът Улу-Артабан или Кичи-Арджан, който властвал 21 години (211-190 г. пр. н. е.). Негови синове са императорът Аршабаш (Приапат, 189-175 г. пр. н. е.), който царувал 14 години и Арат-Булгар, който управлявал около година (190-189 г. пр. н. е.) и дал началото на рода Бахри...

Синове на Аршабаш са императорът Артабан или Кичи-Артабан, който бил на трона 4 години (127-123 г. пр. н. е.), Сюрен - родоначалник на Сюрените и император Барадж или Кай-Бурат (Фраат I, 175-170 г. пр. н. е.), който царувал 5 години и дал началото на рода Кайлъ... Освен тях Аршабаш осиновил и отгледал сина на Карт-Мар Артасуз - Мар-Аршак (Митридат I). На свой ред Мар-Аршак осиновил и отгледал малкия син на Аршабаш - Кичи-Артабан. Син на Кичи-Артабан е императорът Иж-Мар (Митридат II), който бил на власт 36 години (123-87 г. пр. н. е.). Син на Сюрен или Карт-Сюрен е Керен, негов син е Уран, негов син - Татран, а той имал двама прочути синове - Сюрен или Яш-Сюрен и Барин. Яш-Сюрен се прославил с това, че начело на абдалските си и персийски опълченци през 600 г. от Буртаската ера или 53 г. пр. н. е. разбил огромната римска армия край град Хорем (Карра). Оттогава къзъл-бурджаните (партияните) казвали: "Нека всички български царе да бъдат като Атряч, всички български победи да са като Хоремската, всички български крепости да са здрави като Катраг (Хатра), а всички българи да бъдат като абдалите"...

Упоен от успеха си, Яш-Сюрен направил това, което се полагало само на императорите на Партия - провел парад на победата, заради което партиянският император Аяусуз-Арат (Ород II, Безмилостният Ород) го обвинил в държавна измяна и го осъдил на смърт. От това време родът Сюрен, който бързо се скрил под крилото на рода Кайлъ, затаил смъртна обида към държавата на партияните. Да прехвърляш вината за личната си обида върху своята собствена българска

държава е низко и недостойно за българин. Не жестоките и неразумни постъпки на управниците разрушават българските империи, а предателствата... Властта на Аяусъз-Арат, който в изумителната си жестокост убил дори собствените си баща и брат в Партия дори не се разлюляла. За пример на български гражданин от това време е синът на Аяусъз-Арат - Данли-Булгар (Пакор I). Аяусъз-Арат обвинил и него в опит за покушение над властта си, лишил го от владенията му и го хвърлил в затвора. Данли-Булгар не показал обида към баща си, а му казал: "Нека докажа предаността си към Партия с дела, а не с думи. Не искам да гния безцелно в тъмницата, желая да умра във война с враговете на партиянските българи!" Императорът не повярвал напълно на сина си, но все пак му разрешил да вземе 5000 барини и да нападне Къзъл-Джир (Сирия). Тринадесет години след Хорремската победа (през 40-та г.) Данли-Булгар тръгнал на поход заедно със Сюреновия брат Барин и, след като присъединил и арменски отряд (тогава арменците още били членове на българската общност) разбил римляните и завладял цяла Сирия, включително Палестина и града Ерсу-Булем (Градът на Бога, Йерусалим). Две години по-късно (38-ма г.) Данли-Булгар загинал геройски в бой с превъзхождащите го сили на римляните. Аяусъз-Арат видял, че Данли-Булгар всъщност бил най-честният, верен и смел негов син и изпаднал в такава мъка, че предал властта на другия си син Кара-Бурат (Фраат IV). Той веднага избил всички свои братя и близките си... Партия преживяла и това, предателите сред българите били рядкост...

Син на Барин е Баршах, чиято дъщеря Зиябика станала жена на опората на Партия - Буляр... Син на Яш-Сюрен бил Туз, осиновен от благородния Сазан Кайли. Син на Туз е Байман, негов син - Арташир, който се оженил за дъщерята на Карт-Барджемишад - Уптай. От него време Керените, които често заемали поста на главен съдия помагали на потомците на Яш-Сюрен. Както по-нататък ще видим, тази помощ не винаги е била от полза за държавата... Син на Арташир е Улуг-Барджемишад, който имал син Забер и дъщеря Килен. Тази Килен станала жена на могъщия Хушрау (Хосрой), чиято баринско-персийска армия спасила Партия от римско нахлуване... Син на Забер е Сюрен-Хушрау, обичан от персите наместник на Фарс (провинция Персия). Той има немалка заслуга за излизането на голяма част от неговите абдали и персите от българлъка и после да се обединят за тайна и явна борба срещу светинята на българския свят - Бардим (Партия). Независимо от личните му достойнства Сюрен-Хушрау е предател и не трябва да бъде смятан за герой на българите, нито за българин... Син на Сюрен-Хушрау е Сазан (Сасан), който вече не считал себе си за българин (Сазан е име на рибата шаран, бел. прев.). Негов син е Бабак (Папак), който имал двама известни синове - Забер и Арташир. Този Арташир-Бабак предателски унищожил Къзъл-Бурджан (Партиянската държава) с помощта на части от абдалите и персите. Той изменнически ударил българите в гръб, докато те се сражавали срещу Рим - какво доблестно има в такава постъпка? За сина на Арташир - Бабак Забер (Шапур I) и потомците им няма да говорим, те вече не се смятали за български дейци... За чест на персите трябва да кажем, че те запазили в сърцата си неугасима любов към бившите си съплеменници - българите и към всичко българско...

Част от абдалите не последвала предателите и заедно с другите българи-барини и аварите напуснала Иран (Персия). Тези абдали били наречени уруси, тоест храбри. Урус-абдалите, аварите и барините съставили особена българска група сред барсилите и смятат един другото за най-близки роднини... Барините и аварите бръснели главите си и не пускали бради, както повелявал стар български обичай и затова ги наричали "иракци" или "бираки" - "красавците". Отначало българите-абдали били дългокоси и брадати. След напускането на Персия част от урус-абдалите в знак на несъгласие с предателството на сазанските (сасанидски; време е да си спомним за R-Z прехода в тюркските езици, казано иначе ШАРАИдите, бел. прев.) започнали

също да бръснат брадите и косите си. Другата половина урус-абдали продължила да се носи по старому, или да се подстригва...

Названието "уруси" (русичи) запазили само тези абдали, които заминали край бреговете на Ардар (Волга), Кубан и Бури-чай (Днепър. Източните абдали се разпаднали на няколко групи, от които най-мощни били калашите (ефталити), узите (огузи) и печенегите... Императорът на Велика България Агарджа (150-189 г.) разпространил названието "уруси" и върху западните барини. Източните барини били наричани още кундури, също бараджи или баграти...

От Барадж или Кай-Бурат (Фраат II) произлизат всички Кайли. Син на Кай-Бурат е Кай-Хушрау, негов син е Мохер, негов син е император Таз-Арат (Ород I, 90-77 г. пр. н.е.), негов син е Сазан или Карт-Сазан, негов син е Барин, негов син - Арташир, негов син - Кай-Баршах, негов син - Аршах, от него е Кичи-Мохер... От императора Арат Булгар, царувал около година идва родът Бахри. Атрак, син на Булгар имал син Бан и дъщеря Айкъз, която се омъжила за Мар-Аршак. Син на Бан е Банатрак, негов син е Нурат, негов син е Бугар, който имал син Буляр и дъщеря България... Буляр, женен за Баршаховата дъщеря Зиябика, бил най-влиятелният човек на Партия и имал синове Карт-Хушрау (Хосрой) и Бахри-Баршах, както и дъщеря Бахар. Бахри-Баршах се оженил за Нардуган, дъщеря на Кичи-Арабан; Бахар се омъжила за Артабан (III)... Карт-Хосрой бил баща на прочутата красавица Сарвар или Къзъл-Сарвар, която се омъжила за Зари-Булгаршах (Вологез I).

Син на Бахри-Баршах е императорът Бахри-Артабан (IV), който царувал всичко на всичко година, но имал влияние върху държавните дела дълго време, както баща му и дядо му (Буляр)... Син на Бахри-Артабан е Барсил, негов син - Бугар, негов син - Тай-Артабан, за чието могъщество съчинили легенди. Единият му син Куш-Барадж положил началото на разклонението Куш, другият му син Сал-Булгар дал началото на Бугарите (Бухари), а дъщерята на Тай-Артабан - Сарвар станала жена на Кубар-Булгаршах (Вологез V)... Син на Куш-Барадж е Арбат или Кай-Арбат, негов син е Кишет-Барадж - баща на Бушлай и госпожица Турун. Турун-бика станала жена на императора на Велика България Кермес (271-298 г.) и майка на великобългарския император Кишет-Барадж (298-313 г.). Заедно с нея във Велика България се преселили и много барсили, което укрепило империята... Син на Бушлай е Арбат, негов син - Забер-Сувар, баща на Кама-Батир и Ардан...

Когато абдалите от Мидия (Миджан, не Мизия в случая) преминали на страната на метежника Арташир и Партия била разкъсана на две, 47-годишният Карт-Арбат мъдро извел от Иран повечето барини, авари и част от абдалите в Курган (Задкаспието), защото продължаването на войната би обрекло българите и персите на взаимно унищожение... Кама-Батир бил наречен така на едноименния император на Велика България... Син на Кама -Батир бил Манас или Арас, негов син - знаменитият капаган (правителствен глава) на Хон-Булгар (Хунобългарската империя) Джангиз (Онегесий от гръко-римските източници), негов син е Кадиш... Син на Ардан е Аскал, негов син е Аршак, негов син - Ярсуз, негов син - Артасуз, негов син - Масгут, негов син - Барсил, негов син - Джураш, негов син - Барадж, негов син - Атряч, негов син - Калач, негов син - Кибяч, негов син - Атач, негов син - Бугач; той е баща на трима синове: Булгар, Бегдул и Аскал... Син на Аскал е Буртас Бардим-Балмади, негов син е Бан или Артабан, негов син е Куш-Алип, негов син е Аскал, зет на царя Алмъш Джафар (895-925 г.)...

Син на Сал-Булгар бил Атар, негов син е Кутар, негов син е Бан, негов син е Дан, негов син е Сан, негов син е Бекман, негов син е Сакман, негов син е Сарман, негов син е Илман, негов син е Ерман, негов син е Арман, негов син е Сузман, негов син е Булман, негов син е Бирман,

правителствен глава на владенията на Аспарух. Потомците на Бирман били капагани на Кара-Бурджан (Дунавска България), възникнала през 672 година... Син на Бирман е Кьолман, който оглавявал правителството (първ министър) 9 години (672-681 г.), негов син - Зарман, негов син - Чулман, негов син - Табан, негов син - Алман, негов син - Ирман, негов син - Сабан, негов син - Лиман, негов син - Ерман, баща на Чулман и Маркар (Черноризец Храбър, Марк Македонянин). Син на Чулман бил Карман (Герман), роден в 910 г. и бил капаган 32 години (940-972 г.), негов син - Леман (Климент), който бил капаган 33 години (972-1005 г.), негов син е Джуман (Симон), заемал капаганска длъжност 13 години (1005-1018 г.)...

Ето и новите Кашанска (Кушанска), Ермихионска, Аварска и новите хунски разклонения (династии) от родовото дърво Дуло или Дулу... Син на императора на Мен-Булгар (Велика България) Атай Дуло бил император Булюмар, който царувал 19 години (339-320 г. пр. н. е.), негов син е Туман-Таргиз, родоначалник на Туманите и женен за дъщерята на Туджа Иляркай или Буляркай. Син на Таргиз е Турдан Алтън-Абдал или Хон-Абдал (Троян от руския фолклор), основател на всичките хонски династии. Той управлявал Хонската част на Велика България 25 години (262-237 г. пр. н. е.). Турдан бил баща на двама прочути синове: Идел-Туки, който 33 години (237-204 г. пр. н. е.) оглавявал саргоните (белите хуни) и Туман, който 28 г. оглавявал черните хони (шунгути) (237-209 г. пр. н. е.). Черните хуни по нареждане на вождовете си станали ак-андаши на Велика България (зависими съюзници), а белите хуни останали автономни (кара-андаши). Синът на Идел-Туки - Угез или Угер, който бил водач на саргоните-саригури за 24 години (204-180 г. пр. н. е.), се оженил за дъщерята на кашанския цар Акдар - Гюлбахар. Угеровият син Кашан-Акдар водил белите хуни-саригури 15 години и бил злодейски убит от Алаша, син на Батир и внук на Туман. Син на благородния Акдар Туман бил прочутият Булгар Гарай Газан или Казан, който предвождал саригуриите 45 години (165-120 г. пр. н. е.), като превзел славният град Бахта-Булгар (Бактрия) и основал Кашанската империя... Той имал трима известни синове: Карт-Буляр, Булюмар Казбит и Караджам. В началото императори на Кашанската империя били представители на разклонението на Булюмар. Той управлявал 23 години (120-97 г. пр. н. е.), негов син е Нарджи (Нарзес) и властвал 50 години (97-47 г. пр. н. е.), негов син е Караджи - 17 години (47-30 г. пр. н. е.), негов син е Арджи Кучкуле Казбит - 51 години (30-та г. пр. н. е. до 21 година от н. е.), негов син е Бирджи или Бийем - 21 години (21-42 г.). Дъщерята на Бирджи станала жена на Бугар-Канджи от семейство Буляр и след смъртта на Бирджи император на Кашан станал зет му. Баща на Бугар-Канджи е Аджар, негов баща е Каджар, негов баща е Байдар, негов баща е Айдар, негов баща е Карт-Буляр... След Канджи императори на Кашан стават потомците му. Канджи царувал 32 години (42-72 г.), синът му Куби - 39 години (72-111 г.), неговият син Буджи - 39 години (111-150 г.), неговият син Маджи - 43 години (150-193 г.), негов син е Канджи - 22 години (193-215 г.), негов син е Куби - 33 години (215-248 г.), негов син е Буджи - 15 години (248-263 г.), негов син е Маджи - 24 години (263-287 г.), негов син е Канджи - 52 години (287-339 г.). Големият син на Канджи - Байджи - бил на власт от 339 до 341 година, по-малкият - Куби - управлявал 9 години (341-350 г.). Синът на Куби - Буджи царувал 9 години (341-350 г.) и той бил последният император на Кушан. Както знаем, Байджи бил син от робиня и нямал право да заема престола, но робинята дотолкова очаровала Канджи, че той предал властта на Байджи. Небесата се разгневили на кашанските българи (кушаните) и славната им държава паднала. Байджи повел воините сред три от всичко петте български лагера по пътя на грабежите и прехвърляне на собственост, като заедно с бунтовните балхаи или балхаши, както в Улуг Хин (Индия и Пакистан) наричали българите поел по пътя към ада, отнасяйки със себе си и много индийци и пакистанци. Превъзхождащите сили на бунтовниците и след гибелта на Байджи останали сплотени. Те избирали нови свои предводи-

тели между шайката от мними потомци на Байджи, разделили Кашан на две части, а воюващият срещу тях Буджи бил тежко ранен.

Буджи починал от раните си и главата на рода Синд взел при себе си сина му Булгар или Балхаш за възпитаване и така му спасил живота. Благодарният Булгар приел името Синд. Този род Синд от побългарени индийци после служил на индийската династия Сибтай (Гупта). Сибтаите по-рано доставяли индийски пехотинци на кашанските българи, но по време на смутовете решили сами да поведат войниците си и завладяли половината Индия. Това била династия на достойни мъже, които смятали себе си за приемници и потомци на кашанските българи. Те не само носели ушити по български дрехи и изгаряли мъртъвците си както кашаните, но и запазили двата езика на кашанските българи: тюрко-българският и бурджанският (арийският български). Кашанските книги, към които Сибтаите се отнасяли с благоговение, покъсно били изгорени от арабите... Уви, не всички изпълняват установеното от Всевишния...

Сибтаите дали на рода Синд и Булгар Синд земите на юг от областта Менгер (Минагар в северозападна Индия) в Кубан или Куман, където всеки звук "б" се превръща в "м". Там името Булгар започнали да произнасят като Малхаш... Син на Булгар Синд бил Кубан или Куман, негов син е Барджи, негов син е Нарджи, негов син - Тарджи, негов син - Булджа или Мулджа, негов син - Анджа, негов син - Маджи. Разклонението на големия син на Маджи - Ръш - дава началото на улуг-хинската династия на Ръш-Тарханите или Българлък (Балхара, VIII-IX век), а разклонението от малкия син на Маджи - Занги - дало началото на рода на Михаил Бащу Халдей-Синд... Син на Занги бил Ръш Халдей Синд (или Сингх!, бел. прев.), негов син е Балъш, негов син е Иляс, негов син е Хабдулла, негов син - Шамс, негов син е Михаил Бащу, негов син - Абдаллах Ибн Бащу... Относно Занги знаем, че е бил посланик на индийския император от рода Караш (Харша, клон от династията Събтай/Гупта) в Курасан (Хорасан)...

След падането на Кашанската държава северната част от кашанските българи съставила субата (орда, обединение) на абдалите (ефталитите), а южната част - субата на аварите или абар-ермихионите. Страната Идел (Волжка България) в Централна и Средна Азия често била наричана "Абдал", както и иделските българи, а задкаспийските българи (Курганските) били наричани авари. Абдалите били наричани така заради постоянно поддържаните най-тесни връзки с Велика България. Част от потомците на Булгар-Газан Караджам и по-точно Ерми-Хоните - оглавяла аварите, а другата - Далмат-Себерите или Себерите - оглавяла абдалите... И така, единият син на Караджам - Мар-Ерми - основал разклонението Ерми-Хони, а другият син на Караджам - Идел Абдал - разклонението на Далмат-Себерите...(Не мога да не отбележа възможното появяване на сърби и хървати, по-нататък ще проследим и това - бел. прев.).

Син на Мар-Ерми бил Сарем, негов син - Балем, негов син - Дайрем, негов син - Саулем, негов син - Арджем, негов син - Талем, негов син - Варем или Мар-Джанги, който управлявал кашанския град и окръг Бел-Булгар (Пешавар, Пакистан) 26 години (120-146 г.), негов син е Сайрем и управлявал същите земи 14 години (146-160 г.), негов син е Бурджат, негов син е Арат, негов син е Бел-Айбат, негов син е Мар-Алат, който имал дъщеря Багдил и син Сармат. Син на Сармат е Коръмбат, който имал двама известни синове: Ерми и Булгат-Авар. Те били съюзници на рода Яна-Кайли (Сасанидите) и Ерми загинал, докато се сражавал заедно с персите срещу византийците в 359-та година.

Неблагодарният шахиншах на Персия (Барджил) обаче решил през 370 г. да лиши от самостоятелност аварите на Булгат и вероломно ги нападнал. Под натиска на персите Булгат отвел аварите под крилото на укрепналите българи-абдали, чийто кансюбиги бил тогава Маркул

или Карт-Маркул, а столица им бил град Самарканд. Маркул дал на аварите област в Бахта-Булгар (Балкх), но през 384-та година персите нападнали и там. Хитрият Маркул представил нещата така, че аварите едва ли не самоволно били заели Бахта-Булгар и предложил на персите те да платят данък на абдалите, а той да изтика аварите от границите с Персия. Персийският шахиншах приел условията на Карт-Маркул и той преселил аварите на Булгат в стария български град Кидар или Кардар (Хива). В него живеели агацирските (тук източноевропейски) българи, които в Средна Азия били наричани кидари или кардари, както и групи от абдалите. Името "кардари" тогава всички разбирали като "старите" (карт, кард-ари) или българи... Затова и синът на Булгат - Ерми бил наречен Карт-Ерми. Булгат управлявал областта Кардар 27 години (375-402 г.), а Кардар-Ерми - 20 години (402-422 г.)... Маркул управлявал Саръгур - така абдалите нарекли държавата си - 52 години (359-411 г.) и завещал на потомците си да възстановят скъпата на сърцето му Кашанска империя...

Син на Кардар-Ерми бил Малджи и управлявал Кардар 25 години (422-447 г.), негов син е Сарджи, който бил на власт 43 години (447-490 г.), негов син е Тугарджи, владетел на Кардар 38 години (490-528 г.), негов син е Тубджак, който приел титлата хакан и управлявал Кардар (Хива) 27 години (528-555 г.). Когато в Саръ-Булгар (междуречието на Аму-Даря и Сър-Даря) от север започнали да нахлуват чулахите (тюркути), Тубджак три години отбивал ожесточените им атаки. На третата година (555-та) при него отишъл главният жрец (келбир) Сулдан и му казал: "Ако не напуснем Саръгул (ефталитската държава) преди идната зима, ще загинем всички в бой срещу тюркутите!" Тубджак осмислил предупреждението на кама (върховен жрец) и през зимата на 555-556 г. заминал в Кавил-Булгар (Нижеволжка България, "Хвалиси" от руските летописи). Хаканът Тубджал взел в похода само най-здравите и издръжливи мъже, жени и деца, всичко около 100 000 души... В Кавил-Булгар по това време бушувал смут, понеже против Сарос Тухча се вдигнал на бунт с част от барсилите родственикът му Сал и така аварите успели безпрепятствено да преминат река Булгар-Идел (Волга) и да се разместят край Кара-Яр (Черният бряг, област по десния бряг на долната част на Волга. Едва сварили да се прехвърлят и ледът на Булгар-Идел станал тънък, така реката станала преграда за чулахите (тюркути)... Този разказ за разклонението Дуло-Ермихионите, които водели аварските българи, ще прекъснем тук, за да разкажем за другите династии от корена Дуло: Далмат-Себерската или Абдалската (Ефталитска), Първата и Втората Хунски династии...

За родоначалник на Далмат-Себерите се смята синът на Караджам (Кардам?) Идел-Абдал. Син на Идел-Абдал е Джумат, негов син е Далмат, негов син е Джунгар, негов син е Кангар, негов син е Кангар, негов син е Байгар, негов син е Сълджак, негов син - Анджар, който имал двама известни синове - Айяр и Агарджа Зуркап. Както знаем, Идел-Абдал и потомците му със своите българи - далмат-себери, кашани и тугари/тохари - защитавали от шунгутски нападения (шунгутите са източните хуни) северните граници на Саръгурската област на Кашанската империя... Айяр, който се оженил за дъщерята на Варем-Джанги (120-146 г.) - госпожица Арда - бил доволен от живота... Негов син е Мар-Джанги, негов син - Айдар-Бури, негов син - Джигин, негов син - Шилки, негов син е Далмат-Газан, а той се оженил за дъщерята на Мар-Алат - Бегдил. Далмат -Газан също имал двама прочути синове: Бел-Шилки и Салар-Абдал. Бел-Шилки е наричан от мнозина родоначалник на Втората Хунска династия, а Салар-Абдал дал началото на династията Далмат-Абдали. Син на Салар-Абдал е Карт-Маркул, негов син е Йолъг, а той имал двама сина - Иджлеу и Ак-Шонкър... Син на Ак-Шонкър е Куш-Наби (Хушнава), негов син е Тирман, който управлявал абдалите 25 години (515-540 г.), негов син е Ходайвар (дали не е Худаяр?), негов син е Сакал и той отвел една част от абдалите в Курган (Задкаспието), негов син е Илиг, негов син е Иллак и той служил на Курбат в Менкъшлък (Мангишлак) и Кангил (Западен

Казахстан)... Вторият син на Андар - Агарджа Зуркапа, по-късно женен за Бояр-Къз (Боарикс), не бил особено доволен, защото му поверили охраната на проходите в омразните му планини. През 140 г. един шунгутски кансюбиги пратил срещу него 100 000 шунгути. Повечето шунгутски вождове излезли от българлъка, но голяма част от обикновените шунгути-балаузи (току-що се появи името Палаузови, бел. прев.) се смятали още за българи (балаузи-половци). Тези балаузи преобладавали сред шунгутската войска. Не им се умирало в братоубийствена война и в подходящ момент те обградили лагера на сардара си (пълководец, водач) Тангуй и му заявили: "Ние искаме да преминем на страната на саръгурите (бели хуни, абдали). Ако се възпротивиш, ще те убием заедно с другите несъгласни!" Тангуй познавал добре решимостта на хората си и се престорил на "мади" (означава истински българин) и наредил да предадат на Агарджа: "Ние искаме да постъпим на служба при теб - ще ни приемеш ли?" Агарджа, който предчувствал скорошната си погибел - имал всичко на всичко 50 000 българи-саръгури - се зарадвал нечувано на шунгутското предложение, но им отговорил така: "Бих ви приел с радост, но се каня да замина за Мен-Булгар (Велика България). Ще дойдете ли с мен?" Тангуй със своите бахили на кунтай (военен съвет) решил, че ще бъде благоразумно да тръгне към Велика България с нейните кара-андаши (автономни) саръгури и се съгласил да последва Агарджа.

Тогава Агарджа, без да се мае отвел 150 000 "бели" и "сини" хуно-българи в Кангил (Западен Казахстан), където нуждаещият се от поддръжка император Кубар с радост ги наел на служба. При Сарматската династия на Кубар, която управлявала Велика България от 188 г. пр. н. е., Мен-Булгар били наричани само Джеремел, Крим и Бирман (Западното причерноморие), но азиатските българи все едно наричали цяла Скития с името Велика България... През 150 г. Агарджа станал ябхусир (император) на Аскип (Скития) и незабавно върнал на Халдея (Скития) името "Велика България"... Така се утвърдила Първата Хунска династия. Агарджа управлявал 39 години (150-189 г.), синът му Тухчи-Барис - 21 години (189-210 г.), синът му Барак (Вълкодав, Ловджийско куче) бил на власт 25 години (210-235 г.), неговият син Баринджар по прозвище Бан-Узян или Бан-Ашняк царувал 36 години (235-271 г.). Баринджар имал трима известни синове: Би-Барис, който имал син Баганем, Кермес, който царувал след баща си 22 години (271-293 г.) и Казак. Кермес имал синовете Кишет-Барадж, който управлявал след баща си 8 години (293-301 г.) и Капдиу. Казак имал синове Аш-Булгар и Аш-Хазар, а той бил на трона след Кишет-Барадж 4 години (301-305 г.). Син на Аш-Хазар бил Сонге-Сан, чиято дъщеря Ашкен се омъжила за арменския цар Тирдат III и родила арменския цар Хушрау-Казак (Хосров II Котак). Син на Кишет-Барадж бил Кундур Алтъш, наричан и Раушан Мади и той царувал 21 години (301-322 г.). При управлението му Сонге-Сан устроил бунт и му отнел източната част на Велика България. За да вкара ред в положението си, Алтъш опитал да принуди Римската империя да му плаща данък, но в бой с римляните бил победен и убит. Убийството на императора лепнало позорно петно върху Рим и повечето българи престанали да уважават римляните. Майката на Алтъш изрекла пред всички: "Нека Сонге-Сан да бъде застигнат от същото, което той направи на Раушан-Мади!" Сонге-Сан управлявал след Алтъш 15 години (322-337 г.) и загинал в бой с арменците. Някога Сонге-Сан изоставил Алтъш, а сега мнозинството българи изоставило него... Алтъш имал трима известни синове: Кундур, който загинал в 316 година, Таканъш, който управлявал Велика България 20 години след Сонге-Сан (337-357 г.) и Кама-Батир Маджар, царувал след Таканъш за 6 години (357-363 г.). Син на Маджар е Карадан...

След Първата Хунска династия Велика България била управлявана от Втората Хунска династия, която утвърдили в Мен-Булгар синовете на Бел-Шилки. Те били трима: Булюмар Палангбир (Бир - управник, паланг - леопард), който бил кансюбиги (император) на Хон-Булгар (така наричали Велика България при Втората Хунска династия) 15 години (363-378 г.), Себер

управлявал след него 13 години (378-391 г.) и Тамта, който бил келбир (главен жрец) на държавата... Някакси синовете на Бел-Шилки се забъркали в заговор срещу императора на Саръгур (Ефталитската или късна Кашанска империя) или Яна-Кашан (Нови Кушан) - едно от българските имена на Ефталитската държава на белохунските българи - и през 359 г. избягали нагоре по река Ишим (Иджим-Идел) на мястото, кето се нарича Балдук (на хунски - българска стрела). На юг от Балдук (от горен Ишим до завоя на реката на север) до българското езеро (Балхаш на хунски) се разполага Кашан-Себер (казахските дребни хълмове); на югозапад до Кичи-Българското (Малкото море, Аралско море) е Алан-Себер, а на север от него е Маджар-Себер, където властвал хуно-българският тархан Джугра или Себер-Арбат, син на Табил, внук на Аш-Булгар или Хаш-Булгар на хунски.

Още по пътя от Сърдаря до Балдук към братята и 100 000-те им кардари, тугари (тохари), печени (баджани) и абдали се присъединили 200 000 българи-гандари, западни каймани (наймани). Кайманите били най-източните барини или бояндури. На запад от тях живеели кашанските барини - тохари. "Тугар" на бурджански (арийски български) език на кашанските българи - сарти означава "българин". Както е известно, след смъртта на Карт-Бурджан (вожд на азиатските българи-масагети от петото хилядолетие пр. н. е.) две трети от бурджаните-масагети се отделили от българлъка и съставили няколко народа: барджийци (перси), които силно се смесили с племето на аймарите (има и индианско племе с това име, бел. прев.) - марди, амарди, кашан-сагдаките (согдийци), караимите (хорезъмци), белушите (предци на мнозинството пакистанци и част от афганците) и улуг-хините (предци на северните индийци и част от южните индийци). Така в Кашан живеели и се наричали кашани и българи-тохари, и кашан-согдийци. При това Кашан бил управляван винаги от представители на българската династия Дуло, които запазили дори най-древното й име - Зияджи (Зиези). Затова Къзъл-Хинците (китайците) често наричали кашаните "зияджи" (Юечжи! - важно!). Самите българи-тохари често се наричали "арча" - чисти българи, и "харка" (откъдето и името на гр. Харьков, Украйна - бел. прев.)...

На запад от Кашан барините създали барсилския съюз от българските племена бояндури, ермиаси (да не се бъркат с ермихионите!) и урус-барсилите, които представлявали смесица от барини, ермиаси и авари. Затова много писатели наричат тези племена с общото им старо име барсили. Отделни аварски групи, придвижвали се от Къзъл-Бурджан (Туркмения) към Сувар или Себер (тук - Приаралието) и през Сувар на запад, получили името "алани"... Само една от групите, която заминала в Агацир (тук - Източна Европа) още с Авар-Кам (2000 г. пр. н. е.) съставила две обединения с други имена: барадж и наубури. Името "наубури" им било дадено, защото известно време те прекарвали по река Бури или Сунджа в съседство с народа "бури" (вайнахско племе, праотци на вайнахите). Често се смята, че името "бури" означава вълк, но в случая с народа "бури" то означава Слънцето, на което той се покланя... Да не забравяме също, че главното значение на думата "българин" е вярващ човек, изпълняващ Божиите заповеди и "вървящ след балхи", където "балхи" (влъхва) е свещеник...

Самите барини се състояли от две групи - господстващите кундури и подчинените им басна или азна. "Басна" като име понякога приемало формите баснак или баджан, а "азна" - ашняк или азбяк. В Джалматия (Средна Азия, в случая не е Далмация) името азбяк превърнали в "узбяг" (откъдето и узбек). Аварите, които се стараели във всичко да подражават на барините, наричали деснофланговите воители "барини", а левофланговите - "узбяки". Аварите, които не успели да избягат с хакана Тубджак, влезли в състава на тандарите, които били наричани още угури или ухери, тоест точни стрелци. Названието "угур" аварите произнасяли като "угуз" (огуз), а "тандар" - като тиндар. Когато мнозинството от тези авари при караимските емири (Саманидите)

излязло от българлъка заради воденето на грабителски войни против другите българи, то взело името угуз (огуз). Простите авари-огузи след 50-100 години забравили българството, защото в съзнанието им влязло невежото и бездарно съчинение на Карак (IX век) "Угуз-наме" или "Огуз-наме". Сто години след Карак част от огузите били поведени от потомците на сина на Арбат (Арпад) - Такин Селджук (Желязната стрела; сълджа - желязна, ук - стрела или майстор-железар), а те добре помнели българството си. Истина е, че сред невежия си народ, който познавал само мерзостната "Огуз-наме" и смятал, че думата "угуз" означава угез, бик - Селджуците внимавали със знанието за произхода на "угузите", които наричаме узи или гузи. Какво да сторят - нямали друг народ. Плюс това след приемането на исляма част от селджукските султани сметнала за ненужно вече да помни българския си произход... Само семейството на султан Маликшах и още няколко селджукски емири - най-умните и най-достойните - продължили да пазят българския спомен.

Потомъкът на селджукския емир Шалчи-Илхан (XI век) емир Гусман (Осман, основателят на Османската империя) не само помнел българския си произход, но и говорел на приближените си: "Не споменавайте пред мен думата "угуз" - от това ме боли глава! Не ме интересува, че обикновените хора знаят само тая дума. Пред мен произнасяйте само думата "българ" или нищо не казвайте! Аз ще отвоювам от неверниците изконните български земи, които са владяли предците ми и ще го направя с думите: "О, Всемогъщи боже! Окажи милостта си на българския род Осман!"... (Дописано от Юсуф Ал-Булгари: " В епохата на Бедствените Войни (XVI век) еничарското невежество и злото се разпълзяха по благословената земя на Османови, като погубиха с ледения си мъртвешки дъх лозята на българството"). Благодарение на добрата воля на рода Осман в Капдаг (Мала Азия, Кападокия) процъфтяват 50 селища и 10 града с названията "Булгур" и "Бугур" - както узите наричат българите...

Когато братята видели препускащите към тях българи-тиндари (тандари), обути в барински широки шалвари, облечени в къси барински куртки, обути в меки барински ботуши, носещи на главите си баринските шапки тип "папах" и калпаци (фесчета), то те сметнали това за дар от Всевишния (Тангра, Бог). Булюмар огледал своите хора и видял, че първите след него войници носят аварски шапки "авар-туба" (от тях са полските "конфедератки", американските полицейски фуражки и магистърските шапки), както и общобългарските калакчини (будьоновки), шалпеки (праобраз на папската тиара и наполеоновата триъгълна шапка), субги (което е шлемовидна шапка, средновисока; от нея са думите шапка и сопка), калансуби (високи конусовидни шапки, популярни сред кавказците, украинците, казаците и руските бояри), каляпуши (праобраз на баретата) и малахай (праобразът на германския шлем, поразяващ всички със страшния си вид); тогава заповядал напред да излязат войниците в баринските шапки... След топлото посрещане от вожда на хуните-тандари Сабан - син на Иджик и внук на Боян - и като научил от него за желанието на изгонените от ак-именците (манчжурите) тандари да служат на българските царе, Булюмар присъединил тандарите или тангаурите към своята войска. Когато в стана на Булюмар пристигнал Себер-Арбат, Булюмар съобщил и на него за желанието на своите азиатски българи да служат на Велика България. Себер-Арбат, който бил зет на императора Кама-Батир Маджар се зарадвал на чутото, но се поинтересувал откъде са дошли сарматските българи; не искал да уложнява отношенията със съседите си... Кама-Батир, като научил от Себер-Арбат за пристигането на сарматските (бели, или азиатски българи) от Сабанския бейлик в Кашан-Себер (между Балдук и Балхаш) и Сарьгур (Средна Азия, подчинена на северните кашани - абдалите), преспойно приел всички сармати на служба; пашата (цар, император) на абдалите Карт-Маркул не бързал да се признае просто за зависим съюзник (кара-андаш) на Велика България, а ак-именците (манчжурите) били далеч... Така Кама-Батир отказал на молбата

на Сабан да му върне владенията. Казват, че бейликът му се наричал Сабан, но също знаем, че китайците (къзъл-хинци) думата "себер" произнасят като "сабан", а именията му се намирили точно в Кашан-Себер...

Кама-Батир се нуждаел от поддръжка, защото всичките му близки роднини настоявали за ограничаване на императорската власт и за пълна самостоятелност в подчинените им области. След като получил подкрепата на синовете на Шилки, Кама-Батир придобил увереност и преднамерено обострил и без това тежката ситуация. Така през същата 359 година императорът предложил на Булюмар да се сватосат с дъщеря му Турун, която единствена обичала баща си истински. Няколко от синовете на Кама-Батир изпратили в Руджан-Булгар или Бер-Шахар (Велики Болгар на Волга, столица на Велика България) цяла група от мними женихи за госпожица Турун и загадки към Булюмар с думите: "От обич към сестра си Турун ние заменяме силовото състезание с жениха с умствено такова!" Булюмар бързо отгатнал загадките-гатанки, след което Турун предложила на другите кандидати да влязат в банята и тя да ги напари един по един... Никой от женихите не можел да откаже такова предложение. Когато всички те влезли в банята, госпожица Турун заповядала на слугите да затворят входа в банята и да я опожарят до основи. Всички неканени женихи изгорели вътре, което спестило на Булюмар смъртно опасните двубои с тях и скъсило оставащото до сватбата време. Тържеството на Булюмар и Турун, които се обикнали един друг, било определено за 360-та година, но на него не дошъл никой от улугбековете (губернаторите); нито сакланският улугбек Керман (Германарих), нито улугбекът на Калга-Суба (Източното Причерноморие) Кебек, нито този на Джеремел - Карадан, нито другите синове на Кама-Батир и губернатори. Само губернаторът на Илат-Бурджан (Източното Предкавказие) Тучи-Тухчи тръгнал за сватбата от Маджар, но по пътя бил нападат от Кебек и трябвало да се укрие с хората си и семейството си в планините на Кара-Джураш (Чечня)...

Разяреният Кама-Батир заповядал на Булюмар насила да събере гостите. Същата 360-та година Булюмар и Сабан отишли до река Кама или Нокор-рят (Нукрат, Вятка днес), където заловили повечето братя на Турун и ги накарали на място да пият за здравето на императора и младоженците от огромен хунски котел. По хунски обичай при завземане на някоя област задължително се устройвало напиване от големите хунски котли, в което участвали победителите и победените, след което котелът се оставял на мястото и победените всяка година в деня на подчинението им на хуно-българите били длъжни да пият от него и да прославят българската доблест... После българите-хуни се отправили към губерния Кук-Бирман (Северното Приморие, руското Поморие), където заловили още двама от синовете на Кама-Батир и на брега на река Бишектая (Люлката на народа, Вичегда) също устройли победно напиване от хунски котел. По-късно тези места нарекли Кама-Газан (Вятският Котел, днес Котелнич в Кировска област на Руската Федерация) и Саха-Туба (Български Котел, Сака-Туба; днес Сиктивкар на арски/фински език)... За да отличават Нукрат и връхната част на Чулман, които у арите/фини имат еднакво име - Кама - те нарекли Нукрат просто "Кама", а Горен Чулман - Карга-Кама (Гарванова Кама)...

Пияните до безсъзнание синове на Кама-Батир превозили в Руджан-Булгар, където се състояла сватбата на Булюмар и госпожица Туран (праобраз на принцеса Турандот). На тази сватба се запознали и харесали Тучи и дъщерята на вожда на тандарите госпожица Алан. Скоро след това те станали съпрузи и им се родил син, нарекли го на бащата на Алан - Сабан.... Следващата 361-ва година Булюмар и тъстът му Сабан по заповед на Кама-Батир тръгнали срещу Керман (Германарих). Половината от воините на Керман - тургути (вестготи) и калгайските алани на Кебек избягали оттатък река Инеш-Дар (Днестър). Останал без тяхна помощ и възможност да

избяга заради мъчещите го рани, получени в една междуособна битка, сакланският велик господар Керман не поискал да изпита униженията на плена и се самоубил. Успехите в управлението на Кара-Сакланската губерния развили в него не набожност, а сатанински високо самомнение, което го повлякло в дълбините на ада...

Новият губернатор на Кара-Саклан (тук Украйна и Беларус) бил преданият на Кама-Батир негов племенник Кермек-Буляр, баща на Тиндар (Венетарий, Витерих)... Карадан се предал без бой на хуно-българите и бил опростен от баща си. Едва обаче държавата се успокоила, когато през 363 г. Кама-Батир починал. По волята на госпожа Туран, която имала подкрепата на вожда Бирги от рода Алабуга, Тучи Тухчи, Буляр (Валараис, готски крал) и улу-тархана Арбат на трона на Хон-Булгар издигнали Булюмар. Започнала епохата на Втората Хуно-Българска династия. Булюмар обещал на всички губернатори, че ако изпълняват добре задълженията си, той няма да вкарва сарматски (азиатски) войски в Агацир (Източна Европа, от река Висла на запад до река Волга на изток) и всички те се подчинили безропотно... Тук трябва да упоменем предците на вожда Бирги... Син на император Буртас Барин (Берендей) Борчак, който управлявал областта си и цялата Велика България 50 години (683-633 г. пр. н. е.) е Катраг, негов син е Булут Аскал, негов син е Лек-Алип, негов син е Барин, негов син е Торган Аспарък, негов син е Кундуз, негов син е Алвар, негов син е Аудан, негов син е императорът Барис Тайга, който царувал 27 години (402-375 г. пр. н. е.), негов син е Нар, негов син е Бирхазар Кичи Бирули, който управлявал в своя край 19 години (310-291 г. пр. н. е.), негов син е Бурджан, управлявал 28 години (291-263 г. пр. н. е.), негов син е Саклан, царувал 16 години (263-247 г. пр. н. е.), негов син е Идел-Маджи, управлявал 38 години (247-209 г. пр. н. е.), негов син е Мар-Сувар, който управлявал 19 години (209-190 г. пр. н. е.), негов син е Нар-Мар. негов син е Буга, негов син - Илла, негов син - Силла, негов син - Шилла, негов син - Кала, негов син - Бура, негов син - Джурга, негов син - Сура. негов син - Тура, негов син - Джура, негов син - Бала, негов син - Буга, негов син - Бирсала, негов син - Урга, негов син - Сула, негов син - Бирга, негов син - Калга, женен за дъщерята на вожда Сабан Туба. Син на Калга е Сабанша, негов син е Тула, негов син - Туба, негов син - Аба, негов син - Балта. Алабугайлъ (Елабужаните), като започнем с Калга и завършим с Балта, били заместници на хуно-българските императори в подчинената на Велика България държава Хин-Туба (китайската държава Туба или Тоба, Северен Вей)...

Син на Балта е Саха, негов син е Чука, негов син - Шада, негов син - Кушра, негов син - Бурджа, негов син - Турджа, негов син - Уджа, негов син - Суджа, негов син - Биджа, негов син - Руджа, негов син - Бирга Сабан, негов син е Сабир, негов син - Забир, който управлявал 25 години (930-955 г.), негов син е Бакир, негов син е Закир, негов син е Ибрахим, негов син - Тагир, негов син - Дамир, негов син - Кави, негов син - Наби, който управлявал 41 години (1150-1191 г.), негов син е Даули, негов син - Гали, негов син е Мир-Гази... През 362-ра година Кебек неочаквано напуснал днестърските си укрепления и с 200 000-ди тургути (вестготи) и алани заел Бирман и Калга-Суба, после с половината от силите си заминал за Армения на помощ на Рим и арменските му съюзници през владенията на Боспор (Баджпир). Боспор нямал право да пуска през земите си каквито и да било войски без разрешение на императора на Велика България, затова Кама-Батир решил да накаже боспорците. Успял да направи това през 363-та година - цялата 362-ра имперските войски изтиквали аланите и тургутите от Маджар към Утиг. Кебек разбил в Армения персийската войска и през Боспор се прибрал обратно в леговището си в Бирлад (Румъния). Булюмар успял да вземе след година с помощта на бирюлите (херули) Боспор и да затвори проходите през Капкай (Кавказкия хребет). Междувременно разбрал, че може да сломи Кебек само ако повика 400-500 000-ди хунски конника и решил да ги получи колкото се може по-бързо от Азия... След като се укрепил на трона, Булюмар с подкрепата на Тучи сключил

съюз с Персия и изпратил Сабан, който принадлежал към благородниците - потомци на малкия син на Туман (III век пр. н. е.) - родът Туба - да завоюват целия Хин (Китай, Монголия, Югоизточна Азия, Корея). Със Сабан на поход тръгнали 100 000-ди тиндари и 50 000-ди чирмиши или северноиделски българи на Калга. Преди похода те извършили обред за почитане на Тангра в двете главни молитвени места на Велика България - в град Велики Болгар и Алабуга... Себер с останалите 100 000-ди тандари по молба на шахиншаха на Персия (Иран) навлязъл в Каспи-Булгар или Мидан (Азърбайджан) и няколко години (до 371-ва г.) помагал на персите да отблъскват атаките на Римската империя... Сабан и Калга завладяли за Велика България бейлика Сабан в Кашан-Себер (на север от Балхаш), южната част на най-източната губерния на Велика България - Кайман (Алтай, Ак-Сабан или Саян с Тува) и Аракитай (Южното Прибайкалие от Саян до река Шилка); двете Тамти - Кук-Тамта и Къзъл-Тамта. Кук-Тамта, както е известно, се намира северно от Тан-Българските планини (Тян-Шан), а Къзъл-Тамта (Турфан) е на юг. Трескавата дейност на Сабан и Калга, които се разположили в Кайманските планини (Алтай) позволила на Булюмар към 371-ва година да получи около 300 000-ди отчаяни хунски българи: наймани (каймани), киргизи и аракитеаи (меркити). Още 200 000-ди от същите племена пристигнали в 372-ра година и Велика България станала непобедима. Уплашеният от усилилата се мощ на Мен-Булгар Карт-Маркул се признал за зависим управник към императора на Велика България и обещал да няма претенции към Сабанския бейлик и Тамта.

При Себеровото управление Сабан, който вече бил на седемдесет и една години, успял все пак да завоюва целия Хин и образувал за сина си Каплан (Леопард) подвластната на Велика България хунска империя Хин-Туба. Царствените потомци на Сабан също били наречени Хин-Туба. Каплан (Тоба-Гуй) управлявал Хин 23 години (386-409 г.), синът му Сабан (Тоба-Се) - 14 години (409-423 г.), синът му Даян (Тоба-Дао) след известно прекъсване царувал 26 години (424-450 г.). Увлечен по една китайка, той оставил властта в ръцете на сина й, а сам се отдал на наслаждения. Китаецът го убил след две години и това предизвикало силно възмущение у българите. Оцелелият след преследването от Китаеца на членовете на императорския род син на Даян - Сунар (Тоба-Сюн) завладял столицата и управлявал 13 години (452-465 г.). Неговият син Хин (Тоба-Хун I) царувал 6 години (465-471 г.) и под влиянието на китайската си жена отстъпил властта на сина си от нея Кичи-Хин (Тоба-Хун II). Кичи-Хин бил изцяло зависим от майка си и царувал под нейно ръководство 28 години (471-499 г.). След Кичи-Хун 16 години на власт от 499-515 г. бил синът му Колин (Тоба-Юанко). Той силно се окитайчил, заповядал на приближените си да забравят българските обичаи и да приемат китайските. Възмутените от засилването на китайците в царския двор български вождове решили да прогонят китайците от държавата и начело с другия син на Хин - Джилан (Змея, Тоба-И) се сражавали пет години с китайските опълченци. След като накрая разбили китайците, българските вождове вдигнали на престола Джилан, който управлявал 5 години (520-525 г.). Макар и да изгонил китайците от двора, той оставил при себе си изкусен китайски готвач, тъй като обичал вкусната храна. Този готвач бил нает от китайските бунтовници и по тяхна заповед отровил Джилан. Трябва да се запитаме: има ли владетелят право да проявява слабости? След отравянето на Джилан започнала междуособна война на окитайчените и неокитайчилите се български вождове, като във всяка страна имало и от децата на Колин и Джилан. Всичко потънало в мрак и не ни е известно как е завършило...

Някъде около 430 г. абдалите незаконно завладяли Тамта и отрязали Хин-Туба от Велика България. През 434 г. Атила отишъл до Саръгур (ефталитската държава) и накарал абдалите да се разкаят и да върнат Тамта на Хин-Туба (Северен Вей). През 451 г. Атила получил съобщение за гибелта на Даян, когото ценял високо и започнал да подготвя ново настъпление до Хин-Туба. Хинските българи научили за това, веднага прекратили свадите и по заповед на Атила избрали за

император Хин-Сунар. Кичи-Хин под натиск от майка си в 475 г. отказал подчинение на Велика България. Трудно е да го виним за тая постъпка - тогава той бил само на десет години и майка му го отклонявала от всичко българско...

Интересно е, че когато в Хин умрял последният български император и властта завзели алчните местни китайци, то обикновеният народ си спомнил за доброто българско управление и в знак на протест срещу безмилостната власт на "своите" се облякъл в български шалвари и куртки. Те не пристягали шалварите около краката си, защото смятали, че това е разрешено само на войниците. Опитите на китайската власт отново да облече населението в нещо като чаршафи вместо българската форма били безуспешни. Би било добре всички български управници да помнят това... Китайските мъдреци казват, че всички китайци са потомци на източно-кашанските българи, които се отделили от българската общност заради жестоките набези на ермиаските българи и караците (горските духове) 5500 години преди Туки-Атила, а после се смесили с народа "янчи".....(текстът прекъсва).

През 371 г. Кебек отново се измъкнал от бърлогата си със своите дургути и алани. Те били не по-малко от 300 000 души и Булюмар наредил на Себер незабавно да напусне Аряк (Армения) и Каспи-Булгар (Азербайджан) и да подсили подстъпите към Булгар-Идел (Волга). Докато Себер отблъсквал атаките на Кебек, а Булюмар набирал сили, Кебек успял да убие добрия губернатор на Буляр - Бозмъш - и да постави начело на Кара-Саклан (Украйна и Беларус) Буляровия син Тиндар (Венетарий). За щастие Карадан не се присъединил към Кебек.... Едва през 372 г. Булюмар успял да отблъсне Кебек отвъд Днестър, като оставил на поста губернатор на Кара-Саклан петнадесетгодишния Тиндар в памет на бащините му заслуги. Оттогава Булюмар дебнел Кебек като ловец плячката си - Сабан и Калга му изпратили достатъчно войници! През 375 г. Кебек отново нападнал Велика България и Тиндар веднага преминал към него заедно със 100 000 сургути (остготи). Сургутите, както и дургутите или тургути (вестготи) били кореняци българи, но говорели наведнъж на три езика: български тюрки, кермекски (германски) и ахилски (древнославянски). Това обстоятелство им позволявало според случая да се прикрепват ту към горските кермеки (германците на Германия), ту към сърбите (славяните), които римляните много обичали заради готовността да воюват за грошове против когото и да било...

Сърбите са много нечистоплътни и не се мият никога, също като чирлятите (монголите). Никой не разбирал езика им и, за да ги разбират другите, те научили старославянския език на българите-улчии (лато-литовците, бел. прев.). Поради това често объркваме улчиите - коренни българи с коренен български балкански език, обичащи чистотата, честността и реда като всички други българи, с разбойническата чума - сърбите, ненавиждащи българите. Самите сърби се наричат "тини" или "блатни хора". Тин - блато е единствената истинска сръбска дума, която е стигнала до нас...

След Кебек тръгнали с надежда за приличен грабеж и 200 000-ди сърби. Така той вече имал 500 000 войници. По невнимание той поел от Буричай (Днепър) към Саснак (река Сосна на Куликово поле), където бил лагерът на Карадан и непредпазливо останал незащитен от страни за удара на притаилия се край река Дон Булюмар. Атаката на българския император била смъртоносна като мълния за враговете. Този път Кебек не успял да избяга от сражението и главата му украсила копие на Булюмар. След като оставили трудно разсъждаващите сърби за прикритие, дургутите заедно с бунтовната част от сургутите и аланите избягали към Днестър, а Булюмар насочил преследването си към изменника Тиндар и край Днепър го улучил със стрела. След успешния лов той изпратил 200 000-ди предали се на българите сърби да разрушат укрепленията на бунтовниците по Днестър (Инешдар) и те бързо се справили с тая задача. Какво

да се прави - сърбите много обичат да рушат и никак не обичат да строят каквото и да било...

След Булюмар, който управлявал Хунска България 15 години (363-378 г.) за тринадесет години император бил брат му Себер (378-391 г.). Главен жрец при тях бил Тамта (биркам). Син на Тамта е Карен, който имал двама известни синове: Атакам и Трьок-Абай, като вторият заемал престола за кратко през 429 г. Син на Трьок-Абай бил Трьок-Ула, негов син е Барин, негов син е Хал-Будай (Хилбудий, убит в 534 г.), който преминал на ромейска служба... Син на Булюмар е Алип-бей Арбуга, който царувал след Себер 11 години (391-402 г.). След него кансюбиги (император) на Хунска България за 8 години (402-410 г.) станал Себеровият син Джалдън (Ялтин). Той имал син, император Джонат (Донат), който царувал след баща си само две години (410-412 г.) и бил отровен от ромеите. Син на Донат е Идеган ("Седморечие"), който служил като капаган след Джангиз (първи министър) 17 години (452-469 г.). Син на Идеган (Едико, Едекон от гръко-римските източници) е От-Ойгър (Одоакър от гръко-римските източници, крал на Италия от 476-та до 493 г.), който известно време управлявал Алтънбаш ("Златоглавия", Италия)... Себер имал и още един син - Кара-Балин, който имал трима прочути синове: император Карадан Алип-бей, който управлявал след Донат осем години (412-420 г.), Джура (Чура Пленкович от руските билини), който бил улугбек (губернатор) на Кара-Склан и имал за столица Кан-Балин (Киев) и Мамай, който бил губернатор на Бал-Агач (Сърбия). Този Мамай заедно с Атакам дезертирали и започнали да помагат на римляните, за което били убити по заповед на Атила. Завързали ги към четири плуга и ги наскли с брадви... Никога не изменяй на България, ако си българин... Карадан имал син Урус, с когото Атила бил добър приятел...

Да се върнем към дядото на Атила, Алип-бей. Той имал четирима известни синове: император Монджук Ищяк (Унгар) Мермер (Бербер), който царувал след Карадан 9 години (420-429 г.), Барис Абхаз (Абхазец, Грузинец), император Акдар, който бил на престола една година след метежа на Трьок-Абай (429-430 г.) и император Раджил или Руджа (Руа, Ругила от гръко-римските източници), който властвал след Акдар 4 години (430-434 г.). Монджук имал трима прочути синове: император Кий Туки или Туки Айбат Аудан Ардар (Артур) Ашла (Осло, Етцел) Атилле, който бил на престола след Раджил 19 години (434-443 г.), император Булут-Шеке (Бледа в гръко-римските източници и Щек в руските източници), управлявал заедно с Атила 9 години (434-443 г.) и Абраш Курев (Хорив от руските източници)... Булут-Шеке (Гном, Джудже) приел православието и затова го отстранили от властта, като му дали поста губернатор на Кара-Саклан. Там той започнал насила да покръства българите и бил жив зазидан в една полтавска пещера (Балтавар - Полтава) от възмутения народ... При един от походите на Заберган през 535 г. от него се отделили наведнъж 500 000 сърби и преминали на страната на ромеите. Това бил най-неуспешният поход от всички български походи...

Нека завършим изброяването на аварските хакани от Ермихонското разклонение на династия Дуло. Син на хакана Тубджак е Танъш-Боян, който бил на престола 27 години (558-575 г.). Дъщерята на Тубджак се омъжила за сина на вожда Алан-Урус, роден през 500-тната година и станал сабанджар (правителствен глава) на Авар-Суба (Авария, Аварската орда). Синове на Урус от дъщерята на Тубджак са Кинзя и Билиг, осиновен от Таниш-Боян. Таниш имал и двама сина: хакан (император) Телес Тубджак, който управлявал една година (585-586 г.) след баща си и хакан Кашан, който царувал 16 години след него (586-602 г.) Всички синове на Кашан - Танъш и останалите - умрели преди него от болести и бойни рани. Кашан осиновил сина на Кук-Угер и дъщерята на Танъш - Боян Угер-Танъш. След Кашан три години управлявал хакан Билиг (602-605 г.), след него за една година на трона бил хаканът Угер-Таниш. Син на Билиг е Урус-Алан, негов син е хакан Сабан, който царувал след Угер-Танъш 10 години (606-616 г.) За две години

хакан бил Кар-Кашан (616-618 г.), син на Угер-Танъш. След него отново за 11 години властта поел хакан Сабан (618-629 г.). През 629 г. се разразил смут, при който хакан на Авар-Суба за кратко станал синът на Кичи-Яучек - Кубар.

Кубар искал да въведе военен данък и така да създаде независима от капризите на аварските велможи хаканска армия, но мнозинството аварски вождове се обявило против тая реформа и на престола бил върнат обратно сваленият от тях хакан Сабан. Кубар трябвало с 10 000 свои привърженици да бяга през Кермек-Булгар или Бавър (Бавария), Алан-Кубар (Лангобардия) и Маранг (Франското кралство) в Къзъл-Ибер (Испания, Вестготското кралство). На едно място марангите (франки) опитали да задържат бегълците, но местните жители принудили войниците да пропуснат кервана на Кубар. След него, изплашен незнайно защо към Бавария бягал с хилядния си отряд сабанджарът на Авар-Суба Улуг-Ялчек (Алчек). Хаканът Сабан пратил подире му хора да му предадат, че никой в нищо не го обвинява и че може да се върне спокойно към задълженията си. Улуг-Ялчек приел посланиците за преследвачи и избягал от Кермек-Булгар (Бавария) в Алан-Кубар (Италия), където лангобардският улугбек (крал) го приел с отворени обятия... Заради Кубар обаче хакан Сабан искал даже в съюз с франките да воюва с Испания, но нещата приключили с няколко дребни сблъсъци на границата на Къзъл-Ибер с Маранг... Станалият отново император Сабан управлявал още 13 години (630-643 г.). След него отново властта поел Кар-Кашан и бил на престола 20 години (643-663 г.). После властта преминала в ръцете на сина му Айяр или Авар за 25 години (663-688 г.) и той бил женен за дъщерята на Аспарух - Айтула. При този добър хакан пламнал бунт на 500 000-ди сърби (славяни). Те свикнали да грабят при войните на аварите с враговете им, а след края на тези войни започнали да ограбват и убиват българите и съседните им германски барсили - саксините. Дори обединената българо-саксинска войска не успяла да умири разбойниците.

За първи път такъв голям по мащаба си разбой сърбите извършили през 622 г. Като се възползвали от бунта, българите-бегдулаи (дулебите) прогонили от Имен-Балин (Волин) всички аварски чиновници (билемчеи) и се присъединили към Велика България. Тогавашният аварски хакан Сабан поискал от Курбат да върне Дулоба (Волин, включително Галичка област) и да му даде армия за усмиряване на сърбите. Бу-Юрган (Органа в гръцките и Орхан в турските източници) отишъл при хакана и му предложил: "Дай Дулоба на Мен-Булгар (Велика България) и Курбат ще плаща на Авар-Суба (Авария) данък, надвишаващ всички предишни данъци досега. Освен това мен-българската войска ще ти помогне да победиш бунтовниците". Сабан трябвало да приеме предложението на Бу-Юрган; положението на Авар-Суба не било никак розово. Тогава Шамбат по Курбатова заповед поел със 100 000 алани, дулеби и оногури към Авар-Суба и започнал битки със сърбите, на които франките оказвали помощ. Укротяването им вървяло трудно, защото веднага след напускането на Шамбат на усмирения от него сръбски окръг "усмирените" въставали отново. По съвет от сина на Бу-Юрган - Коръмджез - Шамбат започнал да заселва окръзите на най-важните градове и крепости като Бургар (Прага) на река Балтавар (Вълтава), Карак (Краков), Бийсу, Будаи (Буда) и други с българи-улчии, надеждни и предани граждани, а сърбите да изгонва оттам. Така Шамбат основал улчийските владения Чек-Булгар (Погранично, Чехия) с център в Бургар, Карак-Уба с център град Карак (Краков), Бийсу, Будаи, Балтавар (района на езеро Балатон) и т. н. След това заедно с Коръмджез, който бил прекрасен строител и заел през 630 г. поста сабанджар на аварското правителство, Шамбат вдигнал в западната част на Авар-Суба девет мощни укрепени гранични полоси...

Тримата синове на Шамбат (Само) оглавили улчийските бейлици Чек (Чехия), Бийсу и Будаи, а потомците на Барис, чичо (или вуйчо) на Атила управлявали Карак. В Балтавар Шамбат с

разрешението на хакана Кар-Кашан поставил сина на Алцек - Челбир с отряд извикани от него от Курбат-иле (Хърватия) хървати... Сърбите няколко години се лутали между укрепленията и провинциите и навсякъде получавали твърд отпор от гневните на тях българи-улчии... Редовете на разбойниците оредявали. Накрая, като видели, че ги очаква неминуема гибел, те сложили оръжие и били разселени по улчийските селища...

Щом научил за болестта на Курбат, Шамбат през 658 г. спешно се върнал в Башу (Киев), макар и аварската служба да му харесвала много... Дотогава разбойничели южните сърби, а сега започнали северните и отново франките ги подпомагали и ги снабдявали с оръжие. През 678 г. посланикът на хакана на аварите Къзъл-Кубар, приемен син на Кубрат, пристигнал при яхусир-хакана на Хазария Колин-бай с молба за помощ... Накрая било решено следното: Авар-Суба да стане кара-андаш (зависим съюзник) на Хазарска България и да отстъпи на Хазария Бирман (Западното Причерноморие), а Хазарска България да плаща на Авар-Суба ежегоден данък и да ѝ оказва помощ. Такова успешно за Хазария решение било взето с голямото съдействие на Къзъл-Булгар, който от младостта си бил приятел с Колин-бай. Колин-бай се отблагодарил на приятеля си с хазарска пенсия като компенсация за загубените от него в 653 г. владения... На помощ на Авар-Суба се явил със 100 000-дна аваро-оногурска армия Сулаби и за две години се разправил с разбойниците. Доволният Айяр дал за жена на Сулаби дъщеря си Чачак...

През 679 г. ромеите, като смятали, че ордата на Аспарух е заминала на бой със сърбите, нападнали изневиделица летния му лагер, но попаднали в засада и били напълно разгромени. Разгневеният Колин-Бан разпоредил ромеите да бъдат наказани като се полага, да бъде заета Мизия (земите между Балкана и Дунав), а Казил (безопасна зона) да се оформи областта на юг от Балкана. През 681 г. хазарска армия от 400 000 агацири (източноевропейски българи) и 100 000 българи-авари помогнала на 300 000-те аспарухови българи да заемат указаните области. Аспарух обявил своята област за Дунавско-Българско царство, а себе си - за кара-андаш (зависим владетел) на хазарския яхусир-хакан. Оттогава до 1013-та година всички кара-бурджански царе оставали васални на хазарските хакани, макар Борис-Михаил, Шамгун (Симеон) и някои негови потомци се опитвали да отхвърлят хазарската зависимост...

След Айяр хакан на Авар-Суба станал Сабановият син Коръм, който управлявал 11 години (688-699 г.). Коръмвият брат Борис повел унгарското опълчение, тоест станал югур-баши. След него югур-башии били синът му Балангбир, внукът му Трьок-Арбат и неговият син Карамат, чиято дъщеря Инай станала жена на Крум (бъдещият цар на Дунавска България)... Карамат се обидил, защото в 696 г. не го избрали за улуг-тархан (главен съдия, председател на Националното събрание) и не оказал помощ с угрите си (венгри) на хаканската армия. Като следствие от това хакан Сулбаг бил разбит и избягал в Дунавска България, а Авария била завладяна от франките. За щастие Коръм веднага тръгнал от Мизия към Баил (Централна Европа, която била заета от Авария) само с 50 000-ди оногурски конника и с помощта на чешките българи успял да изгони франките. С разрешение на яхусир-хакана на Хазария Коръм присъединил Баил (бившата Авар-Суба) към Кара-Бурджан (Дунавска България) и станал първи дунавско-български наместник на Баил... След Коръм хакан станал и управлявал синът му Дамгурджи (699-716 г.). След Дамгурджи хакан станал и управлявал три години синът на Айяр - Аспарък. След него хакан бил 13 години синът на аварския хакан Аспарък - Абдал (719-732 г.). Синът на Абдал - Булан, внукът му Кабан и правнукът му Ян-Кабан предвождали хаканските войски... След Абдал хакан станал за 16 години синът на Дамгурджи - Лъв-Коръм (732-748 г.). За двайсет години на престола бил неговият син Колин-Субаг (748-768 г.), чиято дъщеря Банат се омъжила за Азан Токту и майка на дунавско-българския цар Крум. След Колин-Субаг на

престола се качил и властвал 24 години синът му Избаг (767 -791 г.) и той имал двама известни синове - Избул и Сулбаг...

Телес Тубджак имал син Куштан Бу-Юрган, женен за дъщерята на Баил - Барзие и дъщеря Акджан, която се омъжила за Алвар Аскал. Бу-Юрган имал двама известни синове - Коръмджез и Билиг, и дъщеря Су-Алан, която станала жена на Кър-Бахил. Коръмджез бил сабанджар 34 години (630-634 г.). Преди него длъжността заемали: за 12 години Улуг-Ялчек (618-630 г.), за 23 години Джамгурджи (595-618 г.), за 32 години - Искел-Банджа (син на Заберган), за 33 години сабанджар бил вождът Урус (530-563 г.)... След Коръмджез, на когото Авар-Суба дължи добрите си укрепления, сабанджари били: за 32 години синът му Куштан (664-696 г.), за 24 години - синът му Авар-Баил Угил (696-720 г.), който бил женен за дъщерята на Уран - Талай. Баща на Уран е Угил, негов баща е Заберган... (вероятно става дума за рода Вокил, бел. прев.). Дъщерята на Авар-Баил - Угил-Уран - се омъжила за дунавско-българския принц Бозок... Вторият син на Коръмджез е Кара-Баил или Биш-Тархан, негов син е Мохер-Тархан и той също станал улуг-тархан както баща си... (Коръмджез е вероятно родът Кормисош, бел. прев.). Билиг също имал двама известни синове: Лачин (Латин - Лацио) и Къзъл-Булгар, за когото вече стана дума. Къзъл-Булгар имал син Лачин, негов син е Юмарт, баща на двама.....текстът прекъсва.

Син на Лачин е Кубар Наубул, който получил прякора си след превземането от аварите на ромейския град Наубул (Нов град в буквален превод). През 681 г., когато Аспарух по заповед на Колин-бай се подготвил да заеме Северните Балкани, улчиите (балканско-езичните или славяно-езичните българи и сърбите на Наубул (Кувер и Небул от гръцките източници) му казали: "Ние бяхме обложени с нов нетърпимо тежък налог, макар и да сме чирмиши (опълченци, привилегирована категория сред българските селяни). Заради тая несправедливост ние искаме заедно да отидем в нови земи и там да си устроим владение, като използваме навлизането на Аспарух във Византия. Ти си човек на честта и те молим да ни поведеш (става въпрос за Кубер), а в случай на успех ще оглавиш и нашето княжество!" Тогава сърбите - от 300 000-ди души на Наубул те били 200 000-ди - възкликнали: "Ако това се случи, то всички ние ще станем българи!" Кубар дал на влезлите в българлъка сърби името "българи-саклани"...

След нахлуването на Аспарух на Балканите Кубар Наубул преминал Иждар (Дунав) край град Сонгедан (Сингидунум) и заел част от Имен-Буляр или Джалмат (Илирия, Далмация) и Макидан (Македония). Трябва да кажем, че той получил от хакан Айяр право на отвличащ вниманието удар по Византия за поддръжка на Аспарух с войска от 50 000 души, така че действията му не предизвикали подозрения у никого. След като не срещнал съпротива, Кубар Наубул основал свое царство, което нарекли Чирмиш-Булгар или Салум-Булгар (Солунска България). При това Кубар се обявил за аварски кара-андаш (зависим съюзник), приел аварски наместник във владението си - Мохер-Тархан (Мавър Бес от гръцките източници) и започнал да плаща данък на Авар-Суба. Този данък не бил обременителен за народа, понеже голяма част от него доброволно плащали присъединилите се към българите ромей от град Салум (Салоники, Солун). Ромейският император също признал царството Чирмиш-Булгар и дал на Мохер и Наубул титлата "ромейски тархани" или архонти, след като двамата български вождове се съгласили да бъдат ак-андаши (независими съюзници) на Византия и разрешили в Солун да влезе малък ромейски отряд.

Щастливото съществуване на Чирмиш-Булгар завършило в 688-ма година, след 7 години. Новият хакан на Авар-Суба - Субан - поискал от Мохер и Наубул да върнат обратно техните българи. Те наредили на Куберовия син Кабан да се върне в Авар-Суба с 50 000-ди българи-улчии, които били обозначени в заповедта, а с останалите изчакали на място. Щом научил за отслабването на Чирмиш-Булгар, кан-урумът (византийският император) Истанджан (Юстиниан

II) веднага нападнал областта с огромен флот и войска. Мохер с българите-улчии защитавал Солун, а Кубар-Наубул с българите-саклани срещнал ромеите в полето. В първото сражение българите победили ромеите, но хитрият Юстиниан предложил на сакланите: "Предайте се и ще позволя на всички българи да останат тук!" Независимо от възраженията на Кубер сакланите повярвали на ромейския император и се предали. Юстиниан II казал: "За българи аз смятам само тези, които говорят на български тюрки език и ще позволя само на тях да останат тук в отделно тарханство, а останалите ще изселя в Кимер (Мала Азия)!" От сакланите само 50 000-ди знаели български тюрки като славяноезични - на тях, а също и на улчиите на Мохер било позволено да останат в тарханство (област с особен статут, освободена от данъци - бел. прев.) край Солун. Останалите българи-саклани били изселени в Капдаг или Кимер (Мала-Азия). Преди пътуването те поискали прошка от Кубер за слабостта си, а той отговорил: "Вие станяхте българи и аз няма да ви изоставя и ще тръгна с вас!" Юстиниан го назначил за водач на преселниците. Наубул и хората му така и останали в Кимер, където приели християнството. Самият Кубар Наубул приел името Георгий...

Син на Мохер-Тархан е Уран-Тархан, негов син е Кубан, негов син е Айбат, негов син е Борис Лъв-Тархан, като служел в Кимер (Мала Азия) и имал двама прочути синове: Банджа (Методий и Куштан Баксан (Константин-Кирил)...

Кабан, синът на Кубер Наубул бил сабанджар след Авар-Баил 23 години (720-743 г.), неговият син Джан-Кабан заел мястото след баща си за 13 години (743-756 г.), неговият син Борис станал сабанджар след баща си за 35 години (756-791 г.). Борис имал син - Ъран-Диу Сакчи и той бил последният сабанджар на Авар-Суба, негов син е Батир, негов син е Барис, негов син е Харун, негов син е Барадж, негов син - Микаил, който имал трима известни синове: Харун (Арон), Джамил (Самуил) и Маркар (Марк Македонянин)... Син на Арон бил Джан Бирман (Иван Владислав, 1015-1018 г.), негов син е Арон... Син на Самуил бил Барадж (Гаврил-Радомир, 1014-1015 г.), негов син е Джилан-Батир (Петър Делян), негов син е Мамил Булгар, негови синове са Урман и Боян. Боян се оженил за дъщерята на волжко-българския емир Азан-Куман Чалка. Бащата на този Азан-Куман - Иджим - бил женен за Дамира, дъщеря на волжко-българския емир Куман...

Син на Боян бил Улаг-Азан, негов син е Иджим (Димитър), който имал трима известни синове: Туръ-Азан (Асен I), Батир (Петър) и Кьолли-Джан (Калоян), както и дъщеря Байрим...

Ще продължим линията Бахри-Куш от Кишет-Барадж и ще получим разклонението на Манасови... Син на Кишет-Барадж е Бушлай, негов син е Арбат, негов син е Забер-Сувар, който имал двама известни синове: Кама-Батир, когото често объркват с императора на Велика България и Ардан. Син на Ардан е Аскал, негов син е Аршак, негов син е Арсуз. Синът на Кама-Батир Бахри-Куш е Арас или Манас, който служил след Барадж Ардан като капаган (правителствен глава) на Мен-Булгар (Велика България). След Манас капагани на Велика България били синът му Джангиз, който починал в Тамта-Уба (столица на Хон-Булгар при Атила) през 452 г. на 63-годишна възраст, негов син е Кадиш, негов син е Талиш, негов син е Даиш, негов син е Баиш, негов син е Каръш, негов син е Балъш. Няколко потомци на Балъш били сабанджари (първи министри) на Хазария. Това са: синът му Агиш, неговият син Джантъш, неговият син Лаиш. Един от синовете на Лаиш - Алтъш - също бил сабанджар на Хазария, а другият - Албъш-Хазар - инал (управляващ кантон в случая) на Саксин. Двата сина на Алтъш - Азмъш, който паднал в бой с метежния Канук (Ханука) през 813 г. и Абиш били везири на Хазария. След Абиш хазарски везири били синът му Маджид, неговият син Ваджит, неговият син Мукит, неговият син Муит, неговият син Рабит, неговият син Вахид, неговият син Хамид,

неговият син Васид. Васид станал първият саксински сабанджар. След него поста заемали синът му Хабид, неговият син Муксид, неговият син Рашид, неговият син Валид, неговият син Саид, неговият син Маджит, неговият син Рашид Манас... След Албъш-Хазар саксински инали били синът му Саудангел, неговият син Карт-Сибил, неговият син Тармач, неговият син Байджур, неговият син Алп-Бузур, неговият син Ербиек, неговият син Аппак, неговият син Бузурджан, неговият син Тур-Баил, неговият син Карсун, неговият син Шуранак, неговият син Куштан, неговият син Курдан, неговият син Силла, неговият син Сибил, неговият син Абиш или Аби...

Сега ще разкажем за потомците на Атиловия син Бел-Кермек. Както и баща си Бел-Кермек умрял в месеца Тугерем (Девети) в годината на Змията (Атила починал през 453 г., Бел-Кермек - през 489 г.). Той бил император на българската империя, на която върнал името Велика България за 26 години (463-489 г.). Син на Бел-Кермек и Мелкай (Млечна Луна), дъщеря на тархана на Кара-Булгар (Чернигов) Карт-Руджа (Старият Руджа) е Руджа Джураш (Витяз) Масгут (Масагет) по рязор Буйтор (Устойчив, Неогъващ се). Ако Бел-Кермек управлявал Ман- или Улуг-Булгар (Велика България) 26 години (463-489 г.), то Буйтор-Руджа бил на трона 16 години (489-505 г.). Синовете на Буйтор-Руджа били следващите императори на Велика България: Банджа Татра Банант или Бантай за 15 години (505-520 г.), Куштан-Карт за една година (527-528 г.), Мохер или Менгер - фактически управлявал Велика България от 522-ра до 569 г. с изключение на годината на Куштан и официално император през 528 г. и от 535-та до 569 г. и Айяр, който бил на трона три години (528-531 г.) като фаворит на Мохер. След Мохер императори били синът му Тамта за 32 години (569-601 г.), синът му Бершуд Барис Бабай за 21 години (601-622 г.). Потомци на Бершуд са синът му Халджа, неговият син Урмат, неговият син Бурат, неговият син Алат, неговият син Айбат, неговият син Сакчи, неговият син Тулчи и неговият син Туки били старши управници на Идел-Булгар...

След Банджа Татра императори на Велика България били синът му Буляк-Булгар от 520-та до 522-ра година; жената на Буляк-Булгар - Бояр-къз (Боарикс), дъщеря на Дюм-Себер, която царувала 15 години (520-535 г.) и удържала под властта си редица източни области на Велика България, синът на Банджа Татра Боян-Челбир Шан-Толгау, който управлявал 55 години (535-590 г.) като зависим съуправител на Менгер и Тамта. Бояр-къз управлявала жестоко и оставила без владения синовете на Айяр - Ширак и Колин... Боян-Челбир, който наследил от нея властта, управлявал по-меко и синът на Куштан-Карт - Заберган - постоянно се карал с него за радост на император Менгер-Кангар. Заберган, който периодично заемал Калга-Суба (областта между низините на Днепър и Дон) и Бирман (Западното Причерноморие, областта между низините на Дунав и Днепър) управлявал 32 години (531-563 г.). През 558 г. аварският хакан Танъш се подчинил на старшия император Менгер, побратимил се с кан-сюбиги на Велика България Боян-Шантолгау и станал васал на Велика България, като насочил аварите да потушат метежа на Сал-Тухча срещу роднината си Сарос-Тухча и срещу Заберган.

Танъш, който приел името Боян, през 558 г. разбил Сал и отнел от Заберган Калга-Суба, а през 559 г. заедно с подчинилите се на Менгер анти на Айдар завоювал и подчинил областта Багдуло (Волин). Айдар бил от потомците на синовете на Атила Туки - Будаи Елак и Ар-Буги Джангиз, които били наричани Будаи или Челбири и Арбугинци... Джангиз имал синовете Бозмир и Яучек или Карт-Яучек, който бил женен за дъщерята на вожда на гепидите Ардар (Ардарих). Ардар бил наречен така в чест на Атила, като това било едно от имената му и значело Волжанин (Ардар е едно от имената на река Волга). Синове на Яучек били Ялчек и Ардар. Ялчек или Карт-Ялчек бил вожд на антите, а Ардар, както и баща им Карт-Яучек бил вожд на гепидите; тъстът на Карт-Яучек (Ардарих) управлявал кратко и загинал в сблъсък с алан-кубарите (лангобардите). Ялчек

имал двама известни синове - Яучек или Улуг-Яучек и Айдар, зет на Миджанбир (Мезамир, Менземир)...

Дъщерята на Улуг-Ялчек станала жена на Аскал Келбир, дядо на Курбат (Кубрат). Айдар (Идар, Идарий) също имал двама известни синове: Бозмир (Мезамир) и Кулюгас (Келагас). През 560 г. аварският хакан Танъш-Боян, който станал управник на Кавил-Сакланския (Запдно-Украински) окръг на Велика България, предал на антите по Инешдар (Днестър): "Или ми се подчинявате и оставате на това място, или заминавате оттук!" Към такова заявление го подтикнал Забергановият син Искел-Банджа. Заберган окуцал в един бой с антите и не можел повече да бъде вожд на катрагите; предал властта на сина си Искел-Банджа. За да отмъсти на на антите, той подтикнал аварите срещу тях...

Айдар предчувствал лош развой и с половината анти заминал за Имен-Балин, където подчинил местните сърби ("славяни") и обявил народа в областта за едно българско племе - дулоба или багдула. Втората половина от антите останала на мястото си начело с Миджанбир, който замислил да разубеди Танъш-Боян от действия срещу тях край Днестър. Той не разбирал или не искал да разбере, че на разположените в областта Куби-Булгар (низините на Южен Буг) авари им е жизнено необходимо пространството по Днестър. По желание на Искел-Банджа аварите заловили и убили Мезамир, след което подчинили днестърските анти. Вдъхновен от победата, Танъш-Боян решил да подчини и Баил (Централна Европа), към което го подстрекавал Искел-Банджа. През 561-ва година аварите и катрагите атакували Баил и лесно я завладяли. Поразен от прозорливостта на Искел-Банджа, Танъш-Боян го назначил за свой пръв министър и занаяпред винаги съгласувал действията си с него. Благодарение на Искел-Банджа Авар-Суба избегнала много неприятности и много укрепнала. Един от синовете на Боян-Челбир - Атрак - станл вожд на катрагите, а вторият - Аскал - техен главен жрец (келбир)...

През 562 г. кан-урумът (императорът на Византия) опитал да прекрати плащането на данък на аварите, което правел от 559 г. Атрак така наказал ромеите, че плащането на данъка било незабавно подновено. След това Танъш-Боян предложил на водача на влашките гепиди Улуг-Ялчек да му се подчини, което той изпълнил благоразумно и така запазил властта над хората си. След него властта над гепидите във Влахия получил Кичи-Яучек, син на Атрак... Син на Кичи-Яучек и аварски наместник на Онкула за 15 години (Дяснобрежна Украйна) бил Кубар (602-617 г.). Синът на Искел-Банджа - Джамгурджи и неговият син Ялчек или Улуг-Ялчек също били кюнтайбашии (първи министри) на Авар-Суба... Най-голямо постижение на кюнтая (правителството) на Искел-Банджа присъединяването на областта Сула-Банджа (Панония) към Аварската държава, където (в Панония) по-рано управлявали вождовете на големите гепиди...

Син на Кочль-Бозмир (Силния Безмер) е Ардагас (Благочестивият), негов син е Бургас, негов син е Себер-Кермес, негов син е Кчи-Бургас, негов син е Кочль-Телес, негов син е Кичи-Кермес, негов син е Куперджи (в българската армия "куперджи" е началникът на пътното строителство). Дъщерята на Ардагас се омъжила за сина на Бу-Юрган - Лачин и родила Улуг-Бозмир (Безмер), който три години (663-665 г.) бил аварски посланик във Велика България... Дъщерята на Себер-Кермес станала жена на кан Тарвил (Тервел) и майка на царя Кермес... Дъщерята на Кочль-Телес се омъжила за Турун и родила бъдещия цар Телес...

Ще погледнем и родословното дърво на Челбирите - потомци на сина на Туки-Атилле Еллак Челбир... Син на император Еллак е Джилки, негов син е Челбир, а той имал двама известни синове: Бузан и Танугур. Танугур с част от своите хуно-българи заминал на изток, а Бузан с хората си останал край река Бузан (Бузеу) под властта на зет си Кулюгас (син на Айдар Себер).

Син на Бузан е Мосха, негов син е Монджук (Мусокий), негов син е Уран, негов син е Бозок, негов син е Джугра, негов син - Азан, негов син - Боян, негов син е цар Сабан, който управлявал две години (764-765 г.)... Хората на Танугур под имената "оногури" и "тангаури" се разделили при устието на Дон и в Идел-Булгар (Волжка България) включително и областта Башкорт (Башкирия)... Дъщерята на Бозок се омъжила за Айяр Угил... Бозок, син на Уран, заедно със сина на Джугра и Кермесовия син Бургас Себер се подчинили на Аспарух и участвали в похода към Бирак (Тракия)... По своята знатност те и потомците им в Дунавска България отстъпвали само на потомците на Атила-Аспарух (знаем, че Аспарух е наричан "малкият Атила", бел. прев.)...

Синове на Аскал Келбир са Албури Аскал Урус и Яучек... Албури бил аварски наместник девет години (593-602 г.) на Онкул (Дяснобрежна Украйна), но в 602-ра година след отказа му да помага на Ардагас и Монджук при нападението на ромеите бил сменен от Кичи-Яучек. При встъпването на Кичи-Яучек в лагера на Албури настъпила паника, защото Албури решил, че идват да го арестуват. Сред настъпилата суматоха бедният Албури бил размазан от конски копита. Кичи-Яучек (Апсих) не бил ни най-малко виновен в това, но дълго го преживявал... Това била една от тези Божии случайности в живота, които опровергават наглите изявления на враговете на вярата "за произлизането на едно нещо от друго нещо"...

Разстроеният Кичи-Яучек позволил на Бу-Юрган да прати единия от синовете на Албури - Курбат в Урум (Византия), а другия - Шамбат - осиновил и отгледал в семейството си... Абури имал седем сина, но най-известни са Курбат, Шамбат, Аскал Урус Кабан и Калга. Единият от по-малко познатите Курбатови братя - Банджа - отишъл да живее в Иске-Банджа, където взел и второ име - Бугур или Бунгар. Работата е там, че в Капкай (Кавказ) местните племена наричат българите бугури и бунгари, или каспийци и хазари. Тези названия използват например грузинците, чиито вождове след падането на Партянската държава ги извели от българската общност... Грузинците много приличат на българите-барини, те са като тях честни, красиви, смели и прями и ми се струва (пише Нариман в 1040 г.), че неслучайно точно барините произнасят думата "българин" в грузинските форми "бугур" и "бунгар". Неведнъж от самите барини съм чувал, че грузинците са най-старите българи в Кавказ и били наричани "картль-булгар" (стари българи)... Град Иске-Банджа, когото гърците назовават по барински "Бунгар" (Фанагория), останалите българи знаят като Булгар или Иске-Булгар...

От децата на Курбат, който взел тронното име Кубрат (Светъл Кон, Елен) най-прославени били триата му сина: най-големият Бат-Боян, средният Катраг Атряч и най-малкият Аспарух-Атила... Атряч-Катраг или Кудай Барис имал двама известни сина: Дауш и Булгаш (т. е. Княз). Син на Дауш е Кайбъш, негов син е Абъз, негов син е Барис, негов син е Саръш, негов син е Барадж, негов син е Мар-Туки (потомците му се наричали Тукай), негов син е Баки, негов син е Садри, негов син е Нури, негов син е Бадри, негов син е Наки, негов син е Вали, негов син е Наби, негов син е Кави, негов син е Рази-Балтаджи, който имал двама известни синове - Даул Абаз и Гази. Син на Гази е Усман, негов син - Унган, за чиято дъщеря се оженил великият български сардар (главнокомандващ) Юнус... Син на Даули Абаз е Шушма, негов син - Балтаджи, негов син - Шушма и той имал двама сина - Бурма и Микаил (Михаил Шишман, 1323-1330 г.). За тях ще разкажем по-късно на друго място... (Дописано от Юсуф ал-Булгари: "Син на Бурма е Тулджи, негов син е Хаджи, негов син е Маджи - той станал сардарбек (войвода) на Дунавска България за 13 години (1398-1411 г.), негов син е Раджи, който бил сардарбек 21 години (1411-1432 г.)"...)... Син на Булгаш е Балкан Будаи, негов син е Биллак Билал, негов син е Бегиш, негов син е Алтъш, негов син е Буртас Камал, който бил император на Хазария 7 години (838-845 г.) и имал син Кадъш и дъщеря Хуршад...

Ако на гърците някой им е допаднал, те разказват за него много и с охота, а ако не обичат някого - пишат за него малко или нищо. Курбат бил харесван от ромеите и от тях ние знаем няколко дати на неговото раждане и смърт и всякакви подробности за живота му. Ромеите пишат, че Курбат е роден в 593 г. или....(избледнял текст), че оглавил във Византия кападокийската област през 608 г., че в 614 г. е управлявал в Ромея улчийско-българското владение край Дунава и му дал името Курбат (Хърватия, Хърватска)... Улчиите-българи са старите кара-халдейски (западно-скитски) българи, говорещи наречията на ахилския балкански (старославянски) български език. Тези курбатски улчии (хървати и словенци) през 562 г. се озлобили много срещу съседите си - аварски българи заради набега на Атрак и излезли от българството, но при Курбат отново започнали да се смятат за българи. През 618 г. Бу-Юрган отзовал Курбат на аварска служба и нов курбатски княз станал Шамбат. През 619 г. обаче Курбат отзовал брат си при себе си в Булгар-Балтавар (Полтава) и му дал да владее огромния Таш-Балински (Киевска област) бейлик (княжество). След заминаването на Шамбат хърватите и словенците окончателно напуснали българлъка. Мисля си, дали станаха по-щастливи племената, които напуснаха българската общност?... Бу-Юрган, който бил назначен за наместник на аварския хакан в Източна Влахия, Крим и Онкул (Дяснобрежна Украйна) още в 590 г. на около 20-годишна възраст правел всичко възможно да предотврати набезите на източно-бурджанските българи (собствено "аварите") през неговата част от Влахия... През 617 г. аварите отново вбесили курбат-улчиите с преминаването си като ято скакалци из Курбатския бейлик (Хърватия и Словения) и Курбат по молба на Бу-Юрган заповядал на своите улчии да затворят всички преправи през Дунав. Помогнали им западно-влашките улчии, които преминали на тяхна страна, а Бу-Юрган симулирал отстъпление на войските си от Западна Влахия в Онкул. Аварите, които се прибирали след балканския си набег, се оказали в клопка край Дунава и Кар-Кашан помолил Бу-Юрган за помощ. Той се съгласил (с уговорки) - но само ако получи от хакана правото да възстанови под аварско върховенство Велика България. Кар-Кашан, с когото Бу-Юрган в общи линии се разбирал, веднага дал съгласието си и му отворили дунавските преправи...

Великият Бу-Юрган поискал да възстанови Велика България с ромейски пари и през 619 г. приел гръцкото православие и християнското име Константин. Неочаквано кара-барсилите, барините и антите показали сериозно недоволство от това и Бу-Юрган обявил за цар на Велика България Курбат. Виждаме, че след две години управление на Велика България Бу-Юрган (617-619 г.) отстъпил без колебания заради великото дело по възстановяване на българската държава трона на сина на сестра си - Курбат, наричан още Курбат-Ат, Кабартай (Кабарда!), Булун (Булан) или Балин, също Айдар или Хайдар... Бу-Юрган обичал да казва следното: "Бугу, Бугур, Укра, Бунгар, Балта, Банджа, Банджар, Малкар, Башкар, Алгар, Итил, Таргиз, Булгаш или Бургас, Бурджан, Узи, Хон, Кимак, Буляр, Дула или Дуло, Кайман, Худ (Гот), Кътай, Ман или Мен, Катраг, Утиг (Утригур), Тай, Мади, Баджан (Патцан), Себер или Сувар, Авар, Кашан, Халджа или Ас-Халджа, Агацир, Барсил, Боян (Пеон), Ас или Хаз, Аджар, Маджар, Бояндур, Барин, Сармат, Кимер, Ардан, Аскип или Кипчак - всички тези имена и много други са ми скъпи само защото означават едно - Българин!"...

Курбат бил по-пристрастен. Като повтарял: "По-малко разлики - по-силна държава", той веднага след смъртта на вуйчо си накарал многото българи да се научат да произнасят правилно думата "блгар" (булгар; не е правописна грешка) и взел от Кър-Баил и някои други субаги или вождове владенията им... През 642 г. Курбат приел истинската вяра (ислям), но в 644 г. отново се върнал към джима (тангризма) заради арабското нападение над Велика България... Тя била провъзгласена още в 617-та година, но волжките българи смятат, че истински велика България е станала през 622 г. след присъединяването на източните банджи-ардани, тоест джеремелските

българи. Затова хиджра (арабското летоброене, в което първата година е 622-ра), волжките българи или хинците наричат "българската ера"...

Кър-Баил отначало отказал да присъедини своето хазарско владение с център Маджар (на река Кума) към Велика България, но след уговорките от страна на Бу-Юрган се съгласил да го направи... Като провъзгласил в 653-та година Хазария, "империята на сарите, зари - хаси или българите", Кър-Баил казал: "За съжаление не мога да нарека Хазария просто Велика България заради претенциите на Кубратовите потомци към властта, но задължавам всички свои наследници - императори на Хазария - да се наричат "хакани на българския народ"... Някои казват, че за смъртта на Кубрат в 660 г. обявили открито чак през 665 г., а за смъртта на Аспарух в годината Шегер (бик) се разбрало в годината на Барин (Барс)...

Царят на Дунавска България Атила-Аспарух, който управлявал 30 години (672-701 г.) и умрял в първия месец (алем) на годината Барин (Барс) имал трима известни синове: големият Агай или Абай (Угай), средният - Айяр или Авар Угил (Вокил, Окил) и най-малък бил Тарвил (Тервел). Тервел царувал заедно с баща си като съуправител, после като самостоятелен владетел 21 години (698-718 г.). Той починал в седмия месец (читем)... Негов син бил царят Кермес и владял 28 години (711-735 г.) и починал през осмия месец (шехтем) в годината на Заека (Джуанъш)... Кермес имал двама синове - Кермек и царя Сувар (Север), който бил на престола 15 години (729-743 г.) и умрял в шестия месец (алтем) на годината Теке (Тох, Овен)... Син на Кермек бил царят Азан Тукта, виден аварски бег (княз), който управлявал три години (765-767 г.) и умрял в петия месец (Белч, понякога означавал май, понякога юли) в годината на Овена, негов син е цар Коръм (Крум), който управлявал 19 години (796-814 г.) до края на живота си. Негов син е Ямгуртек (Омуртаг), който се оженил за госпожица Имен, дъщеря на Сабан... Омуртаг имал трима известни синове: Булюмар, Сабанша и Ен-Арбат (Енравота)... Сабанша имал дъщеря Имен и двама синове: Бирджихан (Пресиян), който царувал 17 години (836-852 г.) и Ръш-Барис Микаил (Михаил), който властвал 38 години (852-889 г.)...

Едва възцарил се, Микаил под въздействието на сестра си поканил в Дунавска България от Ромея поповете Банджа (Методий) и Куштан (Константин) да разпространяват православието. Сърбите ("славяните") приели по-рано християнството по-рано от хуно-българите, аварите и улчиите (славяноезичните българи) и вождът им Тудар (Тодор, Фьодор) се домогвал до трона на Кара-Бурджан (Дунавска България). През 859 г. без съгласуване с хазарския хакан-бек Михаил решил да обяви васалното си владение за християнско, а Тудар заедно с ромеите злодейски нападнал табързайските (добруджански) българи-джимъри (тангрести) и мюсюлманите... Хакан-бекът Иляс Чакър се разярил и в 860-та година нападнал с войските си Истанбул (бул - град, истан - цар, Цариград) и Табързай (Добруджа). Алмъш (бъдещ цар на Волжка България) с бащуйските (киевски) барини и маджарите (Причерноморски българи, основали Унгарската държава) разбил сърбите и ромеите и заел Добруджа, след което синът на Куперджи - Алип избил останалото там от сърбите, а Аскал (Асколд) разгромил околностите на Истанбул. Изплашеният Михаил се отказал от християнството и се сближил с вождя на дунавско-българските джимъри (тангрести) Алип Куперджи. Син на този Алип, който избил повече от 50 сръбски вождове с домочадията им заради тяхното нападение в 859 г. над добруджанските и хазарските българи, е Талиб, наречен така в чест на Атила и женен за дъщерята на Алмъш (който после станал цар на Волжка България) - Чакчак. Сватбата на Талиб и Чакчак се състояла в 861 г. и самият Алмъш дошъл на нея....

През 865 г. Алмъш във връзка с превеждането на Джилки заедно с част от западните българи в Халджа (Волжка България) завинаги напуснал Дунавска България заедно с войските си. Около

5000 дунавски българи, които доброволно се включили в отряда му, заминали заедно със семействата си при него в Украйна... Син на Талиб и Чакчак е Сакалиб, или "Черният Българин", който през 880 г. се оженил за Зейнаб - дъщеря на вожда на украинските (саклански) барини Алабуга. Син на Саклаб-Бахадир и Зайнаб е Алабуга-Бахадир. Тези бракове повдигнали престижа на Арбугинците, които владеели големи територии в Мизия... При сблъсъка с хърватската войска Алабуга не отстъпил, макар хърватите да били два пъти по-многобройни от българите. В невиданото клане измрели всички българи и хървати, взели участие в сражението заедно с пълководците си. Резервните отряди на българите и хърватите, които не получили сигнал за атака така и не се решили да продължат самоубийството... След като погребали воините си, те побързали да се махнат от страшното място. Дълго време след това дунавските българи сравнявали най-смелите си воители с Алабуга-Бахадир... А Талибовата дъщеря Аланбика се омъжила за сина на Алмъш - Газан или Хасан и му родила сина Талиб Мумин - бъдещия хахан-бек на Хазария (969-981 г.). Когато Борис Балтавар (Светослав I) отказал да признае Талиб Мумин за хазарски император, хазарският вожд Кура (Куря) преградил пътя на смутителя от Балканите при град в устието на Южен Буг преди Киев и при опита на Борис да пробие обкръжението със сила го убил (972 г.)... След Овнешката битка (1223 г.) в знак на уважение към паметта на уруските господари, паднали в Алмъшовата (Калкинската) битка заедно с волжките българи цар Хабдулла Челбир заповядал да погребат черепа на Светослав в Мавзолея на Децата на Улуг-Барис (Мстислав Романович)...

Алабуга-Бахадир имал трима синове: Булюк (Полк), Бурай (Ескадрон) и Алаг/Алай (Отряд)... Син на Алаг-Бахадир бил Бируджи, ("Събирач на данъци"), негов син е Баринджи (Събирач на отчисленията от сватби и празници за слава на Царя), негов син е Иракджи (Водач на царския лов; ирак означава лов, война...)... Когато през 1018 г. последният български цар от рода Харун (Арон) загинал и волжко-българските отряди получили заповед от капагана да се върнат в родината, ромеите обсадили в една македонска крепост Иракджи с баща му. Съвсем младият Иракджи, който проявявал добри управленски качества, бързо схванал, че слабият гарнизон на крепостта няма да удържи дълго. Като искал да предотврати напразната гибел на 200 войници и 5000 ужасени граждани и бежанци, Иракджи предал крепостта на ромеите. Разбралият това Баринджи се изплюл в лицето на сина си, но той спокойно се избърсал и отишъл на прием у ромейския император (Василий Българоубиец). На въпроса на императора каква награда желае Иракджи дръзко отговорил: "Искам поста на главен събирач на данъците в Дунавска България!" Императорът се изненадал, но изпълнил искането му и го назначил за главен събирач на данъците в Мизия (Придунавска България). Много скоро Иракджи така организирил нещата, че хората се успокоили и го направили събирач на данъци в цяла Дунавска България. Син на Иракджи, когото хората нарекли Илтамир (Корен на Страната) е Илтамир, негов син е Агамит, негов син е Самит, който учил в българската "Школа за Принцове". Всички те били дафтарбашии (главни данъчни събирачи) на Дунавска България. Пазели ги толкова войници, колкото и императорите на Константинопол, толкова ценни били те за императорите.

В Македония Агамит се срещнал с Джанги ал-Булгари (прочут български географ, посетил Дунавска България в периода 1109-1110 г.) и разговарял с него за работата му. След това Джанги, като попечител на "Школата за Принцове" поканил сина на Агамит - Самит да учи във Велики Булгар... След като Агамит и отрядът му си тръгнали, Джанги попитал принца Джан (Йоан Комнин): "Защо теб съпровождат хиляда войника, а дафтарбашията на Дунавска България води две хиляди човека?" Принц Йоан се усмихнал и отвърнал: "Агамит осигурява две трети от доходите на Ромейската държава, а аз просто харча парите на хазната за устрояване на български библиотеки без дори надежда за успех!" Когато Йоан станал император на ромеите, заповядал да

дадат на българските дафтарбашии три хиляди войника за охрана... По молба на Джанги текинът (принц) Йоан извадил от архивите на римските императори старо ромейско описание на Кара-Булгар, а Самит занесъл извадката на Джанги. Ето текста ѝ: " Да се знае, че Черна България е в състояние да воюва с останалата част от Хазария. Към момента Черна България включва областите Караджар (Черниговска), Вътрешна България, наричана още Първа България и Вътрешна Алания и областта Халджа или Скития на езика на черните българи. Една трета от черните българи са православни, втората са мюсюлмани, а третата са джимъри (тангристи). Православието винаги е било у тях, а кой е занесъл мюсюлманството не е известно. Печенегите разказват, че при предците на най-известния цар на черните българи - Алмъш - дошли от Кимерийски Бурджан (Бурса, Мала Азия, Турция) седем арабски проповедници и внедрили сред тях исляма, за което получили от халифа на арабите големи награди и били погребани след смъртта си в свещени пещери заедно с книгите си. Макар и различни по вяра, черните българи са много сплотени и често се сдружават срещу враговете си. Така те изгонили заедно от Вътрешна или Първата България (Джеремел) печенегите, на които хазарският хакан разрешил да разграбят областта. Днешният цар на черните българи от Халджа Иллак (Ялкау, 930-943 г.) е недоволен от закрепването на узите (огузи) във Вътрешна Хазария (Южните Хазарски земи) и събира войска за война с Хазария, където в момента се шири смут (борбата на черните българи с Хазария за град Атил се състояла през 943-944 г.). С тази борба следва да бъдем много внимателни - черните българи са потомци на бояните (пеони), чатърите (сатрите) и мермерите (мирмидони), най-буйните от траките и винаги оказват лошо влияние върху мизийските българи. Самите атраки (така тюрко-българският летописец предава гръцкото "турки", тюрките-българи нямат думата "турчин"), които известно време се подчинявали на Алмъш (с думата турки гърците наричали маджарите-мадари) никога не са против да последват черните българи, които смятат за свои най-близки роднини". (Извън съмнение е, че това е "загадъчно пропадналото" съдържание на 12-та глава от съчинението "За Черна България и Хазария" на Константин Багренородни. Не знаем кой е "облекчил" труда на Константин с тази дванадесета глава...)

Чак през 865 г. цар Михаил срещу богати дарове уговорил хакан-бека Иляс (Елиас) да разреши приемане на православието и отново обявил Дунавска България за християнско царство. Потомците му ту признавали подчинението си от хазарските хакан-бекове, ту го отхвърляли... Известни синове на Ръш или Баръс-Михаил са Булюмар Ръш-заде (Владимир-Расате) и Шамгун (Симеон)...

Син на Сувар е Кермек, който имал синовете Карадан, управлявал 26 години (777-802 г.), Джакън и... Джакън имал син Диган...(текстът прекъсва).

Син на Айяр или Авар Угил е Бозок, който взел за жена дъщерята на Авар-Баил Урания. Баща на този аварски баил е Куштан, негов баща е Коръмджез, който оглавявал правителството на Авар-Суба. Бозок имал трима известни синове: цар Уги-Коръмджез, управлявал 17 години (739-755 г.) и починал в 761 година, Джурга и царят Юмарт, който за кратко през 765 г. взел властта в столицата, за да въведе ред. Синове на Джугра са двамата царе: Бунек Лаиш, който управлявал 7 години (755-761 г.) и Бикен-Багун, тоест Баганън (Паган), който властвал две години (767-768 г.). Уга-Коръмджез имал две дъщери: Юган, която се омъжила за царя Сабан (764-766 г.) и родила принцесата Имен, и Яран...

Син на Бат-Боян е Бат или Бу-Тимер Джураш, негов син е Сулаби, негов син е Авар-Айяр, а той имал двама сина: Тат-Утяг Саръчин и Тат-Угек Бесерман. Син на Тат-Угек е Тамян, негов син - Бураш, негов син е хакан-бект на Хазария Джангър или Чокар Иляс, който управлявал след Бургас 25 години... Син на Тат-Утяк е Кан-Караджар, който имал двама известни синове:

Куштанмъш (Гостомисл от руските източници) и Угер Урус Хайдар или Айдар. Айдар също имал двама известни синове: Хабдулла Джилки и Лачин. Син на Лачин е балтаварът и урус-хаканът на хазарската област Искел (Киевска Рус) Угър или Карт-Угър (Старият Игор) Агачир, който управлявал своята област след Йолъг Салахби (Слагви) 19 години (912-931 г.). Той имал прочутата дъщеря Улджай (Олга, жена на Угър Младши), която се омъжила за сина на Балък Йолуг - Угър Галич (Игор Младши) и родила Барис Балтавар (Святослав I Игоревич, 945-972 г.). Син на Джилки е Алмъш Джафар, който през 855 г. станал хазарски наместник на Маджар-Суба (Унгарската Орда), а през 865 година - балтавар на Саклан или Саклаб (Украйна, Беларус) и урус-хакан (управляващ област Рус). През 882 г. хакан-бекът Арслан иззел Рус и я предал под управлението на Йолъг Салахби (Вещият Олег, 882-912 г., починал през 922 г. в град Велики Болгар), като така привидно изпълнявал молбата на православните граждани... За хазарски наместник на Маджария бил назначен от Арслан синът на Алмъш Джафар - Арбат (Арпад). Син на Арбат е Такин, негов син е Сълджук (Селджук, основател на династията Селджукиди), водач на узите (огузите)... От другите синове на Алмъш ще спомена само най-известните: Мал-Деде, който през 944 г. за кратко станал хакан-бек на Хазария; Хасан Газан (925-930 г.) и Микаил Ялкау Балтавар (930-943 г.)... Син на Мал-Деде е Кичи-Мал, който поставил баща си на хакан-беговия трон и бил негов съуправител... Кичи-Мал имал син Дау-Барин (Добриня от руските източници) и дъщеря Мал-Бирде, която се омъжила за Борис Балтавар (Светослав I Киевски).

Във връзка с това да споменем някои потомци на Карт-Ирек (Рюрик), Атилов потомък. Син на Карт-Ирек е Урум-Аскал, който бил убит в Башу (Киев) от друг Аскал - от потомците на Шамбат, владетел на областта Курев (Древляния), който искал да вземе Башу. За това престъпление синът на Урум-Аскал - Йолъг Салахби в 882-ра година убил този Аскал. Синът на Йолъг, който бил 30 години хазарски наместник на кантона Урус - Балък Йолъг - водел през 941 г. нападението над Истанбул (Константинопол), а през 943 г. - това над Алаберда (Бердай), където подтискали хазарските търговци. Син на Балък Йолъг, роден в 890 г. в град Булгар-Кулян (днес Рибная Слобода) на река Чулман (Кама) и починал през 944 г. в Алаберда е Угър Галич, който след Карт-Угър 14 години (931-945 г.) управлявал хазарския кантон Урус (Рус). Майка на Угър-Галич е дъщерята на Тулуш Мохамед-Гали Тухчи - Галия... Син на Угър Галич и дъщерята на Карт-Угер - Олга е Борис Балтавар (Светослав I)... Тъй като при Урус-Айдар (IX век) окръзите Таш-Балин (Киевски), Ардан или Балтавар (Полтавска област) и Берсала (Переяслав-Руски) получили общо име Урус (Рус), то всички живеещи там българи - барсили, безбради барини, бараджи и брадати и дългокоси алани - били наречени уруси (руси, русичи)...

Син на Хасан Газан (925-930 г.) е хакан-бекът на Хазария Талиб Мумин, царувал 12 години (969-981 г.), негов син е последният хазарски хакан-бек Алип-Юсуф или Гази-Юсуф Баджанак (Печенег), управлявал след баща си 32 години (982-1013 г.). Син на Алип-Юсуф е Амин Биш-Араб, който в 1013 г. избягал в Мангишлак и оглавил тамошните тюркмени...

Както знаем, двамата братя на балтавара на Велика България Курбат - Аскал-Урус Кабан и..... се присъединили към Кър-Баил и му помогнали да създаде българската империя Хазария. От семействата на тези братя произлезли много хазарски велможи и келбири (главни жреци), наричани ашин-хакани, както и някои изтъкнати хакан-бекове - императори на Хазария... Големият син на Аскал-Урус Кабан - ашин-хакан от 653-та до 658-ма година е Уран-Урус, негов син е Сувар-Кабан, ашин-хакан от 668-ма до 690 г., негов син е Кук-Куян, негов син - Шадчин или Саксин, негов син - Асанкул, негов син - Урус, негов син - Чинавъз, негов син е хакан-бекът Арслан, управлявал 51 години, негов син е хакан-бекът Насър Маджар или Маджарулла, който бил на власт 22 години (921-943 г.), негов син е Угез или Узбек, сеид (мюсюлмански

ръководител) на Хазария. Майка на Узбек е дъщерята на узийския бей Курук. Син на Курук е Гали, негов син е хакан-бекът Кубар, който управлявал след Мал-Деде и Кичи-Мал 25 години (944-969 г.). Този недостоен Кубар, подкупен от левитите на банкерите Натан, извел своите узи от българлъка и 15 години жестооко воювал с Ак-Булгар (Волжка България). Натанови искали чрез Кубар да изтикат встрани българите от световната търговия, но се излъгали жестоко...

Син на Калга е Айбат, наречен така в чест на Атила, син на Айбат е Барджил, негов син е знаменитият ашин-хакан Булан, роден през 730 г. със 17 петна по тялото... Така Всевишният съобщил на българите, че в 737 г. Хазарска България ще стане ислямска държава... Булан имал двама известни синове - ашин-хаканите Бен-Амин и Карак... Син на Карак е ашин-хаканът Манас, негов син е ашин-хаканът Исхак Аксак-Тимер, негов син е ашин-хаканът Бактуар, а той имал двама известни синове - Юсуф и Алан...

Край на части 1, 2 и 3. Текстът е прочетен от И. М.-К. Нигматулин, възстановка и коментари Фархат Габдул-Хамидович Нурутдинов. Консултант по езика е Татяна Ярулина ал-Булгари.

Съдържание:

За "Нариман тарих"	1
Раздел I. Древните песни и предания на Ага-българите (старите българи).....	2
(Разделът започва с фрагменти от "Чулман толгау" и коментари по текста на епоса).	
Разказ за обичаите и древните управници на българите.....	6
Разказ за Авар-Кам и неговите авари - ег-сазите (хиксосите).....	10
Разказ за Сан Далай, Булгар Таргитай и потомците им.....	13
Разказ за Сю-Дан Ку-Кулян.....	16
Раздел II. Древните династии на западните българи.....	26
За града Булгар-Балтавар (Полтава) или Ардан.....	50
Раздел III. Древните династии на източните българи. Разказ за източните клонове на династия Дуло, за масагетите, кашаните, хуните, партяните, аварите и други българи.....	67
Разказ за образуването на Къзъл-Бурджан (Партия) и как добрите духове ѝ помогнаха да стане могъща държава.....	74
Разказ за това, как българите управляваха Персия.....	79
• Как Бурат разгневи Небето и успехът изостави българите.....	84

Посвещава се на блогърите Get, Atil, Shtaparov, Varin, leonleonovpom2, Didanov, Milenavarbanova9, Sparotok, Havel, Krumbelosvet - без тях този превод можеше да не види бял свят (извинете за тавтологията :). Както, разбира се, и на всички останали, които са посветили огромна част от времето си - следователно и от живота си - за изясняване на понятията "българин", "България", "българска цивилизация" и по свой си начин спомагат за пренаписване на учебниците ни... някой ден... може би.

Пускам превода на части, остават още две пак толкова големи. Догодина смятам да са готови, а дотогава - приятно четене на всички!

С уважение и обич: Добрев, обикновен българин

29.11.2019 г., нейде из Дунавска България...